

**Міністерство науки і освіти України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича**

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ЄРЕМІЯ ЯНА ІГОРІВНА

УДК 378:147.5.016:796.01

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ**

01 – Освіта/педагогіка

011 – Освітні, педагогічні науки

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

 Я. І. Єремія

Науковий керівник: Мосейчук Юрій Юрійович, доктор педагогічних наук,
професор

Чернівці – 2025

АНОТАЦІЯ

Єремія Я. І. Педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2025.

Дисертаційну роботу присвячено проблемі інноватизації та модернізації професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури в аспекті формування предметно-методичної компетентності студентів цієї спеціальності. На основі наукової літератури, періодичних видань з проблеми дослідження окреслено сукупність ключових векторів оновлення змісту та організаційних засад професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури в закладах вищої освіти.

Виявлено можливості ідей міждисциплінарності, яка ґрунтується на методології міждисциплінарної інтеграції й передбачає організацію інноваційного освітнього середовища та застосування сучасних освітніх технологій для реалізації дослідницьких цілей. Технологізація формування предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури забезпечувала сукупність підстав для: *спрямування студентів до усвідомленого аналізу професійно-педагогічної діяльності учителів фізичної культури на основі власних мотивів зміцнення та збереження здоров'я учнів закладів загальної середньої освіти засобами фізичного виховання; проблематизації й контекстуалізації квазіпрофесійної освітньої діяльності майбутніх учителів фізичної культури; розвитку педагогічної рефлексії студентів; усвідомлення майбутніми учителями фізичної культури необхідності відходу від нормативів на уроках фізичної культури та застосування адаптивних засобів фізичного виховання.*

Запропоновано авторське визначення предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. Її трактували як інтегративну,

полідескрипторну професійну здатність реалізувати професійні функції та завдання фізичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти, що віддзеркалює сукупність фахових знань, діагностувальних, операційно-методичних, проєктувальних, оцінювальних, психолого-педагогічних умінь проєктувати методики навчання фізичної культури школярів, реалізовувати інноваційні технології, відбирати інноваційний зміст навчання та моделювати його в умовах виконання вимог державних освітніх стандартів та Концепції Нової української школи.

Описано структуру досліджуваної компетентності з точки зору виокремлення компонентів (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-знаннєвий, діяльнісно-методичний, рефлексивно-аналітичний), критеріїв (усвідомлена студентом цінність методичної діяльності учителя фізичної культури в розрізі забезпечення здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти; системність, глибина, інтегрованість професійних знань студентів; система наукових, дослідницьких, методичних умінь і навичок, необхідних для здійснення творчих задумів під час проєктування і конструювання уроку фізичної культури, проведенні виховного заходу, організації взаємодії з дітьми, батьками, громадськістю тощо; здатність до критичного аналізу, осмислення й оцінки власної предметно-методичної професійної діяльності з метою підвищення її ефективності) та показників, які діагностують за чотирма рівнями.

Виокремлено та теоретично обґрунтовано комплекс педагогічних умов формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури, а саме: забезпечення професійної мотивації студентів до методично доцільної професійної діяльності для збереження та зміцнення здоров'я учнів; розширення й актуалізація змісту підготовки майбутніх вчителів фізичної культури з метою систематизації предметно-методичних знань студентів; створення практико-зорієнтованого предметного середовища підготовки майбутніх вчителів фізичної культури; організація педагогічної підтримки самоосвітньої діяльності студентів щодо створення власних предметно-методичних навчальних продуктів.

Педагогічні умови вважали структурною оболонкою для проєктування структурно-функціональної моделі формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури, що складається з п'яти елементів-блоків – *цільового, теоретико-методологічного, змістовно-технологічного, контрольньо-аналітичного, результативного* – кожному з яких властива цілісність, будучи водночас складником. Запропонована модель розроблена на основі врахування вимог методу моделювання в педагогічних дослідженнях, тому характеризується цілісністю (всі блоки-складники взаємодіють один з одним й спрямовані на досягнення кінцевого результату), системністю (складається з елементів, кожен з яких є невіддільним її складником), відкритістю (структура моделі може наповнюватися новими знаннями у відповідності до зміни вимог щодо якості професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури), гнучкістю, варіативністю та є графічним аналогом опису реальних дослідницьких дій в напрямі формування предметно-методичної компетентності студентів цієї спеціальності.

Розроблено авторську методику для впровадження педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. В основу експериментальної методики покладено систематизовані та адаптовані навчально-методичні матеріали, ситуативні вправи, міждисциплінарні проєкти та кейси, які містили спеціальний тематичний зміст, трансформований в практико-зорієнтований формат. Ключовими характеристиками авторської методики формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури вважали такі положення: компетентнісний міждисциплінарний зміст професійно-педагогічної предметно-методичної підготовки студентів проєктували з опорою на наявні та перспективні тренди розвитку фізичного виховання та фізичної культури як предметної галузі; збільшення частки предметно-методичної та проблемно-дослідницької діяльності студентів в межах підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої освіти передбачало залучення здобувачів у навчально-дослідницьку, проєктувальну, прогнозувальну та

інноваційну діяльність у галузі фізичного виховання в контексті використання відомостей з предметної галузі «Фізична культура».

Проведено виміри рівня сформованості мотиваційно-ціннісного, когнітивно-знаннєвого, діяльнісно-методичного, рефлексивно-аналітичного компонентів й загалом предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження продиктоване значною *перспективністю подальшого впровадження* у процес професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури авторської методики реалізації педагогічних умов та структурно-функціональної моделі, що детермінує виникнення якісно нового освітнього ефекту – формування предметно-методичної компетентності студентів цієї спеціальності; *можливістю модифікації розробленого* навчально-методичного підручника та практичного використання презентованих в ньому матеріалів для вдосконалення інших аспектів професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури в ЗВО України; відбивається в *оновленому змісті* дисциплін «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури», «Теорія і методика фізичного виховання школярів», «Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ», «Педагогіка з основами педмайстерності»; міститься в інноваційних дидактичних одиницях (ситуативні компетентнісні завдання, проблемні контекстні професійно-педагогічні справи, кейсові справи, міждисциплінарні проєкти, комунікативні проблемні завдання, рефлексивні практики), зміст яких сприяє формуванню предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури; транслюється у надійному, валідному, *верифікованому діагностувально-оцінювальному комплексі матеріалів* для встановлення рівнів сформованості предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури, який доцільно застосовувати для моніторингу якості фізкультурно-педагогічної освіти.

Запропоновані під час дослідно-експериментальної роботи навчально-методичні матеріали, дидактичні одиниці, діагностичний інструментарій сприяли оновленню та вдосконаленню процесу професійної підготовки майбутніх вчителів

фізичної культури, зокрема того її фрагменту, що стосується формування предметно-методичної компетентності здобувачів.

Науково-методичні результати та положення, отримані в дисертаційному дослідженні мають загальнодидактичний характер, тому можуть застосовуватись в системі професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури для оновлення процесу предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури та підвищення його ефективності, у роботі методичних служб закладів загальної середньої освіти, а також для написання монографій, навчально-методичних комплексів, підручників, методичних рекомендацій для вчителів фізичної культури, посібників з професійної підготовки, теорії та методики професійної освіти, виконанні магістерських, дипломних, курсових робіт, розробці концепцій розбудови системи вищої освіти України.

Ключові слова: професійна підготовка, професійний розвиток, професійні уміння і навички, професійна діяльність, майбутні вчителі фізичної культури, мотивація, предметно-методична компетентність, методична грамотність, педагогічні технології, педагогічні умови, ситуативні компетентнісні завдання, структурно-функціональна модель, заклади загальної середньої освіти, заклади вищої освіти, здоров'язбереження.

ABSTRACT

Yeremiia Ya. I. **Pedagogical conditions for forming subject-methodical competence in future teachers of physical culture.**

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the Field of Pedagogy, Specialty 011 Educational and Pedagogical Sciences. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2025.

The dissertation is devoted to the problem of innovation and modernisation of professional training of future physical education teachers in terms of forming subject-methodical competence of students of this speciality. On the basis of scientific literature

and periodicals on the research problem, a set of key vectors for updating the content and organisational foundations of professional training of future physical education teachers in higher education institutions is outlined.

The possibilities of interdisciplinarity were identified in the search for effective ways to utilise the potential of professional training for future physical education teachers in forming subject-methodological competence. This is based on the methodology of interdisciplinary integration, which involves creating an innovative educational environment and applying modern educational technologies to achieve research goals. The technologisation of forming subject-methodological competence in future physical education teachers provided a set of foundations for *directing students* towards the conscious analysis of the professional and pedagogical activities of physical education teachers based on their motives to strengthen and preserve the health of students in general secondary education institutions through physical education; *problematization and contextualisation* of quasi-professional educational activities of future physical education teachers; *development of pedagogical reflection* in students; and *awareness* among future physical education teachers of the need to move away from normative standards in physical education lessons and to apply adaptive means of physical education.

The study proposes an authorial definition of subject-methodological competence for future physical education teachers. It is interpreted as an integrative, multi-descriptor professional capability to perform physical education's professional functions and tasks for students in general secondary education institutions. This reflects a combination of professional knowledge, diagnostic, operational-methodological, design, evaluative, and psycho-pedagogical skills for designing physical education methodologies for schoolchildren, implementing innovative technologies, selecting innovative educational content, and modelling it in line with the requirements of state educational standards and the New Ukrainian School Concept. The structure of the studied competence is described in terms of its components (motivational-value, cognitive-knowledge, activity-methodological, reflexive-analytical), criteria (such as the student's awareness of the value of the methodological activity of a physical education teacher in ensuring a health-

preserving educational environment in general secondary education institutions; the systematicity, depth, and integration of the student's professional knowledge; a set of scientific, research, and methodological skills and abilities necessary to realise creative ideas in designing and constructing physical education lessons, conducting educational events, organising interaction with children, parents, the community, etc.; and the ability for critical analysis, reflection, and evaluation of their subject-methodological professional activity to enhance its effectiveness) and indicators, which are assessed at four levels.

The study of existing work on improving various aspects of the professional training of future physical education teachers, along with the structure of the studied competence and the application of the expert evaluation method, enabled the identification and theoretical substantiation of a set of pedagogical conditions for forming subject-methodological competence in future physical education teachers. These include ensuring professional motivation among students towards methodologically appropriate professional activities for preserving and strengthening students' health; expanding and updating the content of training for future physical education teachers to systematise students' subject-methodological knowledge; creating a practice-oriented subject environment for the training of future physical education teachers; and organising pedagogical support for students' self-educational activities in creating their subject-methodological educational products.

The pedagogical conditions were considered a structural framework for designing a structural-functional model for forming subject-methodological competence in future physical education teachers. This model comprises five element blocks: *target*, *theoretical-methodological*, *content-technological*, *control-analytical*, and *result-oriented*. Each block is characterised by integrity while simultaneously being a part. The proposed model was developed considering the requirements of modelling methods in pedagogical research, thus it is characterised by integrity (all component blocks interact with each other and are directed towards achieving the final result), systematicity (it consists of elements, each being an inseparable part of it), openness (the model structure can be enriched with new knowledge by changing requirements for the quality of

professional training of future physical education teachers), flexibility, variability, and serves as a graphic analogue for describing actual research actions aimed at forming subject-methodological competence in students of this speciality.

An authorial methodology was developed to implement the pedagogical conditions and structural-functional model for forming subject-methodological competence in future physical education teachers. The foundation of the experimental methodology includes systematised and adapted educational-methodological materials, situational exercises, interdisciplinary projects, and cases containing specialised thematic content transformed into a practice-oriented format. The key characteristics of the authorial methodology for forming subject-methodological competence in future physical education teachers include the following principles: the competence-based interdisciplinary content of the professional-pedagogical subject-methodological training of students is designed based on current and prospective trends in the development of physical education and physical culture as a subject area; increasing the proportion of subject-methodological and problem-research activities for students within the training of future physical education teachers in higher education institutions, which involves engaging students in educational-research, design, forecasting, and innovative activities in the field of physical education in the context of utilising knowledge from the subject area of "Physical Culture."

To ensure the reliability of the research, measurements of the levels of formation of the motivational-value, cognitive-knowledge, activity-methodological, and reflexive-analytical components, as well as the overall subject-methodological competence of future physical education teachers, were taken at the beginning and end of the formative-practical stage of the study.

The practical significance of the dissertation research results is driven by *the considerable potential for further implementation* of the authorial methodology for applying pedagogical conditions and the structural-functional model in the professional training process for future physical education teachers. This approach determines the emergence of a qualitatively new educational effect — the formation of subject-methodological competence in students of this speciality. It allows for *modifying the*

developed educational-methodological textbook and the practical use of the materials presented to improve other aspects of professional training for future physical education teachers in higher education institutions in Ukraine. This is reflected in the *updated* content of courses such as "Professional and pedagogical communication of a physical education teacher," "Theory and Methodology of Physical Education," "Innovative Health-Preserving Technologies within the New Ukrainian School," and "Fundamentals of Pedagogical Mastery." It is embedded in innovative didactic units (situational competence tasks, problem-based contexts of professional pedagogical exercises, case exercises, interdisciplinary projects, communicative problem tasks, and reflective practices), the content of which contributes to the formation of subject-methodological competence in future physical education teachers. It is transmitted through a reliable, valid, and *verified diagnostic-evaluation set of materials* for establishing levels of formation of subject-methodological competence in future physical education teachers, which is advisable to monitor the quality of physical education and pedagogical education.

The educational-methodological materials, didactic units, and diagnostic tools proposed during the research-experimental work contributed to updating and improving the professional training process for future physical education teachers, particularly the aspect related to the formation of subject-methodological competence in students.

The scientific-methodological results and provisions obtained in the dissertation research have a general didactic nature and, therefore, can be used in the professional training system for future physical education teachers to update the process of subject-methodological competence formation and enhance its effectiveness. They can also be applied in the work of methodological services in general secondary education institutions, as well as for writing monographs, educational-methodological complexes, textbooks, methodological recommendations for physical education teachers, professional training manuals, theory and methodology of professional education, completion of master's, diploma, and coursework projects, and for developing concepts for the improvement of the higher physical education pedagogical system in Ukraine.

Keywords: professional training, professional development, professional skills and abilities, professional activity, future physical education teachers, motivation, subject-methodological competence, methodological literacy, technologicality, pedagogical conditions, situational competency-based tasks, structural and functional model, general secondary education institutions, higher education institutions, health preservation (health safeguarding).

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Наукові праці у виданнях,

включених до переліку наукових фахових видань України:

1. **Єремія, Я.І., Єремія, І.Р.** (2020). Шляхи підвищення розвиваючої спрямованості уроків фізичної культури. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 34, 2, 254–258 (*Особистий внесок:* проведений аналіз основних шляхів підвищення розвиваючої спрямованості уроків фізичної культури; проаналізовано основні недоліки уроків фізичної культури, які не дозволяють на належному рівні підвищувати їх ефективність і стан викладання в навчальному закладі).

2. **Єремія, Я. І., Васкан, І. Г., Батюк, А. М.** (2022). Впровадження фітнес-технологій у сучасний процес фізичної культури. *Інноваційна педагогіка*, 22: 4, 19–22. (*Особистий внесок:* Визначено основні етапи впровадження фітнес-технологій в ході проведення уроків фізичної культури, зроблено аналіз ефективності впровадження фітнес-технологій в сучасний процес фізичної культури. Обґрунтовано чому фітнес-технології є одним із засобів підвищення інтересу та креативності учнів, створення системної підтримки позитивних емоцій, оптимізації умов фізичного виховання, підвищення їх щільності та глобальної привабливості та рушійної сили.)

3. Єремія, Я. І. (2020). Особливості залучення до систематичної рухової активності учнів старших класів. *Інноваційна педагогіка*, 22, 4, 219–223.

4. **Єремія, Я. І.**, Васкан, І. Г. (2021). Шляхи та форми активізації розумової діяльності учнів середнього шкільного віку на уроках фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова*, 4 К(132), 21, 79–83. (Особистий внесок: Наведено способи формування стійкого інтересу серед учнів до вивчення та занять фізичною культурою. Визначено основні методи та форми роботи з учнями на уроках фізичної культури, що активізують розумову діяльність учнів середнього шкільного віку).

5. Єремія, Я. І. (2022). Предметно-методична компетентність майбутніх учителів фізичної культури: до питання виокремлення структурних складників. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології* : зб. наук. праць, 16, 73–89.

6. Мосейчук, Ю. Ю., **Єремія, Я. І.** (2023). Погіршення стану здоров'я учнівської молоді як детермінанта оновлення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої освіти у напрямі формування предметно-методичної компетентності. *Physical culture and sport: scientific perspective*, (1), 29–34. (Особистий внесок: виявлено взаємозв'язок стану здоров'я учнівської молоді і необхідності організації спеціальності предметно-методичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої педагогічної освіти України в сучасних умовах.).

7. **Єремія, Я.І.**, Єремія, І.Р. (2024). Формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в умовах сучасної освіти: теоретичні аспекти. *Physical culture and sport: scientific perspective*, 1(1), 216–219. (Особистий внесок: Розглянуто сутність понять «предметна компетентність» та «методична компетентність» з точки зору їх важливості для професійної діяльності вчителя фізичної культури; проаналізовано основні підходи до формування цих компетентностей, включаючи інноваційні методи та технології навчання).

Наукові праці у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у наукометричних базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

8. Improving the psychophysiological condition of secondary school learners through the Olympic education program during the Covid-19 pandemic (2023) / Yaroslav Galan, Yuriy Moseychuk, Yuriy Dutchak, Andrii Korolianchuk, **Yana Yeremiia**, Olena Yarmak, Yurii Kurnyshev, Svitlana Duditska, Olena Hauriak, Olga Beshlei. *Retos*. Vol. 49. P. 845–852. (Scopus, Web of Science) (Q2 – <https://www.scimagojr.com/journalsearch.php?q=21100468901&tip=sid&clean=0>) (Особистий внесок: була залучена до проведення дослідження в Чернівецьких спеціалізованих школах для експериментальної перевірки ефективності запропонованої нами методики).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

9. Єремія, Я. І. (2022). Зміст предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. *Молодіжна наука заради миру та розвитку : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (9-11 листопада 2022 року, м. Чернівці)*. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 468–472.

10. Єремія, Я. І. (2023). Формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури: актуальна проблема педагогічної теорії та практики. *Modern research in world science: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції* (Львів, 29-31 січня 2023 р.). Львів: SPC «Sci-conf.com.ua». 638–644. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/02/MODERN-RESEARCH-IN-WORLD-SCIENCE-29-31.01.23.pdf>

11. Єремія, Я. І. (2023). Перспективні напрями формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти України. *Актуальні проблеми освітньої галузі України: матеріали Регіональної науково-практичної конференції молодих учених*. (14 лютого 2023

року, м. Херсон) / за ред. Кузьменка В. В., Кохановської О. В. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2023. 50–52. URL: http://dspace-msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9747/1/Formation_of_independent_work.pdf

12. Єремія, Я. І. (2023). Сучасні тренди професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в ЗВО. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку фундаментальних, прикладних, загальнотехнічних та безпекових наук: матеріали III Всеукраїнської науково–практичної конференції пам’яті академіка Академії наук вищої освіти України, професора Анатолія Володимировича Касперського (20 червня, 2023 р., м. Київ)*. Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 122–125.

13. Єремія, Я. І., Єремія, І. Р. (2023). Предметно-методична компетентність майбутнього учителя фізичної культури: теоретичні засади формування. *Фізична культура і спорт: досвід та перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (6-7 квітня 2023 р., м. Чернівці)* / за ред. Я. Б. Зоря. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 100–104. (Особистий внесок: проведено опитування студентів, які здобувають кваліфікацію «вчитель фізичної культури» за освітньо-професійною програмою бакалавра спеціальності 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)» – «Фізична культура». Проаналізуємо відповіді майбутніх учителів фізичної культури).

14. Єремія, Я. І., Єремія, І. Р. (2023). Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до інноваційної професійно діяльності. *Молодіжна наука заради миру та розвитку : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (8-10 листопада 2023 року, м. Чернівці)*. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 311-312. (Особистий внесок: визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури до управління процесом впровадження освітніх інновацій у практику роботи закладу загальної середньої освіти).

15. Мороз, О.О., Єремія, Я.І. (2023). Ціннісно-орієнтований підхід у процесі післядипломної освіти вчителів фізичної культури під час воєнного стану в Україні. *Фізична терапія, ерготерапія: сучасні виклики та перспективи розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (15 лютого*

2024 року, м. Чернівці) / за редакцією Я.Б. Зоря. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 68–71. (*Особистий внесок*: визначені ціннісні орієнтації педагогічних працівників у процесі післядипломної освіти під час воєнного стану в Україні).

16. **Єремія, Я.І.**, Єремія І. Р. Педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти. *Актуальні питання фізичної культури, спорту та ерготерапії*: матеріали IV Міжнародного науково-спортивного конгресу студентів та молодих вчених (Чернівці, 11-12 квітня 2024 р.) / за редакцією Я. Б. Зоря, О.М Киселиці, Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2024. С. 83-85. (*Особистий внесок*: визначені основні педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури для забезпечення ефективності та якості їхньої професійної підготовки).

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

17. **Єремія, Я.І.**, Мосейчук, Ю.Ю., Мороз, О.О. Предметно-методична компетентність майбутнього вчителя фізкультури: аспекти формування. *Вісник Прикарпатського університету*. Серія: Фізична культура. 2023 Березень 28; 39: 95 с. (*Особистий внесок*: встановлено теоретико-методологічні основи підвищення предметно-методичної компетентності май-бутніх учителів фізичного виховання. розглянуто сутність і структуру поняття “предметно-методична компетентність майбутнього вчителя фізичної культури” як узагальненої мети та результату його професійної компетентності, що характеризується інтеграцією теоретичних знань у спеціальність).

18. Єремія, Я.І. (2022). Теоретико-методологічні підвалини формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої освіти України. *Social and Human Sciences*. №04 (36)

Навчально-методичні праці

19. Васкан, Г. І., **Єремія, Я. І.** (2020). Оздоровчі види рухової діяльності: навчально-методичний посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 208. (*Особистий внесок*: визначено обсяги добової рухової активності з використанням показників маси тіла та коефіцієнта; форми організації оздоровчо-рекреаційних занять; ходьби і бігу, плавання та інших водних видів оздоровчо-рекреаційної рухової активності аеробної спрямованості).

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЕК – експериментальні групи;

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології;

ЗВО – заклади вищої освіти;

ЗЗ технологій – здоров'язбережувальні технології;

ЗЗСО – заклади загальної середньої освіти;

КГ – контрольні групи;

МУФК – майбутні учителі фізичної культури;

НУШ – Нова українська школа;

ООП – особливі освітні потреби;

ПМК – предметно-методична компетентність.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	20
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	30
1.1. Ключові вектори оновлення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти України	30
1.2. Проблема формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в педагогічній теорії та практиці	46
1.3. Міждисциплінарність, інноваційність, технологічність формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури	62
Висновки до розділу 1	77
РОЗДІЛ 2. НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ТА СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	81
2.1. Структура, компоненти і показники рівнів сформованості предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури	81
2.2. Педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури.....	103
2.3. Структурно-функціональна модель формування предметно-методичної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури	123
Висновки до розділу 2	138
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ДІЄВОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ТА СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТУЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	141
3.1. Організація та методика проведення педагогічного експерименту ..	141
3.2. Методика впровадження педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування предметно-методичної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури.....	150
3.3. Результати педагогічного експерименту та їх аналіз	174
Висновки до розділу 3	190

ВИСНОВКИ	193
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	199
ДОДАТКИ.....	227
Додаток А	227
Додаток Б.....	233
Додаток В.....	234
Додаток Г	236
Додаток І	246
Додаток Д.....	251
Додаток Е.....	264
Додаток Є.....	280
Додаток Ж	289
Додаток З	295

ВСТУП

Актуальність дослідження. Розвивальний поступ людства загалом й українського суспільства, зокрема у сфері модернізації загальної середньої освіти, ініціює необхідність формування особистості учителів нової генерації. Засадничий документ перебудови основ підготовки учнів в закладах загальної середньої освіти до життя в сучасному суспільстві – Концепція «Нова українська школа» (2017) – визначив необхідність розвитку ключових компетентностей школярів. У таких реаліях змінились й орієнтири та вимоги до результатів підготовки майбутніх педагогів, які реалізовуватимуть завдання НУШ. Сьогодні середні школи потребують педагогів, які здатні творчо проєктувати та конструювати зміст різноманітних предметних галузей знань, зокрема фізичної культури.

Оновлені вимоги до організації загальної середньої освіти в Україні зобов'язують впровадити диференційований й особистісно зорієнтований підходи у фізичному вихованні учнів. Нормативний характер навчання відходить на другий план. Адже основним завданням учителя фізичної культури є цілісний фізичний, тілесний, духовний розвиток особистості школярів з опорою на фізичні здібності та можливості. Такі постулати відображені в нормативно-правових документах, що супроводжують розвиток та становлення наскрізної системи фізкультурно-спортивної освіти учнівської та студентської молоді України (Закони України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про повну середню загальну освіту» (2020), «Про фізичну культуру і спорт» (1993 р.); Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту (2004 р.), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. (2012 р.), Концепція Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір» на 2012–2020 роки (2011 р.) та інші).

Учителі фізичної культури в сучасних освітніх реаліях повинні володіти розвиненими здатностями моделювати зміст фізичного виховання учнів засобами традиційних та інноваційних педагогічних й здоров'язбережувальних технологій, новітніх видів спортивних ігор як засобів фізичної культури з урахуванням не лише творчої реалізації варіативних і інваріантних модулів фізичної культури в НУШ, а

й забезпечення формування універсальних компетентностей учнів, будучи лідером методичних інновацій (Бугайова, Отравенко, 2020). Тому важливим завданням вищої школи нині є формування предметних знань студентів й розвинених методичних вмінь й навичок, що становлять основу дескрипторів предметно-методичної компетентності.

Зміна палітри професійних функцій учителя фізичної культури спрямовує наукову спільноту до пошуків шляхів вдосконалення професійно-педагогічної підготовки студентів ЗВО та розробки новітніх методик формування специфічних професійно значущих якостей. Розроблено теоретичні та практичні аспекти формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до індивідуальної роботи з учнями (Алексєєв, 2022), здоров'язбережувальної діяльності в основній школі (Безкопильний, 2020), реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності (Бермудес, 2016), фізкультурно-оздоровчої діяльності в загальноосвітній (Грибан, 2024) та старшій (Дручик, 2017) школі, роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я (Іванова, 2013).

В доробках сучасних дослідників узагальнено досвід європейських країн щодо прогресивних інновацій у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури (Гринченко, 2014) та в контексті їх професійного становлення (Каплінський, Белінська & Міненко, 2020 та ін.).

Вирішуючи проблему підготовки майбутніх учителів фізичної культури нової генерації, науковці презентували інноваційні погляди на формування професійної (Богданова, 2013; Денисенко, 2021; Мосейчук, 2019; Проценко, 2018), методичної (Глазунова, 2015; Макаренко & Клименко, 2021), інтерактивної (Сікора, 2021) компетентності під час вивчення фахових дисциплін (Коновальська, 2011). Апелюючи до поліфункціональності професійних функцій учителя фізичної культури, вчені генерували шляхи розвитку професійної мобільності (Денисенко, 2020), педагогічної майстерності (Гончаренко, 2024; Максимчук, 2016; Павленко, 2017; Пачуга, 2010; Соловйов, 2018; Турчак & Маркова, 2019 та ін.), культури (Гауряк & Кислиця, 2012), надійності (Солтик, 2018), мислення (Печко, 2015; Carson, Castelli & Kulinna, 2017), інформаційно-цифрової культури майбутніх

фахівців фізичної культури і спорту в умовах змішаного навчання (Лазоренко, 2021) для реалізації інноваційних підходів у фізичному вихованні учнів ЗЗСО (Васьков, 2016).

Наукова література містить значну кількість праць стосовно проблематики вдосконалення процесів формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масових заходів (Кисельов & Рибалко, 2020), впровадження інновацій та лідерства в умовах нової української школи (Отравенко, Бугайова & Новицький, 2021), тренерської діяльності в ігрових видах спорту (Сопотницька, 2016), організації позакласної роботи з туризму (Чалій, 2017), формування морально-вольових якостей учнів основної школи (Дубовик, 2018), професійного саморозвитку (Чистякова, Юрчишин, Боднар, & Скавронський, 2024), використання інноваційних технологій у процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку (Шевчук, 2023), індивідуальної роботи з учнями в умовах інклюзії (Щекотиліна, 2019), самовдосконалення та формування основ здорового способу життя (Шаповалова, 2014). Серед низки відомостей про навчання майбутніх учителів фізичної культури проблематика формування предметно-методичної компетентності потребує належного вивчення. Знаходимо окремі напрацювання в цьому напрямі, які стосуються організації методичної підготовки студентів досліджуваної спеціальності в умовах змішаного навчання (Даниско, 2021). Цілісні й ґрунтовні дослідження цієї проблеми, за нашими спостереженнями, наразі відсутні.

Теоретико-порівняльний аналіз педагогічної, психологічної, методичної наукової літератури, нормативно-правових актів та документів, які регулюють процес здобуття вищої педагогічної освіти, фізкультурно-спортивне навчання і виховання учнів ЗЗСО, актуального практичного досвіду професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури та сучасного стану розвитку системи фізичного виховання школярів в НУШ дав змогу окреслити сукупність *суперечностей* на:

соціально-концептуальному рівні між:

- вимогами суспільства, системи загальної середньої освіти, концепції

НУШ до інноватизації фізкультурно-спортивної освіти учнів ЗЗСО з опорою на формування ключових компетентностей та рівнем предметно-методичної підготовки учителів цієї спеціальності у ЗВО України;

науково-теоретичному рівні між:

– сучасними вимогами до результатів професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в ЗВО та недостатнім рівнем теоретичної розробки й наукового обґрунтування векторів оновлення того її аспекту, що стосується формування предметно-методичних компетентностей;

технологічно-методичному рівні між:

– широкими можливостями міждисциплінарності і технологічності навчання студентів, що ініціюють вдосконалення професійної підготовки учителів фізичної культури, та відсутністю інноваційної методики формування предметно-методичної компетентності студентів цієї спеціальності.

Актуальність обраної проблематики, недостатня кількість теоретичних, методологічних, методико-технологічних та практичних напрацювань для її поглибленого вивчення стали основою для конкретизації теми дослідження: **«Педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури»**.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури у ЗВО.

Предмет дослідження – педагогічні умови та структурно-функціональна модель формування предметно-методичної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури.

Мета дослідження полягає у виокремленні, теоретичному обґрунтуванні й емпіричній перевірці ефективності педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування предметно-методичної компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури.

Відповідно до мети визначено такі основні **завдання дослідження**:

1. Вивчити та узагальнити стан професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в науково-педагогічній літературі та окреслити перспективні

засади формування предметно-методичної компетентності студентів зазначеної спеціальності.

2. Конкретизувати структурні складники предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

3. Виокремити, теоретично обґрунтувати й описати педагогічні умови та спроектувати структурно-функціональну модель формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

4. Експериментально перевірити результативність реалізації авторської методики впровадження педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження здійснене відповідно до наукових планів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, зокрема в межах дослідницької теми «Теоретико-методологічні засади розвитку педагогічної освіти та професійної підготовки фахівців у контексті євроінтеграційних процесів» (ДР № 0121U109359) та «Освіта та соціальна робота як ресурси розвитку особистості й суспільства в умовах глобалізації та інтеграції» (ДР № 0121U110498).

Методи дослідження. Досягнення завдань дослідження базовані на використанні сукупності методів пізнання, що сприяли перевірці авторських припущень та нормували теоретико-методологічну, дослідницьку і практичну діяльність. До них належать:

теоретичні методи – порівняльно-узагальнювальний аналіз довідникової, словникової, енциклопедичної, психолого-педагогічної, філософської, методичної літератури та новітніх навчально-методичних матеріалів у галузі ФВ учнів для виявлення реального стану формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури й виявлення шляхів оптимізації освітнього процесу у ЗВО в напрямі інтенсифікації щодо позитивної динаміки розвитку компонентів згаданої компетентності; абстрагування, аналіз, синтез, узагальнення, прогнозування, проектування, що дали змогу порівнювати підходи сучасних

науковців до витлумачення специфіки формування нового типу особистості учителя фізичної культури для реалізації ідей НУШ; моделювання, який став інструментом для розробки структурно-функціональної моделі досліджуваного процесу;

діагностико-емпіричні методи – педагогічне спостереження, тестування, анкетування, опитування, педагогічні бесіди, інтерв'ювання, діагностування – для встановлення реального стану сформованості предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури; метод експертних оцінок – для виокремлення комплексу педагогічних умов формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури;

педагогічний експеримент – для конкретизації специфіки проведеного дослідження на кожному з його етапів, презентування логіки впровадження і перевірки дієвості та результативності реалізації педагогічних умов і структурно-функціональної моделі формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури;

методи математичної статистики – для аналізу отриманих результатів діагностики стану сформованості предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури на діагностичному, констатувальному та формувально-практичному етапах та доведення достовірності результатів дослідження, доцільності використання розробленої авторської методики, підтвердження позитивнішої динаміки зміни рівнів предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у студентів експериментальних груп в порівнянні зі здобувачами контрольних груп.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше* виокремлено і теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури (забезпечення професійної мотивації студентів до методично доцільної професійної діяльності для збереження та зміцнення здоров'я учнів; розширення й актуалізація змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури з метою систематизації предметно-методичних знань студентів; створення практико-

зорієнтованого предметного середовища підготовки майбутніх учителів фізичної культури; організація педагогічної підтримки самоосвітньої діяльності студентів щодо створення власних предметно-методичних навчальних продуктів) та спроектовано структурно-функціональну модель окресленого процесу, яка, будучи новітньою архітектурою знань, складається з п'яти блоків (*цільовий, теоретико-методологічний, змістовно-технологічний, контрольньо-аналітичний, результативний*) й яку характеризують: цілісністю (всі блоки-складники взаємодіють один з одним й спрямовані на досягнення кінцевого результату), системністю (складається з елементів, кожен з яких є невіддільним її складником), відкритістю (структура моделі може наповнюватися новими знаннями у відповідності до зміни вимог щодо якості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури), гнучкістю, варіативністю та є графічним аналогом опису реальних дослідницьких дій в напрямі формування предметно-методичної компетентності студентів цієї спеціальності;

– конкретизовано сутність і зміст складників *компоненти* (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-знаннявий, діяльнісно-методичний, рефлексивно-аналітичний), *критерії* (усвідомлена студентом цінність методичної діяльності учителя фізичної культури в розрізі забезпечення здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти; системність, глибина, інтегрованість професійних знань студентів; система наукових, дослідницьких, методичних умінь і навичок, необхідних для здійснення творчих задумів під час проектування і конструювання уроку фізичної культури, проведенні виховного заходу, організації взаємодії з дітьми, батьками, громадськістю тощо; здатність до критичного аналізу, осмислення й оцінки власної предметно-методичної професійної діяльності з метою підвищення її ефективності) та показники формування предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури за чотирма рівнями (високий, достатній, задовільний, низький);

– *уточнено* змістовне наповнення категорій «предметно-методична компетентність майбутніх учителів фізичної культури», «методика формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури»,

«педагогічні умови предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури».

Подальшого розвитку набули ідеї міждисциплінарної інтеграції, практико-зорієнтованого навчання, компетентнісного підходу, які відтворюють авторську логіку використання змісту, форм, методів, засобів професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у процесі формування в них предметно-методичної компетентності.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у *перспективності подальшого впровадження у процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури авторської методики реалізації педагогічних умов та структурно-функціональної моделі, що детермінує виникнення якісно нового освітнього ефекту – формування предметно-методичної компетентності студентів цієї спеціальності; можливості модифікації розробленого навчально-методичного підручника та практичного використання презентованих в ньому матеріалів для вдосконалення інших аспектів професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в ЗВО України; відображено в оновленому змісті освітніх компонентів «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури», «Теорія і методика фізичного виховання школярів», «Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ», «Педагогіка з основами педмайстерності»; вміщено в інноваційних дидактичних одиницях (ситуативні компетентнісні завдання, проблемні контексти професійно-педагогічні вправи, кейсові вправи, міждисциплінарні проєкти, комунікативні проблемні завдання, рефлексивні практики), зміст яких сприяє формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури; трансльовано у надійному, валідному, верифікованому діагностувально-оцінювальному комплексі матеріалів для встановлення рівнів сформованості предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури, який доцільно застосовувати для моніторингу якості фізкультурно-педагогічної освіти.*

Запропоновані під час дослідно-експериментальної роботи навчально-методичні матеріали, дидактичні одиниці, діагностичний інструментарій сприяли

оновленню та вдосконаленню процесу професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, зокрема того її фрагменту, що стосується формування предметно-методичної компетентності здобувачів.

Науково-методичні результати та положення, отримані в дисертаційному дослідженні мають загальнодидактичний характер, тому можуть застосовуватись в системі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури для оновлення процесу формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури та підвищення його ефективності, у роботі методичних служб ЗЗСО, а також для написання монографій, навчально-методичних комплексів, підручників, методичних рекомендацій для учителів фізичної культури, посібників з професійної підготовки, теорії та методики професійної освіти, виконанні магістерських, дипломних, курсових робіт, розробці концепцій розбудови системи вищої освіти України.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (довідка про впровадження № 399 від 04.02.2025 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка про впровадження № 307/02 від 07.02.2025 р.), Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (довідка про впровадження № 662/01-50/02 від 11.02.2025 р.), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка про впровадження №01-23/48 від 18.02.2025)

Основні теоретичні положення та висновки дисертації висвітлено в доповідях на науково-практичних конференціях різного рівня:

міжнародних – «Молодіжна наука заради миру та розвитку», «*Modern research in world science*», «Фізична культура і спорт: досвід та перспективи», «Молодіжна наука заради миру та розвитку», «Фізична терапія, ерготерапія: сучасні виклики та перспективи розвитку», «Актуальні питання впливу довкілля, фізичного виховання та спорту на здоров'я людини»;

всеукраїнських – «Актуальні проблеми та перспективи розвитку фундаментальних, прикладних, загальнотехнічних та безпекових наук»;

регіональних – «Актуальні проблеми освітньої галузі України»;

результати дослідно-експериментальної роботи обговорено на засіданнях кафедри педагогіки та соціальної роботи, а також кафедри фізичної культури та основ здоров'я Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича впродовж 2021–2025 навчальних років.

Публікації. Результати дослідження висвітлено в 19 наукових публікаціях автора, з яких 7 – одноосібні, 8 відображають основні наукові результати дисертації зокрема, 1 публікація в науковому виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття у збірнику, включеному до міжнародних наукометричних баз *Webofscience*, 8 – апробаційного характеру; 1 – навчально-методичний посібник.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (237 найменування, з них 28 – іноземними мовами) і 10 додатків на 74 сторінках. Загальний обсяг дисертації складає 300 сторінок, основний зміст викладено на 184 сторінках. Роботу ілюстровано 17 таблицями та 25 рисунками.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

1.1. Ключові вектори оновлення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти України

Сьогодення змушує педагога вирішувати складні завдання системи освіти України. Йдеться не лише про вищу освіту, але загалом усі її рівні. Активні воєнні дії на території України, спричинені повномасштабним збройним вторгненням країни-агресора, внесли суттєві корективи в звичні умови організації та реалізації освітнього процесу у ЗВО, ЗЗСО. Змінилися не тільки обставини проведення навчальних занять, але й психологічний клімат, який відображає емоційний стан студентів, учнів та інших учасників освітнього процесу. Особливо чутливими до потрясінь є школярі, які опинились в ситуації, коли здобуття загальної середньої освіти відбувається в умовах воєнного стану. Ці обставини висувають оновлені вимоги до результатів професійної підготовки майбутніх педагогів, зокрема учителів фізичної культури (далі МУФК), які повинні виконувати фахові функції в мінливих обставинах соціально-економічної дійсності.

Парадигма університетської підготовки МУФК зазнала суттєвих змін з упровадженням реформи Нова українська школа (далі НУШ) (Нова українська школа..., 2016). Її трансформування триває й досі, оскільки тісно пов'язане зі світовою тенденцією модернізації педагогічної освіти в Європейських країнах та США. Як підкреслює С. Толочко (Tolochko, 2019, с. 24), особливості цього процесу на практиці увиразнені в таких методико-практичних рішеннях: використання ідей міждисциплінарного підходу у викладанні змісту освітніх курсів; гнучка, варіативна та інтегративна інтелектуальна та професійно-педагогічна практична підготовка студентів; наближення традиційної загальнонаукової освіти зі

спеціальним та професійним навчанням, спрямованим на тісну взаємодію зі шкільною практикою.

Модернізація системи вищої освіти й підготовки МУФК спричинена глобальним переформатуванням середньої освіти (Aliexsieiev, 2021). Адже впровадження Концепції НУШ вимагає від педагогів акцентувати увагу в проєктуванні на зміст фізкультурної освіти (Дядя, 2018) та методах його реалізації (Денисенко, 2020). Тобто роль учителя фізичної культури змінюють з транслятора знань, вмінь й навичок (Денисенко, 2020а) на розробника, ініціатора (Алексєєв, 2021) нових *методичних рішень*, які активізують процеси збереження та зміцнення здоров'я учнів ЗЗСО. Крім того, оновлення векторів у вищій педагогічній освіті зумовлене соціально-економічними змінами в українському соціумі, зниженням рівня фізичної активності учнів, знеціненням концепту «здоровий спосіб життя» серед учнівської молоді, погіршенням показників стану здоров'я школярів різних вікових категорій, необхідністю організації здоров'язбережувального середовища в освітньому просторі ЗЗСО тощо. З іншого боку, тотальна цифровізація та інформатизація визначила стратегічні напрями освітньої діяльності ЗВО.

Нинішній соціум особливо критично й водночас наполегливо порушує питання підготовки учителів нового покоління, здатних брати активну участь у реалізації завдань модернізації освітньої системи, а не лише рутинно виконувати професійні функції (Алексєєв, 2021; Бабич, 2015; Денисенко, 2021 та ін). Успішне досягнення цієї мети залежить від рівня професійної підготовки педагогів різного профільного напрямку. Щодо підготовки МУФК, то, як підкреслює О. Безкопильний (2020), професійні і особистісні якості учителя фізичної культури безпосередньо впливають на ціннісну орієнтацію школярів у сфері здоров'язбереження, фізичної активності, фізичної культури. Оскільки саме педагог, застосовуючи на уроках ФК компетентнісний підхід, здатний активно впливати на ціннісні уявлення учнів про важливість занять фізичною культурою та спортом в повсякденній життєдіяльності.

Реалізуючи професійну діяльність в рамках концепції НУШ, учителі фізичної культури повинні реалізувати різноманітні методики фізкультурно-оздоровчої підготовки учнів ЗЗСО, виявляти мобільність та гнучкість до мінливих умов зовнішнього середовища, встановлювати та налагоджувати взаємодію з учнями й батьками тощо. Тобто зміна концепції середньої освіти зумовила перебудову професіограми МУФК, поклавши на них низку різноманітних професійних обов'язків, які повинні інтегрувати в розвинені компетентності. Останні визначені Професійним стандартом вчителя ЗЗСО (Про затвердження..., 2020, с. 6-7).

Необхідність впровадження професійних стандартів у діяльності ЗВО актуалізувала пошук ефективних підходів до проектування змісту навчання МУФК, розробки сучасних форм та методів професійної підготовки педагогічних кадрів (Лук'янова, 2017). На думку Д. Бермудес (2016), в переломний момент зміни концептуальних орієнтирів педагогічно-фізкультурної освіти учнів ЗЗСО перед ЗВО, де здійснюють підготовку МУФК, постали завдання щодо формування професійних компетентностей студентів, розвитку знань, умінь та навичок виконання фахових функцій, необхідних для роботи в інноваційному освітньому середовищі.

Орієнтирами, що конкретизують оновлені підходи до відбору змісту професійної підготовки МУФК, нині є положення стандартів вищої освіти (Стандарт вищої освіти ..., 2020), загальної середньої освіти, ідеї НУШ, Закони України «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020), «Про фізичну культуру і спорт» (1993), Укази Президента України «Про пріоритети розвитку фізичної культури і спорту в Україні» (2008), «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016) та інші нормативно-правові акти й документи, що регулюють процес здобуття вищої педагогічної освіти та фізкультурно-спортивної освіти учнів ЗЗСО.

Стандарт вищої освіти України галузі знань 01 Освіта/Педагогіка (2021), регламентує вимоги до професійної діяльності МУФК й підкреслює той факт, що професійно-педагогічна підготовка студентів ґрунтується на визначенні нового

змісту, рівнів освітніх результатів, механізмів їх формування та оцінки. Стандарт конкретизує ключові освітні результати – компетентності – навчання МУФК в ЗВО з урахуванням специфіки професійної діяльності.

Підготовка високопрофесійних, конкурентоспроможних МУФК, готових до постійного творчого зростання та самоосвіти у напрямі розвитку професійних компетентностей – засадниче завдання системи вищої освіти. Сучасному педагогу вже недостатньо володіти певним набором знань, вмінь й навичок, а навпаки, він повинен виявляти здатність створити таку обстановку на уроках ФК, яка дозволить учням на практиці застосовувати отримані в результаті освітнього процесу здоров'язбережувальні знання для організації власної фізкультурної активності, ведення здорового способу життя тощо. Відповідно до основного призначення ЗВО покликані забезпечити підготовку фахівців, що з огляду на професійну компетентність спроможні сформулювати вмотивоване ставлення молодшої людини до процесу власного оздоровлення, віднайти такі методи впливу на особистість, які б сприяли свідомому вибору тієї поведінки, яка б вела до здоров'я, а не до хвороби (Коваленко, 2020).

З метою реалізації оновленого професійного стандарту підготовки МУФК освітню систему переорієнтували завдяки *особистісно зорієнтованому підходу*, спрямованому на формування цілісної особистості педагога та розвиток його індивідуально-особистісних характеристик. Вивчаючи специфіку підготовки майбутніх педагогів окресленої спеціальності до фізкультурно-спортивної діяльності у ЗЗСО, С. Карасевич відзначає, що основою особистісно-орієнтованої освіти є інтелектуальний розвиток студентів, становлення їх професійної позиції, розвиток педагогічного потенціалу, здатності до рефлексії (с. 78). Аналогічну думку висловив І. Маріонда (2022), підтвердивши результативність особистісно зорієнтованого підходу в формуванні готовності МУФК до професійної адаптації.

З позиції компетентнісної парадигми професійну підготовку МУФК засобами *особистісно зорієнтованого навчання* характеризують також спрямованістю до розвитку індивідуальних здібностей студентів (Хомяк, 2023, с.

60). При цьому особливу роль у професійній підготовці спрямовують на забезпечення якості освіти через реалізацію тріади взаємопов'язаних аспектів:

переосмислення ролі та місця предметної підготовки студентів у педагогічній освіті, де володіння предметом викладання перестає бути центральним завданням, натомість стає інструментом реалізації мети, пов'язаної із забезпеченням розвитку особистості;

віднайдення шляхів подолання протиріч між здійсненням навчальної діяльності та становленням особистісної педагогічної позиції студента; з цією метою освітній процес насичують різними формами рефлексивної, проєктувальної, навчально-методичної діяльності навчальних, конгруентна єдність яких пов'язує в одне ціле усі складники професійної підготовки МУФК;

зміна позиції студентів та викладачів в освітньому процесі ЗВО (забезпечення умов для становлення та розвитку студента як суб'єкта професійної підготовки, майбутньої професійної діяльності й власного фахового становлення; організація спільної проєктно-навчальної діяльності з метою формування спеціальних педагогічних знань, вмінь, навичок студентів, під час якої викладачі виступають в ролі консультантів, тьюторів).

Особистісно-зорієнтоване навчання в межах формування інтерактивної компетентності МУФК спрямовує студентів до розробки індивідуальних освітніх продуктів (Сікора, 2021), ініціює формування індивідуального стилю педагогічної діяльності (Павленко, 2017), педагогічно-фізкультурної відповідальності (Пономарьов & Зінченко, 2019) через розкриття потенційних ресурсів особистості, мотивацію студентів до саморозвитку (Чистякова, Козак & Петров, 2023), орієнтацію на проєктування особистісних маршрутів розвитку особистості під час професійної підготовки.

Розкриваючи методологічні підходи до формування професійних компетентностей майбутніх педагогів, зокрема й МУФК, необхідних для реалізації ідей НУШ, Л. Кульбач, Л. Швидун та К. Шахова (2017) визначальну роль надають особистісно зорієнтованому навчанню. В межах модернізації педагогічної освіти, за словами науковців, засади цього підходу базовані на:

- створенні комфортних умов для самореалізації та самовдосконаленні особистості МУФК на основі застосування проблемних, інтерактивних методів навчання, які містять обов'язковий етап – рефлексію здійснених квазіпрофесійних дій (Чистякова, Козак, & Петров, 2023);
- організації в атмосфері освітнього діалогу (Хомяк, 2023); створення ситуацій успіху, свободи вибору, творчого пошуку;
- забезпеченні освітньо-розвивального середовища для розкриття особистісного потенціалу студентів, творчого збагачення суб'єктного досвіду (Шевченко & Язловецька, 2018);
- сприянні усвідомленню студентами особистісного сенсу навчання, виробленню педагогічної позиції (Турчак & Маркова, 2019), індивідуального стилю та манери поведінки як МУФК (Павленко, 2017);
- використанні діяльнісних методів навчально-професійної підготовки для досягнення взаємозв'язку теорії та практики в освітньому процесі ЗВО (Онопрієнко, 2023) тощо.

Загалом процес оновлення змісту підготовки МУФК в системі вищої освіти спрямований на формування у свідомості студентів цілісної картини педагогічної діяльності. Тому до визначення базового змісту підготовки майбутніх учителів фізичної науковці надають перевагу таким потенційним підходам як міжпредметний та метапредметний (Степанченко, 2016; Чиженок & Коваленко, 2019 та ін.).

За словами Н. Степанченко, освоєння МУФК предметного змісту з урахуванням засад міжпредметної інтеграції сприяє формуванню критичного мислення студентів, уявлення про педагогічну дійсність як систему, що дає змогу зрозуміти взаємозв'язки явищ і процесів. Натомість метапредметний підхід забезпечує формування універсальних способів діяльності, розвиває вміння пошуку та інтерпретації необхідної інформації, творче мислення, здатність до рефлексії, що, безумовно, сприяє розвитку педагогічної компетентності і підвищує ефективність професійної підготовки МУФК (Коваленко, 2020).

Формування професійної компетентності сучасного учителя фізичної культури, як підкреслюють О. Согоконь та О. Донець (2023) , апелює до впровадження діяльнісних форм та методів навчання, тобто посилення *практичної спрямованості* освітнього процесу в ЗВО. Варто підкреслити, що саме оновлення змісту навчання МУФК спрямовує вищу школу до використання потенціалу тренінгів, ділових ігор, методів проблемного, ситуаційного, проєктного навчання, майстер-класів, веб-квестів, веб-дебатів, методичних майстерень тощо. Досвід Ю. Бойчук та А. Боярська-Хоменко (2021) щодо ефективності різноманітних інновацій загально-педагогічної підготовки майбутніх учителів свідчить, що застосування інноваційних методів навчання активізує пізнавальну та дослідницьку діяльність студентів. Слушною є думка В. Дручика (2017) про практико-зорієнтовану підготовку МУФК , яка повинна здійснюватися поступово, інтегруючи процес формування теоретичних знань та методичних умінь й навичок (Дручик, 2017, с. 68). Завдання вищої школи полягає в тому, щоб навчити МУФК користуватися необхідною методичною інформацією, вміщеною в різних джерелах. Сучасні уроки фізичної культури проєктують не лише на матеріалах (Максимчук, 2016), презентованих в підручниках , але й активно залучають необхідні супутні наочні доповнення, наприклад, у вигляді мультимедійних презентацій.

Використання діяльнісних методів навчання сприяє інтеграції навчальної і професійної діяльності МУФК (Зайцева, Тараненко & Корносенко, 2020), розвитку різноманітних професійно значущих особистісних якостей, необхідних для організації діяльності учнів ЗЗСО на уроках ФК (Гринчук & Чехівська, 2018).

Тенденцію посилення практико-зорієнтованості педагогічно-фізкультурної освіти простежують й в зарубіжних країнах. Наприклад, модернізація змісту професійно-педагогічної підготовки МУФК спрямована на зміну духовних цінностей педагогів (Kyriakides, Tsangaridou, Charalambous & Kyriakides, 2017), визнання людини найвищою цінністю (Carson, Castelli & Kulinna, 2017); формування професійно значущих якостей, необхідних особистості УФК (Lavay, Henderson, French & Guthrie, 2012).

Показово, що посилення ролі практичної підготовки студентів, визнано не лише організаційно-педагогічною (Ensign, Woods, Kulinna & McLoughlin, 2018, с. 593), але й науково-методичною (Fletcher & Baker, 2015) засадою модернізації підготовки вчителів США в останній чверті XX та на початку XXI століть (Castelli, Carson & Kulinna, 2018). Загалом нині спостерігають тенденцію перенесення акцентів у змісті професійно-педагогічної підготовки МУФК на формування ключових компетентностей, світоглядних орієнтирів, особистісних і професійних якостей. Натомість зміст підготовки спрямовано на організацію викладання з урахуванням змін змісту шкільної освіти, технологій навчання, стану здоров'я учнівської молоді тощо. Це активізує предметно-методичну підготовку студентів до здійснення професійної діяльності.

Основною умовою для підвищення ефективності освітнього процесу, на думку зарубіжних дослідників, є розширення *досвіду практичної діяльності* студентів у ролі учителя фізичної культури та використання активних методів з метою проектування позитивного індивідуального клімату в рамках освітнього процесу у ЗВО (Lavay, Henderson, French & Guthrie, 2012). Вирішення цього завдання, як підкреслюють американські вчені, корелює з частотою реалізації такого методу як робота в малих групах (Chróinín, Fletcher & O'Sullivan, 2018). Узагальнюючи прогресивні тенденції освіти в університетах США, висновковуємо, що програми підготовки МУФК реалізують на основі міждисциплінарного підходу з використанням технологій командного навчання (Chróinín, Fletcher & O'Sullivan, 2018).

Інтенсифікацію навчально-професійної діяльності студентів проводять в формі тренінгів, змістовна складова яких спрямована на оволодіння методичними вміннями й навичками, здатністю до педагогічної саморегуляції, набуття практичного досвіду розробок уроків ФК з виконанням певних завдань щодо зміцнення здоров'я учнів (наприклад, засобами традиційних народних ігор, фітнес-технологій тощо), необхідного при розробці та впровадженні оздоровчих технологій, які реалізують у різних формах та умовах занять фізичними вправами.

Вивчення зарубіжного досвіду щодо організації підготовки МУФК в ЗВО свідчить про фундаменталізацію ідеї практико-орієнтованого навчання, як засобу формування професійної компетентності студентів. Досліджуючи систему освіти Бельгії, Р. Карпюк (2020) зазначає, що провідною тенденцією у підготовці майбутніх УФК є введення в освітній процес різних моделей практико-орієнтованої підготовки. Таке моделювання фрагментів професійної педагогічно-фізкультурної діяльності студентів замінило парадигму традиційного навчання, засновану на «*знаннєвій педагогіці*». Дослідник переконує, що обраний вектор вирішує проблему розвитку професійно значущих здатностей МУФК, необхідних в реальних життєвих та професійних ситуаціях.

Питання оновлення змісту підготовки МУФК в зарубіжних країнах досліджували В. Каплінський, Т. Белінська та А. Міненко (2020). Сконцентрувавши увагу на проблемі насичення навчання студентів різними видами діяльнісних завдань, вчені виокремили ключові моделі практико-орієнтованої підготовки, які використовують в педагогічних ЗВО країн Європи. До переліку різновидів згаданих моделей належать:

модель школи професійного розвитку (Professional Development School (PDS));

модель навчання на робочому місці (Work Based Learning (WBL));

модель навчання на основі реальних проблем (Problem Based Learning (PBL));

модель навчання з урахуванням проєктів (Project-Based Learning (PBL));

модель навчання на базі досвіду (Experience based learning systems (EBLS) та ін. Кожну з перерахованих моделей характеризує низка переваг та недоліків. Зокрема, вважаємо, що доцільно використовувати їх по чергово, щоб забезпечити інтенсифікацію навчання МУФК й спрямувати студентів до безперервного професійного саморозвитку. Адже, як слушно зазначає О. Алексєєв (2022), педагогічну діяльність УФК характеризують як вільну, творчу, інноваційну. Водночас наявні освітні стандарти вербалізують соціальні очікування суспільства, ЗЗСО, як потенційних роботодавців та споживачів освітніх послуг (учні, батьки), декларуючи вимоги, висунуті щодо особистості педагога. В таких реаліях МУФК

повинні усвідомлювати необхідність систематичного самовдосконалення знань, вмінь й навичок у галузі організації фізкультурно-оздоровчої та здоров'язбережувальної діяльності школярів.

Сучасному педагогу потрібно опанувати такі практико-орієнтовані знання, які дадуть йому змогу скоординувати власні педагогічні дії в правильному напрямку (Гринченко, 2014), тобто таким чином, щоб досягнути ефективності та продуктивності фахової діяльності, яка обов'язково призведе до запланованого результату. На думку О. Безкопильного (2020), зміна вектора професійної підготовки МУФК з орієнтацією на професійні стандарти спричинила необхідність формування особливого стилю мислення педагога, орієнтованого на розуміння педагогічної діяльності як раціональної, ефективної, технологічної тощо.

Вивчаючи теоретичні й методичні інновації формування готовності МУФК до диференціації та індивідуалізації фізичного виховання учнів в досвіді зарубіжних країн, О. Алексєєв (2022) систематизував дослідження щодо розробки та впровадження у реальний освітній процес найбільш продуктивних підходів, які дають змогу підвищити якість підготовки, наблизивши процес навчання до ситуації виконання професійних функцій. Серед таких практико-зорієнтованих рішень автор виокремив:

- реалізацію контекстного навчання з метою «занурення» студента у вирішення соціальних та професійних ситуацій на навчальних заняттях;
- впровадження мікронавчання як технології розвитку предметно-методичних знань, вмінь й навичок;
- організації в ЗВО тематичних гуртків, майстерень тощо;
- широке використання проєктного методу навчання, що сприяє формуванню не лише універсальних та загальнопрофесійних, але й професійних компетентностей;
- впровадження інформаційно-комунікаційних технологій для організації обміну освітньо-професійним досвідом вирішення

педагогічних завдань щодо організації фізкультурного виховання учнів тощо.

Погоджуючись з такою думкою, О. Шевченко та О. Мельнік (2021) обумовили 1) надзвичайну важливість формування знань МУФК з предметної галузі, розвинених уявлень студентів про способи організації раціонального та ефективного фізкультурного процесу; 2) володіння майбутніми педагогами сукупністю алгоритмів і засобів здійснення методичної діяльності з мінімізувати витрати на досягнення поставленої педагогічно-фізкультурної мети тощо. Узагальнення думок вітчизняних та зарубіжних дослідників щодо векторів оновлення процесу професійної підготовки МУФК дало змогу підсумувати, що в умовах зміни парадигми освіти, стандартів підготовки та професійної діяльності, впровадження концепції НУШ результативність навчання студентів відображена в чотирьох площинах сформованості фахових знань, вмінь й навичок – теоретичній, практичній, методичній, предметній, які в подальшому інтегрують в професійну компетентність (рис. 1.1).

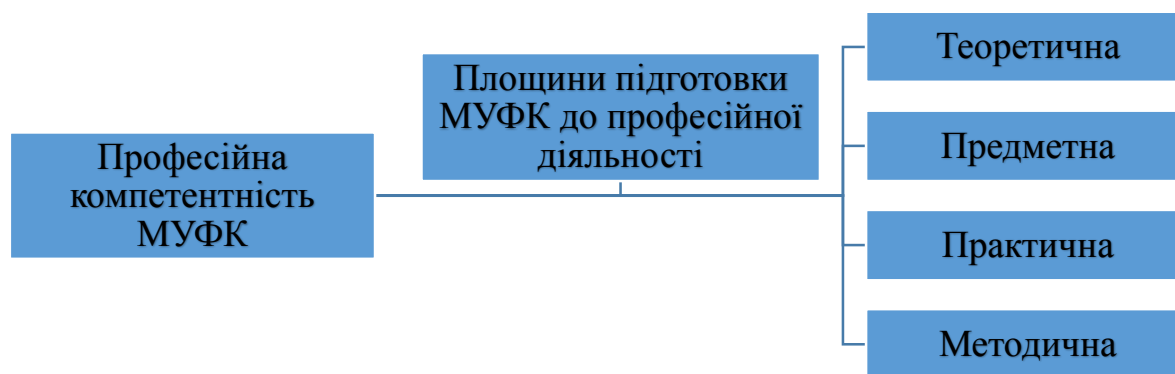

Рис. 1.1. Взаємозв'язок площин сформованості фахових знань, вмінь й навичок МУФК

Варто зазначити, що палітра значущих особистісних професійно значущих якостей та вмінь учителя фізичної культури нині увібрала нові увиразники професійної компетентності, зокрема:

- активну життєву позицію, яка передбачає орієнтацію УФК на діяльність щодо позитивного перетворення навколишньої дійсності (організація спортивно-оздоровчих змагань, спартакіад; популяризація здорового способу життя; пропаганда цінності здоров'я та ін.);

- високу ерудицію та наукову захопленість, необмежених областю предмета;

- вміння відстоювати власну професійну точку зору;

- здатність до екстраполяції результатів власних педагогічних дій та методичних рішень (дає змогу передбачати реальні результати інноваційних методів навчання);

- здатність до емпатії, що визначає вміння МУФК співчувати, співпереживати та надавати допомогу учасникам освітнього процесу;

- лідерські якості з метою ефективного керування діяльністю учнів на уроках ФК, а також для вирішення освітніх, виховних та розвиваючих фізкультурно-оздоровчих завдань;

- здатність до педагогічної рефлексії;

- розвинені комунікативні та ораторські здібності;

- сформовану комунікативну культуру, яка забезпечить результативний вплив на учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей на основі дотримання етичних норм тощо.

Розширення функціоналу сучасного учителя фізичної культури тісно пов'язане з етапом цифровізації освіти й відповідно з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у підготовці студентів ЗВО. Інтенсивний розвиток ІКТ, популяризація глобальних комп'ютерних мереж призводить до того, що майбутні педагоги занурюються в якісно нове та семіотично неоднорідне інформаційне середовище, у багатоваріантну мережеву взаємодію. Показовим є також те, що вдосконалення техніки провокує й вдосконалення методів професійної діяльності. Тому в науковій спільноті активно

розробляють теоретичні, методологічні й методичні підвалини впровадження ІКТ та цифрових застосунків, платформ, середовищ в існуючу практику підготовки МФУК задля її оновлення.

У напрацюваннях О. Шукатки (2020) зазначено, що цифровізація професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури є закономірністю інформатизації суспільства. Тому, як переконує далі дослідниця, нинішній процес навчання студентів дуже насичений засобами цифрових технологій, які активізують освітню діяльність студентів й розширюють діапазон їх професійних вмінь застосовувати такі новації в методичній діяльності під час проєктування уроків ФК для учнів різних вікових категорій (с. 144). Дослідження А. Кузьмінського (2023), О. Іваненко & О. Шапрак (2023) та ін. спрямовані на виявлення специфіки цифрової трансформації професійної підготовки МУФК в умовах змішаного навчання. Вагомими в межах виокремлення ключових аспектів інноватизації підготовки студентів цієї спеціальності є висновки О. Даниско & Л. Семеновської (2019) щодо ефективності різноманітних методів організації освітньої діяльності МУФК в умовах змішаного навчання. Крім того, знаходимо відомості про застосування ІКТ під час навчання в асинхронному режимі з предмету «Фізична культура» в умовах карантину та військового стану (Бойчук, Козлов, Науменко & Гриньова, 2022).

Отже, науковці розглядають ІКТ та різні цифрові продукти як інтенсифікації навчання МУФК (Сущенко, 2012, с. 107). З іншого боку, вчені наголошують на необхідності формування інформаційно-цифрової культури майбутніх фахівців фізичної культури (Лазоренко, 2021) з метою розвитку готовності до використання цифрових технологій у професійній діяльності (Грабик & Грубар, 2022) в умовах змішаного навчання в ЗЗСО (Даниско, 2021; Хмельницька, 2023 та ін.), а також для забезпечення здоров'язбережувального освітнього середовища (Ястребов, 2017) та ін.

У процесі практичної підготовки МУФК здійснюють впровадження освітніх цифрових форматів та сервісів для формування у студентів досвіду освоєння змісту освіти у змішаному форматі, проєктування та освоєння цифрових освітніх ресурсів,

інших компонентів цифрової грамотності, активізацію застосування в ЗЗСО електронного освітнього середовища, що передбачає різні цифрові послуги для учнів та педагогів. Сьогодні студенти активно розробляють фрагменти уроків ФК на основі використання доступних онлайн-платформ, мобільних застосунків, вебсерверів для створення інтерактивних тестів. Перелічене, безумовно, сприяє розвитку методичних вмінь МУФК, однак, з іншого боку, таку діяльність вважають фрагментарною.

Слушною в цьому контексті вважаємо думку М. Носко (2012) про те, що підвищення ефективності професійної підготовки МУФК залежить від розвитку методичної культури здобувачів освіти. На сьогодні частиною такої якості є здатність імплементувати в освітній процес інноваційні технології, зокрема й цифрові. Адже саме цифрові освітні ресурси для сучасних школярів стали ефективним засобом вивчення змісту предметів, передбачених програмами ЗЗСО. Використовуючи різні інформаційні комп'ютерні інновації, учні підвищують особистісний потенціал, що дає змогу сформувати мотиваційну активність до навчальних занять.

Апелюючи до важливості формування готовності МУФК до роботи в умовах цифровізації, Н. Грабик та Я. Грубар (2022) виокремлюють потенціал цифрових технологій під час проєктування методики уроків ФК в ЗЗСО. Для порівняння з традиційною методикою проведення уроків ФК наводимо перелік деяких позитивних відмінностей цифрових технологій:

- можливість індивідуалізації навчального процесу, заснована на створенні персональних освітніх траєкторій та постійному моніторингу фізичної активності учнів;
- візуалізація методики виконання фізичних вправ та нормативів за допомогою навчально-тренувальних середовищ, що забезпечує доступність до навчальної інформації кожного учня в будь-який момент;
- активізація інтересу школярів до занять ФК та спортом;
- систематична діагностика та моніторинг освітньої активності учнів;

- широкі можливості для організації та проведення онлайн змагань, спортивних заходів;
- адаптація методик з урахуванням індивідуальних фізичних можливостей учнів та інші.

Прогресивним інструментом оновлення та інтенсифікації професійної підготовки МУФК в напрямі формування методичної культури низка сучасних дослідників (Мосейчук, 2017; Носко, 2012; Пачуга, 2010; Шаповалова, 2014; Яворська, 2014 та ін.) вважають впровадження сучасних інструментів моніторингу результатів навчання у ЗВО, а також підсумкову державну атестацію випускників. Адже підсумкові атестаційні випробування у межах державних іспитів та захисту випускної кваліфікаційної роботи є дієвими інструментами виявлення рівня теоретичної та практичної підготовки МУФК до виконання професійних завдань.

Трансформація шкільної та вищої освіти в умовах реалізації концепції НУШ стимулює оновлення системи підготовки МУФК в напрямі формування готовності здобувачів освіти до реалізації адаптивних технологій у фізичному вихованні учнів (Деделюк, 2014). Володіння здатністю до проєктування різноманітних методичних рішень щодо адаптування тієї чи іншої вправи під потреби учнів продиктоване водночас й інклюзивністю загальної середньої освіти (Адаптивне фізичне виховання ..., 2020). Нинішній учитель фізичної культури повинен володіти:

- розвиненими *знаннями* про фізіологічні процеси, що відбуваються в організмі під впливом фізичних навантажень;
- алгоритмізованими *вміннями* використовувати закономірності фізичного розвитку для вирішення завдань фізичного виховання нормотипових учнів та учнів з особливими освітніми потребами (далі – ООП) в ЗЗСО;
- *вміннями* визначати найефективніші способи застосування засобів фізичного виховання для учнів, враховуючи їхню фізичну підготовку, мотивацію, умови занять та соціальні потреби;
- *здатністю* до системного планування й методичного проєктування урочних і позакласних занять ФК учнів різних вікових категорій тощо.

Педагогічна спільнота артикулює позицію, згідно з якою засадничою підвалиною підготовки конкурентоспроможного учителя фізичної культури є забезпечення системності та цілісності процесу формування професійних компетентностей майбутніх учителів предметної галузі «фізична культура» на основі, зокрема:

- реалізації ідей компетентнісного підходу в освітньому процесі ЗВО в напрямі формування загальнопедагогічних та предметних знань, вмінь, навичок й здатностей, необхідних для здійснення педагогічно ефективної методичної діяльності на уроках ФК в ЗЗСО;

- популяризації ідеї використання сучасних педагогічних та фізкультурно-оздоровчих технологій в фізичному вихованні учнів в свідомості студентів у процесі вивчення дисциплін професійної підготовки та забезпечення мотивації МУФК до відповідального застосування інноваційних педагогічних інструментів у професійній діяльності;

- цілеспрямованого наповнення змісту професійної підготовки актуальною інформацією про методи та засоби організації здоров'язбережувального освітнього середовища в ЗЗСО на уроках ФК, методичні особливості проєктування уроків фізичної культури на засадах ідеї адаптивного фізичного виховання тощо; застосування нових інформаційних технологій у професійній діяльності та створенням цифрового освітнього середовища в освітній організації з позиції «середовища можливостей»;

- занурення студентів у квазіпрофесійне, контекстне середовище для оволодіння методологічними, теоретичними, методичними та практичними знаннями у сфері фізичного виховання учнів ЗЗСО та збагачення умінь застосовувати різноманітні, навіть і цифрові, технології для вирішення завдань професійної діяльності, що стосуються зміцнення й збереження здоров'я учнівської молоді, популяризації здорового способу життя, спрямування учнів до систематичної фізичної активності тощо.

Підсумовуючи, зазначимо, що сучасній системі загальної середньої освіти потрібен педагог з інноваційним стилем мислення, який добре володіє розвиненою

педагогічною інтуїцією, педагогічним стилем, креативним мисленням, здатний до творчості. Окреслені якості важливі для реалізації завдань, які висувують перед ЗЗСО щодо фізичного виховання учнівської молоді на основі дотримання особистісно зорієнтованого підходу. В парадигмі сучасної НУШ вчитель не лише транслятор упроваджених ідей, але методист, який проєктує інноваційні рішення для організації ефективного освітнього процесу в конкретній предметній галузі. З огляду на це, в науковій літературі активно полемізують проблему розвитку й формування предметно-методичної компетентності (далі- ПМК) МУФК. Проте єдиноприйнятої думки щодо вирішення цього питання немає. Враховуючи суперечливість думок й поглядів дослідників щодо особливостей та специфіки удосконалення професійної підготовки МУФК в напрямі збагачення предметних й методичних здатностей, вважаємо за доцільне згрупувати наявні напрацювання в напрями та проаналізувати кожен з них, виявляючи при цьому ключові ідеї.

1.2. Проблема формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в педагогічній теорії та практиці

Проблематика формування ПМК МУФК нині є однією з нагальних педагогічних проблем. Адже сучасною системою освіти передбачена необхідність підготовки висококваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно організувати освітній процес у галузі фізичного виховання в ЗЗСО. Зміни у професійній підготовці МУФК зумовлені водночас впровадженням нових технологій в освіті, переорієнтацією навчання на особистість, принципів інклюзивності та цифровізації освітнього середовища в ЗЗСО.

Освітня концепція НУШ, яка стала інноваційною відповіддю на запити суспільства щодо зміни системи середньої освіти, висуває до педагогів вимоги щодо вияву відкритості до реалізації інноваційних педагогічних технологій, обізнаності в основах дитячої психології та особливостях розвитку школярів, розвиненості предметних знань тощо. На переконання О. Гауряк та О. Киселиці (2012), учителі фізичної культури, які володіють системними методичними

знаннями зможуть усвідомлено та активно зануритись в пошук інноваційних рішень щодо організації ФВ учнів та долучення їх до цінностей ФК й здорового способу життя або у процес освоєння нововведень у практику.

Зі свого боку Н. Коновальська (2011) зазначає, що методично ефективний урок ФК характеризують індивідуальним стилем діяльності педагога, особливостями його педагогічної техніки, рівнем педагогічної майстерності та багатьма іншими факторами, що визначають методичну компетентність УФК. Дослідниця переконана, що в основі професійного розвитку та саморозвитку вчителя покладена здатність до створення творчих методичних проєктів та продуктів для організації фізкультурно-оздоровчої діяльності учнів ЗЗСО на уроках ФК.

Результатом інноваційної діяльності учителя фізичної культури Н. Коновальська (2011) вважає авторські програми та технології, які в сукупності вміщують три основні складники-елементи – дидактичні, виховні та методичні. Підтвердження цієї тези знаходимо в напрацюваннях А. Макаренок та Ю. Клименко (2021). З'ясовуючи проблему формування методичної компетентності МУФК, дослідники виявили, що нині недостатньо бути просто учителем-виконавцем, оскільки утримати конкурентність на належному рівні зможуть лише ті педагоги, які систематично поповнюють власні знання, вміння й навички. В освітньому просторі ЗЗСО викладання передбачає не тільки глибоке розуміння ФК, але й уміння адаптувати методи навчання до різних обставин і потреб здобувачів освіти (Степанченко, 2016, с. 67).

Аналіз наукових досліджень свідчить про значну увагу до проблеми формування методичної компетентності МУФК, зумовленої сучасними вимогами до підготовки педагогів. До прикладу, Л. Коновальська (2011) наголошує на важливості методичної підготовки під час викладання фахових дисциплін. Натомість Т. Дух, М. Кіщак & Я. Свищ (2023) акцентують увагу на інтерактивних методах навчання, які сприяють формуванню професійних компетентностей. В доробку О. Онопрієнко (2023) висвітлено специфіку формування базових професійних компетентностей у зв'язку з адаптацією навчальних програм до

сучасних викликів у сфері фізичного виховання. Вагомими у вирішенні цього питання є висновки О. Гауряк і О. Киселиці про те (2012), що педагогічна культура є базою для розвитку методичних умінь, необхідних для викладання фізичного виховання. Обумовлюючи важливість формування методичних вмінь й навичок МУФК, дослідники також апелюють до глибокої обізнаності студентів з предметної галузі. Проте цей аспект підготовки не дефініюють в певний феномен. Отже, здійснений аналіз наукової літератури, присвяченої різноманітним аспектам формування ПМК МУФК, дав змогу з'ясувати, що існує розрив між потребою переходу сучасної системи професійної підготовки студентів цієї спеціальності до компетентісно-орієнтованої освіти та недостатнім розвитком її теоретичних і методологічних основ.

А. Макаренко та Ю. Клименко (2021) апелюють до визнання відмінностей професійної ролі МУФК. На думку авторів, така унікальність відображена в функціональних здатностях педагогів, зосереджених на вихованні всебічно розвиненої особистості та сприянні фізичному, розумовому, духовному та соціальному добробуті школярів. Подібну точку зору висловив В. Павленко (2017), в наукових працях якого зазначено, що увиразниками ефективності методичної підготовки МУФК є:

- розвиненні знання студентів про ефективні форми, методи та технології організації спільної та індивідуальної фізкультурно-спортивної і фізкультурно-оздоровчої діяльності нормотипових учнів та учнів з ООП в ЗЗСО;
- алгоритмізовані вміння проєктувати цілі (вимоги до результатів) фізичного виховання учнів в умовах спільної та індивідуальної фізкультурно-спортивної та фізкультурно-оздоровчої діяльності учнів ЗЗСО відповідно до вимог державних освітніх стандартів;
- сформована здатність відбирати педагогічно обґрунтований зміст, форми, методи та прийоми організації спільної та індивідуальної фізкультурно-спортивної та фізкультурно-оздоровчої діяльності нормотипових учнів та учнів з ООП в ЗЗСО;

- розвинені вміння розробляти методику організації спільної та індивідуальної навчально-виховної діяльності учнів різних вікових категорій з різними освітніми потребами на уроках ФК в ЗЗСО;
- вияв вмінь відбирати (розробляти) систему навчальних завдань для організації фізкультурно-спортивної та фізкультурно-оздоровчої діяльності на уроках фізичної культури відповідно до індивідуальних освітніх потреб та можливостей учнів та ін.

Інші науковці, зокрема А. Турчак та О. Маркова (2019), витлумачили сутність методичної компетентності (далі – МК) МУФК в структурі педагогічної майстерності. Стверджуючи, що МК базована на сукупності теоретичних знань МУФК, дослідники пояснюють специфіку застосування різноманітних дидактичних форм, методів й засобів навчання на уроках ФК й вмінь , а саме: а) планувати, відбирати, синтезувати та створювати навчальні матеріали для фізичного розвитку учнів; б) організувати різноманітні формати навчання на уроках ФК; в) реалізовувати фізкультурно-оздоровчу діяльність учнів на основі засад діяльнісного підходу; д) раціонально застосувати освітньо-виховні методики для збереження, зміцнення й охорони здоров'я учнівської молоді в ЗЗСО; г) застосовувати засоби ФК для формування основних компетентностей учнів тощо.

Апелюючи до комплексного розвитку особистості МУФК, Ю. Мосейчук (2018) наголошує на необхідності впровадження здоров'язбережувальних технологій у підготовку майбутніх учителів, що підсилює загальну професійну компетентність (рис. 1.2).

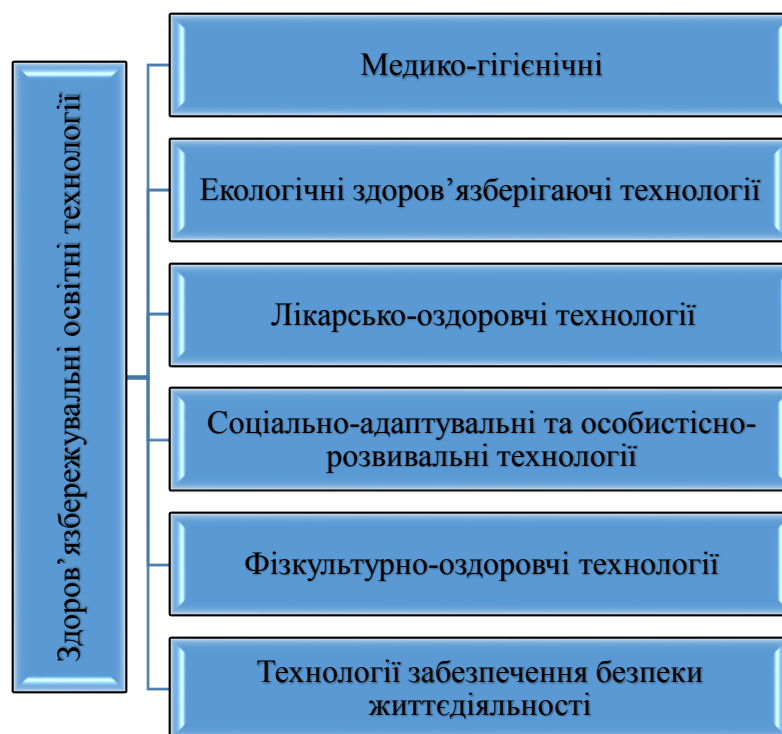

Рис. 1.2. Класифікація здоров'язбережувальних освітніх технологій, реалізація яких в освітньому процесі ЗВО позитивно впливає на процес формування ПМК МУФК (за Ю. Мосейчуком)

У монографічному дослідженні, авторами якого є А. Єрмоленко, М. Набок, С. Шевчук, С. Масліч та В. Кулішова, запропоновано рішення проблеми розвитку науково-методичної компетентності педагогічних працівників (Розвиток науково-методичної ..., 2021). Полемізуючи про значення окресленої здатності в межах вияву та трансляції його професіоналізму, дослідники виокремлюють сукупність функцій, реалізація яких можлива за умови володіння учителем науково-методичною компетентністю. До переліку функціональних трансляторів: зараховують: пізнавально-гносеологічну, регулятивну, інваріантну, інтегративну функції. *Пізнавально-гносеологічна* функція полягає в тому, що згадана компетентність дає змогу педагогу досліджувати, системно описувати та пояснювати проблеми освіти з позицій сучасної науки. Це, безумовно, забезпечує інтегрування сучасних відомостей в методику навчання конкретної предметної галузі для ефективного формування цілісної особистості школяра. *Регулятивна функція* виконує роль внутрішньої детермінанти суб'єкта педагогічної діяльності,

що зумовлює системний, упорядкований та цілеспрямований погляд на методичну проблему й обґрунтований пошук шляхів її вирішення. Інваріантна функція відображена в можливостях педагога обирати ефективні форми й методи організації освітньої діяльності учнів для досягнення певних дидактичних цілей. *Інтегративна* функція забезпечує цілісність погляду педагога на конкретну педагогічну ситуацію з позиції міждисциплінарності методичного проєктування.

В. Ягупов та А. Одеров (2019) зауважують, що формування МК МУФК «є важливим аспектом професійної підготовки студентів даної спеціальності у ЗВО» (с. 279). Ключовими факторами формування такої компетентності є, на думку науковців, активне впровадження інноваційних методів навчання, інтеграція цифрових технологій в освітній процес, підвищення професійних вмінь й навичок проєктувати методичні продукти для навчання ФК у процесі рефлексивних практик та шляхом використання методу *team teaching* (навчання в команді) (с. 280).

З такою ж позицією корелюють міркування С. Глазунова (2015), який презентує вектори вдосконалення МК викладача фізичного виховання спеціальної фізичної підготовки (с. 105). Автор, резюмуючи думки про сутність та специфіку професійної методичної діяльності МУФК, відзначає необхідність переосмислення традиційної системи підготовки й зміщення акцентів: з формування теоретичних знань до діяльнісного розвитку практичних умінь і навичок (с. 106). Переформатування форм й змісту навчання студентів цієї спеціальності у напрямі практико зорієнтованості, підкреслює далі С. Глазунов (2015), забезпечуватиме розвиток таких якостей педагога, як: *методичне мислення, методична культура, методична творчість*. Погоджуючись з цією думкою, О. Дубровська (2022) наполягає на необхідності виокремлення у структурі МК МУФК такого важливого елемента як *методична рефлексія*.

Про важливість збагачення *методичного кругозору* МУФК зауважує О. Стасенко (2020). Виокремлюючи основи методичної майстерності педагогів окресленої спеціальності, дослідник вказує на дієві форми й методи професійної підготовки студентів в ЗВО, що детермінують знайомство з сучасними технологіями фізичного виховання учнів. Обґрунтовуючи важелі педагогічного

впливу на процес формування педагогічної майстерності МУФК, С. Крупеня, О. Лаврентьев та К. Романчук (2021) актуалізують значущість методичної культури студентів. Дослідники трактують *методичну культуру* як інтегративну якість особистості, яка є увиразником готовності до методично обґрунтованої професійної діяльності й діяльнісним виявом професійно-педагогічної культури. Натомість Г. Балахничева, Л. Заремб та А. Цьось (2013) тлумачать методичну культуру МУФК як діалектичну єдність загального, особливого та одиничного, де спільним підґрунтям є культура особистості, що інтегрує загальнолюдські цінності, соціальні норми встановлення взаємовідносин та способи діяльності. Особлива якість методичної культури відображає своєрідність професії учителя фізичної культури, а як одинична – ретранслює індивідуальність вчителя щодо вибору способів створення навчальної ситуації у процесі навчальної комунікації з учнями на уроках ФК.

Цікавою є позиція О. Павленко (2017) про те, що методична культура –це інтегративний індикатор ефективності професійної діяльності УФК, який проявляється як найвища форма активності та творчої самостійності; як стимул та умова вдосконалення навчально-виховного процесу на уроках ФК в ЗЗСО; як передумова для виникнення нових методичних ідей та шляхів їх вирішення. Методична культура МУФК, згідно з позиції О. Скирти (2023), є відображенням суб'єктного аспекту майбутньої професійної діяльності та здатністю заломлювати узагальнений методичний досвід у власній педагогічній практиці.

О. Ханікянц (2018) акцентує увагу на винятковій ролі МК МУФК в межах реалізації їхніх соціальних функцій. Формування методичної культури, на думку дослідника, відбувається поетапно, паралельно з розвитком *методичної грамотності, методичної креативності, методичного самовдосконалення та майстерності*. Аналіз наукової літератури дав змогу встановити, що в педагогічній теорії і практиці підготовки МУФК до професійної діяльності стан сформованості МК часто визначають на основі діагностики методичної грамотності. Отже, доцільно припустити, що методична грамотність є необхідною передумовою

становлення готовності МУФК до інноваційної методичної діяльності в умовах сучасного освітнього простору ЗЗСО.

Педагогічну грамотність МУФК в контексті спортивно-педагогічного удосконалення в системі професійної освіти С. Приймак (2020) трактує як взаємопов'язану сукупність знань, умінь, навичок та здатностей передавати іншим освоєні знання та соціальний досвід (с. 84). В межах авторської методичної системи розвитку функціональних можливостей МУФК автор наголошує, що педагог повинен бути посередником між тими, хто створює, зберігає та збагачує соціально-культурний досвід фізкультурно-спортивної діяльності і учнями як споживачами методичних інновацій в галузі ФВ.

Крім того, С. Приймак наголошує на важливості спеціальних професійних вмінь МУФК в структурі МК, серед яких науковець виокремив такі: *проектувальні* (розробляти інноваційні методики виконання учнями фізичних вправ; планувати та реалізувати етапність уроку; передбачати можливі наслідки від використання того чи іншого методу навчання на уроках ФК та ін.); *оцінювальні* (критично оцінювати перебіг і результати освітньої діяльності учнів; концентрувати та перемикає увагу учнів; ініціювати самостійну діяльність учнів в напрямі збереження та зміцнення власного здоров'я та оцінювати її результати тощо); *прогностичні* (ретельно планувати діяльність учнів на уроках ФК з метою досягнення вищого рівня розвитку їх фізичної підготовки; передбачати ефект від виконання тих чи інших тренувальних вправ; визначати доцільність застосування різних фізкультурно-рухових завдань для нормотипових учнів та учнів з ООП тощо вміння).

Розширюють відомості про проблему формування ПМК МУФК висновки Ю. Васькова (2016) про те, що реалізація інноваційних підходів до організації ФВ учнів ЗЗСО вимагає від педагога вияву здатності організовувати самостійну роботу школярів різних вікових категорій в парах та групах; активізувати емоційно-ціннісне ставлення всіх учнів до занять фізичною активністю; вибудовувати продуктивну взаємодію між учнями в полі педагогічної комунікації тощо.

У педагогічній науці активно артикулюють міркування про необхідність підготовки МУФК до організації індивідуальної роботи учнів на уроках

ФК (Алексєєв, 2022). Як вважає О. Алексєєв, здійснення такого типу діяльності базують на розвиненій МК педагога та методичній грамотності. Для розвитку останньої професійно значущої якості дослідник пропонує застосовувати проєктні завдання в освітньому процесі ЗВО за спеціально розробленим алгоритмом (рис. 1.3).

Узагальнюючи точки зору вчених, відображені в сучасній науковій літературі, яка стосується формування МК МУФК, можемо резюмувати, що представлені позиції характеризують методичну грамотність як комплекс професійно необхідних конструктів, сформованість яких забезпечує ефективну методичну діяльність педагогів в межах предметної галузі ФК. Водночас, очевидно, що методична грамотність поєднує сукупність загальнопедагогічних та спеціальних знань, умінь та навичок учителя фізичної культури забезпечувати освітній процес.

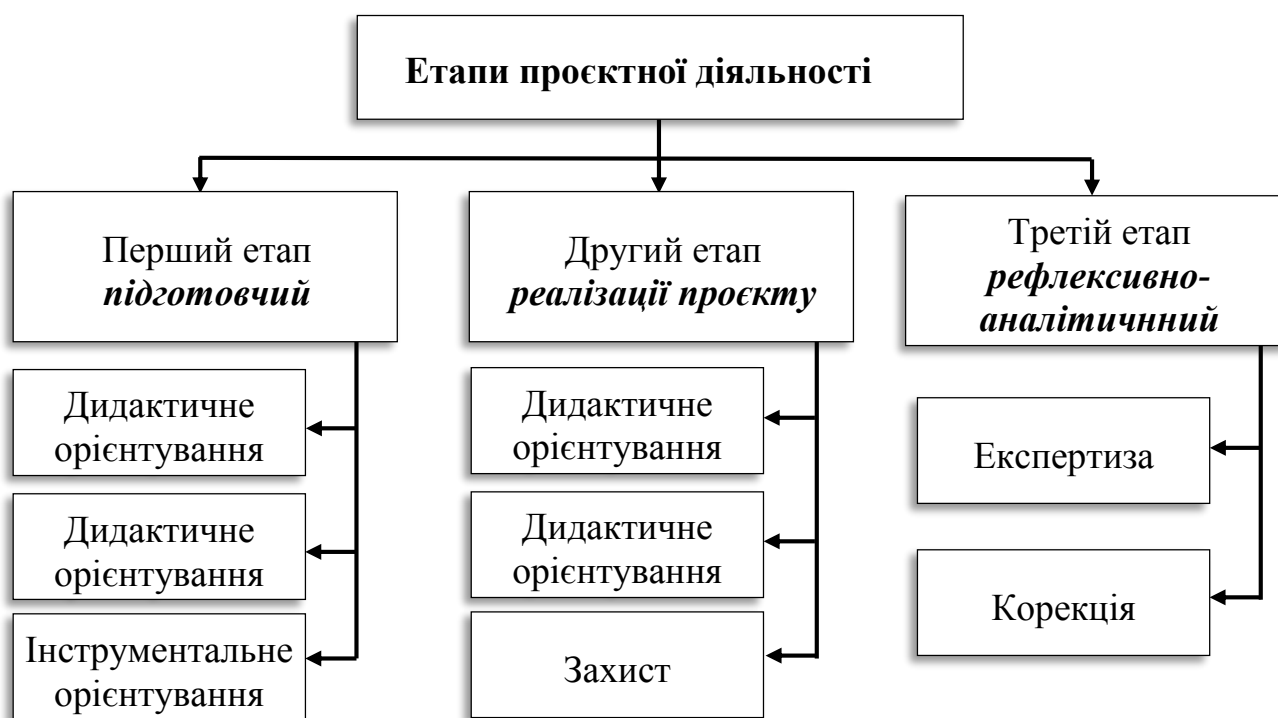

Рис. 1.3. Етапність проєктної діяльності МУФК під час вирішення методичних завдань професійно-педагогічної діяльності (за О. Алексєєвим, 2022, с. 336).

Впровадження інноваційних технологій на уроках ФК в ЗЗСО залежить, за спостереженнями І. Гільова (2017), від методичної креативності МУФК, яка

спрямовує педагога до реалізації цілей та завдань ФВ школярів відповідно до вимог державних стандартів шляхом використання нетрадиційних технологій, форм, методів і засобів організації освітньої діяльності учнів. У процесі конкретизації концептуальних підходів до сучасних векторів формування особистості МУФК як носія фізичної культури, на думку Г. Гончар (2015), рівень розвитку методичного креативного мислення виявляють у способах постановки та вирішення педагогічних завдань стратегічного, тактичного та оперативного типу, зокрема таких, як:

- *культивування* важливості занять фізичною культурою для збереження та зміцнення індивідуального здоров'я учнів;
- *планування та конструювання* фізкультурно-спортивної діяльності учнів;
- *інформування* школярів про вплив занять фізичними вправами на функціонування основних систем організму;
- *доцільне та ефективне* використання форм, методів та прийомів педагогічної діяльності, спрямованої на розвиток в здобувачів загальної середньої освіти всіх складників фізичної культури та ін. (с. 44).

У межах дослідження припускали, що методична креативність МУФК – це свідомо інтелектуальна активність мислення (методичного) студентів, яка є основою для реалізації методичної творчості та вирішення методичних завдань (ситуацій), що стосуються фізкультурно-спортивного навчання та виховання учнів в ЗЗСО. З іншого боку, методична креативність відображає здатність МУФК до критичного аналізу інновацій у сфері ФК та відбору найефективніших з них; компаративного аналізу новаторського та традиційного методичного досвіду організації ФВ нормотипових учнів та учнів з ООП в освітньому середовищі середніх шкіл України та за кордоном; створення власних методичних розробок; модифікації та адаптації новаторських рекомендацій у галузі викладання ФК.

Думки науковців збігаються стосовно необхідності розвитку окремих елементів ПМК, проте часто розходяться в дослідницьких стратегіях щодо їх формування та змістовно-дидактичного наповнення. Резюмування наявних поглядів на складники ПМК МУФК відображено на рисунку 1.4.

На думку С. Гудима, М. Гудими та Н. Кулика (2018), методична робота вчителя в межах освітньої галузі ФК спрямована на розробку та вдосконалення методики викладання дисципліни. Однак науково-методична діяльність, зазначає О. Дикий (2019), передбачає, безпосередньо, проведення наукових досліджень, метою яких виступає конкретизація авторських висновків та інноваційних результатів у галузі навчання ФК та в рамках обраної теми.

*Рис. 1.4. Складові ПМК МУФК
(розробка автора)*

Згідно з першою точкою зору, методична діяльність МУФК полягатиме в систематичній самоосвітній діяльності для вдосконалення власної професійної майстерності та розробки дидактичних засобів вдосконалення ФВ учнів ЗЗСО, підвищення кваліфікації у предметній галузі. В межах другої позиції до методичної зараховують діяльність МУФК, спрямовану на розширення ФК як предмета з новітніми науковими відомостями, експериментально перевіреними.

Дослідники, які підтримують третю точку зору, методичну діяльність МУФК трактують як сукупність різноманітних дій студента, направлену на оволодіння традиційними та інноваційними методами та прийомами організації навчально-виховної фізкультурно-спортивної роботи учнів, творчого застосування їх на

уроках ФК та у позакласній роботі; пошук нових, найбільш раціональних та ефективних форм та методів організації освітнього процесу в межах фізичного виховання учнів ЗЗСО (Драгнєв, 2013). Узагальнюючи вектори професійного розвитку МУФК в умовах інформаційно-освітнього простору, Ю. Драгнєв (2013) вважає, що ключовою метою методичної роботи учителя цієї освітньої галузі є удосконалення організації навчання та виховання школярів, узагальнення та впровадження передового педагогічного досвіду щодо індивідуалізації та диференціації фізичного виховання школярів, впровадження інноваційних методичних розробок для популяризації цінності здоров'я серед учнівської молоді. Змістом методичної роботи МУФК є, зокрема:

- розробка навчальних програм для учнів різних вікових категорій з врахування складності та доступності вправ відповідно до можливостей школярів;
- аналіз та корекція стану фізичної підготовки учнів за результатами проведення діагностики та аналізу результатів формувального оцінювання;
- широке використання цифрових ресурсів, платформ, застосунків та інформаційно-комунікаційних технологій для організації освітньо-виховної діяльності учнів ЗЗСО на уроках ФК та в позаурочний час в напрямі підвищення фізичної активності, спрямування школярів до збереження та зміцнення власного здоров'я тощо;
- вивчення, аналіз та впровадження нових педагогічно-методичних досягнень у галузі фізичного виховання, методик проведення окремих видів навчальних занять на уроках ФК;
- нагромадження, узагальнення та поширення власного позитивного досвіду навчальної, виховної та методичної роботи під час участі і конференціях, педрадах тощо.

Складовою підготовки МУФК до впровадження здоров'я збержувальних технологій у старшій школі, як зазначає В. Дручик (2017), є формування здатності студентів реалізувати ключові завдання методичної роботи. В межах оновлення змісту предмета «Фізична культура», вдосконалення методики, підвищення ефективності проведення всіх видів фізкультурно-спортивних занять, оптимізації

існуючих та впровадженні нових форм, методів та засобів навчання і виховання учнів методична діяльність учителів фізичної культури сприяє формуванню морально-вольових якостей учнів основної школи (Дубовик, 2018).

Ефективна методична діяльність МУФК вимагає сформованості сукупності професійно значущих педагогічних здібностей (Дутчак, 2021) (рис. 1.4), які є підвалиною для реалізації таких її функцій, як:

- *аналітико-порівняльна* функція відбивається в детальному компаративному порівнянні та співставленні дидактичних можливостей інноваційних рішень щодо організації освітньої діяльності учнів на уроках фізичної культури; наявних методичних розробок, матеріалів, досвіду колег та вироблення власних рішень щодо адаптації готових методичних продуктів до реалій та вимог НУШ;

- *проектувальна* функція полягає в перспективному плануванні та розробці змісту навчання учнів ЗЗСО в межах освітньої галузі «Фізична культура»;

- *конструктивна* функція передбачає систему дій педагога, пов'язаних із плануванням уроків фізичної культури, відбором форм презентування навчального матеріалу, які активізують процес формування компетентностей учнів й засновані на діалогічній взаємодії педагога та учнів;

- *нормативна* функція забезпечує виконання освітніх стандартів, вимог навчальних програм, умов здійснення освітнього процесу в межах фізичного виховання школярів в ЗЗСО;

- *дослідницько-креативна* функція передбачає пошук нових форм та методів педагогічно-фізкультурної діяльності на уроках ФК.

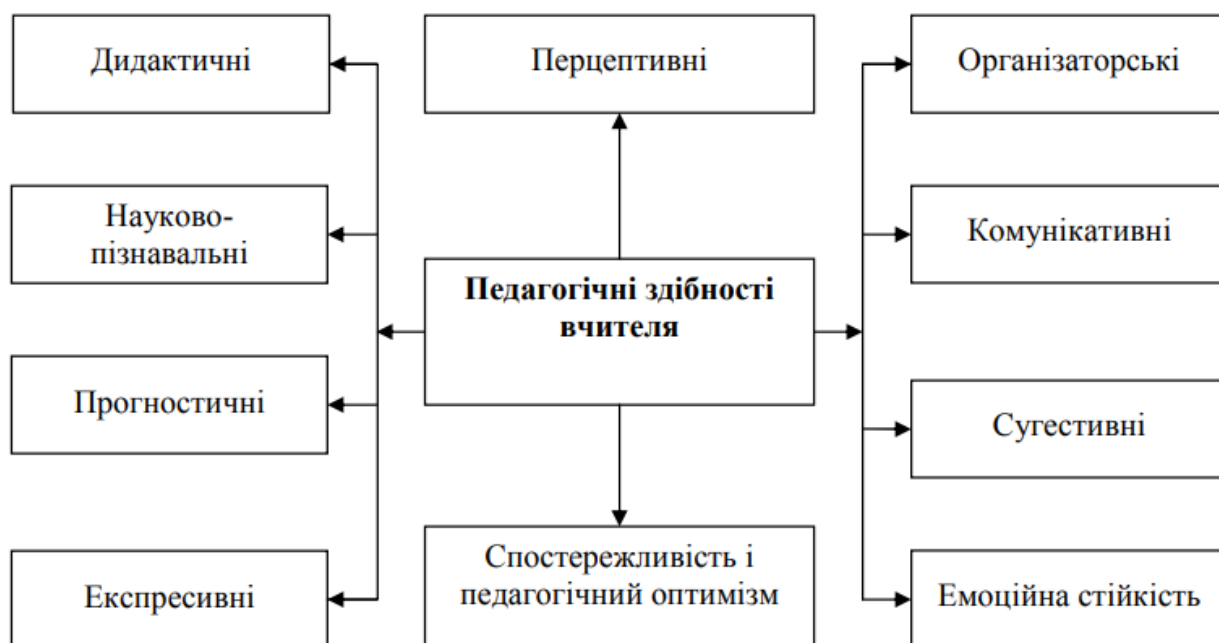

*Рис. 1.4. Палітра педагогічних здібностей МУФК як дескрипторів
готовності до методичної діяльності
(за О. Литвиненко (Литвиненко, 2014, с. 34))*

Ю. Дутчак та Л. Сущенко (2019) вбачають подальші дії у необхідності розширення наукового тезаурусу майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури (с. 198). Дієвими засобами педагогічного впливу в цьому контексті дослідники вважають модульні технології, технології проблемного та проектного навчання, потенціал педагогічної практики та наставництва.

Інструментами розвитку предметних та методичних компетентностей МУФК, на думку В. Сольовйова (2024), є метод дидактичного консультування, індивідуалізація дидактичної підготовки майбутнього учителя до професійної діяльності, можливості технологій розвивального навчання, ситуативного моделювання професійно зорієнтованих фрагментів педагогічної діяльності. Перелічені інновації, як переконує автор, позитивно впливають на динаміку формування індивідуального стилю професійної діяльності МУФК, професійного педагогічного світогляду, креативного мислення як важливих складників ПМК.

Звертаючись до проблеми вдосконалення підготовки МУФК, Т. Хома (2024) актуалізує вагомість використання інтерактивних технологій в ЗВО для розвитку здатності студентів віднайдення рішень складних дидактичних завдань професійної практики на основі вияву креативності, методичної творчості. Г. Грибан, А. Гарлінська, О. Солодовник, П. Ткаченко & П. Пилипчук (2024), навпаки, наголошують на важливості реалізації принципів полісуб'єктності, інтеграції різнохарактерного змісту професійної підготовки, інтерактивності, прогностичності, диференціації та динамічності в процесі формування складників МК МУФК вчителя фізичної культури (с. 68).

Г. Грибан (2024) при дослідженні підготовки МУФК до фізкультурно-оздоровчої діяльності в ЗЗСО конкретизує потенційно ефективні умови такого процесу, зокрема реалізацію особистісно-праксіологічного підходу, особистісне залучення студентів до процесу творчої предметно-дидактичної діяльності, забезпечення комунікативно-дидактичної взаємодії між викладачем та студентами для розширення методичного світогляду здобувачів тощо (с. 192).

Беручи до уваги стрімке зниження рівня здоров'я учнівської молоді, О. Кучай, О. Біда та Т. Кучай (2024) вважають першочерговим завданням формування методичних вмінь МУФК застосовувати цифрові рішення у фізичному вихованні школярів для популяризації здорового способу життя, занять фізичними вправами та спортом, адже цифровізація всіх сфер суспільства накладає відбиток на парадигму спілкування учнів, які нині значну частину вільного часу витрачають на онлайн-комунікацію. Напрацювання з такою ж точкою зору знаходимо в науковому доробку Н. Щекотиліної (2022).

На основі практичних результатів імплементації інноваційних рішень у систему фізкультурної освіти В. Бабич (2015) запропонувала алгоритм їх ефективного втілення у регіональному контексті. Зазначений алгоритм передбачає наявність якісного інформаційного підґрунтя пропонованого рішення, розроблення стратегії його адаптування до місцевих умов, формування робочої цільової групи з інтеграції проєктного рішення, проведення соціологічної ідентифікації рівня готовності до реформування, імплементації рішення в контексті пілотажної

розробки, оцінювання результативності пропонованого рішення, проєктна імплементація рішення і контролінг індикаторів його доцільності та успішності (с. 68).

Авторка звертає увагу на необхідність апгрейду системи фахової підготовки МУФК у середовищі вищої освіти за посередництвом потенціалу *інноваційних педагогічних* рішень, серед яких особливо популярними стали хмарні та інтерактивні технології, проєктне навчання, інформаційно-комунікаційні рішення, дистанційна освіта, що в синергії сприяють ефективному формуванню предметно-методичних навичок, знань та умінь МУФК.

Досить важливим чинником при інтеграції інноваційних проєктних педагогічних рішень щодо фізичної культури учнів ЗЗСО, як вважає О. Безкопильний, є збільшення кількості навчальних годин, відведених для фізичного виховання на тижневий відрізок часу. На сьогодні виконання цієї умови безперспективне (Безкопильний, 2020, с. 89). Із огляду на зазначене вище, мета діяльності сучасного МУФК полягає у стимулюванні виникнення та укріплення в учнів природньої потреби у руховій активності. Учитель повинен не лише зацікавити дітей предметом та володіти відповідним теоретико-методологічним забезпеченням, але й вміло застосовувати набуті навички формації інноваційного фізкультурно-спортивного середовища, які відповідають встановленим методологічним нормам. Зазначене середовище позиціонує як відкрита адаптивна система, що об'єднує муніципальну локацію, спрямовану на забезпечення доступності спортивних споруд першочергової необхідності для щоденних занять спортом.

Інтенсифікація рівня якості концепції фізичного виховання учнів середньої школи сформувала проблематику актуальних досліджень у вітчизняному та зарубіжному науковому полі. Так, учений Д. Бермудес (2016) аналізує питання збільшення часу, відведеного для занять фізичною культурою, забезпечення внутрішньо-шкільних передумов щоденної фізичної активності школярів, розвитку пришкільних спортивних секцій. За переконаннями автора, національна стратегія підтримки здоров'я неможлива без синергізації зусиль закладів освіти та власне

суспільства щодо стимулювання фізичної активності молоді. Виняткову роль у цьому процесі автор відводить предметно-методичним вмінням й навичкам учителів фізичної культури.

Поглядам сучасних дослідників характерна полярність та диференціація пропонованих рішень щодо формування ПМК МУФК. Переважна більшість учених переконані у необхідності системної гуманітаризації професійної освіти, інтеграції особистісно-зорієнтованої та діяльнісної концепцій організації освітнього процесу у середовищі вищої освіти. Водночас можна стверджувати, що впровадження гуманітарних аспектів дасть змогу оволодіти здобувачам освіти ефективною методологією отримання та використання універсальних знань, умінь та навичок.

Пріоритетним вектором забезпечення гуманітарної сутності шкільного фізичного виховання, як стверджує М. Носко (2012), є організаційне забезпечення фізкультурно-спортивного середовища в ЗЗСО, що розширює межі потенційних гуманітарних перетворень та сприяє індивідуалізації та диверсифікації фізкультурної освіти. Водночас вимагає від МУФК втілення розвинених предметно-методичних компетентностей. Очевидно, що функції і завдання учителя фізичної культури в актуальних умовах розвитку ЗЗСО України не обмежені лише передачею знань й демонстрацією вміння, оскільки передбачають застосування різноманітних видів діяльності щодо проєктування, адаптації та реалізації інноваційних педагогічних рішень для досягнення цілей ФВ учнів.

1.3. Міждисциплінарність, інноваційність, технологічність формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури

На тлі сучасних тенденцій реформування освітнього середовища особливої актуальності набуває проблематика інтенсифікації рівня фахової підготовки МУФК. На сьогодні досить відчутним є дисбаланс між рівнем професійної компетентності випускників ЗВО й факультетів фізичної культури, з одного боку, та практичною діяльністю учителів фізичної культури в умовах соціально-

економічної динаміки, з іншого боку. Базисом процесу реалізації освітньо-виховної діяльності позиціонує системна освітня концепція НУШ. У зв'язку з цим, стратегія ефективної фахової підготовки МУФК, як вважає Ю. Мосейчук (2017, с. 165), повинна володіти ознаками *системності, комплексності* та містити в основі принципи праксеологічного й системного підходів.

На думку О. Алексєєва (2022), наукові пошуки якого зосереджені на особливостях трансформації методичних та предметних вимог до діяльності МУФК, у системі фізичного виховання сучасних школярів існує належне технологічне забезпечення (валеологічні програми та моніторинг індикаторів фізичного здоров'я, спортивно-особистісна зорієнтованість підготовки, патріотичне виховання, засоби діагностики рівня фізичної підготовленості школярів), ефективне використання якого дасть змогу педагогам реалізувати індивідуальний підхід на уроках фізичної культури. Проте випускники ЗВО не завжди готові до методичної діяльності, яка б залучала наявне забезпечення шкіл для формування фізичної культури школярів. Тому нині актуалізують необхідність інтенсифікації професійної підготовки студентів, які здобувають освіту за спеціальністю 014.11 «Середня освіта (фізична культура)» в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Збагачення предметних й методичних знань, умінь й навичок МУФК повинно ґрунтуватись, на наше переконання, на цілеспрямованому застосуванні *інноваційних* педагогічних технологій в освітньому процесі ЗВО. У такий спосіб окреслене дослідницьке рішення дасть змогу досягнути *технологічності* й водночас *інноваційності* процесу формування ПМК МУФК.

Досліджуючи сучасні підходи до оптимізації шкільної системи фізичного виховання, Ю. Васьков (2016) зазначає, що дефініція «фізичне виховання» в актуальних умовах виходить за межі традиційного трактування, а тому вимагає вдосконалення педагогічних концепцій в напрямку безперервного саморозвитку та самовдосконалення МУФК (с. 5). Запропоновані вченим концептуальні рішення детермінують пріоритетні напрямки трансформації фізкультурно-спортивного середовища в ЗЗСО. Серед них варто виокремити такі:

- створення оптимальних передумов для ефективної реалізації людинотворчого потенціалу ФК, єдності тілесного та духовного розвитку особистості;
- впровадження новітніх педагогічних рішень для інтенсифікації фізкультурно-оздоровчого руху на основі освоєння інноваційних галузевих технологій.

Окреслені вектори оновлення фізичного виховання в середніх школах вимагають вияву учителями фізичної культури системних, інтегративних знань не лише в межах предметної галузі, але й спеціальних знань з педагогіки, психології, фізіології, методики навчання різних видів рухової активності тощо. З іншого боку, перелічені знання педагоги повинні застосовувати для створення креативних методичних продуктів, впровадження яких дасть змогу реалізувати завдання та виховання учнів в напрямі формування їх ФК, збереження та зміцнення здоров'я. Тому третім засадничим вектором організації формування ПМК МУФК в ЗВО визначили забезпечення *міждисциплінарності* цього процесу. Точніше кажучи, використання потенціалу низки дисциплін, відомості яких доповнювали новою інформацією про методику й практику проведення уроків ФК в ЗЗСО для синтезування міждисциплінарних, системних фахових знань студентів згаданої спеціальності.

Методологічною підвалиною такого авторського рішення обрано міждисциплінарну інтеграцію, засоби якої, за міркуваннями Т. Яворської (2016) , сприяють інтенсифікації, оновленню та технологізації професійної підготовки МУФК (с. 366).

Вивчення ідей міждисциплінарності в педагогічній площині дало змогу підсумувати, що втілення міждисциплінарної інтеграції передбачає організацію інноваційного освітнього середовища та застосування сучасних освітніх технологій для реалізації дослідницьких цілей. З огляду на це, вважали, що процес формування ПМК МУФК буде ефективним, якщо базуватиметься на засадах *міждисциплінарної інтеграції* як вектору теоретичної підготовки студентів й

реалізуватиметься в межах *інноваційного освітнього простору* ЗВО засобами *традиційних й інноваційних педагогічних технологій* (рис. 1.5).

На необхідності створення інноваційного освітнього простору в контексті якісної професійної підготовки МУФК наголошує О. Отравенко (Otravenko, 2019, с. 223). Адже нова фізична культура у вимірах інновацій, вважають С. Моїсєєв, В. Гузарта В. Свирида (2021), ініціює абсолютно відмінні вимоги до методичної підготовки студентів досліджуваної спеціальності в ЗВО (с. 92). Водночас в науковій літературі активно полемізують шляхи підготовки МУФК до використання інноваційних технологій у процесі фізичного виховання учнів ЗЗСО (Ваколюк, Шелюк & Симонович, 2021; Мельник, 2020; Шевчук, 2023 та ін.), формування культури здоров'я школярів як вагомого складника ФК (Заїкін, Жигульова, Рябцев, Марчук, Марчук & Козак, 2020, с. 23), застосування сучасних гаджетів у процесі фізичного виховання (Мостецька & Лаврін, 2022).

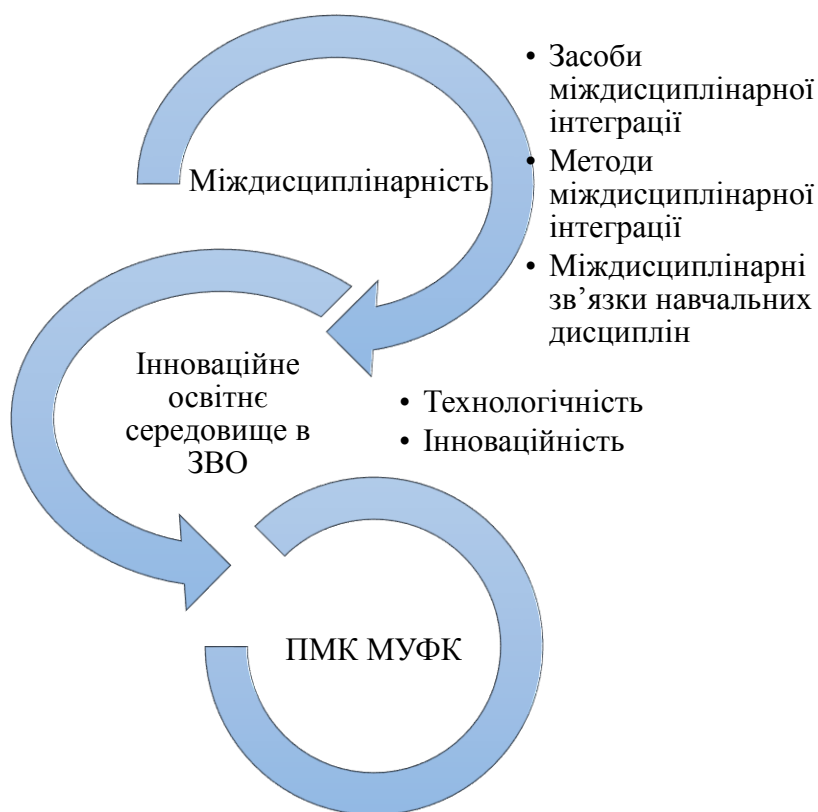

Рис. 1.5. Графічна експлікація взаємозв'язку міждисциплінарності, інноваційності та технологізації як векторів забезпечення формування ПМК МУФК

Стосовно цього ж питання, В. Папуча (2010) зазначає, що апгрейд системи фізичного виховання вимагає зміни соціокультурних та внутрішньо-наукових процесів (Пачуга, 2010, с. 15). Дослідниця акцентує увагу на тенденції поліпарадигмальності у дослідженнях сучасних науковців щодо формування ПМК МУФК, зауважуючи: традиційний підхід притримується позиції переважання однієї парадигми, водночас полярна думка переконує у потенційній можливості паралельного розвитку кількох парадигм, навіть діаметрально протилежних (Пачуга, 2010, с. 16).

Стратегія гуманізації ФК у середовищі шкільної освіти детермінує позиціонування учня головною цінністю освітнього процесу. Окреслена ідея стала наскрізним вектором для організації інноваційного освітнього середовища формування ПМК МУФК. Тому що, саме гуманізація та реалізація особистісно зорієнтованого підходу у фізичному вихованні учнів ЗЗСО повинна бути ключовим орієнтиром здійснення професійної діяльності учителя фізичної культури в межах організації фізкультурно-спортивної діяльності школярів.

У процесі впровадження положень Концепції НУШ визначальне значення має рівень теоретичної підготовки МУФК (Шевченко & Мельнік, 2018; Ячнюк, 2017 та ін.) як увиразник предметної обізнаності студента. В напрацюваннях вітчизняних методологів фізичного виховання учнів (Шиян, 2019) неодноразово наголошено на необхідності модернізації процесу підготовки викладачів фізичного виховання у ЗВО України в напрямі дотримання наявних державних стандартів та інтеграції інноваційних моделей навчання (Котенджи, Дека & Бойченко, 2023). Це, за переконаннями О. Школи, А. Бойченко та О. Суровова (2019), сприятиме формуванню методичної грамотності, креативності, культури впровадження здоров'язбережувальних технологій у ФВ учнів. (с. 141).

Вагому роль у формуванні ПМК відіграє, як стверджує Ю. Чалий (2020), використання різноманітних форм організації освітньої діяльності МУФК та потенціалу різних видів практик. Натомість А. Проценко (2018) позиціонує необхідність вдосконалення фахових компетенцій педагогів фізичної культури у процесі проходження педагогічної практики (Проценко, 2018, с. 23). У переліку

компонентностей фахової підготовки МУФК, як переконує А. Проценко, педагогічній практиці відводять потенціал основної форми взаємодії навчального процесу із перспективною фаховою діяльністю, що надає здобувачу освіти можливість формувати власні погляди щодо методичного забезпечення спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої діяльності з учнями (Проценко, 2018, с. 35).

Як бачимо, вчені-науковці дійшли висновку, що формування ПМК МУФК повинно апелювати до забезпечення дослідницької й інноваційної спрямованості освітньої діяльності студентів для індивідуально-творчого розвитку здобувачів. Засобами організації описаного інноваційного середовища стали ідеї міждисциплінарної інтеграції. Навчально-методичне забезпечення інтегрувало авторські та адаптовані міждисциплінарні ситуативні завдання, втілення яких відбувалось з допомогою використання сукупності педагогічних технологій.

В основі інноваційної предметно-методичної діяльності МУФК, як вважає Ю. Мосейчук (2018), є насамперед його педагогічна творчість, яка передбачає відмову від стереотипів у навчанні, вихованні та розвитку особистості учнів й створенні нових нормативів особистісно-творчої, індивідуальної спрямованості діяльності вчителя. На практиці педагогічну творчість учителя фізичної культури увиразнюють в методичних продуктах, упровадження яких базоване на сучасних педагогічних технологіях.

З огляду на вищесказане, висновковуємо, що інноваційне середовище формування ПМК МУФК спрямовуватиме студентів як суб'єктів педагогічної предметно-методичної діяльності до вияву систематизованих, інтегративних загальнопедагогічних та спеціальних знань, креативних вмінь й навичок, необхідних для вирішення запропонованого завдання. Під час освітньої діяльності студенти стикались з ситуацією новизни та невизначеності, розширювали особистісну ціннісну позицію, по-своєму змінюючи зміст та цілеспрямований характер інновацій. Актуалізуючи власні цінності, учасники інноваційної взаємодії приймали активну позицію щодо власного саморозвитку у сфері конструювання авторських методичних продуктів для організації фізичного виховання учнів ЗЗСО.

В рамках формування ПМК МУФК освітню діяльність студентів розглядали як процес вирішення різноманітних і різнопланових професійно-педагогічних завдань, спрямованих на взаємне збагачення та розвиток особистості в результаті здійснення педагогічної взаємодії. Це вимагало пошуку та апробації традиційних та інноваційних педагогічних технологій, що охоплювали палітру засобів, методів та способів організації квазіпрофесійної діяльності МУФК в освітньому процесі ЗВО. Особливе значення надавали тим педагогічним технологіям, які орієнтували студентів на професійний та особистісний розвиток, забезпечували набуття вмінь й навичок творчого розуміння, осмислення та відтворення нового предметного знання з фізичного виховання в індивідуальних методичних продуктах для проведення уроків ФК в ЗЗСО. Розглянемо детальніше деякі інновації, які реалізували у процесі формування ПМК МУФК з метою технологізації.

Запровадження інновацій актуалізувало питання розробки науково-методичного та організаційно-педагогічного супроводу формування ПМК МУФК. Тому було прийнято рішення систематизувати авторські навчально-методичні матеріали, які містили ситуативні завдання, проблемні професійно зорієнтовані вправи, міждисциплінарні індивідуальні та групові проєктні завдання в окремий посібник (Васкан & Єремія, 2020). Під час використання розроблених дидактичних одиниць в освітньому процесі ЗВО реалізовували потенціал проєктних, інтерактивних технологій з метою апелювання до ідей контекстного, проблемного, практикозорієнтованого навчання.

В підсумку передбачали, що технологізація формування ПМК МУФК забезпечить сукупність підстав для:

- *спрямування студентів до усвідомленого аналізу професійно-педагогічної діяльності учителя фізичної культури на основі власних мотивів зміцнення та збереження здоров'я учнів ЗЗСО засобами фізичного виховання;*
- *проблематизації й контекстуалізації квазіпрофесійної освітньої діяльності МУФК;*

- *формування критичного ставлення МУФК до виконання нормативів на уроках ФК й розвитку здатності реалізації особистісно-зорієнтованого підходу щодо фізичного виховання школярів та диференціації складності фізичних вправ відповідно до можливостей здобувачів середньої освіти;*
- *розвитку педагогічної рефлексії студентів щодо ефективності власних методичних розробок для реалізації завдань з метою зміцнення та збереження здоров'я учнів ЗЗСО засобами фізичного виховання;*
- *побудови індивідуальної системи сенсів методичної діяльності учителя фізичної культури у свідомості кожного студента окресленої спеціальності;*
- *формування готовності МУФК до впровадження інновацій у фізичному вихованні школярів та розробки власних методичних продуктів для інтенсифікації навчання на уроках ФК;*
- *усвідомлення МУФК необхідності відходу від нормативів на уроках ФК та застосування адаптивних засобів фізичного виховання, особливо з метою організації освітньої діяльності учнів з ООП;*
- *актуалізації прагнення студентів до самореалізації у сфері предметно-методичної діяльності; ініціювання МУФК втілення у професійно-педагогічній діяльності власних намірів інноватизації фізкультурно-спортивної діяльності учнів ЗЗСО;*
- *суб'єктивування елементів змісту предметної підготовки та ін.*

Сукупність перелічених факторів забезпечувала створення інноваційного освітнього середовища в ЗВО й базувалась на активізації навчально-професійно діяльності студентів. Під час виконання завдань дослідження звертались до потенціалу технології мікронавчання для досягнення квазіпрофесійності та контекстності професійної підготовки МУФК й формування складників ПМК. В загальному розумінні згадану технологію в сучасному освітньому просторі вважають зменшеним у масштабі способом навчальної діяльності студентів (Бугайчук ,2017), який сприяє розвитку здатності МУФК до педагогічної рефлексії

(Алексеев, 2022), аналізу результатів власної предметно-методичної діяльності (Безкопильний, 2020), методичної грамотності (Проценко, 2018), навичок критичного мислення (Павленко, 2017), професійних компетентностей (Шаповалова, 2014), мобільності та гнучкості у вирішенні педагогічних завдань щодо ФВ учнів (Маріонда, 2022), індивідуального стилю педагогічної діяльності (Хомяк, 2023) тощо.

Так, категорію «мікронавчання» в науковий обіг ввів у 1963 році професор Стенфордського університету (Allen, 1968). Тоді вчені прагнули віднайти ефективні методи підготовки майбутніх вчителів (Cavanaugh, 2022, с. 168). Тривав активний пошук методичних шляхів організації в освітньому процесі ЗВО не лише теоретичної дискусії з подальшою перевіркою знань на глибину міцність, системність (Cinici, 2016, с. 229), але й водночас прагнули створити умови для занурення студентів в атмосферу реальної професійно-педагогічної діяльності (Chiew, 2017, с. 82). В одному з перших визначень цієї технології, запропонованих у Стенфорді, мікронавчання трактували як «навчальну взаємодію, зменшену за часом і кількістю учасників» (Allen, 1966). Дещо пізніше популярності набуло інше тлумачення: технологія підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності, яка дає студентам змогу застосувати власні методичні вміння на практиці під час участі в серії з декількох 10-хвилинних ретельно спланованих уроків (Bush, 1968).

Однією з найбільш вагомих особливостей використання технологій мікронавчання в підготовці МУФК, що додає їй популярності, нині є етап відеофіксації безпосереднього виконання студентами ролі вчителя під час проведення мікроуроків ФК. Показово, що Стенфордські дослідники, які запровадили мікронавчання у підготовку майбутніх вчителів, стверджували, що відеозапис і його подальший перегляд є невід'ємною частиною процесу мікронавчання.

Формат освітньої діяльності МУФК у процесі застосування технології мікронавчання уможливорює не тільки отримати нові предметні знання, але й інтегрувати їх в єдину цілісність, збагатити практичні вміння ведення уроку ФК,

ретельніше відпрацювати навички на практиці. Варто зазначити, що в умовах цифровізації суспільства мікронавчання як метод передбачає широке використання цифрових інструментів та ресурсів і дають змогу реалізувати безперервне навчання впродовж всього життя (*lifelong learning*).

В межах формування ПМК МУФК передбачали, що буде реалізована традиційна схема застосування технології мікронавчання, розгорнута в кілька етапів (рис. 1.6):

- етап презентації авторських методичних матеріалів в межах виконання завдань мікроуроку;
- етап реалізації педагогічного задуму в межах програвання студентами ролей вчителя ФК й учнів, під час якого МУФК застосували знання на практиці форматі мікроуроку;
- етап критичного аналізу запропонованої методичної розробки щодо організації певного аспекту ФВ школярів, під час якого студенти разом з викладачем переглядають відеозапис навчального фрагмента та обговорюють якість професійно-педагогічних дій «вчителя ФК»;
- етап внесення необхідних коректив, щоб досягнути максимальної ефективності від авторських мікроуроків ФК, в межах якого учасники освітнього процес доповнюють та змінюють методичні матеріали з метою усунення допущених помилок;
- етап особистісної рефлексії, коли студенти аналізують рівень власних загальнопедагогічних та спеціальних знань, необхідних для здійснення методичної діяльності як УФК.

Використання технології мікронавчання базували на моделюванні фрагментів професійно-педагогічної діяльності МУФК засобами інтерактивних технологій.

Рис. 1.6. Схема алгоритму освітньої діяльності МУФК в межах реалізації технології мікронавчання в межах формування ПМК

Для розширення методичної обізнаності й реалізації ідеї *міждисциплінарності* формування ПМК МУФК під час мікронавчання ініціювали розробку студентами фрагментів занять ФК учнів ЗЗСО на основі реалізації технології рівневої диференціації, ігрових технологій, навчальних станцій, мультимедійних технологій, кейс-технологій, проєктних технологій, цифрових технологій, здоров'язбежувальних технологій, адаптивних технологій, інтерактивного навчання і навчання у співпраці та інших популярних інновацій, які зарекомендували себе з позитивного боку в методиці і практиці ФВ школярів.

Ще однією інновацією, яка сприяла технологізації процесу формування ПМК МУФК, вважали технологію проєктної діяльності, в основу якої покладено метод проєктів (project method). Сутність такого методу полягає в навчанні студентів реалізувати професійні функції в мінливих умовах з огляду на особисту участь в розробці та реалізації реального квазіпрофесійного проєкту. В межах дослідження пропоновані проєкти характеризували міждисциплінарністю, адже вимагали вияву

знань студентів з різних дисциплін. Аналіз наукової літератури свідчить, що метод проєктів виявився досить ефективним засобом професійного навчання та протягом короткого часу набув популярності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці початку XX ст.

За переконаннями О. Алексєєва (2022), суть методу проєктів у професійній підготовці МУФК полягає в тому, що при аналізі змісту предметної й методичної роботи студентів, виокремлюють основні об'єкти професійної діяльності або проблеми, на вирішення яких спрямовують подальші дії. Важливим є те, що МУФК повинен перейнятися певною педагогічною проблемою та розглянути її з різних (предметно-зорієнтованих) точок зору, а також здійснити спроби вирішити їх на практиці. Задля цього студенти аналізують інформаційні джерела, збирають необхідні відомості та матеріали для проведення передпроєктного дослідження (діагностика), ретельно підбирають можливі методичні шляхи вирішення проблеми та на основі висновків моделюють засоби її подолання, оформлюють власне розуміння та визначають професійну позицію.

Слушною вважали думку І. Максимчук (2016), що впровадження проєктних технологій у навчання МУФК в ЗВО сприяє формуванню та розвитку рефлексивних, дослідницьких, методичних, комунікативних, презентаційних, менеджерських вмінь й навичок студентів. Тим часом як забезпечення наступності тем навчальних проєктів уможливорює актуалізувати міждисциплінарні зв'язки освітніх курсів та детермінує системність й структурованість предметних знань МУФК.

В рамках дослідження метод проєктів вважали особистісно зорієнтованим способом ефективного вибудовування навчальної діяльності студентів. Водночас окреслений метод дав змогу активно використовувати інтеграційні зв'язки між дисциплінами, передбаченими навчальним планом підготовки МУФК. Навчальні проєкти студентів згрупували в три категорії: інформаційно-просвітницькі, дослідницькі та практико-зорієнтовані.

Сучасне розуміння технології *проєктної діяльності* передбачає використання широкого спектра проблемних, дослідницьких, пошукових методів,

зорієнтованих на реальний практичний результат, значущий для МУФК, з одного боку, а з іншого – розробку проєктної проблеми цілісно, з урахуванням різних факторів та умов її вирішення й реалізації результатів.

Вагомий потенціал у формуванні ПМК МУФК має технологія педагогічних майстерень. Сутність цієї технології полягає у створенні спеціально організованого освітньо-розвивального простору, в якому студенти через навчально-пошукову діяльність за допомогою індивідуальних чи колективних форм роботи здобувають «нові» знання, вміння й навички. Педагогічна майстерня, на думку О. Ходацької (2019), є організаційною формою проведення навчальних занять, що складається з послідовності взаємопов'язаних етапів навчально-пошукової діяльності в напрямку виконання студентами навчальних завдань (с. 173). Дослідниця зазначає, що у педагогічній майстерні студенти самостійно освоюють знання, а не використовують їх у «готовому вигляді».

За своєю суттю педагогічні майстерні є нестандартною формою організації діяльності студентів у навчальній групі. Адже засвоєння навчального матеріалу відбувається у процесі творчого пошуку та пов'язане з емоційно-особистісним ставленням до діяльності.

Інноваційність формування ПМК МУФК в цьому контексті залежить від дотримання сукупності вимог щодо організації педагогічних майстерень, які відповідають концепції гуманістичної педагогіки, зокрема таких, як:

- забезпечення рівності всіх учасників освітнього процесу, що означає залучення всіх студентів до предметно-методичної квазіпрофесійної діяльності;
- добровільного занурення МУФК в творчу діяльність на основі актуалізації у свідомості студентів особистісних мотивів;
- створення ситуації успіху під час виконання МУФК різноманітних освітніх завдань, що передбачає рефлексію, самооцінку, самокорекцію;
- організацію атмосфери паритетного діалогу, створення атмосфери співробітництва, взаєморозуміння, які реалізують за допомогою поєднання індивідуальної та колективної роботи студентів в межах технології педагогічних майстерень;

- визнання пріоритетності процесу навчання над його результатом, який полягає в тому, що важливий не лише результат творчого предметно-методичного пошуку, але й процес, спрямований на пошук інноваційних рішень у ФВ школярів;
- реалізація ідей проблемного навчання;
- забезпечення варіативності навчання МУФК, що сприяє розширенню освітнього вибору студентів й передбачає опору на індивідуальний професійно-педагогічний досвід створення методичних розробок.

Складно прогнозувати, що технологія педагогічних майстерень забезпечуватиме практико-зорієнтований характер навчання МУФК в процесі предметно-методичної підготовки й сприятиме інтеграції навчального матеріалу з низки дисциплін, адже застосовувати її потрібно в декілька послідовних етапів (рис. 1.7). Практична діяльність студентів у цьому аспекті спрямована на виконання міждисциплінарних завдань з «ключових» тем, обраних для експериментального дослідження дисциплін предметної підготовки, зміст яких було актуалізовано й доповнено. Це зі свого боку вимагало використання специфічних форм та інтерактивних методів навчання, які передбачають застосування сучасних цифрових інструментів.

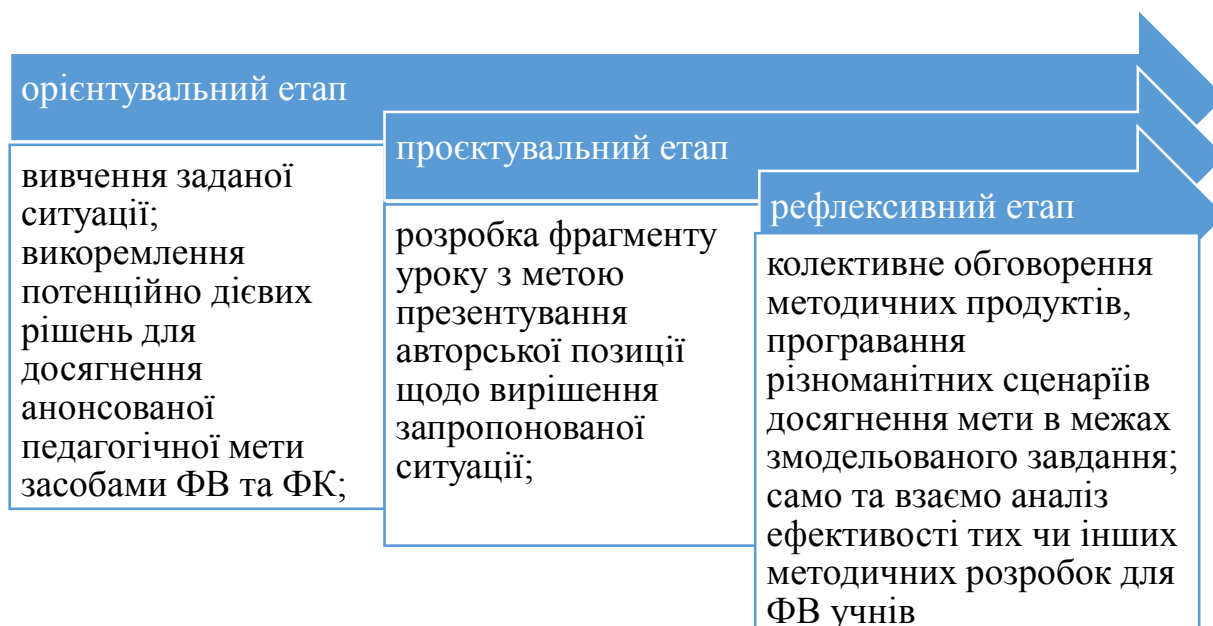

Рис. 1.7. Логіка організації освітньої діяльності МУФК на основі використання технології педагогічних майстерень

Із впровадженням реформи Нової української школи актуалізувалась проблема розвитку цифрових компетентностей МУФК, які відіграють важливу роль у предметно-методичній діяльності щодо організації ФВ учнів. Так, нині є багато різноманітних цифрових засобів активізації фізичної активності учнів ЗЗСО, зокрема таких, як:

- соціальні мережі та популярні меседжери (Instagram, Telegram та ін.);
- мобільні фітнес-додатки;
- цифрові тренери;
- освітні відкриті платформи;
- відеоблоги тренувань спортивних секцій;
- змагання, мотиваційні та соціальні акції у форматі *challenge* («Марафони фізичного розвитку», «Тримай планку», «У здоровому тілі здоровий дух» та ін.);
- онлайн-естафети, міжшкільні змагання;
- відеоконференції, круглі столи, форуми, які пропагують здоровий та активний спосіб життя та ін.

Провідні методисти з фізичного виховання, зауважують, що цифрові технології вирішують низку важливих завдань у ФВ школярів, а саме:

- персоніфікація процесу навчання, заснована насамперед на побудові індивідуальних освітніх траєкторій та безперервному моніторингу фізичної активності, працездатності та готовності підтримувати рівень фізичної підготовки;
- візуалізація змісту з предмету ФК, що забезпечує доступність до цифрових продуктів для учнів з ООП;
- підвищення привабливості фізичної культури та спорту, розширення форм фізкультурно-оздоровчої діяльності (тренування з улюбленими спортсменами, зірками кіно та телебачення);
- миттєва діагностика та моніторинг на основі зворотного зв'язку, що уможлиблюють безпосередньо в рамках виконання навчального завдання коригувати фізичне навантаження;

– платформні рішення, що змінюють функції МУФК, звільняючи його від рутинних операцій, дають змогу у стислі терміни вносити зміни у освітні програми з урахуванням заданих параметрів й пристосувати під різні категорії учнів;

– адаптація методик під персональні можливості учнів, що уможлиблює автоматизувати, оптимізувати та підвищити ефективність реалізації змісту предметної галузі ФК в освітньому процесі ЗЗСО. Названі переваги вказують на необхідність підготовки МУФК до використання цифрових технологій на уроках ФК. З огляду на це, технологічність формування ПМК студентів окресленої спеціальності апелювала водночас до розширення цифрової грамотності МУФК.

Узагальнюючи, зазначимо, що формування ПМК МУФК в освітньому процесі ЗВО ініціює розробку спеціальних теоретико-методологічних та впровадження організаційно-методичних рішень щодо вдосконалення професійної підготовки студентів досліджуваної спеціальності. Поліфункціональність завдань в полі професійної діяльності МУФК спрямовує до забезпечення інтегративності теоретичних знань студентів, що детермінує реалізацію ідей міждисциплінарності й використання змістового потенціалу навчальних дисциплін та їх міждисциплінарних зв'язків. З іншого боку, втілення концепції НУШ в ФВ школярів ЗЗСО вимагає від учителя фізичної культури вияву розвинених практичних вмінь, професійних та універсальних компетентностей, інноваційного мислення, професійної мобільності та гнучкості. Тому вважають за потрібне створення інноваційного освітнього середовища в ЗВО через впровадження різноманітних технологій у практику підготовки МУФК з метою формування ПМК.

Висновки до розділу 1

Сучасна професійно-педагогічна підготовка МУФК спрямована на реалізацію вимог соціального замовлення, оновленого професійного стандарту, засадничих постулатів концепції НУШ, приписів нормативно-правових документів, що регулюють фізкультурно-спортивне та фізичне виховання учнівської молоді в ЗЗСО, процес популяризації здорового способу життя та

фізичної активності тощо. Це відображено в низці ключових векторів оновлення змісту та організаційних засад професійної підготовки МУФК в ЗВО, а саме: забезпечення *особистісної спрямованості навчання* на основі реалізації особистісно зорієнтованого підходу задля формування цілісної особистості вчителя-новатора, гуманіста, підтримки індивідуально-творчого розвитку кожного студента; використання методології діяльнісного підходу для досягнення *практичної орієнтованості* освітнього процесу зі спрямуванням всіх складників підготовки МУФК на майбутню практичну діяльність у ЗЗСО; реалізації *квазіпрофесійних і контекстних* форм та методів навчання (задля *розвитку здатності МФУК застосовувати здобуті знання в змодельованих ситуаціях й виробляти дієві методичні рішення*; ініціювання *активності та самостійності* студентів у прийнятті педагогічних рішень щодо організації ФВ нормотипових учнів та учнів з особливими освітніми потребами; актуалізації *самостійної роботи* МУФК з оволодіння спеціальними методичними знаннями тощо); впровадження ідей *team teaching* в підготовку МУФК для розвитку педагогічної та методичної культури, здатності виконувати педагогічні завдання у співпраці з іншими учасниками освітнього процесу; забезпечення *єдності освітньої, дослідницької та практичної* діяльності студентів і викладачів тощо); інтегрування в освітній процес педагогічних ЗВО ІКТ та продуктів цифрових технологій з метою інтенсифікації професійної підготовки МУФК та розвитку здатності студентів впроваджувати цифрові рішення в процес ФВ учнів ЗЗСО; забезпечення готовності студентів до використання засобів адаптивної ФК в майбутній професійній діяльності; реалізація принципів системності та цілісності процесу формування професійних компетентностей майбутніх учителів предметної галузі «ФК». Перелік виявлених тенденції не є вичерпним, а лише відтворює авторський погляд на цей аспект вищої педагогічної освіти.

Проблема формування ПМК МУФК перебуває в полі зору сучасних науковців, оскільки є реакцією на важливість удосконалення змісту навчання студентів та підготовки конкурентоспроможних педагогів, здатних реалізувати вимоги державних стандартів щодо ФВ учнів ЗЗСО в умовах НУШ. Резюмування

та аналіз наявних науково-педагогічних напрацювань дало змогу згрупувати відомості про процес професійного становлення МУФК в аспекті формування ПМК в чотири ключові напрями. Активні дискусії, супроводжувані плюралізмом думок, точаться нині навколо змістового наповнення та зв'язку між категоріями «методична компетентність», «дидактична компетентність», «предметно-методична компетентність». В широкому розумінні ПМК МУФК тлумачать як здатність ефективно проектувати освітній процес в межах уроків ФК з врахуванням інформаційних масивів предметної галузі на основі дотримання умов підвищення значущості фізкультурно-оздоровчої роботи учнів для забезпечення успішності навчальної діяльності в ЗЗСО. Другий напрямок досліджень об'єктивує низку наукових поглядів на складники ПМК. Узагальнення думок теоретиків та практиків педагогічної думки дало змогу встановити, що до структури ПМК МУФК належать різноманітні професійно значущі якості та специфічні здатності, вияв яких спрямовує вчителів до прийняття методично доцільних рішень щодо організації ФВ учнів у мовах оновлення середньої освіти України. Третій напрям наукових розвідок інтегрує відомості про сутність, зміст та значення методичної роботи в професійно-педагогічній діяльності МУФК. Спільним предметом наукових пошуків четвертого напрямку вивчення проблеми підготовки МУФК є окреслення дієвих засобів оновлення процесу формування ПМК студентів досліджуваної спеціальності.

Процес формування ПМК МУФК вимагає використання змістовного потенціалу професійної підготовки студентів у ЗВО, тобто опори на теоретичні основи навчання. В цьому випадку ефективним є дотримання міждисциплінарності презентованої інформації, що забезпечувалась на основі використання засад *міждисциплінарної інтеграції* навчальних курсів. Це сприяло інтенсифікації, оновленню та технологізації професійної підготовки МУФК. Інноваційності досліджуваний процес набував шляхом звернення до потенціалу *інноваційних педагогічних технологій* в освітньому процесі ЗВО. Це дало змогу досягнути *технологічності*, яка забезпечувала сукупність підстав для: *спрямування студентів* до усвідомленого аналізу професійно-педагогічної діяльності УФК

задля власних мотивів зміцнення та збереження здоров'я учнів ЗЗСО засобами ФВ; *проблематизації й контекстуалізації* квазіпрофесійної освітньої діяльності МУФК; *формування критичного ставлення* МУФК до виконання нормативів на уроках ФК й розвитку здатності реалізації особистісно-зорієнтованого підходу щодо ФВ школярів та диференціації складності фізичних вправ відповідно до можливостей здобувачів середньої освіти; *розвитку педагогічної рефлексії* студентів щодо ефективності власних методичних розробок для реалізації завдань з метою зміцнення та збереження здоров'я учнів ЗЗСО засобами ФВ; *побудови індивідуальної системи сенсів* методичної діяльності УФК у свідомості кожного студента окресленої спеціальності; *формування* готовності МУФК до впровадження інновацій в ФВ школярів та розробки власних методичних продуктів для інтенсифікації навчання на уроках ФК; *усвідомлення* МУФК необхідності відходу від нормативів на уроках ФК та застосування адаптивних засобів ФВ, особливо з метою організації освітньої діяльності учнів з ООП; *актуалізації* прагнення студентів до самореалізації у сфері предметно-методичної діяльності; ініціювання МУФК втілення у професійно-педагогічній діяльності власних намірів інноватизації фізкультурно-спортивної діяльності учнів ЗЗСО; *суб'єктивування* елементів змісту предметної підготовки та ін.

РОЗДІЛ 2

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ТА СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

2.1. Структура, компоненти і показники рівнів сформованості предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури

В Україні стрімко втілюють в реальність процес реформування та вдосконалення освіти на всіх рівнях. Подальша ефективність таких дій залежить від кваліфікації учителів, зокрема учителів фізичної культури, які нині повинні повною мірою забезпечувати вимоги НУШ. Реформування системи освіти ініціює створення нового образу сучасного випускника, який володіє компетентностями XXI століття і який впевнено зможе реалізовувати себе в професійній діяльності, орієнтуватися в сучасних інформаційних потоках, ставити перед собою чіткі життєві та професійні цілі й визначати шляхи їх досягнення. В цьому контексті ПМК МУКФ є ключовим елементом професійної компетентності фахівця у сфері фізичної культури та спорту.

У положеннях Концепції НУШ актуалізують особистісно-зорієнтовану парадигму освіти, що детермінує виникнення оновленої мети вищої освіти. Незважаючи на те, що раніше засадничою ціллю підготовки МУФК вважали професійно-технологічне зростання, сьогодні зусилля направлені на активну переорієнтацію вищої освіти на забезпечення особистісного розвитку студентів, збагачення їхньої методичної грамотності, формування критичного та творчого мислення.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що в загальному розумінні ПМК МУФК зумовлені рівнем професійної освіти, квазіпрофесійним досвідом вирішення проблемних педагогічних завдань, індивідуальними здібностями й особистісними якостями педагога, й інтегрує одночасно з технологічно-педагогічною

готовністю до вирішення професійних завдань, професійну толерантність, виваженість методичних рішень, гуманну педагогічну позицію, мотиваційно-ціннісне усвідомлення значущості фізичного виховання учнів, високий рівень методичної та професійно-педагогічної культури. Саме тому ПМК, вважаємо, увиразнює система теоретичних знань та способи їх застосування у будь-якій педагогічній ситуації або умовах професійної діяльності.

Державний освітній стандарт загальної середньої освіти висуває щодо результатів професійної підготовки педагогів низку нагальних вимог у сфері організації різних заходів, видів діяльності та спілкування; в здійсненні взаємодії з суб'єктами освітнього середовища; інтеграції різних освітніх галузей для всебічного розвитку особистості учня; розробки методичного забезпечення освітнього процесу; володіння інформаційно-комунікативними та цифровими технологіями для моделювання змісту навчання учнів тощо.

Осучаснений та прийнятий державний освітній стандарт вищої освіти за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (Про затвердження професійного стандарту ..., 2020) регламентує перелік загальних та професійних компетентностей для випускників. Предметно-методичну компетентність (А2) вчителів увиразнює сукупність таких дескрипторів:

- здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання (А 2.1);
- здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей (А 2.2);
- здатність здійснювати інтегроване навчання (А 2.3);
- здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів (А 2.4);
- здатність розвивати критичне мислення (А 2.5);
- здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу (А 2.6);

– здатність формувати ціннісні ставлення в учнів (А 2.7);» (Про затвердження професійного стандарту ..., 2020). Перераховані дескриптори вважали орієнтирами для визначення структурних складників ПМК МУФК. В експериментальних педагогічних дослідженнях традиційно явища освітньої дійсності поділяють на елементи, які сприяють встановленню ефективності тих чи інших дослідницьких заходів та впливів на динаміку формування, протікання, розвитку явища/процесу.

Необхідність конкретизації складових ПМК визначена полімодальністю та складністю професійних функцій учителя фізичної культури. Аналіз офіційних вимог до сучасного вчителя засвідчив, що педагог повинен виявляти готовність до вивчення, аналізу та прогнозування фізичного, емоційного, психологічного й психофізичного розвитку особистості учнів, до здійснення комплексних перетворень в освітній галузі конкретного предмета (тут – ФК), до подолання протиріч її розвитку. Тобто сучасний учитель фізичної культури має володіти здатністю вирішувати комплекс дослідницьких, предметних, методичних завдань, пов'язаних із різними сферами педагогічної діяльності в межах ФВ учнів та реалізації вимог НУШ. О. Безкопильний (2020) з цього приводу робить акцент на важливості й готовності до професійно-педагогічної рефлексії у професійному портреті МУФК; розгляду складних об'єктів педагогічної дійсності як цілісних явищ; до узгодження цілей викладання предмета «ФК» з метою розвитку особистості учня, тенденціями функціонування ЗЗСО на основі врахування інтегративних змін в інструментарії педагогічної діяльності тощо. Тобто предметно-методичні дії та операції нині входять до складу узагальнених професійних умінь МУФК.

Традиційно, розглядаючи проблематику формування тих чи інших професійно значущих здатностей МУФК, дослідники виокремлюють компонентний склад. Так, О. Алексєєв (2022), окреслюючи проблематику підготовки МУФК до індивідуалізації ФВ учнів конкретизує чотири компоненти відповідної готовності: мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-інтегративний, діяльнісно-проектувальний, рефлексивно-творчий. Автор здійснив надзвичайно об'ємну роботу в площині дослідження цієї проблематики. Однак поза його увагою

залишилось питання розвитку методичної грамотності студентів як основи для проектування індивідуальних маршрутів ФВ школярів в умовах диференціації фізкультурно-спортивної освіти.

Вагомими, на нашу думку, є висновки Л. Іванової (2013), адже, розкриваючи зміст підготовки МУФК до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я, дослідниця виокремлює такі компоненти готовності педагога до згаданого виду професійно-педагогічної діяльності, як: теоретико-знаннявий, діяльнісно-практичний, орієнтувально-рефлексивний. Виявлені особливості, зауважує науковиця, віддзеркалюють загалом показники і критерії оцінювання стану сформованості її рівнів (високий, достатній, низький) (2013, с. 127). Також авторка вважає, що проявом теоретико-знаннявого компонента згаданого феномену є обізнаність МУФК про специфіку організації індивідуальної роботи учнів з відхиленнями у стані здоров'я на уроках ФК та диференціації змісту навчання і ФВ школярів відповідно до їх освітніх потреб та фізичних можливостей. Діяльнісно-практичний компонент, переконує Л. Іванова (2017), може бути проявлений на практиці в розвинених педагогічних вміннях МУФК організовувати фізичне виховання учнів з ООП одночасно з навчанням фізичної культури нормотипових школярів. Орієнтувально-рефлексивний компонент інтегрує здатність до самооцінки ефективності та результативності власної професійно-педагогічної діяльності у сфері застосування індивідуально-диференційованого підходу до ФВ учнів з відхиленнями у стані здоров'я. Варто зауважити, що в дослідженнях Л. Іванової не порушено питання формування предметно-методичних вмінь МУФК.

Вивчення та аналіз декількох точок зору сучасних науковців щодо презентування структури досліджуваних феноменів як увиразників професійної майстерності, професіоналізму та професійної компетентності МУФК свідчать про єдність поглядів дослідників щодо необхідності виокремлення компонентів, кожен з яких розширює чітко визначені критерії та показники.

У педагогічних дослідженнях поняття «критерій» вчені найчастіше трактують як «судження, ознака, на основі якої здійснюють оцінку стану

сформованості/розвитку явища/процесу» (Галаманжук & Єдинак, 2019) і засіб, оцінку, мірило чогось (Великий тлумачний словник ..., 2009). Однак вважають, що критерій – це матеріалізована ознака, за допомогою якої оцінюють рівень досягнення мети, кількісна міра деякого явища (Стасенко, 2020). Натомість показник, за переконаннями О. Безкопильного (2020), є складовою частиною критерію – конкретним виявом сутності якостей процесу чи явища (Сучасний тлумачний словник української мови ..., с. 141). Таким чином, критерій як загальна характеристика педагогічного явища чи об'єкта може мати кілька чи навіть багато показників. Ми апелюємо до позиції І. Мельничук (2011), яка вважає, що критерій ширше поняття, ніж показник (Мельничук, 2011, с. 156).

Зважаючи у процесі дослідження на наявні напрацювання, все ж таки визначають, що якщо критерій – це якості, властивості об'єкта, який вивчають, то показники – це міра сформованості того чи іншого критерію. Дотримуючись такої логіки для поділу ПМК МУФК на складові частини виокремлено компоненти, критерії та показники досліджуваного феномену.

Беручи до уваги ключові вектори оновлення професійної підготовки МУФК, враховуючи зарубіжний та вітчизняний досвід формування конкурентоспроможного УФК як носія цінностей ФВ та організатора фізкультурно-спортивного виховання учнів, апелюючи до вимог концепції НУШ щодо забезпечення вчителями гармонійного розвитку особистості школяра в структурі ПМК МУФК за певними критеріями виокремлено компоненти, увиразнені за сукупністю показників. Останні ретранслюють сформованість ПМК МУФК. Виявлені компоненти ПМК логічно пов'язані між собою, тому утворюють системну цілісність й логічно влітаються в загальну професійну компетентність педагогів досліджуваної спеціальності. Критерії визначали на основі аналізу нормативних вимог до якості та результатів професійної підготовки МУФК, а показники вважали увиразниками критеріїв й діагностували за допомогою реалізації рівневого підходу.

Складність й інтегративність феномену ПМК МУФК спрямувала до виокремлення чотирьох компонентів – мотиваційно-ціннісного, когнітивно-

знаннєвого, діяльнісно-методичного, рефлексивно-аналітичного та відповідних *критеріїв* – аксіологічного, гносеологічного, праксеологічного, особистісного (рис. 2.1). Розглянемо детальніше сутність та змістове наповнення кожного компоненту, щоб висвітлити авторський погляд на структуру досліджуваної компетентності.

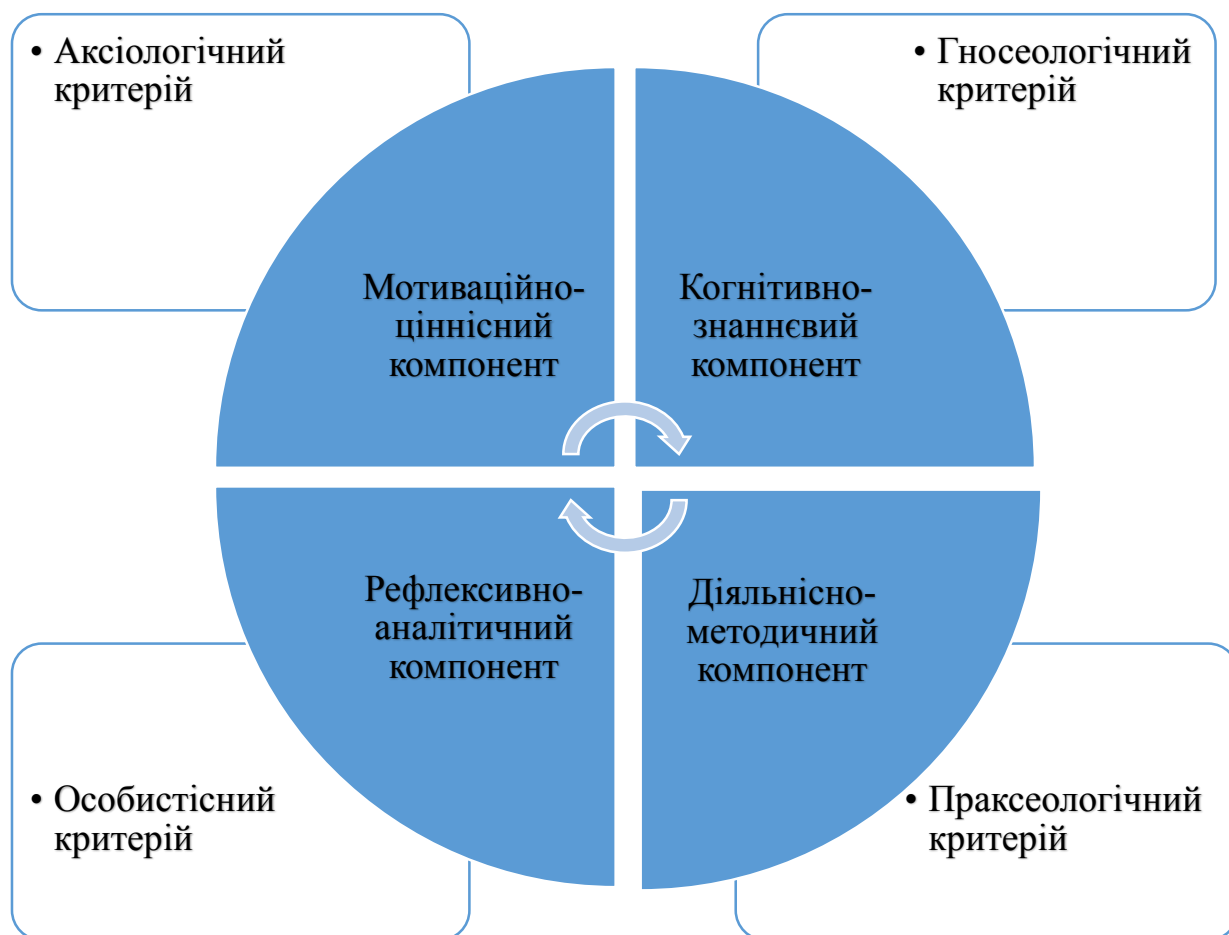

Рис. 2.1. Матриця складників ПМК МУФК

Системо утворювальним компонентом ПМК МУКФ вважають *мотиваційно-ціннісний*, сутність якого полягає в усвідомленні необхідності оновлення методики навчання ФК учнів з урахуванням реалізації індивідуального підходу та забезпеченні диференціації фізкультурно-спортивних занять учнів на уроках ФК; мотивації студентів до збереження та зміцнення здоров'я учнів засобами ФК; спрямованості й зацікавленості студентів в збагаченні власних предметно-методичних знань; вияві потреби в розробці методичних продуктів для

впровадження в практику ФВ учнів ЗЗСО інноваційних технологій; прагненні МУФК здійснювати професійно-педагогічну діяльність задля забезпечення фізичного, духовного, морального розвитку учнів на уроках ФК. *Критерієм* мотиваційно-ціннісного компонента ПМК МУКФ визначено усвідомлену цінність методичної діяльності учителя фізичної культури щодо забезпечення здоров'язбережувального освітнього середовища в ЗЗСО.

Головну роль в сенсовому навантаженні мотиваційно-ціннісного компоненту ПМК як базового для формування решти компонентів відводять мотивам освітньо-професійного розвитку та самовдосконалення кожного студента в напрямі розвитку методичної майстерності та опанування предметних знань. Також вважають, що саме мотиви є спонукальними стимулами до будь-якого виду усвідомленої діяльності. Підтвердження таких міркувань є висновкові положення Г. Хомяк (2023), згідно з якими спрямованість та зацікавленість у професійній методично-творчій діяльності в УФК повинна виникати ще на етапі здобуття освіти в ЗЗСО. Зі сформованою мотивацією до креативно-творчого й проєктного вирішення професійно-педагогічних завдань стосовно ФВ учнів ЗЗСО тісно пов'язана зорієнтованість МУФК на гуманістичні цінності. Усвідомлення студентом визначальної ролі гуманістичних цінностей у майбутній роботі корелює з потребою в розробці проєктів освітніх ініціатив для моделювання змісту фізкультурно-спортивної освіти учнів середніх шкіл.

З'ясовуючи теоретичні аспекти адаптації МУФК до професійної діяльності, І. Маріонда (2022) наголошує на важливості сформованості мотивації студентів до прийняття варіативних педагогічних рішень в ситуації методичної невизначеності. Натомість О. Павленко (2017) зазначає, що педагогічна майстерність й методична культура УФК базовані на усвідомленні ціннісних сторін педагогічної діяльності, стійких установках щодо безперервного розвитку педагогічних знань, умінь та навичок, спрямованості до реалізації прогресивного вітчизняного та зарубіжного досвіду організації освітнього процесу в напрямі ФВ учнів на основі дотримання засад компетентнісної парадигми освіти.

Відомо також, що мотиваційно-ціннісний компонент ПМК МУФК є основою для становлення усвідомленості студентами особистісної та суспільної значущості предметно-методичної діяльності учителя у сфері проєктування розробок для формування фізично, морально, соціально здорової особистості школярів; визнання ролі педагогічно-методичної майстерності у навчально-виховній роботі вчителя, трансформації зовнішньої професійно-освітньої мотивації у внутрішню.

В умовах впровадження оновлених нормативно-правових та стандартів зорієнтованих документів в систему вищої та середньої освіти зростання ефективності професійної, зокрема методичної діяльності МУФК, вимагає: вияву відповідальності за прийняті проєктні інноваційні рішення, ініціативності щодо впровадження інноваційних технологій в фізкультурно-спортивну освіту учнів, всебічного розвитку загальнопедагогічних та спеціальних (предметних) фахових знань, застосування в професійно-педагогічній діяльності творчих здібностей під час здійснення методичної діяльності.

Новій українській школі потрібні учителі фізичної культури, зауважує О. Шукатка (2020), абсолютно нового типу, які є носіями гуманістичних цінностей та ідеалів, зможуть розвивати індивідуальні фізичні якості кожного учня, здатні залучати школярів до диференційованої освітньої діяльності на уроках ФК. З огляду на це, МУФК повинні володіти різноманітними педагогічними технологіями, використання яких дасть змогу забезпечити справжнє, а не формальне залучення учнів до освітнього процесу, оптимальне освоєння ними змісту предметної галузі «ФК». Вчитель ФК в умовах НУШ є педагогом-проєктувальником змісту освіти, тому він повинен вирішувати корекційно-педагогічні та соціально-реабілітаційні завдання у сфері ФВ школярів.

Проєктуючи сенсове значення мотиваційно-ціннісного компонента ПМК МУФК, важко не погодитись з висновками О. Алексєєва (2022) про те, що сучасний педагог має усвідомлювати себе як професіонала, свою соціальну роль в збереженні й зміцненні здоров'я та фізичних можливостей учнів ЗЗСО, свій внутрішній світ, аналізувати рівень та актуальність власних професійно-

методичних знань. Тобто перебувати в органічному зв'язку з реальною професійною педагогічною діяльністю.

Отже, концепція НУШ ініціювала виникнення нового імпульсу в розвитку професійно-педагогічної спільноти й трансформувала установки УФК із змістовно-процесуальних аспектів спілкування в полі професійної комунікації на ціннісно-смыслові. В центрі методичної діяльності МУФК перебуває розвиток учня та його індивідуальних можливостей, натомість нормативну складову діяльності нині дещо нівелюють. Узагальнене авторське бачення наповнення мотиваційно-ціннісного компоненту ПМК МУФК спрямувало до виокремлення таких його показників:

- готовність МУФК здійснювати активну, самостійну освітню діяльність у напрямі збагачення власних предметних знань й методичних вмінь та навичок, необхідних для реалізації вимог НУШ щодо розвитку компетентностей учнів;

- визнання цінностей, значущості та можливостей методичної діяльності УФК у ФВ учнів;

- наявність інтересу до реалізації інноваційних педагогічних технологій в процесі організації фізкультурно-спортивної діяльності школярів як засобу популяризації та пропагування цінностей ФК.

Мотиваційно-ціннісний компонент перебуває в цілісному зв'язку з іншими компонентами досліджуваної компетентності. Очевидно, що реалізація функцій методичної діяльності УФК в ЗЗСО базована на системних, фундаментальних загальнопедагогічних та спеціальних знаннях, необхідних для вирішення завдань з ФВ учнів. Тому другим компонентом ПМК МУФК є *когнітивно-знаннявий*, на сформованість якого вказує 1) розвинена обізнаність студентів щодо специфіки організації освітньої діяльності учнів на уроках ФК; 2) обсяг науково-теоретичних знань у галузі педагогіки та психології предметних дисциплін; 3) знання про складові навчально-виховної роботи у ЗЗСО (особливості, завдання, функції, види, форми, методи та усвідомлення їх конкретного впливу на процес ФВ учнів та розвитку їхньої ФК); 4) засоби пошуку, обробки, перетворення інформації; види та методи пошукової (дослідницької) діяльності; 5) розвинена здатність до критичної

та творчої аналітичної діяльності; 6) здатність забезпечувати логіку розгортання навчальних завдань на уроках ФК та проєктувати методику виконання вправ з опорою на ключові етапи уроку; 7) демонстрація алгоритму проєктування уроків різних типів, способів формування універсальних компетентностей учнів засобами ФВ; 8) здатності методично доцільно проєктувати оптимальну форму технологічної карти уроку відповідно до завдань конкретної теми.

Як бачимо, когнітивно-знаннєвий компонент ПМК МУФК є надзвичайно ємким й складним. З таким твердження погоджується Н. Мельник (2020), зазначаючи, що застосування інноваційних технологій та методичних рішень у ФВ учнів передбачає використання УФК спеціальних підходів до навчання з метою включення в освітній процес усіх учнів, зокрема з ООП. Тому, висвітлюючи сенс другого компонента ПМК, вважають, що МУФК, розробляючи методичні новації в цій предметній галузі, повинен керуватись знаннями з вікової педагогіки, законів розвитку особистості, фізіології ФК тощо. *Критерієм* когнітивно-знаннєвого компонента досліджуваної компетентності визначено системність, глибину, інтегрованість професійних знань студентів.

Зміна потреб суспільства в галузі фізичного виховання учнівської молоді у зв'язку з переходом до інформаційного суспільства визначила підвищення вимог до рівня знаннєво-інформаційної підготовки випускників галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)». Трансформація характеру традиційних функцій педагогічної діяльності від нормативно-виконавського до дослідницького та інноваційного (Бабич, 2015), від методичного до науково-методичного вимагає нових теоретико-методологічних знань і практичних умінь, нехарактерних раніше для педагогічної практики УФК.

З огляду на той факт, що державний стандарт, за яким здійснюють освітній процес в ЗЗСО, спрямований на реалізацію відмінно іншої – особистісно зорієнтованої (Яворська, 2016), розвивальної моделі масової школи (Бермудес, 2016), покликаної допомогти реалізувати здібності кожного і створити умови для індивідуального фізичного й психофізичного розвитку дитини, то МУФК повинні виявляти широку обізнаність щодо організації індивідуального та

диференційованого ФВ учнів на уроках ФК, володіти принципами індивідуалізації та варіатизації фізкультурно-спортивної освіти учнівської молоді (Шаповалова, 2014). Адже саме варіативність забезпечує створення умов для індивідуального розвитку кожного школяра.

Основою варіативності освітнього процесу на уроках ФК є розвинена *методична грамотність* МУФК. Реалізація вимог державних стандартів щодо результатів загальної середньої освіти покладає на педагогів низку завдань, вирішення яких вимагає здійснення науково-методичної та безпосередньо предметно-методичної діяльності в напрямках:

- методичного аналізу змісту навчального предмету «ФК»; перспективного та поточного планування системи уроків, встановлення міжпредметних зв'язків з іншими галузями знань;
- розробки змісту колективних, групових та індивідуальних форм роботи учнів на уроці ФК;
- аналізу навчально-програмної документації та наявних навчально-методичних комплексів для навчання ФК щодо відповідності положенням НУШ, внесення відповідних коректив;
- моделювання та конструювання форм презентування навчальної інформації на уроках ФК;
- розробки засобів навчання (навчально-методичних посібників, авторських методик, дидактичних матеріалів, методичних рекомендацій та ін.);
- конструювання діяльності учнів в напрямі формування практичних умінь здоров'язбережувальної діяльності в повсякденному житті.

Розкриваючи сутність когнітивно-знаннєвого компоненту ПМК МУФК, підтримуємо точку зору М. Носко (2012) про те, що запорукою розвиненості професійних знань педагога-практика є високий рівень загальної ерудиції; сформованість педагогічного мислення; спрямованість на безперервну педагогічну освіту та самоосвітню діяльність вчителя; вияв інтелектуальних особистісних якостей (ініціативність, допитливість, креативність тощо); наявність суб'єктної

позиції щодо збагачення власного кругозору інформацією про методичні розробки в певній предметній галузі; індивідуальна методична творчість вчителя, його захоплюваність педагогічною діяльністю тощо. Перелічені якості є підставою для інтеграції загальнопедагогічних та професійних знань МУФК в *інтегративну обізнаність* з предметної галузі.

Виокремлюючи сутність когнітивно-знаннєвого компонента ПМК МУФК, варто враховувати й думку Б. Шияна (2019): гарантією ефективного ФВ учнів є розвинене методичне мислення УФК, яке інтегрує широкий інформаційний кругозір, знання з різних сфер пізнання. Саме методичне мислення, продовжує далі І. Шевчук (2023), забезпечує вміння вчителя застосовувати наявні знання для реалізації цілей виховання та навчання ФК учнів відповідно до методичної теорії та конкретних умов навчання.

У практичній діяльності методичне мислення відображене у здатності реалізовувати інноваційні педагогічні технології в методиці навчання предмету «Фізична культура», способах постановки та вирішення педагогічних завдань стратегічного, тактичного та оперативного плану. В узусі наведеного бачення змістового наповнення когнітивно-знаннєвого компонента ПМК МУФК, конкретизовано такі його *показники*, як:

- інтегративність теоретичних предметних та предметно-методичних знань МУФК;
- розвинена методична грамотність, проявлена в здатності доцільно обирати та ефективно реалізовувати у ФВ учнів інноваційні форми, методи й засоби ФК;
- системність знань про особливості проектування методичних розробок у логіці освітньої галузі «ФК».

Взаємопроникність компонентів досліджуваної компетентності зумовлює цілісність феномену загалом й декларує, що практична діяльність МУФК в аспекті проектування дієвих методичних рішень для ФВ школярів базована на професійно значущих вміннях. Тому третім компонентом ПМК МУФК визначено *діяльнісно-методичний*, який інтегрує сукупність спеціальних та загальних професійно-педагогічних вмінь щодо методики проведення уроків ФК, організації освітнього

процесу, планування та проєктування змісту фізкультурно-спортивної освіти школярів ЗЗСО; транслює обізнаність студентів про способи проєктування та реалізації різноманітних комплексів фізичних вправ для індивідуалізації ФВ учнів; засвідчує здатність МУКФ застосовувати предметно-практичні та предметно-методичні вміння для вирішення педагогічних завдань щодо формування ключових компетентностей учнів, інтеграції та моделювання змісту освіти. Дослідники стверджують, що діяльнісно-методичний компонент є увіразником готовності МУФК до виконання професійних функцій як педагога-новатора в умовах вимог НУШ. Також цей складник визначає технологічну готовність (тобто сформованість гностичних, дослідницьких, методичних, методологічних умінь) щодо ефективної предметно-методичної роботи педагога.

Критерієм діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК визначено систему наукових, дослідницьких, методичних умінь і навичок, необхідних для здійснення творчих задумів під час проєктування і конструювання уроку фізичної культури, проведенні виховного заходу, організації взаємодії з дітьми, батьками, громадськістю тощо.

Розкриваючи сенсове наповнення третього компонента досліджуваної компетентності, варто зауважити, що нині УФК перебуває в *ситуації вибору* освітніх (змістовних і процесуальних) альтернатив (Мосейчук, 2017) або в ситуації освітнього вибору. Тому МУФК повинні бути готовими до компетентнісного використання *різноманітних технологій в організації фізкультурної освіти школярів* (Пачуга, 2010) Маємо на увазі застосування інтерактивних, цифрових, гігієнічних, просвітницьких та здоров'язберезувальних освітніх технологій на уроках ФК (Носко, 2012).

Стосовно вищесказаного, О. Безкопильний зауважує, що запровадження нових проєктів та інноваційних технологій фізичного виховання учнів середніх шкіл передбачає збільшення кількості уроків фізичної культури на тиждень, а це з об'єктивних причин неможливе (Безкопильний, 2020). Тому завдання шкільного вчителя фізичної культури – сформулювати потребу у руховій активності, зацікавити учнів фізичною культурою та відповідними знаннями про неї. Очевидним стає

один із шляхів підвищення ефективності фізичного виховання – організація УФК методично обґрунтованого фізкультурно-спортивного середовища. Реалізація цього завдання базована на таких системних, алгоритмічних загальнопедагогічних й спеціальних (предметних) методичних вміннях , як:

- *конструктивні вміння* (планування уроку ФК, визначення конкретних завдань уроку; здатність відібрати навчальний матеріал з урахуванням змісту навчання; структурування змісту навчання у тематичному плані та ін.);
- *організаційні вміння* (організувати роботу учнів на уроці ФК; реалізувати план уроку; обрати та імплементувати в методику навчання ФК інноваційні технології ФВ та популяризації ФК й спорту; моделювати зміст навчання в межах предметної галузі з урахуванням вимог державних освітніх стандартів та ін);
- *комунікативні вміння* (забезпечувати ефективність педагогічного спілкування на уроці ФК; встановлювати контакт з учнями та підтримувати його протягом усього освітнього процесу; використовувати різноманітні засоби вербальної та невербальної взаємодії з класом та ін.);
- *гностичні вміння* (розвинена педагогічна спостережливість; здатність активізувати освітню діяльність учнів; враховувати індивідуальні особливості фізичного розвитку учнів в методиці проєктування комплексів вправ для занять ФК; методично грамотно аналізувати процес проведеного уроку; здійснювати аналіз дидактичних матеріалів з урахуванням ступеня фізичного навантаження учнів різних вікових груп та учнів з ООП та ін.);
- *дидактичні вміння* (планування серії уроків, об'єднаних однією темою; продумування та підготовка необхідних засобів та інвентаря для уроку ФК; вміння передбачати можливі труднощі, продумування системи вправ для мінімізації ризиків травмування; забезпечення необхідного

рівня дисципліни під час уроку; здатність до рефлексії та самоаналізу; вміння грамотно оцінити діяльність учнів під час уроку та ін.).

Презентуючи авторський погляд на змістовне наповнення діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК, слушною вважаємо думку Ю. Мосейчука (2018), що для успішного здійснення професійної діяльності, яка передбачає відкритість до інновацій та готовність до виконання практичної діяльності на високому науково-методичному рівні, МУФК повинні володіти розвиненим *критичним та креативним мисленням*. Також цей навик допоможе обирати ефективні технології активізації освітньої діяльності учнів на уроках ФК, зокрема це стосується цифрових новацій. Лише критичне мислення дасть змогу МУФК зреалізувати потенціал цифрових засобів в межах забезпечення спільної роботи учнів; вибрати ті онлайн-ресурси, які відповідають віковим можливостям учнів й будуть корисними для самоосвіти з ФК та спорту.

В ситуації надзвичайно великої множинності цифрових рішень щодо активізації процесу формування ФК учнів ЗЗСО МУФК мають виявляти здатність складати власні комплекси фізичних вправ у мобільних додатках; вибудовувати індивідуальну траєкторію фізичної підготовки школярів за допомогою спрощених варіантів фітнес-додатків; застосовувати на уроках ФК методику розвитку витривалості за ЧСС через цифрові застосунки.

Сучасні учні є аудіовізуалами, тому краще засвоюють інформацію, яка впливає на різні канали її сприйняття. З огляду на це, вважаємо, що сенс діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК розширюють завдяки вмінням записувати та презентувати навчальні відео, створювати стилізовані ілюстрації техніки виконання фізичних вправ; генерувати інтерактивний контент з ФК та спорту; активно застосовувати ресурси для візуалізації інформації тощо. Очевидно, що розвиток системи загальної середньої освіти в Україні зумовив переоцінку ролі та значення методичної роботи МУФК й переформатував зміст підготовки студентів в педагогічних ЗВО. Засадничим вмінням УФК ХХІ століття є дотримання варіативності та різнорівневості в створенні методичних розробок. Враховуючи

функціональний та інструментальний характер професійної діяльності МУФК, до показників третього компоненту ПМК МУФК належать:

- володіння МУФК методами, засобами, вміннями та навичками необхідними для фізичного розвитку учнів ЗЗСО та зміцнення і збереження їхнього здоров'я у фізкультурно-спортивній діяльності;
- сформоване критичне, креативне та творче мислення студентів;
- здатність аналізувати та вибирати з великої кількості варіантів засобів, методів найбільш ефективні та доцільні в межах вирішення конкретних завдань з ФВ школярів.

Специфіка професійної діяльності УФК в актуальних реаліях вимагає від педагогів вияву не лише розвинених професійних знань, вмінь, але водночас сформованої готовності до саморозвитку, самоаналізу творчих та критичних проєктів в межах моделювання змісту освітньої галузі ФК (Проценко, 2018). Крім того, значущими характеристиками педагога ХХІ століття є вміння здійснювати педагогічну рефлексію авторських методичних продуктів. Однак саме УФК в ЗЗСО реалізує засадничу соціальну функцію – «сприяє фізичному, духовному, розумовому розвитку та вихованню особистості, формує готовність до здорового способу життя учнівської молоді» (Безкопильний, 2020, с. 67). З огляду на це, діяльність УФК повинна бути зосереджена не тільки на організації освітнього фізкультурно-спортивного процесу, але й на інтегруванні таких векторів, як: забезпечення умов для позакласної загартовувальної, фізкультурно-оздоровлювальної, здоров'язбережувальної, фізкультурно-спортивної, освітньо-виховної діяльності учнів середніх шкіл (Бермудес, 2016). Названі чинники визначають четвертий компонент ПМК МУФК – *рефлексивно-аналітичний*.

Рефлексивно-аналітичний компонент ПМК МУФК характеризують за розвиненим вміннями студентів а) створювати специфічні навчальні продукти методичної діяльності для організації ФВ учнів ЗЗСО; б) проєктувати та реалізовувати вимоги освітнього стандарту у логіці використання інноваційних педагогічних технологій в межах фізкультурно-спортивної діяльності школярів; в) організовувати різноманітні види освітньої діяльності учнів на уроках ФК; г)

вдаватись до аналізу та критичної оцінки результатів власної професійно-педагогічної діяльності щодо моделювання змісту фізкультурно-спортивної освіти здобувачів ЗЗСО; г) удосконалювати педагогічну рефлексією, спрямовану на систематичне самовдосконалення як УФК.

Критерієм рефлексивно-аналітичного компонента ПМК МУФК вважають здатність до критичного аналізу, осмислення й оцінки власної предметно-методичної професійної діяльності з метою підвищення її ефективності.

Щодо сенсового наповнення вказаного компонента, зазначимо, що він відображає здатність МУФК до самооцінки власних методичних проєктів та вибору методик організації фізичної активності школярів. Сутність четвертого компоненту досліджуваної компетентності – педагогічної рефлексії – витлумачують як форму усвідомленої теоретико-аналітичної діяльності суб'єктів професійної підготовки, спрямовану на об'єктивну оцінку ефективності та доцільності власних дій під час вирішення різноманітних завдань з ФВ учнів ЗЗСО. Принагідно зауважимо, що рефлексією, яка дає змогу МУФК проєктувати і прогнозувати власну професійно-педагогічну діяльність в полі фізкультурно-спортивної освітньої активності школярів, розглядають як механізм дослідницької активності вчителя ФК. Показниками цього компоненту визначено:

- здатність до конструктивної рефлексії й аналізу здійсненої предметно-методичної діяльності та її результатів з апелюванням до виконання завдань щодо розвитку особистості учня, закладених концепцією НУШ;
- усвідомлення необхідності саморозвитку та безперервної самоосвітньої діяльності для вдосконалення професійної майстерності та розвитку методичної культури як УФК;
- особистісна зацікавленість у створенні новітніх методик для організації ФВ учнів на уроках ФК.

Виокремлені компоненти об'єднують в системну цілісність – ПМК МУФК, що функціонує в полі професійної діяльності.

Підсумовуючи, стверджуємо, що ПМК МУФК в узагальненому авторському розумінні інтегрує мотиваційну спрямованість на інноватизацію процесу ФВ учнів

ЗЗСО, систему загальнопедагогічних та предметних методичних знань, умінь, навичок й готовність до їх реалізації у професійній діяльності. Досліджуваний феномен також відображає технологічну готовність студентів використовувати на уроках ФК сучасні педагогічні технології, адаптуючи їх до завдань конкретних педагогічних ситуацій. Водночас ПМК МУФК охоплює готовність до творчої самореалізації в педагогічній діяльності, здатність до методичної рефлексії критично оцінювати ефективність власної професійно-педагогічної діяльності й аналізувати ефективність методики використання різноманітних комплексів вправ на уроках ФК.

Крім того, ПМК МУФК трактують як інтегративну, полідескрипторну професійну здатність реалізувати професійні функції та завдання ФВ учнів ЗЗСО, що віддзеркалює сукупність фахових знань, діагностувальних, операційно-методичних, проєктувальних, оцінювальних, психолого-педагогічних умінь проєктувати методики навчання ФК школярів, реалізовувати інноваційні технології, відображати інноваційний зміст навчання та моделювати його в умовах виконання вимог державних освітніх стандартів та Концепції НУШ. Структура досліджуваної компетентності складається з компонентів, критеріїв та показників (табл. 2.1.), які діагностують за певними рівнями. Використання рівневого підходу зумовлене необхідністю визначення актуального стану сформованості ПМК МУФК та доведення ефективності експериментального дослідження.

Таблиця 2.1.

Розгорнута матриця структурних складників ПМК МУФК

<i>Компоненти</i>	<i>Критерії</i>	<i>Показники</i>
		готовність МУФК здійснювати активну, самостійну освітню діяльність діяльність у напрямі збагачення власних предметних знань й методичних вмінь та навичок

Мотиваційно- ціннісний	Аксіологічний	визнання цінностей, значущості та можливостей методичної діяльності УФК у ФВ учнів
		наявність інтересу до реалізації інноваційних педагогічних технологій в процесі організації фізкультурно-спортивної діяльності школярів як засобу популяризації та пропагування цінностей ФК
Когнітивно- знаннєвий	Гносеологічний	інтегративність теоретичних предметних та предметно-методичних знань МУФК
		розвинена методична грамотність
Діяльнісно- методичний	Праксеологічний	системність знань про особливості проектування методичних розробок у логіці освітньої галузі «ФК»
		володіння МУФК методами, засобами, вміннями та навичками необхідними для фізичного розвитку учнів ЗЗСО та зміцнення і збереження їхнього здоров'я у фізкультурно-спортивній діяльності
		сформоване критичне, креативне та творче мислення студентів
		здатність аналізувати та вибирати з великої кількості варіантів засобів, методів найбільш ефективні та доцільні в межах вирішення конкретних завдань з ФВ школярів

Рефлексивно-аналітичний	Особистісний	здатність до конструктивної рефлексії й аналізу здійсненої предметно-методичної діяльності та її результатів
		усвідомлення необхідності саморозвитку та безперервної самоосвітньої діяльності
		особистісна зацікавленість у створенні новітніх методик для організації ФВ учнів на уроках ФК

Порівняльно-узагальнювальний аналіз наукової літератури свідчить, що традиційним для дисертаційних досліджень є пояснення характеристик стану сформованості педагогічних феноменів чи явищ на основі виокремлення чотирьох рівнів: високий, достатній, задовільний, низький. Такої логіки дотримувались й щодо визначення описових міркувань для увиразнення показників ПМК МУФК в межах виконання освітньої, квазіпрофесійної та професійної (під час педагогічних практик) діяльності. Дослідники переконані, що реалізація авторського задуму, який відтворено в спеціально розроблених навчально-методичних матеріалах для формування досліджуваного феномену, сприятиме переходу стану його сформованості від нижчого рівня до вищого (рис. 2.2).

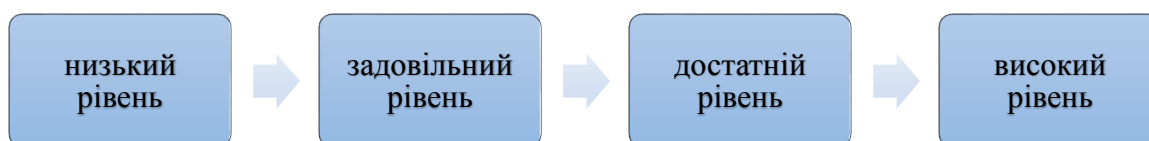

Рис. 2.2. Рівнева трансформація стану сформованості ПМК МУФК

Кожен рівень містить сукупність описових характеристик з врахуванням того, як загалом оцінювали стан сформованості ПМК. Розглянемо їх детальніше.

Високий рівень ПМК МУФК характеризують сформованою освітньо-професійною мотивацією студентів до збагачення предметних знань стосовно методичної діяльності УФК в ЗЗСО; систематичною самоосвітньою діяльністю здобувача освіти в напрямі розширення педагогічного світогляду, розвитку власної методичної грамотності, визнання цінностей, значущості та можливостей методичної діяльності УФК у ФВ учнів. Студенти, які володіють високим рівнем сформованості ПМК МУФК демонструють інтегративність теоретичних предметних та предметно-методичних знань МУФК під час вирішення професійно зорієнтованих завдань. Вони здатні до самостійного проектування уроків ФК, використання інноваційних технологій для збагачення фізкультурно-спортивної діяльності учнів новими формами ФВ. Крім того, високому рівню властива розвинена практичними вміннями організація освітньої діяльності учні на уроках ФК. МУФК вдаються до рефлексії та аналізу ефективності й доцільності використання тих чи інших засобів ФК для вирішення конкретних завдань з ФВ школярів. Адже студенти особисто зацікавлені в розробці та впровадженні в практику ЗЗСО новацій щодо ФВ учнів.

Достатній рівень ПМК МУФК діагностують, якщо студент демонструє усвідомлення необхідності збагачення власних предметних знань й методичних вмінь та навичок, проте його самоосвітня діяльність є несистематичною, або зумовлена зовнішніми факторами (виконання певного освітнього завдання). Здобувачі цієї спеціальності, демонструючи достатній рівень сформованості ПМК, володіють глибокими та міцними знаннями, що стосуються методики й технологій моделювання змісту фізкультурно-спортивної освіти учнів, вдало визначають предметний зміст уроків ФК та можуть моделювати його з урахуванням вимог концепції НУШ й приписів державного стандарту освіти. Проте студенти рідко виявляють ініціативність в розробці індивідуальних та групових міждисциплінарних методичних проєктів. Адже в ситуації варіативності рішень педагогічних завдань щодо ФВ школярів, їм інколи складно аналізувати та вибирати з великої кількості варіантів засобів, методів найбільш ефективні та доцільні. Студентам притаманне вміння конструктивно аналізувати результати

здійсненої предметно-методичної діяльності. Також вони не завжди використовують отримані висновки для саморозвитку.

Задовільний рівень ПМК МУФК відображено в фрагментарному інтересі до професійно-педагогічного становлення як УКФ, який здатен здійснювати предметно-методичну діяльність. Студенти не виявляють потреби в реалізації інноваційних педагогічних технологій в процесі організації фізкультурно-спортивної діяльності школярів, адже не розуміють значущості методичної діяльності для збереження та зміцнення здоров'я школярів. Теоретично-предметні та предметно-методичні знання МУФК, як правило, поверхневі. Тому здобувачам складно обирати методи і засоби індивідуалізації ФВ нормотипових учнів та учнів з ООП. Вони відчують значні труднощі під час моделювання змісту уроків ФВ, адже не володіють креативним та творчим мисленням. Проектні та квазіпрофесійні завдання виконують з допомогою викладачів. Студентам складно рефлексувати над результатами предметно-методичної діяльності, адже вони не розуміють її сенсу та значення в професійно-педагогічній діяльності УФК.

Низький рівень ПМК МУФК характеризують відсутністю потреби в самоосвітній діяльності, хаотичністю освітньої активності. Студенти, які демонструють низький рівень сформованості ПМК МУФК, не проявляють інтерес до реалізації дидактичних цілей уроку ФК в ЗЗСО; не здатні дотримуватись вимог НУШ в проектуванні методичних рішень щодо ФВ школярів. Знання, що стосуються особливостей проектування методичних розробок у логіці освітньої галузі «ФК», уривкові, безсистемні. Студентам складно вирішувати типові завдання професійно-педагогічної діяльності, адже вони не володіють методичним, критичним й творчим мисленням. Натомість здатні лише до відтворювальної діяльності щодо моделювання змісту навчання учнів на уроках ФК. Здобувачі освіти, які мають низький рівень сформованості ПМК, не окреслюють горизонти власної самоосвіти у сфері вдосконалення предметно-методичних знань, вмінь й навичок. Також не зацікавлені в застосуванні інновацій у ФВ учнів.

Отже, в контексті дослідження формування ПМК МУФК передбачає віднайдення таких теоретико-методологічних й організаційно-методичних рішень,

які б сприяли досягненню генеральної мети наукової розвідки. Запропоновані рішення знайшли відображення в комплексі педагогічних умов.

2.2. Педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури

Сучасна соціокультурна ситуація в країні свідчить про зниження інтересу учнівської молоді до проблеми здоров'язбереження з метою підвищення фізичної активності, занять спортом. Тому перед суспільством покладене першочергове завдання створення та впровадження ефективних методичних рішень в ФВ школярів. Такі педагогічні ініціативи ґрунтуються на сформованих професійних компетентностях МУФК, зокрема ПМК. Наявний перелік результатів професійної підготовки студентів досліджуваної спеціальності корелює з вимогами концепції НУШ до організації освітнього процесу в ЗЗСО.

Оновлений вектор розвитку системи середньої освіти України потребує внесення змін в перебіг навчання студентів у ЗВО. Наукова література містить інформацію про те, що формування особистості педагога нової генерації вимагає створення спеціальних умов професійної підготовки (Заїкін, Жигульова, Рябцев, Марчук, Марчук & Козак, 2020). У педагогічних дослідженнях останніх років активно артикулюють доцільність забезпечення педагогічних умов для розвитку досліджуваних феноменів (Алексєєв, 2022; Безкопильний, 2022; Щербатюк & Логвінова, 2021 та ін.). Апелюючи до цієї тенденції, вважають, що формування ПМК МУФК буде ефективним, якщо відбуватиметься на основі реалізації комплексу специфічних педагогічних умов. Висловлене припущення базувалось на результатах семантико-змістовного аналізу сутності категорій «умови», «педагогічні умови». Розглянемо отримані висновки детальніше.

В науковому дискурсі української мови поняття «умови» функціонує в багатьох галузях знань, відповідно набуває дещо різних семантичних значень. Так, у *філософії* (Бех & Слепцов, 2012), вказує на зв'язки предмета з навколишнім середовищем, без яких він не може існувати (с. 45); у *психології* позначає

сукупність внутрішніх та зовнішніх причин, що визначають психологічний розвиток особистості (Литвин, 2014, с. 15). Ці причини водночас можуть прискорювати або уповільнювати розвиток, тобто впливають на його динаміку та кінцеві результати (Литвин, 2016, с. 121). У *педагогіці* термін «умова» вживають у побідних контекстах. (Сучасний словник з педагогіки, 2010, с. 802). Узагальнюючи позиції науковців, можемо висновковувати, що категорію «умова» в педагогічних дослідженнях трактують як сукупність змінних (природних, соціальних, зовнішніх та внутрішніх) впливів, які детермінують якісні зміни в стані сформованості різноманітних якостей та властивостей особистості.

Виокремлюючи фактори, які впливають на підвищення рівня професійної компетентності УФК, Г. Богданова (2013) характеризує умови їх диференціації на дві групи: зовнішні і внутрішні (с. 19). Авторка зазначає, що нині термін «умови» активно увійшов в категоріальне поле педагогічної науки. Цю ж думку підтримує В. Соловійов (2013), стверджуючи, що є поняття часто вживають під час опису та аналізу складників інноваційних педагогічних методик навчання та систем (с. 154).

О. Солтик (2018), витлумачуючи елементи формування професійної надійності МУФК, дійшла висновку, що умови будь-якої педагогічної системи доцільно розподілити за характером впливу на:

- *об’єктивні*, які забезпечують функціонування педагогічної системи;
- *суб’єктивні*, що впливають на функціонування та розвиток педагогічної системи, відображаючи потенціали суб’єктів педагогічної діяльності, рівень узгодженості їх дій, ступінь особистісної значущості цільових пріоритетів та провідних задумів конкретного дослідження.

У методології педагогічних досліджень застосовують поняття «педагогічні умови». Проте, незважаючи на значну кількість наукових розвідок, досі відсутнє єдиноправильне визначення цього терміну.

Група дослідників (Сопотницька, 2016; Школа, Бойченко & Суровов, 2019; Щекотиліна, 2019 та ін.), трактують «педагогічні умови» як вибір та реалізацію таких заходів впливу, які сприятимуть цілеспрямованому, планованому управлінню певним аспектом професійної підготовки МУФК. Інші науковці

(Кисельов & Рибалко, 2020; Москаленко, 2015; Отравенко, Бугайова & Новицький, 2021 та ін.) пов'язують сутність цього поняття з сукупністю можливостей освітнього середовища, які впливають на підвищення ефективності досліджуваного фрагменту педагогічного процесу. О. Отравенко (2019) з цього приводу зазначає, що педагогічні умови орієнтують на розвиток особистості суб'єктів освіти (МУФК) та успішне вирішення поставлених дослідницьких завдань, а В. Кисельов та П. Рибалко (2020) вважають, що основним функціоналом педагогічних умов є ініціювання в освітньому середовищі ЗВО таких заходів педагогічної взаємодії, які сприятимуть позитивному перетворенню певних професійно-значущих характеристик особистості МУФК.

Враховуючи висновки дослідників й беручи до уваги власний досвід педагогічної діяльності у вищій школі, можемо констатувати, що педагогічні умови формування ПМК МУФК, як сукупність матеріальних, організаційних, навчально-методичних можливостей освітнього середовища ЗВО та форм, методів й засобів впливу на особистість студентів згадуваної спеціальності, забезпечуватимуть позитивну динаміку сформованості досліджуваної компетентності. Виокремленню переліку педагогічних умов дослідження передувала аналітична робота, у межах якої здійснено аналіз дисертаційних досліджень, присвячених вивченню педагогічних умов, що сприяють вдосконаленню певного аспекту професійної підготовки МУФК.

О. Алексєєв (2022) визначив та експериментально перевінив комплекс педагогічних умов, що забезпечують формування готовності МУФК до індивідуалізації ФВ учнів. На думку дослідника, до таких факторів належать: «забезпечення ціннісної й мотиваційної професійної спрямованості МУФК до усвідомленого вибору засобів ФВ на уроках ФК; створення інформаційно-насиченого освітнього середовища шляхом актуалізації в змісті професійних дисциплін загальнопедагогічних й спеціальних відомостей про специфіку організації індивідуальної роботи з учнями; управління практичною освітньою діяльністю студентів у напрямі збагачення професійних умінь МУФК щодо проектування методики індивідуалізації та диференціації ФВ школярів; інтеграція

у зміст різних видів практик комплексу завдань, вирішення яких передбачає розробку МУФК творчих методичних проєктів, що стимулюють самоактуалізацію, самовдосконалення і творчу професійну самореалізацію здобувачів освіти» (с. 312-13).

Досліджуючи питання підготовки МУФК до такого аспекту предметно-методичної діяльності як туристична робота, Н. Щербатюк та Я. Логвінова (2021) конкретизували комплекс педагогічних умов, які, на їх думку, сприятимуть професіоналізації педагогів в цьому фізкультурно-спортивному напрямі ФВ, зокрема: *«формування у МУФК краєзнавчо-туристичних знань; набуття досвіду туристичної роботи через застосування інтерактивних технологій»* (Щербатюк & Логвінова, 2021, с. 178). Наведений перелік залишив поза увагою необхідність спрямування студентів до самоосвітньої діяльності, яка є запорукою професійного самовдосконалення.

У дослідженні О. Шевченко та А. Мельнік (2018) презентовано вичерпний перелік чинників, які сприяють підвищенню ефективності підготовки МУФК до виконання професійно-педагогічної діяльності в умовах НУШ, а саме: *«активізація пізнавальної діяльності, удосконалення спортивно-мистецької майстерності, розвиток професійного інтересу* (с. 216). Слушною вважаємо позицію Л. Бугайової та О. Отравенко (2020), що комплекс педагогічних умов, який забезпечує формування МУФК як лідерів методичних інновацій та реалізаторів положень концепції НУШ, необхідно обирати з урахуванням структури професійної компетентності студентів досліджуваної спеціальності. Ця думка стала орієнтувальним вектором у визначенні логіки впровадження педагогічних умов формування ПМК МУФК. Також варто додати, що створення конкретного компонента згаданої компетентності забезпечуватиметься реалізацією певної педагогічної умови (рис. 2.3). Саме тому комплекс педагогічних умов утворюють такі чотири фактори:

- забезпечення професійної мотивації студентів до методично доцільної професійної діяльності для збереження та зміцнення здоров'я учнів;

- розширення й актуалізація змісту підготовки майбутніх вчителів фізичної культури з метою систематизації предметно-методичних знань студентів;
- створення практико-зорієнтованого предметного середовища підготовки майбутніх вчителів фізичної культури;
- організація педагогічної підтримки самоосвітньої діяльності студентів щодо створення власних предметно-методичних навчальних продуктів.

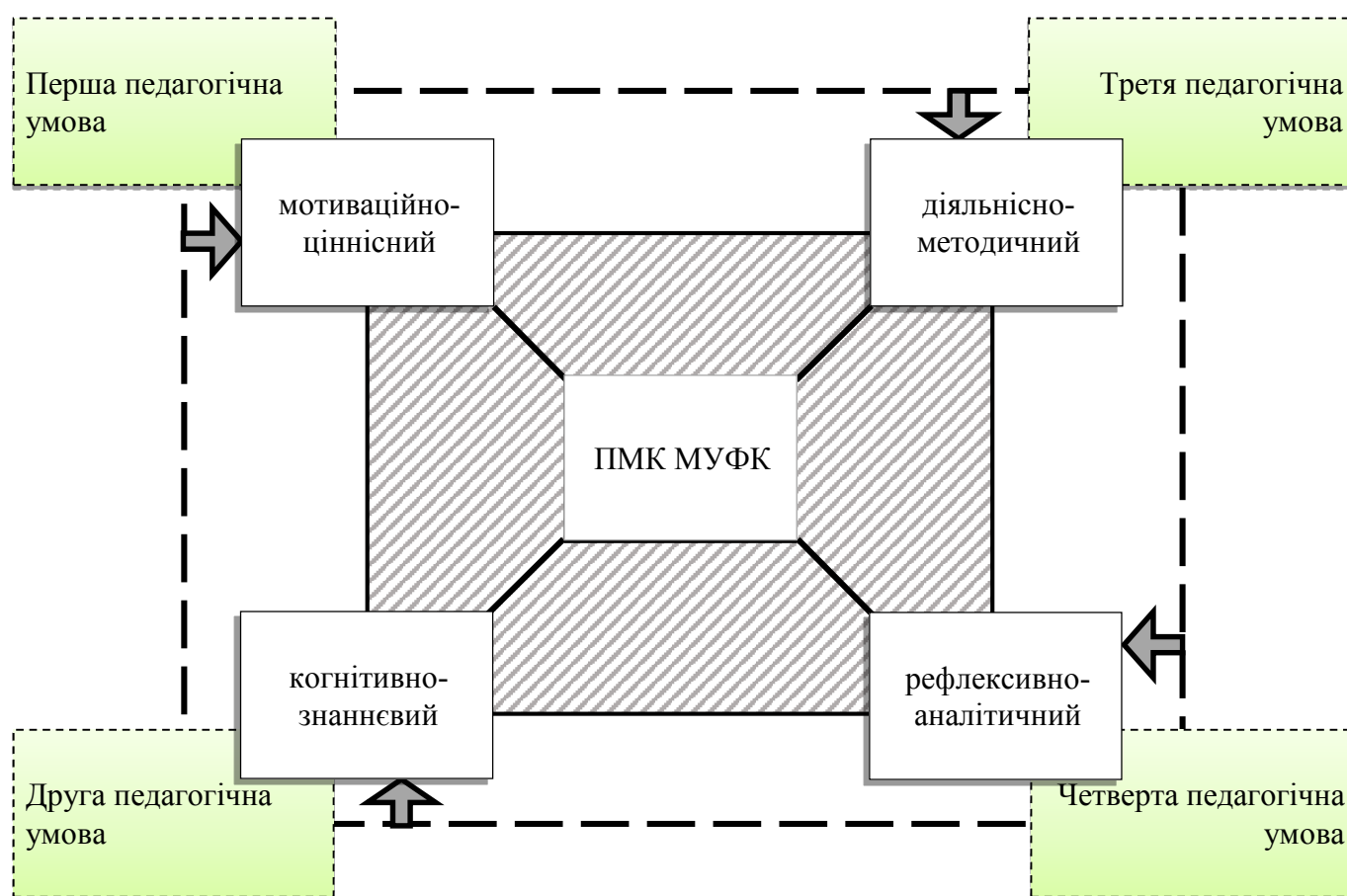

Рис. 2.3. Взаємозв'язок реалізації педагогічних умов та формування компонентів й загалом ПМК МУФК)(адаптовано автором на основі: Алексеев ,2022, с. 313)

Принагідно зазначимо, що для об'єктивізації процедури добору ефективних педагогічних умов формування ПМК МУФК використовували метод експертної оцінки. Для цього розробили перелік факторів, які позитивно впливають на рівень сформованості досліджуваного феномену та обрали експертну групу, учасниками якої стали викладачі, обраних для експерименту ЗВО. Їхнє завдання полягало в тому, щоб із запропонованого переліку умов, вибрати ті, які в комплексному, цілеспрямованому застосуванні забезпечать найбільш позитивну динаміку формування ПМК МУФК. Експерти ранжували відповіді за допомогою рівневої шкали доцільності-недоцільності. Аналіз відповідей учасників експертної групи дав змогу виявити комплекс педагогічних умов дослідження.

Вибрані фактори реалізовували комплексно, утворюючи континuum для формування ПМК МУФК, водночас спрямовували на розвиток певних компонентів, тому увиразнювали в певних методичних, технологічних, організаційних векторах інноватизації професійної підготовки МУФК. Розглянемо детальніше деякі з них, щоб презентувати авторський погляд на специфіку упровадження в освітній процес ЗВО.

Імплементація першої педагогічної умови була зосереджена на формування мотиваційно-ціннісного компонента ПМК МУФК й основана, на думку Ю. Мосейчука (2019), на тому, що ефективність сучасної професійної підготовки студентів досліджуваної спеціальності переважно залежить від сформованості позитивної професійної й освітньої мотивації, ціннісного ставлення до проблеми збереження та зміцнення здоров'я учнів ЗЗСО засобами ФВ та ФК (с. 129).

У зв'язку із запровадженням нових державних освітніх стандартів третього покоління, зауважують М. Чистякова, Ю. Юрчишин, А. Боднар та О. Скавронський (2024), в основу яких покладений компетентнісний підхід, необхідним є переформатування вимог до методів, форм та технологій викладання дисциплін предметної підготовки МУФК. Такі трансформації зумовлені необхідністю забезпечення активнішої ролі студентів як повноправних суб'єктів освітнього процесу, їхньої самостійності, спрямованості навчання на конкретний практичний результат (с. 26). Науковці вважають, що основу методично грамотної

професійно-педагогічної діяльності МУФК, яка є виразником професійного саморозвитку, складають *мотиви інноватизації та модернізації ФВ учнів*. Водночас в науковій літературі звернено увагу на взаємозалежності освітньої та професійної мотивації. Тому реалізація першої педагогічної умови спрямовувалась на забезпечення не лише професійних мотивів до реалізації потенціалу засобів ФВ під час проєктування методичних проєктів, але й передбачала активізацію освітньої мотивації МУФК (рис. 2.4).

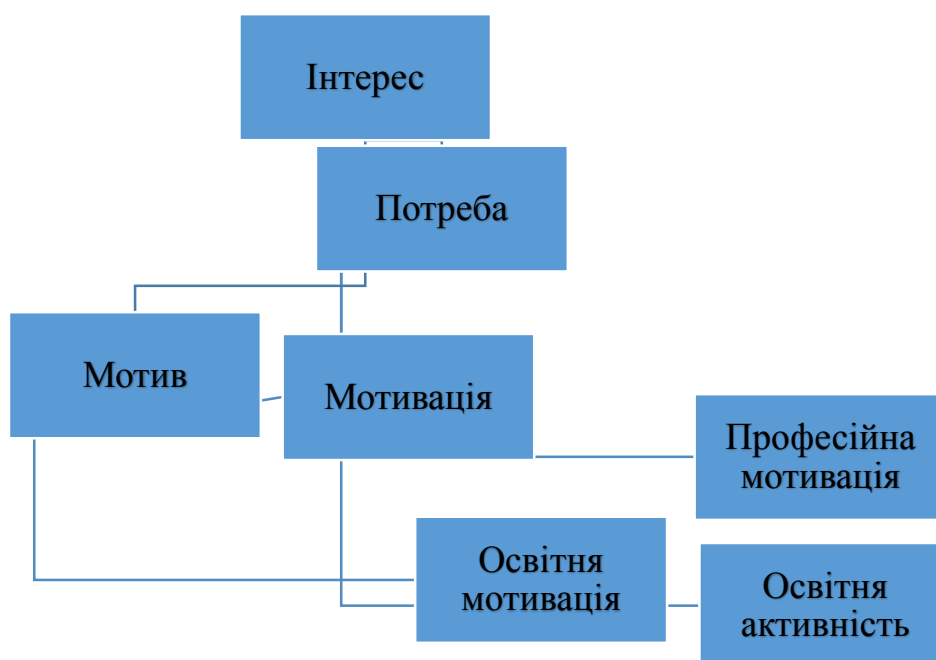

Рис. 2.4. Схема взаємозв'язку категорій «інтерес», «потреба», «мотив», «мотивація», «освітня мотивація», «професійна мотивація», «освітня активність»

Крізь призму навчання студентів у ЗВО Л. Лисенко (2018) тлумачить мотивацію як сукупність процесів, методів і засобів, що спонукають МУФК до *активної пізнавальної діяльності* в напрямі освоєння змісту освіти та креативно-інноваційної діяльності (с. 80) як запоруки вирішення складних професійно-педагогічних завдань. В основу пізнавальної мотивації покладені потреба та інтерес до нових знань. Упровадження цієї педагогічної умови базовано на думці, що інтерес до навчальної діяльності доцільно трактувати як емоційне переживання пізнавальної потреби. Найважливішою передумовою формування в МУФК

інтересу до опанування предметних знань та розробки авторських методичних продуктів для *збереження та зміцнення здоров'я учнів* вважають розуміння студентами сенсу й важливості цього аспекту професійно-педагогічної діяльності та усвідомлення її значущості для реалізації завдань освітнього процесу. У практичному плані забезпечення анонсованої передумови стало можливим на підставі створення можливостей для вияву МУФК пізнавальної самостійності та ініціативності. Вибраний вектор реалізації першої педагогічної умови передбачав звернення до *активних, інтерактивних, проблемних, проєктних методів навчання*. Тобто мають на увазі конгруентне поєднання потенціалу традиційних та інноваційних методів (Kvam, 2000, с. 137).

Також науковці вважають, що професійна мотивація МУФК до *методично доцільної діяльності для збереження та зміцнення здоров'я учнів* як сукупність конкретних спонукань, зумовлених не лише вибором професії, але й довгостроковим здійсненням пов'язаних із нею обов'язків, охоплює спектр інших мотивів виконання професійних функцій. Проте серед тверджень О. Алексєєва, простежуємо важливу думку: одночасно з особистісними особливостями МУФК необхідно враховувати й специфіку професійно-педагогічних завдань, які вміщені в запропонованих навчально-методичних матеріалах. Беручи до уваги висловлені думки науковців щодо сутності професійної мотивації МУФК, вважають, що реалізація першої педагогічної умови передбачає:

- *використання активних та інтерактивних методів навчання*, що сприяють розвитку навчально-пізнавальної активності (Loyens, Magda & Rikers, 2008, 412), а, отже, і пізнавальної мотивації (Shogren, 2011, с. 116), яка ініціює виникнення мотивів вдосконалення предметних знань та розвитку методичних вмінь з метою вирішення різноманітних фізкультурно-освітніх завдань в ЗЗСО;
- *розвиток інтелектуальної самостійності та ініціативності МУФК* через використання інноваційних (нестандартних, нетрадиційних) методів навчання (Swanson & Morrison, 2010, с. 95), що сприяє підвищенню інтересу студентів (Wolters, 2011, с. 266) до процесу

здобуття загальнопедагогічних та спеціальних (предметних) знань (Мосейчук, 2019);

- застосування інформаційних технологій та інтернет ресурсів з метою розширення обізнаності студентів про сучасні технології здоров'язбереження учнів.

Важливим елементом формування професійної мотивації студентів до методично грамотної професійно-педагогічної діяльності є *мотиваційна залученість* МУФК до процесу опанування дисциплін предметного блоку, для досягнення якої використовували різноманітні *активні* та *інтерактивні* методи освітньої діяльності студентів, зокрема проектні, дидактичні, ділові ігри, методи скрайбінгу, сторітелінгу, метод освітньої події, педагогічних задач, інтелект-карт, міждисциплінарних кейсів. Занурення студентів в атмосферу реальної професійно-педагогічної діяльності не лише вимагало вияву *освітньої активності* та сприяло розумінню *сутності методичної діяльності* учителя фізичної культури, але й водночас посилювало практичну складову навчального процесу.

Упровадження першої педагогічної умови апелювало до думки, що активні та інтерактивні методи навчання, застосовані в імітаційних іграх, сприяють оволодінню МУФК предметно-професійним та соціальним досвідом виконання професійно-педагогічних функцій (Кашуба, 2024) та розвитку здатності приймати професійні рішення в межах організації ФВ школярів з різним станом здоров'я. Водночас активні методи навчання надають чимало можливостей для поєднання різних форм організації мисленнєвої діяльності студентів (індивідуальної, парної, групової), забезпечують процес обміну думками щодо стратегій вирішення професійних завдань (Yin, 1994, с 17).

Ще однією важливою перевагою активних методів навчання у формуванні професійної мотивації студентів до методично доцільної професійної діяльності для збереження та зміцнення здоров'я учнів є можливість переплетення індивідуальних та колективних форм навчальної роботи. Залучення студентів до спільної діяльності, організація колективних форм пізнання передбачає підпорядкування дій кожного МУФК не лише вимогам предметних дій чи

професійних норм, а й моральним нормам взаємин у навчальному та майбутньому педагогічному колективі. Це, безсумнівно, сприяє повноцінному розвитку особистості майбутнього педагога.

Інтегрування в освітній процес інноваційних методів навчання передбачає використання актуальної інформації про специфіку предметно-методичної діяльності МУФК в процесі професійно-педагогічної діяльності в ЗЗСО. Зважаючи на це, другою педагогічною умовою визначено *розширення й актуалізація змісту підготовки майбутніх вчителів фізичної культури з метою систематизації предметно-методичних знань студентів*. Аналіз навчальних планів, згідно з якими здійснюють підготовку студентів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)» дав змогу вибрати низку предметних дисциплін.

Реалізація другої педагогічної умови актуалізувала потребу особливим чином структурувати й розширити зміст професійної підготовки МУФК. Маємо на увазі інформаційне наповнення таких дисциплін, як: «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури», «Теорія і методика фізичного виховання школярів», «Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ», «Педагогіка з основами педмайстерності».

Традиційно робочі програми навчальних дисциплін розроблені з використанням традиційних макетів. У різних ЗВО такі макети робочих програм можуть мати деякі відмінності, проте основні розділи завжди зберігають, що забезпечує логічну стрункість та однотипність. Сьогодні спостерігають тенденцію, згідно з якою, як правило, ЗВО, прагнучи деталізувати логіку та особливості організації освітньої діяльності студентів, розширюють розділи робочих навчальних програм стосовно оцінювальних засобів та навчально-методичних матеріалів.

Відкритість та прозорість діяльності ЗВО визначають за доступністю до інформації. Тому на офіційних порталах розміщують макети робочих програм та силабуси освітніх дисциплін. Порівняльно-узагальнювальний аналіз структури робочих навчальних програм обраних курсів в ЗВО України, за якими здійснюють

підготовку МУФК, дав змогу виокремити низку додаткових розділів, зокрема таких, як:

- електронно-бібліотечні системи для пошуку необхідної інформації;
- зміст інваріантної самостійної роботи студентів; зміст варіативної складової самостійної роботи МУФК;
- методичні матеріали для поточного контролю освітньої успішності студентів;
- методичні матеріали щодо здійснення проміжної атестації студентів;
- навчально-методичні вказівки щодо освоєння змісту дисципліни;
- освітні технології, що застосовують у процесі освоєння дисципліни;
- перелік відкритих інтернет-ресурсів, що містять професійно значущу інформацію;
- перелік інформаційних технологій, використаних при здійсненні освітнього процесу з дисципліни;
- форми навчальних занять;
- активні та інтерактивні форми організації навчального процесу;
- навчально-методичні матеріали для вдосконалення процесу опанування студентами професійних знань та вмінь тощо.

Відповідно до забезпечення міждисциплінарності процесу формування ПМК МУФК в межах упровадження другої педагогічної умови здійснено аналіз змістовного наповнення курсів «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури», «Теорія і методика фізичного виховання школярів», «Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ», «Педагогіка з основами педмайстерності» та виокремлено *ключові концептуальні ядра*, що стали містками для реалізації міждисциплінарних та внутрішньо дисциплінарних зв'язків. Такими концептуальними ядрами є засадничі категорії, які наповнюють відомостями з різних сфер знань, а саме: «моделювання змісту фізкультурно-спортивної освіти», «ФК», «ФВ», «методика ФВ», «здоровий спосіб життя», «професійна майстерність УФК», «методична діяльність УФК в НУШ»,

«технології ФВ учнів з ООП», «технології ФВ нормотипових учнів», «фізкультурно-спортивний освітній процес» та інші.

За допомогою вибраних концептуальних ядер надбудовували, тобто розширювали зміст зазначених вище навчальних дисциплін. Передбачалось, що узагальнені професійно-значущі предметно-методичні знання студенти надалі закріплюватимуть у практичній діяльності через виконання практико-орієнтованих завдань, які апелювали до змістовного наповнення згаданих ядер. Задля цього структуру робочих навчальних програм згаданих дисциплін збагатили підрозділами, актуалізуючи їхній зміст. Маємо на увазі такий додатковий розділ як *варіативний розділ самостійної роботи*, який дав змогу встановити внутрішньопредметні і міжпредметні зв'язки між такими дисциплінами, як: «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури», «Теорія і методика фізичного виховання школярів», «Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ», «Педагогіка з основами педмайстерності». Крім того, цей розділ наповнили авторськими завданнями, спрямованими на студентів для виконання міждисциплінарних методичних проєктів, які передбачають розробки фрагментів уроків ФВ та комплексів вправ для: подолання наслідків побутової, клінічної, шкільної, фізіологічної гіпокінезії; розвитку різних груп м'язів; реалізації індивідуального підходу на уроках ФК в тих класах, у яких навчаються нормотипові учні та школярі з ООП. Ще одним напрямом розширення змісту вибраних дисциплін стало наповнення окремих тем інформацією про:

- сутність та структуру методичної майстерності МУФК;
- педагогічну техніку як елемент методичної майстерності МУФК;
- місце ПМК в професіограмі сучасного МУФК;
- сутність методичної культури та майстерності МУФК;
- складники поняття ПМК компетентності МУФК;
- палітру методичних вмінь, що становлять методичну майстерність МУФК;
- сутність методичної діяльності МУФК в НУШ;
- основні поняття та характеристику педагогічної методичної творчості МУФК;

- інноваційну предметно-методичну діяльність МУФК, її значення, напрями та види тощо.

У процесі виконання таких завдань, як прогнозували, студенти виявлятимуть потребу в застосуванні інтегрованих знань і водночас усвідомлять необхідність використання відомостей з додаткових джерел. Наповнення експериментальним змістом розділу «Інтерактивні методи навчання» створили ширші можливості для використання під час лекційних та практичних занять групових проєктів; творчих завдань; дослідницько-проектувальних методів; ділових, дидактичних, імітаційних, рольових ігор; методу скрайбінгу; ситуативних завдань; методу мікронавчання; методу методичних майстерень; міждисциплінарних авторських та адаптованих кейсів та ін. Також активно доповнювали інші розділи робочих навчальних програм.

Наступним вектором реалізації другої педагогічної умови вважають розробку міждисциплінарних ситуативних завдань – кейсів, інформаційне навантаження яких містило інноваційні відомості про предметно-методичну діяльність МУУФ або спрямовувало студентів до вироблення нового методичного знання.

Міждисциплінарна інтеграція змісту навчального матеріалу у процесі виконання МУФК міждисциплінарних кейсів стимулювала прояв креативності (творчого підходу) під час вирішення професійних завдань. Розроблені міждисциплінарні кейси, відмінність яких полягає в ініціюванні розвитку проєктних, дослідницьких, комунікативних, креативних та творчих професійно-педагогічних вмінь студентів, сприяли:

- розширенню досвіду МУФК аналізувати факти та інформацію, отриману з різних джерел для вирішення педагогічного завдання;
- формуванню здатності МУФК визначати проблемні питання щодо сутності професійної ситуації;
- розвитку вмінь студентів пропонувати та оцінювати можливі методичні шляхи вирішення певного фізкультурно-педагогічного завдання;
- збагаченню знань про специфіку моделювання змісту уроків ФК в ЗЗСО;
- розвитку вмінь аналізувати отриманий педагогічний результат;

– формуванню здатності передбачати можливі варіанти розвитку педагогічної ситуації тощо.

Зважаючи на те, що основним завданням реалізації другої педагогічної умови стало формування когнітивно-знаннєвого компоненту ПМК МУФК, в процесі відбору інноваційних відомостей для розширення змісту професійної підготовки студентів досліджуваної спеціальності використовували певні орієнтири. Охарактеризуємо їх детальніше.

З метою адаптації навчання до реалій майбутньої педагогічної діяльності МУФК в основу відбору експериментального навчального матеріалу покладено вимогу *практико-зорієнтованості інформації*. Тобто навчальний матеріал підбирають таким чином, щоб з його допомогою студенти могли не тільки пояснити сутність конкретного методичного вміння, але й проілюструвати його на практиці, описавши відповідну модель дій УФК чи певний методичний прийом. Вважають, що застосування цієї вимоги дасть змогу досягнути збалансованого поєднання теоретичної та практичної складових вибраних дисциплін у формуванні когнітивно-знаннєвого компоненту ПМК МУФК. Зазначимо, що в змісті згаданих дисциплін збережено фундаментальні засади, незважаючи на доповнення сучасними теоретичними положеннями та практичними методами, підходами та прийомами навчання ФК учнів в ЗЗСО, розробленими вітчизняними та зарубіжними педагогами й методистами.

Під час відбору навчального матеріалу також фокусують увагу на забезпеченні його *методичної цінності*. Відповідно всі завдання, інтегровані в зміст дисциплін, імітували умови, наближені до реальної практичної діяльності МУФК. Особливу значущість надають *практичній доцільності* вибраних експериментальних відомостей, якими розширювали зміст анонсованих курсів. Вагому роль у сучасному освітньому процесі відіграє використання цифрових технологій, які дають змогу забезпечити мобільність виконання завдань, індивідуалізувати процес навчання, збільшити наочність навчальних матеріалів, здійснювати безперервний зворотний зв'язок між викладачами і студентами. У зв'язку з цим ще одним орієнтиром у відборі інформації стає можливість її

презентування за допомогою цифрових ресурсів. Зазначені вимоги дали змогу оновити й актуалізувати відомості, вміщені в змісті вибраних дисциплін й стали підґрунтям для збагачення професійних методичних вмінь студентів.

Компетентнісний підхід, який нині є базовим в організації вищої освіти, орієнтований переважно на ціннісно-сміслову, змістовну, особистісну складові навчання. Водночас цю методологічну платформу не протиставляють традиційній знаннєвій парадигмі, а навпаки, визнаючи необхідність підсилення її практико-зорієнтованої спрямованості, суттєво розширюють зміст підготовки МУФК власне особистісними складовими. Вищесказане зумовлює виокремлення третьої педагогічної умови формування ПМК – *створення практико-зорієнтованого предметного середовища підготовки майбутніх вчителів фізичної культури.*

На сьогодні здатність навчатися передбачає володіти розвиненими вміннями спілкуватися, аналізувати отриману з різних джерел інформацію, вибирати, проєктувати та творити. Тобто для вирішення професійно-педагогічних методичних завдань МУФК необхідна широта поглядів, здатність до інтеграції відомостей з різних наук, вміння глибокого осягнути будь-яку проблему. Саме практико-зорієнтоване навчання забезпечує формування професійних вмінь й навичок, оскільки вимагає від студентів активної взаємодії з викладачами та одногрупниками. Інакше кажучи, МУФК в умовах виконання *практико-зорієнтованих завдань* виступають в ролі суб'єктів власної освітньо-професійної діяльності. Базовими у створенні практико-зорієнтованого предметного середовища підготовки МУФК вважають методи *проєктів, мікронавчання, методичних майстерень.*

Використовують згадані методи завдяки ресурсам освітнього середовища ЗВО й авторським навчально-методичним матеріалам для вивчення вибраних курсів. Ключове завдання вбачають у забезпеченні суб'єктності освітньо-професійної діяльності МУФК. Адже під час накопичення суб'єктивного досвіду вирішення професійно-педагогічних завдань студенти усвідомлено вибиратимуть шляхи організації ФВ учнів в межах концепції НУШ, встановлюватимуть причинно-наслідкові зв'язки між необхідністю упровадження

здоров'язберезувальних технологій в освітній процес ЗЗСО та методичною підготовкою УФК до їх застосування, осмислюватимуть власні дії.

В межах *практико-зорієнтованого предметного середовища* відносини між суб'єктами освітнього процесу вибудовують з врахуванням особистісних сенсів освітньої діяльності; дотримання професійних цінностей та імітації форм педагогічно доцільної поведінки; спрямування студентів рефлексії тощо. Найважливішими характеристиками освітньої діяльності МУФК є свобода вибору та відповідальність за прийняті педагогічні рішення.

Беручи до уваги твердження О. Безкопильного (2020), зауважуємо, що застосування методу проєктів сприятиме розвитку глибинних професійно значущих якостей особистості МУФК, розширюватиме їх методичний кругозір, спонукатиме до оволодіння різними видами моделювання змісту ФВ учнів; збагачуватиме вміння студентів проєктувати зміст варіативних модулів з ФК тощо. Варто зазначити, що в межах реалізації третьої педагогічної умови методу проєктів, основу якого, на думку Н. Степанченко (2016), становить діяльність студентів в напрямі педагогічного проєктування відводять чільне місце. Організація проєктної діяльності студентів передбачає конструювання, планування, прогнозування, моделювання змісту предметної галузі ФК в умовах НУШ та реалізацію окремих проєктів під час проходження педагогічної практики. Застосовуючи метод проєктів, студент повинен вміти створювати:

- *монопроєкти* (стосуються змісту однієї навчальної дисципліни);
- *міждисциплінарні проєкти* (передбачають використання відомостей з різних навчальних курсів);
- *теоретико-роз'яснювальні проєкти* (спрямовані на розширення обізнаності студентів про сутність і зміст здоров'язберезувальних технологій; суб'єктів здоров'язбереження в умовах освітньої діяльності; стратегії здоров'язбереження в освітній теорії та практиці Європейських країн, США, країн Азії, СНД та Україні; генезис проблеми здоров'язбереження в педагогічній теорії й практиці; специфіку упровадження здоров'язберезувальних технологій в

освітній процес закладу загальної середньої освіти; вектори методичної підготовки вчителя до застосування здоров'язбережувальних технологій тощо);

- *дослідницько-конструкторські проекти* (передбачають розробки план-конспектів з варіативних модулів програми ФК; розробки план-конспектів уроків з фізичної культури НУШ; аналіз особливостей варіативних модулів з фізичної культури тощо).

Подальшим вектором упровадження третьої педагогічної умови вважають метод мікронавчання. Цей метод, як зауважує І. Петренко (2015), є ефективним інструментом, який ~~дозволяє~~ дає змогу зблизити теоретичний і практичний аспекти у професійній підготовці МУФК й фахівців з фізичної культури та спорту відповідно до вимог сучасних освітніх стандартів, соціального замовлення суспільства. Також, на думку дослідників, мікронавчання мало б сприяти розвитку здатності МУФК до рефлексії та критичного осмислення результатів власної освітньо-професійної діяльності та діяльності своїх «колег» в змодельованих умовах; збагаченню вмінь працювати в команді; використанню творчого підходу у процесі пошуку ефективних рішень для розробки та реалізації конкретного мікроуроку.

Метод *мікроуроку* імітує фрагменти професійно-педагогічної діяльності МУФК в реальних умовах, тому відбувається особистісна трансформація знань у вміння та досвід виконання предметно-методичної діяльності, що детермінує становлення суб'єктної позиції студентів. Створення особливого практико-зорієнтованого простору навчально-професійної діяльності в межах можливостей мікронавчання сприятиме МУФК реалізовувати нові методичні ідеї, обговорювати з іншими студентами їх реалістичність.

Розроблені студентами мікроуроки даватимуть змогу оцінити ступінь сформованості їхньої ПМК в аспекті планування та проведення уроків ФК в НУШ. Спостереження МУФК за мікроуроками колег-студентів є основою для рефлексивної діяльності, в процесі якої здобувачі обговорюють, аналізують та коректують план розроблених уроків. Якісний аналіз проведених мікроуроків,

таким чином, є ще одним методом діагностики стану сформованості діяльнісно-методичного компонента досліджуваної компетентності, на формування якого спрямовували реалізацію третьої педагогічної умови.

Модернізація системи вищої та середньої освіти на актуальному етапі її розвитку вимагає від МУФК не лише вияву спрямованості до підвищення кваліфікації педагога у традиційному розумінні приросту професійних знань, умінь та навичок, але й зміни професійного мислення як увиразника професійної методичної майстерності. Сучасний УФК повинен бути готовим до безперервної самоосвіти у напрямі розширення методичної грамотності та обізнаності, методичних професійно-педагогічних вмінь, розвитку власної методичної культури. Зазначені обставини стали причиною для виокремлення четвертої педагогічної умови дослідження – *організації педагогічної підтримки самоосвітньої діяльності студентів щодо створення власних предметно-методичних навчальних продуктів*.

У широкому розумінні поняття *самоосвіта* розглядають в науковій літературі як цілеспрямовану пізнавальну діяльність, скеровану особистістю (Воропай, 2010, с. 28); систематичне самостійне розширення знань у певній галузі науки, техніки, культури тощо (Носовець, Пискун & Бойко, 2021). В основу самоосвіти, на думку Ф. Левченко (2021), покладено безпосередній особистий інтерес людини до освоєння нової інформації, власного розвитку. Резюмуючи наповнення енциклопедії освіти Н. Воропай (2010) зазначає, що самоосвіта є складовою частиною безперервної освіти, а тому виступає сполучною ланкою між базовою освітою (загальною та професійною) та періодичним підвищенням кваліфікації, перепідготовки фахівців.

Реалізація компетентнісної парадигми, трансформація векторів функціонування освіти, зміна орієнтирів організації навчання спрямовують науковців до детального вивчення феномену самоосвітньої діяльності й таких її передумов, як:

- зміну позиціонування людини (від «людини як засобу для» до «людини як мети») в антропологічній концепції людини у філософських, культурологічних, психолого-педагогічних теоріях;
- перехід на гуманітарні технології в освіті, сутність яких полягає у створенні умов для реалізації творчої природи людини та її прагнення до самовдосконалення;
- запит сучасних студентів на здобуття професійних та загальнокультурних компетентностей;
- виклики глобалізації з метою актуалізувати вимоги забезпечення конкурентоспроможності фахівців, що вимагає від них універсальності;
- збільшення обсягу навчальної інформації та інтенсифікація освіти;
- перехід на кредитно-модульну систему освіти;
- реалізація концепції НУШ та ін.

Під час підготовки майбутніх учителів самоосвітня діяльність виступає каталізатором формування педагогічної майстерності (Носовець, Пискун & Бойко, 2021), підвищення професійної (Жорова, Кузьмич & Назаренко, 2012) й самоосвітньої (Рой, 2015; Цісарук & Цісарук, 2018 та ін.) компетентності. За спостереженнями Т. Потапчук (2021), самоосвітню діяльність у сучасній освітній парадигмі, орієнтованій на створення умов для реалізації потреби у розкритті творчого потенціалу особистості, висувують на перший план (с. 139). Аналогічної точки зору дотримується О. Алексєєв (2022), який вважає, що сформована здатність МУФК до *самоосвітньої діяльності* сприятиме вирішенню одного з найактуальніших і соціально значущих педагогічних завдань – вдосконалення професійної, зокрема методичної, майстерності педагогів досліджуваної спеціальності. В цьому контексті дослідник апелює до вагомості педагогічної підтримки самоосвітньої діяльності МУФК з боку викладачів.

У вітчизняному педагогічному дискурсі категорія «самоосвітня діяльність» має різні тлумачення. На думку О. Безкопильного (2020), самоосвітня діяльність МУФК є процесом свідомого подолання студентами прогалин у професійній підготовці, на основі аналізу власних помилок під час вирішення професійно-

педагогічних завдань; реалізації суб'єктивних зусиль, спрямованих на самовдосконалення.

І. Шаповалова (2014) самоосвітню діяльність МУФК прирівнює до цілеспрямованої, спланованої та усвідомленої самостійної інтелектуальної діяльності студентів, метою якої є розширення діапазону загальнопедагогічних та спеціальних знань, вмінь, навичок й досвіду вирішення нестандартних педагогічних завдань.

Натомість М. Носко (2012) визначає самоосвітню діяльність МУФК як освітній процес, в якому студент є одночасно суб'єктом та об'єктом навчання. Дослідник вважає, що роль викладача тут полягає у спрямуванні ініціативи в потрібний напрямок розвитку, проте первинним виявом самоосвітньої діяльності МУФК є ініціатива студента як освітнього суб'єкта, а не зовнішній тиск викладача. Реалізація четвертої педагогічної умови основана на наявних трактуваннях сутності та значення самоосвітньої діяльності студентів й врахуванні таких вимог до забезпечення її педагогічної підтримки:

- *індивідуального характеру*, тобто завдання для самоосвітньої діяльності розробляють з врахуванням вимог індивідуалізації та диференціації освіти;
- *стабільності та систематичності*, які спрямовують МУФК до виконання самоосвітніх завдань впродовж усього періоду навчання у ЗВО для сприяння фундаменталізації предметно-методичних знань студентів;
- *об'єктивності та суб'єктивності* самоосвітньої діяльності МУФК;
- *цілеспрямованості*, відображеної в формах, методах й змісті самоосвітньої діяльності МУФК.

Вважають також, що самоосвітня діяльність студентів в напрямі створення власних предметно-методичних навчальних продуктів є цілеспрямованим видом освітньої діяльності, пов'язаної зі здатністю до саморефлексії, самооцінки, самоідентифікації та виробленням умінь і навичок самостійно набувати актуальних знань та трансформувати їх у практичну діяльність. Педагогічна підтримка у

процесі самоосвітньої діяльності студентів полягає в забезпеченні можливостей консультації з викладачами щодо доцільності, ефективності тих чи інших вправ, комплексів вправ чи заходів, спрямованих на вдосконалення ФВ учнів ЗЗСО.

2.3. Структурно-функціональна модель формування предметно-методичної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури

Складність організації процесу формування ПМК МУФК та досягнення його ефективності спрямувало наукову розвідку до використання потенціалу методу *моделювання*. В педагогіці цей метод застосовують для створення моделей як аналогів досліджуваного процесу. Аналізуючи розробки моделі професійної діяльності фахівця в умовах ХХІ століття, С. Пономарьов (2016) зазначає, що моделювання дає змогу глибше проникати в сутність об'єкта дослідження (с. 28). Моделювання процесу підготовки студентів в ЗВО, продовжує далі дослідник, відтворює прогностичне бачення майбутніх результатів щодо конкурентоспроможності фахівця на ринку праці (с. 32).

В напрацюваннях Л. Задорожної-Княгницької (2022) конкретизовано теоретико-методичні засади моделювання професійної підготовки майбутніх педагогів. Науковці погоджуються з думкою, що цей метод забезпечує розгорнуте розуміння специфіки протікання тих чи інших явищ в педагогічному процесі. Результатом моделювання завжди виступає модель (*Моделювання професійної підготовки ...*, 2019, с. 24). З огляду на семантичний зв'язок категорій «модель» та «моделювання» (рис. 2.5) й враховуючи необхідність витлумачення сенсу ключових категорій дослідження, вважають за необхідне здійснити дефінітивний аналіз їх змістовного наповнення. З цією метою проаналізовано сучасну наукову літературу в якій порушена проблематика застосування методу моделювання та проектування авторських моделей в педагогічній науці.

Рис. 2.5. Семантичний зв'язок категорій «модель» та «моделювання» в педагогіці

Теоретичне трактування дефініції «модель», на думку І. Кенсицької (2017), яка презентувала науковій спільноті схематично-образну модель формування цінностей здорового способу життя студентів у процесі ФВ, ґрунтоване на її філософському вимірі. Однак в енциклопедично-словниковій літературі, резюмує далі авторка, модель (від лат. *modulus* міра, образ) артикулюють як зразок (еталон, стандарт) у різних контекстах дослідження (Кенсицька, 2017, с. 70). У методології педагогічної науки в контексті побудови семантичних зв'язків категорій «система», «вид», «тип», «модель», «технологія» І. Осадченко (2010) розглядає модель як «аналог певного фрагмента природної та соціальної реальності» (с. 218).

Під час моделювання професійної підготовки модель є сукупністю елементів, які, як резюмує Н. Опушко (2024), відтворюють функції об'єкта наукової розвідки, специфіку протікання та організації досліджуваного процесу. Слушною вважаємо думку О. Пономарьова, Н. Середи та М. Чеботарьова (2015) про те, що модель в педагогіці є інваріантом методології системного дослідження, адже інтегрує алгоритмізований опис елементів (структури) досліджуваного процесу, внутрішніх зв'язків між ними, відтворює його системоутворювальні функції, логіку організації та результат. Тому з метою теоретичного обґрунтування авторських поглядів на

підвищення ефективності того чи іншого процесу/явища та подальшої їх експериментальної перевірки в педагогіці застосовують метод моделювання.

Аналіз дисертаційних досліджень, спрямованих на вивчення специфіки підготовки МУФК до професійної діяльності та формування професійно значущих якостей студентів зазначеної спеціальності, засвідчив, що найпопулярнішою є структурно-функціональна модель (Алексєєв, 2022; Безкопильний, 2020 та ін.). Проте науковці також проєктують структурні (Сабатовська & Бобокало, 2019; Сабатовська & Кайдалова, 2014; Сисоєва & Соколова, 2010; Цюняк, 2020 та ін.), організаційно-структурні (Carson, Castelli & Kulinna, 2017; Lavay, Henderson, French & Guthrie, 2012; Chróinín, Fletcher & O'Sullivan, 2018 та ін.) та організаційно-педагогічні (Столяренко, 2015) моделі, кожен з яких характеризує низкою особливостей її створення. Актуальними є також розробки структурно-функціональної моделі формування ПМК МУФК, яка відображає чітку послідовність дослідницьких дій та демонструє функціональну залежність між ними.

Розробка авторської моделі базована на погляді І. Мельничук (2012) про те, що модель є графічним або словесним описом запропонованої авторської позиції щодо вдосконалення певного фрагменту вищої професійної освіти. Через це запропонована структурно-функціональна модель формування ПМК МУФК побудована у вигляді графічної архітектури знань про досліджуваний процес.

Зазвичай моделі в педагогічній науці конструюють як ізоморфний образ лише досліджуваних характеристик об'єкта та як гомоморфний образ об'єкта в цілому (Сабатовська & Кайдалова, 2014, с. 56). В контексті наукової розвідки розроблена структурно-функціональна модель ізоморфна стосовно процесу формування ПМК МУФК. Слушною є думка Д. Балашова (2017), що освітній процес, спрямований на підготовку МУФК до інноваційної методичної діяльності, завжди орієнтований на певну модель випускника, впровадження якої апелює до засвоєння студентами системи знань, умінь, навичок й відповідних компетентностей.

В процесі створення авторської схематичної архітектури – моделі – апелюємо до реалізації науково-методологічних положень моделювання як методу наукового педагогічного дослідження, обґрунтованого Ю. Бехом та А. Слепцовим (2012), В. Биковим (2008), С. Важинським та Т. Щербаком (2016), В. Вихрущом, Ю. Козловським та Л. Ковальчук (2017). Отже, для вирішення завдань дослідження застосовують:

теоретичне моделювання, в процесі якого, враховуючи мету дослідження, теоретичні засади професійної підготовки МУФК в ЗВО та сучасні реалії професійної діяльності педагогів досліджуваної спеціальності в ЗЗСО, виокремлено складники авторської моделі, зв'язки між ними та специфічні функції; сутність теоретичного моделювання полягає в обґрунтуванні та конструктивному презентуванні авторських поглядів на проблему формування ПМК МУФК;

практичне моделювання, під час якого спроектовану модель реалізують на практиці, коригують та вдосконалюють її змістовно-організаційне наповнення. Практичне моделювання при дослідженні дало змогу презентувати педагогічній громадськості запропоновану модель вже дещо в формалізованому вигляді. Таке використання методу моделювання зумовило розробку структурно-функціональної моделі формування ПМК МУФК, яка складається з п'яти елементів-блоків – *цільового, теоретико-методологічного, змістовно-технологічного, контрольньо-аналітичного, результативного*, кожен з яких характеризують цілісністю, будучи водночас складником (рис. 2.6). Розглянемо детальніше сутність та змістове наповнення кожного блоку.

Системоутворювальним складником-блоком запропонованої моделі вважають *цільовий* блок, який інтегрує мету дослідження: формування високого рівня ПМК МУФК в освітньому процесі ЗВО. Визначаючи цей блок орієнтувальним, доречною вважаємо думку В. Головенкіна (2019), що меті та цілям підпорядковані зміст, логіка організації, форми та методи освіти (с. 43). Саме тому питання виокремлення засадничої мети дослідження належить до найбільш важливих у педагогічних дослідженнях.

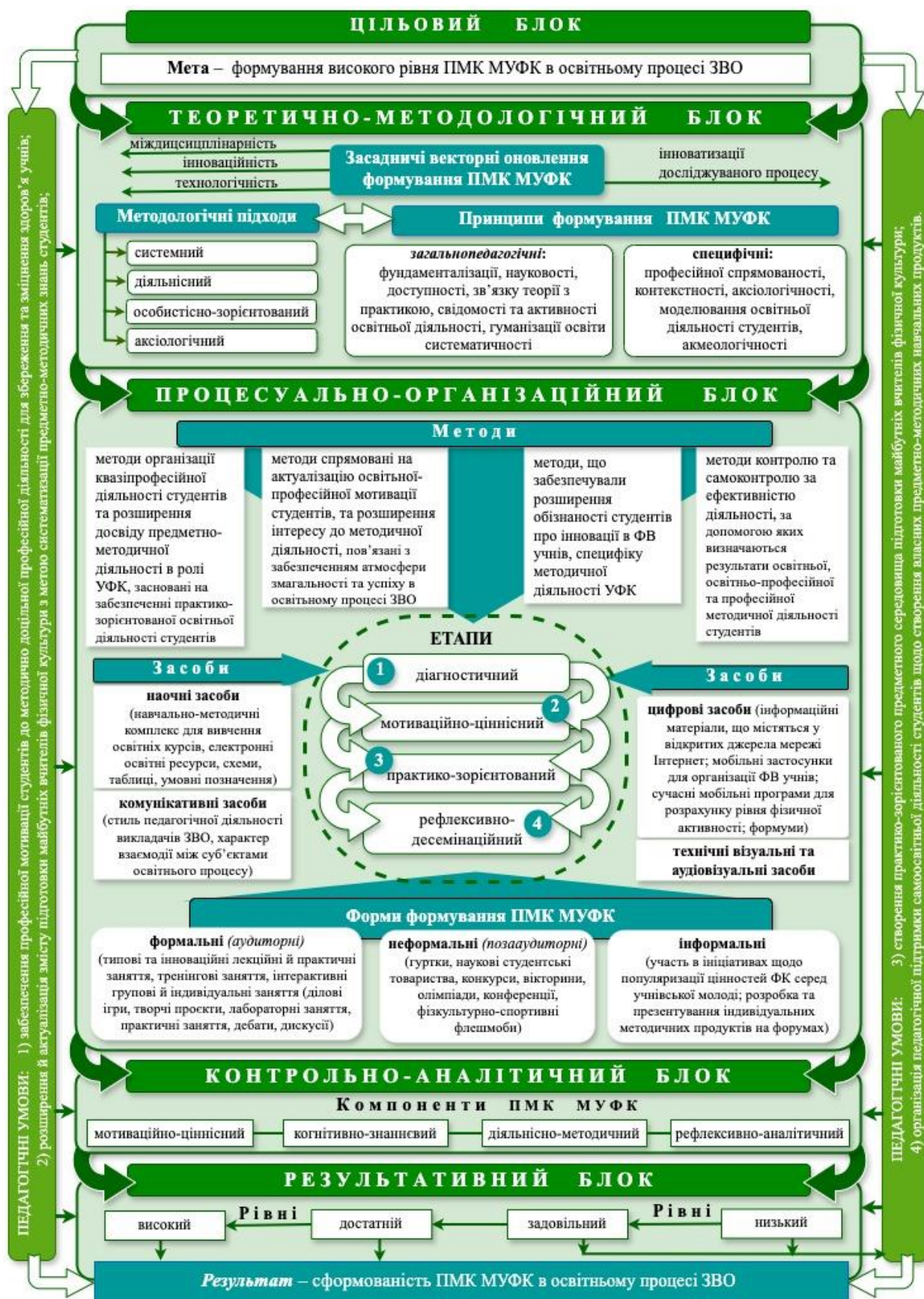

Рис. 2.6. Структурно-функціональна модель формування ПМК МУФК

З огляду на наведені тлумачення, моделювання процесу формування ПМК МУФК передбачає декомпозицію його мети на окремі завдання, які необхідно вирішити для її досягнення. Під завданням мають на увазі локалізовані та конкретизовані елементи мети. Виокремлені завдання щодо формування ПМК МУФК містять такі характеристики:

- спрямовані на особистість студента й загалом на організацію досліджуваного процесу та визначають зміст, форми, методи й інші складники моделі;
- детерміновані умовами їхньої реалізації, тому, на відміну від мети, потребують адаптації до умов конкретного ЗВО;
- завдання не абстраговані від реалій освітнього процесу ЗВО.

До завдань, які вирішують під час використання методу моделювання, зараховують:

- конкретизацію векторів використання обраних методологічних підходів для реалізації засадничої мети дослідження;
- виокремлення сутності та логіки впровадження в процес формування ПМК МУФК загальнопедагогічних та спеціальних принципів;
- презентування сукупності форм, методів й засобів формування ПМК МУФК та етапів організації освітньої діяльності студентів в межах реалізації запропонованих педагогічних умов;
- графічну демонстрацію логіки взаємозв'язку експериментальних дослідницьких дій та рівня сформованості ПМК МУФК. Декомпозиція мети на окремі завдання спрямувала до конструювання змістового наповнення всіх блоків авторської моделі.

Теоретико-методологічний блок розроблено з урахуванням сукупності визначених напрямів оновлення професійної підготовки МУФК у ЗВО України та засадничих векторів, якими вважають міждисциплінарність, інноваційність, технологічність, інноватизації досліджуваного процесу. Вбудоване методологічне

підґрунтя і другий блок моделі системного, діяльнісного, особистісно-зорієнтованого й аксіологічного підходів увиразнюють авторську позицію щодо формування ПМК МУФК (рис. 2.7).

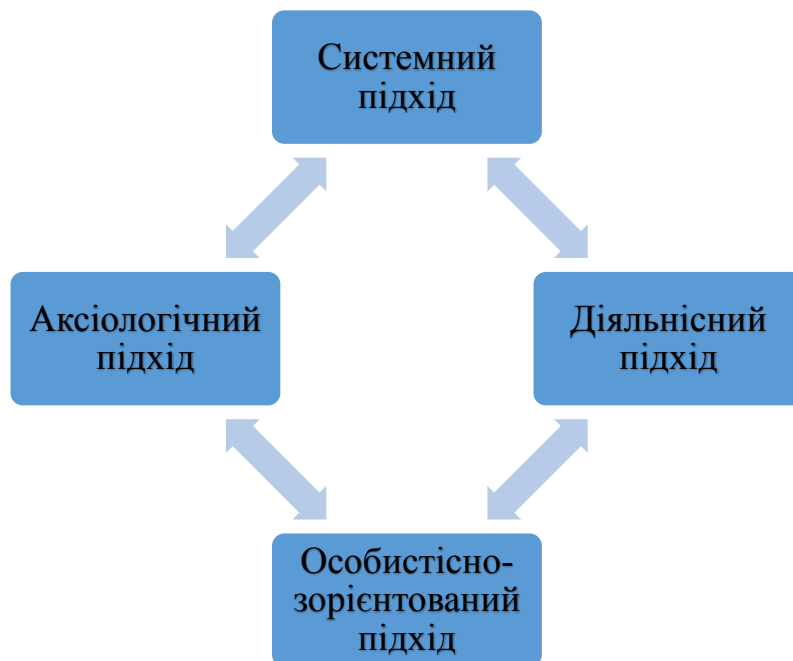

Рис. 2.7. Логіка використання методологічних підходів до витлумачення проблеми формування ПМК МУФК

Постулати *системного підходу* стали засадничими для проектування організаційно-змістовних принципів формування ПМК МУФК, оскільки спрямовані на вивчення досліджуваного процесу як цілісного явища, що складається з сукупності елементів. Системний підхід дав змогу чітко відокремити та вивчити кожен елемент формування ПМК МУФК окремо, проаналізувати та порівняти їх один з одним, об'єднавши у цілісну структуру. Під час такої діяльності простежують всі їхні спільні та відмінні властивості, протиріччя та характеристики, динаміку функціонування кожного елемента та процесу загалом. Застосування системного підходу в межах дослідження передбачає вивчення об'єкта насамперед як системи (Мельничук, 2012, с. 145). Процес формування ПМК МУФК, зважаючи на методологію системного підходу, тлумачать як специфічну соціально-

педагогічну систему, складники якої об'єднані єдиною метою, забезпечують розвиток особистості студентів й інтегрують сукупність взаємозалежних засобів, методів і форм організації освітньої діяльності майбутніх педагогів для досягнення ключової мети дослідження. Педагогічний зміст формування ПМК МУФК детермінований цілями та завданнями сучасного етапу розвитку загальної середньої освіти й передбачає розвиток студентів згаданої спеціальності як мобільних, адаптивних особистостей, здатних до активної перетворювальної, творчої, інноваційної професійно-педагогічної діяльності.

Необхідність забезпечення практико-зорієнтованості як важливого аспекту формування ПМК МУФК спрямувала до використання ідей *діяльнісного* підходу, реалізація якого передбачає побудову процесу навчання студентів таким чином, щоб МУФК виступали в ролі активних суб'єктів пізнання, освітньо-професійної творчості, педагогічного спілкування. Результатом такої взаємодії, на наше переконання, є здатність МУФК до прийняття педагогічних рішень, готовність до аналізу та самоаналізу власної методичної діяльності тощо.

Наступним методологічним підходом в межах дослідження визначено особистісно-зорієнтований, основою якого є сприйняття студента:

- як *індивідуальності* з властивими їй соціально-психологічними особливостями, освітніми потребами, інтересами та накопиченим досвідом освітньо-професійної методичної діяльності у сфері розробки інноваційних проєктних рішень щодо організації ФВ учнів ЗЗСО на уроках ФК;
- як *особистості*, яка є носієм системи цінностей та ідеалів, що визначають її професійно-педагогічну поведінку;
- як *суб'єкта професійного становлення, суб'єкта освітнього процесу у ЗВО, майбутнього педагога*, який у перспективі повинен здійснювати професійну предметно-методичну діяльність, забезпечувати реалізацію соціальної функції учителя ФК, бути носієм системи соціальних, духовно-моральних норм, еталонів здорового способу

життя для учнів, а також прикладом особистості, яка має міцне фізичне, психічне та моральне здоров'я.

Впровадження особистісно-зорієнтованого підходу передбачає використання різноманітних форм та методів організації індивідуальної й диференційованої освітньої діяльності студентів.

Значущими в контексті формування ПМК МУФК є принципи *аксіологічного підходу*, реалізація якого спрямована на виокремлення та актуалізацію в свідомості студентів й змісті професійної підготовки цінностей інноватизації предметної галузі «Фізична культура», важливості методичної роботи вчителя під час досягнення цілей та завдань концепції НУШ й державних освітніх стандартів, самоосвітньої діяльності в напрямі поповнення особистісного арсеналу методичних знань, вмінь й навичок; цілеспрямовану організацію спеціальної освітньої діяльності щодо їх усвідомлення, оцінки, інтеріоризації.

Практичне втілення запропонованих методологічних підходів відображене в сукупності *загальнопедагогічних* та *специфічних* принципів формування ПМК МУФК. До загальнопедагогічних постулатів зараховують: принцип фундаменталізації, науковості, доступності, зв'язку теорії з практикою, свідомості та активності освітньої діяльності, гуманізації освіти, систематичності та інші. Охарактеризуємо сутність деяких з них.

При формуванні ПМК МУФК *принцип науковості* детермінує розширення змісту професійної підготовки студентів перевіреними відомостями про специфіку та особливості методичного проектування уроків ФК в напрямі реалізації вимог концепції НУШ, популяризації занять фізичними вправами, спрямування учнів до здорового способу життя тощо. Інформація, яку студенти отримували у процесі участі в експерименті була доказовою та знайомила МУФК з об'єктивними науковими фактами, теоріями, законами та поняттями педагогічної науки.

Апелювання до *принципу доступності* дає змогу забезпечити диференціацію освітньої діяльності студентів відповідно до їхніх потреб та освітніх інтересів.

Принцип фундаменталізації в контексті формування ПМК МУФК відображений в переході від дисциплінарно-інформаційної парадигми професійної

підготовки до забезпечення міждисциплінарності на основі використання ідеї міждисциплінарної інтеграції. Реалізацію цього принципу спрямовують на оволодіння студентами методологією та методикою предметної галузі ФК, розширення інтелектуальних основ майбутньої професійної діяльності в свідомості студентів; використання новітніх педагогічних технологій для організації освітньої діяльності здобувачів досліджуваної спеціальності.

Одним із засадничих принципів формування ПМК МУФК вважають також *принцип зв'язку теорії з практикою*. Адже на сучасному етапі суспільного розвитку педагогічна професія вимагає від УФК якісної практичної підготовки, тобто розвинених професійних вмінь й навичок, які студенти зможуть активно застосовувати для вирішення педагогічних фізкультурно-спортивних завдань під час проведення уроків з ФВ учнів ЗЗСО.

Принцип *гуманізації освіти* орієнтує на використання методів навчання у професійній підготовці МУФК, які забезпечують розвиток пізнавальних процесів студентів та їхніх особистісних, професійно значущих якостей. *Принцип свідомості та активності освітньої діяльності* передбачає таку організацію навчання МУФК, щоб студенти не тільки засвоювали певну сукупність необхідних загальнопедагогічних й предметно-методичних знань, але розуміли їх сутність та вектори застосування під час практичної діяльності.

Сутність *принципу систематичності та послідовності* полягає в забезпеченні в освітньому процесі ЗВО умов для моделювання студентами цілісних педагогічних дій в межах предметно-методичної квазіпрофесійної діяльності.

Необхідність інноватизації досліджуваного аспекту професійної підготовки МУФК спрямовує до виокремлення та реалізації *специфічних принципів формування ПМК*, а саме: *принципу професійної спрямованості, контекстності, аксіологічності, моделювання освітньої діяльності студентів, акмеологічності та інших*. Дотримання специфічних постулатів спрямовують на створення інноваційного освітнього середовища в ЗВО та формування складників досліджуваного феномену. Зазначимо, що загальнопедагогічні та специфічні

принципи визначають як цілісний конструкт практичних рекомендацій, що сприяють досягненню генеральної мети дослідження.

Змістовно-технологічний блок інтегрує низку методів, форм, засобів та етапів формування ПМК МУФК, що корелюють з впровадженням виокремлених педагогічних умов. У контексті дослідження *методи* відтворюють логіку й послідовність взаємопов'язаних дій викладачів та студентів, спрямованих на засвоєння змісту професійної підготовки. Беручи до уваги думки відомих педагогів, підсумовуємо, що для організації освітньої діяльності студентів, як правило, застосовують:

методи організації квазіпрофесійної діяльності студентів та розширення досвіду предметно-методичної діяльності в ролі УФК, сформовані для забезпечення практико-зорієнтованої освітньої діяльності студентів (педагогічні майстерні; ділові, рольові, дидактичні ігри; моделювання педагогічних ситуацій; мікронавчання та ін.);

методи спрямовані на актуалізацію освітньої-професійної мотивації студентів та розширення інтересу до методичної діяльності, пов'язані з забезпеченням атмосфери змагальності та успіху в освітньому процесі ЗВО (метод мозкової атаки, метод Дельфі, метод «Що», «Де», «Коли»; метод круглого столу; займи позицію, брейн-ринги та ін.);

методи, що забезпечували розширення обізнаності студентів про інновації в ФВ учнів, специфіку методичної діяльності УФК (студентські онлайн та офлайн-конференції; участь в вебдебатах; організація зустрічей з педагогами-практиками; ініціювання проєктної діяльності студентів; виконання МУФК спільних міждисциплінарних методичних проєктів; виконання індивідуальних завдань; навчальні дебати; створення власних портфоліо з методичними розробками тощо);

методи контролю та самоконтролю за ефективністю діяльності, за допомогою яких визначають результати освітньої, освітньо-професійної та професійної методичної діяльності студентів (складання конспектів уроків; розробка комплексів фізичних вправ для вирішення завдань ФВ нормотипових

учнів та учнів з ООП; педагогічне спостереження; бесіда; виконання лабораторних та практичних робіт; самооцінка, самоконтроль, опитування, тестування та ін.).

Змістовно-технологічний блок моделі одночасно з методами формування ПМК МУФК інтегрує засоби забезпечення окресленого процесу, які, становлячи сукупність матеріальних та нематеріальних об'єктів і предметів освітньої дійсності, призначені для організації та здійснення педагогічного процесу в ЗВО й виконують різноманітні функції. Серед засобів в контексті проектування та реалізації авторської моделі виокремлюють *наочні засоби* (навчально-методичний комплекс для вивчення освітніх курсів, електронні освітні ресурси, схеми, таблиці, умовні позначення), *технічні візуальні та аудіовізуальні засоби*, *комунікативні засоби* (стиль педагогічної діяльності викладачів ЗВО, характер взаємодії між суб'єктами освітнього процесу); *цифрові засоби* (інформаційні матеріали, розміщені у відкритих джерела мережі Інтернет; мобільні застосунки для організації ФВ учнів; сучасні мобільні програми для розрахунку рівня фізичної активності тощо). Презентований перелік засобів формування ПМК МУФК в освітньому процесі використовують в різноманітних комбінаціях.

Зміст формування ПМК МУФК інтегрує сукупність наявних відомостей про методичну діяльність УФК в ЗЗСО. В наукових дослідженнях реалізовано три можливості розширення змісту. Перша пов'язана з індивідуальними освітніми потребами студентів, які значно виходять за межі робочих програм навчальних курсів. Друга відображає різноманітність вітчизняного та зарубіжного досвіду інноватизації ФВ учнів. Третя передбачає емоційне реагування студентів на процес та результат власної методичної діяльності. Моделювання змісту формування ПМК МУФК ґрунтувалося на виокремленні типів елементів змісту, а також реалізації принципів формування змісту вищої педагогічної освіти. Як результат, в експериментальному, відібраному для реалізації змісті формування ПМК МУФК, умовно можна виокремити:

– *сукупність завдань, спрямованих на розширення знань студентів й їхнього кругозору у сфері методичних інновацій*, застосовані на уроках ФК в ЗЗСО; „озброєння” студентів теоретичними, методологічними, методичними принципами

здійснення методичної діяльності, пояснення, аналізу та оцінки явищ ФВ з позиції збереження та зміцнення здоров'я учнів;

– *вправи для розвитку умінь та навичок студентів розробляти методичні продукти для проведення уроків ФК з на урахуванням необхідності задоволення потреб в фізичній активності учнів з різними фізичними здібностями;*

– *кейсові проєктні завдання, що містять змодельовані ситуації;*

– *професійно забарвлені завдання, спрямовані на розширення досвіду проєктування фрагментів уроків ФК, вияву креативності та педагогічної творчості; аналізу їх потенційної ефективності й рефлексії та ін.*

Форми формування ПМК МУФК трактують як варіанти організації спільної освітньої діяльності викладачів і студентів, необхідні і достатні для реалізації завдань дослідження й групують так:

формальні (аудиторні) (типові та інноваційні лекційні й практичні заняття, тренінгові заняття, інтерактивні групові й індивідуальні заняття (ділові ігри, творчі проєкти, лабораторні заняття, практичні заняття, дебати, дискусії тощо);

неформальні (позааудиторні) (гуртки, наукові студентські товариства, конкурси, вікторини, олімпіади, конференції, фізкультурно-спортивні флешмоби тощо);

інформальні (участь в ініціативах щодо популяризації цінностей ФК серед учнівської молоді; розробка та презентування індивідуальних методичних продуктів на форумах тощо).

Сукупність згаданих методів, форм й засобів передбачає організацію етапності освітньої діяльності в напрямі формування ПМК МУФК. У зв'язку з цим дослідники виокремили чотири етапи: діагностичний, мотиваційно-ціннісний, практико-зорієнтований, рефлексивно-десемінаційний (рис. 2.8).

Контрольно-аналітичний блок запропонованої схеми містить складники ПМК МУФК й спрямовує до виявлення ефективності експериментальної педагогічної діяльності. Відповідно *результативний* відтворює сформованість досліджуваного феномену за чотирма рівнями: високим, достатнім, задовільним, низьким. Результативний блок запропонованої моделі передбачає виявлення

конкретних результатів процесу формування ПМК МУФК, встановлення їхньої відповідності поставленій меті та завданням. Також цей елемент-блок дає змогу на основі використання методів педагогічного моніторингу контролювати стан сформованості досліджуваного феномену та вчасно виявляти необхідність корекції отриманих результатів, причини їхньої можливої невідповідності поставленим завданням. Таке коригування передбачає внесення змін в спроектовану модель таким чином, щоб подолати організаційно-методичні недоліки в оволодінні студентами знаннями, вміннями й навичками здійснення предметно-методичної професійно-педагогічної діяльності.

Результатом формування ПМК МУФК вважають проєкцію поставленої мети на конкретну особистість – окремого здобувача досліджуваної спеціальності. Індивідуальним, направленим на особистість результатом експериментальної діяльності в обраному напрямі виступає рівень сформованості ПМК МУФК (високий, достатній, задовільний, низький) , а організаційним, який спрямований на потенціал освітнього середовища педагогічних ЗВО, є вплив запропонованих педагогічних умов та структурно-функціональної моделі на формування досліджуваної компетентності. Порівняння запланованого та досягнутого результатів зумовило розробку оцінювального (діагностичного) інструментарію. Оцінювальна діяльність дає змогу забезпечити керованість процесу формування ПМК МУФК.

Діагностичний етап

- визначення актуального стану сформованості ПМК МУФК

Мотиваційно-ціннісний етап

- забезпечення освітньо-професійної мотивації методичної діяльності;
- актуалізація цінностей інноватизації ФК в ЗЗСО;
- розширення педагогічного світогляду МУФК;
- спрямування студентів до методичної творчості;

Практико-зорієнтований етап

- розробка уроків ФК з урахуванням реалізації вимог державних стандартів;
- проєктування комплексів вправ для занять ФК учнями різних вікових категорій;
- забезпечення освітнього процесу під час методичної діяльності;
- розширення професійних вмінь й навичок (організаційних, дидактичних, комунікативних, особистісних)

Рефлексивно-десемінаційний етап

- аналіз результатів освітньо-професійної діяльності;
- визначення напрямів професійного самовдосконалення щодо розвитку власного методичного мислення, методичної грамотності;
- вивчення та впровадження досвіду методичної діяльності колег;
- окреслення горизонтів безперервної самоосвіти для реалізації соціальної функції УФК

Рис. 2.8. Етапи освітньої діяльності студентів в межах переходу від нижчого рівня ПМК МУФК до вищого

Підсумовуючи, зазначимо, що використання методу моделювання дало змогу спроектувати графічно-схематичну структурно-функціональну модель формування ПМК МУФК, яка охоплює сукупність елементів. Моделювання як метод передбачає розробку такої моделі, яка б відтворювала реально дійсні взаємозв'язки між складниками досліджуваного процесу та спрямовувала до

виокремлення спеціально створених умов та засобів досягнення ключової мети – формування ПМК МУФК. Тобто моделювання забезпечує відповідність між досліджуваним об'єктом та запропонованою моделлю.

Представлену структурно-функціональну модель характеризують цілісністю (всі блоки-складники взаємодіють один з одним й спрямовані на досягнення кінцевого результату), системністю (складається з елементів, кожен з яких є невіддільним її складником), відкритістю (структуру моделі можна наповнювати новими знаннями відповідно до зміни вимог щодо якості професійної підготовки МУФК), гнучкістю, варіативністю підготовки МУФК до предметно-методичної діяльності, оскільки вона є графічним аналогом опису реальних дослідницьких дій в напрямі формування ПМК студентів цієї спеціальності. Таким чином, втілення можливостей методу моделювання дає змогу конкретизувати блоки-елементи процесу формування ПМК МУФК. Отримані в наслідок експерименту знання набули стадії завершення, що надалі уможливило здійснити їх апробацію та перевірити на практиці ефективність педагогічних умов.

Висновки до розділу 2

Аналіз наукової літератури, систематизації вимог щодо результатів підготовки МУФК в ЗВО та державних освітніх стандартів, упроваджених в ЗЗСО, спостереження за навчальною діяльністю студентів, резюмування відомостей, уміщених в дисертаційних дослідженнях сприяли окресленню структури ПМК МУФК. Для конкретизації елементів досліджуваного феномену вибрано компонентно-критеріальну структуру. Визначено *компоненти* (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-знаннєвий, діяльнісно-методичний, рефлексивно-аналітичний), *критерії* (усвідомлена студентом важливість методичної діяльності учителя фізичної культури для забезпечення здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти; системність, глибина, інтегрованість професійних знань студентів; система наукових, дослідницьких, методичних умінь і навичок, необхідних для здійснення творчих задумів під час

проектування і конструювання уроку фізичної культури, проведенні виховного заходу, організації взаємодії з дітьми, батьками, громадськістю тощо; здатність до критичного аналізу, осмислення й оцінки власної предметно-методичної професійної діяльності з метою підвищення її ефективності) та *показники* сформованості ПМК МУФК за чотирма рівнями (високий, достатній, задовільний, низький).

Застосування методу експертної оцінки спонукало до виокремлення та теоретичного обґрунтування сукупності факторів, які позитивно впливатимуть на динаміку формування компонентів й загалом ПМК МУФК. У дослідженні ці фактори трактують як педагогічні умови, необхідні й достатні для досягнення поставленої мети. До переліку педагогічних умов формування ПМК МУФК зараховано: забезпечення професійної мотивації студентів до методично доцільної професійної діяльності для збереження та зміцнення здоров'я учнів; розширення й актуалізація змісту підготовки майбутніх вчителів фізичної культури з метою систематизації предметно-методичних знань студентів; створення практико-зорієнтованого предметного середовища підготовки майбутніх вчителів фізичної культури; організація педагогічної підтримки самоосвітньої діяльності студентів щодо створення власних предметно-методичних навчальних продуктів.

Результатом застосування методу моделювання є розроблена авторська структурно-функціональна модель формування ПМК МУФК, що складається з п'яти елементів-блоків – *цільового, теоретико-методологічного, змістовно-технологічного, контроль-аналітичного, результативного*, кожен з яких характеризують цілісністю, будучи водночас складником. Цільовий блок відтворює мету дослідження: формування високого рівня ПМК МУФК в освітньому процесі ЗВО. *Теоретико-методологічний блок* спроєктовано з урахуванням визначених напрямів оновлення професійної підготовки МУФК у ЗВО України і таких засадничих векторів, як: міждисциплінарність, інноваційність, технологічність, інноватизації досліджуваного процесу. Також за допомогою напрямів зазначеного блоку інтегрують методологічні принципи системного, діяльнісного, особистісно-зорієнтованого й аксіологічного підходів, які

увиразнюють авторську позицію щодо формування ПМК МУФК. Водночас теоретико-методологічний блок містить загальнопедагогічні (фундаменталізації, науковості, доступності, зв'язку теорії з практикою, свідомості та активності освітньої діяльності, гуманізації освіти систематичності та ін.) й специфічні (*професійної спрямованості, контекстності, аксіологічності, моделювання освітньої діяльності студентів, акмеологічності та ін.*) принципи дослідження. *Змістовно-технологічний* блок об'єднує низку методів, форм, засобів та етапів формування ПМК МУФК, що корелюють з впровадженням виокремлених педагогічних умов. *Контрольно-аналітичний* блок запропонованої схеми містить складники ПМК МУФК й спрямовує до виявлення ефективності експериментальної педагогічної діяльності. *Результативний* – передбачає виявлення конкретних результатів процесу формування ПМК МУФК, встановлення їх відповідності поставленим меті та завданням.

РОЗДІЛ 3

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ДІЄВОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ТА СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТУЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

3.1. Організація та методика проведення педагогічного експерименту

Перевірка дієвості педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування ПМК МУФК передбачає організацію *педагогічного експерименту*. Це зумовлено тим, що в педагогічних експериментальних дослідженнях завжди вирішують проблему вибору незалежної та залежної змінних. Науковець, свідомо змінюючи якесь явище, об'єкт чи процес освіти, на основі імплементації – введення – в нього інноваційних факторів, які в методологічній літературі трактують як незалежні змінні (Бех, 2010). Ті самі чинники, які під час експерименту змінюють під впливом незалежної змінної, називаються залежними змінними.

У процесі дослідження перевіряли динаміку формування ПМК МУФК під впливом педагогічних умов та структурно-функціональної моделі, інші ж контрольовані чинники професійної підготовки студентів зазначеної спеціальності залишалися незмінними. Для забезпечення наступності експериментальної діяльності дослід проводили впродовж чотирьох етапів: теоретико-орієнтувального (2021-2022 рр.), діагностично-констатувального (кінець 2022 н.р.), формувально-практичного (2022-2024 н.р.), результативно-підсумкового (2024 р.). Розглянемо детальніше зміст кожного етапу.

Перший етап педагогічного експерименту – *теоретико-орієнтувальний* (2021-2022 рр.) – охоплював такі дослідницькі кроки:

- аналіз філософської, педагогічної, психологічної, методично-фізкультурної, навчально-методичної літератури з проблеми підготовки МУФК до реалізації вимог НУШ, впровадження особистісного підходу на уроках ФК, інноватизації ФВ учнів в ЗЗСО;

- визначення актуальності дослідження проблеми формування ПМК МУФК;
- конкретизацію об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження;
- виокремлення ключових суперечностей, що розкривають нагальність формування ПМК МУФК;
- виявлення ключових векторів оновлення професійної підготовки МУФК;
- групування наукової інформації про напрями вивчення проблеми формування ПМК МУФК в сучасному педагогічному знанні;
- обґрунтування вагомості ідей міждисциплінарності, технологічності та інноваційності в організації формування ПМК МУФК.

Другий етап дослідження складався з двох підетапів – діагностичного та констатувального. Діагностичний етап проводили для встановлення реального стану сформованості ПМК МУФК у студентів, які в 2022 навчальному році завершили навчання у ЗВО. Тобто повинні володіти розвиненими загальнопедагогічними й предметними знаннями, вміннями моделювати, інноватизувати та проєктувати зміст навчального предмету ФК в межах шкільної програми. Проведення діагностичного зрізу потребувало використання певних діагностичних методик, які б дали змогу виявити актуальний рівень ПМК у випускників досліджуваної спеціальності. Аналіз навчально-методичної літератури засвідчив відсутність готовності методик для забезпечення репрезентативності діагностики в нашому дослідженні.

Зважаючи на цю ситуацію, з метою діагностування стану сформованості ПМК МУФК розроблено спеціальний діагностичний інструментарій. Запропонований пакет діагностичних методик містить авторські опитувальні листки, анкети та адаптовані варіанти наявних методик. Наприклад, добір методів здійснювали таким чином, що максимально відобразити показники чотирьох компонентів й забезпечити об'єктивність діагностики. Адже розроблений оцінно-діагностичний пакет застосовували на всіх етапах експерименту. В таблиці 3.1 наведено розгорнутий перелік засобів діагностики відповідно до кожного компонента ПМК.

Таблиця 3.1.

**Діагностичний інструментарій для встановлення стану сформованості
складників (компонентів) ПМК МУФК**

Компонент ПМК МУФК	Засоби та методи діагностики
Мотиваційно-ціннісний компонент	авторська анкета для встановлення стану сформованості показників мотиваційно-ціннісного компоненту; тест «Ціннісні орієнтації» (М. Рокича) в авторській адаптованій версії; анкетування «Діагностика освітньої мотивації студентів» (модифікована автором за А. Реаном); педагогічне спостереження; модифікована методика «Діагностика соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребнісній сфері»
Когнітивно-знаннявий компонент	авторська анкета для встановлення стану сформованості показників когнітивно-знаннявого компоненту; тестові завдання; перелік завдань для підготовки спонтанних відповідей на педагогічні завдання, що потребують вияву методичного мислення; педагогічне спостереження;

Діяльнісно-методичний компонент	авторська анкета для встановлення стану сформованості показників діяльнісно-методичного компоненту; педагогічне спостереження; ситуативні міждисциплінарні завдання; кейсові завдання; методичні проблемні вправи; проектування фрагментів уроків ФК та ін.;
Рефлексивно-аналітичний компонент	авторська анкета для встановлення стану сформованості показників рефлексивно-аналітичного компоненту; методика «Професійна спрямованість особистості вчителя»; адаптований варіант методики «Самооцінка особистості»; анкета для виявлення особистісних уявлень про образ ідеального учителя фізичної культури; педагогічне спостереження; модифікована методика «Діагностика особистісної креативності» (за Є. Тунік).

Учасниками діагностичного підетапу дослідження стали 197 студентів, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Уманського державного педагогічного університету імені П. Тичини, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, які в 2022 навчальному році завершили IV курс навчання.

Діагностування мотиваційно-ціннісного компоненту основане на використанні авторської анкети та інших діагностичних засобів, презентованих в додатку Б. Отримані результати засвідчили, що лише 23 (11,68 %) студенти володіють розвиненою мотивацією до самостійного розширення предметних знань щодо методичної діяльності УФК в ЗЗСО. Ці здобувачі освіти в професійно-педагогічній діяльності покликаються на цінності методичної діяльності УФК у ФВ учнів. 47 студентів (23,86 %), тобто значна частина опитаних, усвідомлює важливість методичної діяльності в НУШ. Проте вони не здатні до креативних рішень, використовують, натомість, часто традиційні уявлення про організацію ФВ школярів під час проектування конспектів-уроків ФК. У 102 (51,78%) студентів діагностовано задовільний рівень сформованості цього компоненту, що відображає відсутність в МУФК потреби в реалізації інноваційних педагогічних технологій в процесі організації фізкультурно-спортивної діяльності школярів. Це зумовлено тим, що студенти не розуміють значущості методичної діяльності УФК. Негативним, на жаль, є той факт, що 25 (12,69%) студентів продемонстрували низький рівень сформованості мотиваційно-ціннісного компоненту ПМК.

Для виявлення стану сформованості когнітивно-знаннєвого компонента ПМК МУФК перевіряли рівень знань студентів з дисциплін «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури», «Теорія і методика фізичного виховання школярів», «Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ», «Педагогіка з основами педмайстерності». Для цього використовували тестові завдання та відповіді-розповіді на запитання стосовно методичної діяльності УФК (Додаток В). Отримані результати відображені в таких цифрових значеннях: 24 (12,18%) студентів виявили високий рівень теоретичних предметних та предметно-методичних знань; 46 (23,35%) – достатній, 103 (52,28%) – задовільний, 24 (12,18%) – низький. Такі дані є підтвердженням необхідності вдосконалення та інноватизації теоретичної підготовки МУФК до здійснення методичної діяльності в рамках предметної галузі «ФК». Також отримані відомості вказують на важливість розвитку методичного мислення студентів, методичної грамотності як складників професійної майстерності УФК.

Визначення стану сформованості діяльнісно-методичного компонента відбувалось з використанням методу педагогічного спостереження за виконанням студентами ситуативних завдань, що стосуються професійно-педагогічної діяльності МУФК (Додаток Г). На основі систематизації отриманих даних було встановлено, що 22 (11,17%) студенти творчо вирішують професійно зорієнтовані завдання, МУФК креативно й самостійного проєктують фрагменти уроків ФК, використовуючи при цьому інноваційні технології, сучасні види спортивних ігор, цифрові застосунки тощо. Частина студентів (45 (22,84%)) виявляють активність й ініціативність під час вирішення запропонованих завдань, без допомоги моделюють зміст фізкультурно-спортивної освіти учнів, вдало інтегрують предметний зміст уроків ФК в методичні продукти, здатні реалізувати вимоги концепції НУШ. Однак їм складно проявляти методичну творчість. Значна частина опитаних студентів (105 (53,30%)) продемонструвала труднощі у вирішенні ситуативних завдань, моделюванні змісту уроків ФВ. Низький рівень сформованості діяльнісно-методичного компоненту виявили 25 (12,69%) студентів. Це надзвичайно критичний факт, який водночас є вагомим актуалітетом проведення нашого дослідження.

Для діагностики стану сформованості рефлексивно-аналітичного компонента ПМК МУФК розроблено спеціальну авторську анкету (додаток Д), також застосовано адаптовані варіанти наявних методик. Вищесказане дає змогу зробити такі висновки:

- лише 23 (11,68%) МУФК здатні до ефективної рефлексії та аналізу значущості різноманітних методичних продуктів, які моделюють зміст предметної галузі «ФК»; часто вдаються до розробок дослідницьких проєктів, стосовно організації ФВ учнів ЗЗСО; студенти виявляють усвідомлену потребу в розробці та впровадженні в практику ЗЗСО новацій щодо ФВ учнів;
- 46 (23,35%) здобувачів вищої педагогічної освіти, які стали учасниками діагностики, засвідчили, що вміють конструктивно аналізувати

результати власної предметно-методичної діяльності; однак їм бракує мотивації використати отримані висновки для саморозвитку;

- вкрай негативним вважаємо той факт, що 104 (52,79%) МУФК дуже рідко аналізують результати власної креативної методичної діяльності, натомість 24 (12,18%) опитані студенти ніколи не рефлексують плюсів та мінусів власних методичних продуктів, які вони проєктують для забезпечення змісту ФК на уроках в ЗЗСО. Презентовані результати вказують на недостатню розвиненість рефлексивного мислення МУФК, вмінь виявляти недоліки та переваги навчально-методичних продуктів під час ФВ школярів, незважаючи на те, що ці якості є значущими для формування ПМК. Отже, проведення *діагностичного підетапу* дало змогу встановити реальний стан сформованості ПМК МУФК, які завершили IV курс навчання. Згруповані кількісні дані презентовано в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

**Узагальнені дані діагностичного підетапу
педагогічного експерименту**

Рівні	Контроль на початок експерименту							
	Компоненти ПМК МУФК							
	Мотиваційно-ціннісний		Когнітивно-знаннявий		Діяльнісно-методичний		Рефлексивно-аналітичний	
	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
Високий	23	11,68	24	12,18	22	11,17	23	11,68
Достатній	47	23,86	46	23,35	45	22,84	46	23,35
Задовільний	102	51,78	103	52,28	105	53,30	104	52,79
Низький	25	12,69	24	12,18	25	12,69	24	12,18

Впродовж констатувального підетапу педагогічного експерименту було проведено такі дослідницькі дії:

- конкретизовано структурні складники ПМК МУФК;
- виокремлено, обґрунтовано і описано специфіку реалізації педагогічних умов формування ПМК МУФК;

- спроектовано структурно-функціональну модель формування ПМК МУФК;
- здійснено розподіл студентів на контрольні та експериментальні групи.

Констатувальний підетап дослідження передбачав встановлення вхідного рівня сформованості ПМК МУФК. Під час констатувального етапу дослідження студентів розподілили на контрольні (далі – КГ) та експериментальні (далі – ЕГ) групи (табл.3.3).

Таблиця 3.3.

**Кількісний розподіл студентів на
контрольні та експериментальні групи**

ЗВО	Кількість студентів контрольних груп	Кількість студентів експериментальних груп
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка	28	29
Уманський державний педагогічний університет імені П. Тичини	24	26
Полтавський національний педагогічний університету імені В.Г.Короленка	27	25
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	29	27
Всього учасників	108	107

Відзначимо, що проведення констатувального зрізу збіглося в часі з початком формуально-практичного етапу дослідження. Комплектування груп було здійснено таким чином, щоб кількісний склад учасників був приблизно рівним. Цей нюанс вважають запорукою однаковості умов для участі в експерименті. Крім того, рівень сформованості ПМК МУФК в КГ та ЕГ на початку формуально-практичного етапу теж перебував на практично однаковому рівні, про що свідчать результати вхідного контролю (табл. 3.4).

Таблиця 3.4.

**Результати сформованості ПМК МУФК
у контрольних та експериментальних групах на початок формувально-
практичного етапу експерименту**

Рівні	Групи	Контроль на початок експерименту							
		Компоненти ПМК МУФК							
		Мотиваційно- ціннісний		Когнітивно- знаннєвий		Діяльнісно- методичний		Рефлексивно- аналітичний	
		к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
Високий	КГ (108)	13	12,04	12	11,11	11	10,19	12	11,11
	ЕГ(107)	14	13,08	13	12,15	12	11,21	13	12,15
Достатній	КГ (108)	23	21,30	24	22,22	25	23,15	24	22,22
	ЕГ(107)	22	20,56	23	21,50	24	22,43	22	20,56
Задовільний	КГ (108)	61	56,48	62	57,41	63	58,33	61	56,48
	ЕГ(107)	59	55,14	60	56,07	63	58,88	62	57,94
Низький	КГ (108)	11	10,19	10	9,26	9	8,33	11	10,19
	ЕГ(107)	12	11,21	11	10,28	8	7,48	10	9,35

Аналіз отриманих результатів дає можливість зробити висновок про те, що студенти ЕГ та КГ розпочали участь в експериментальному дослідженні в однакових умовах. При цьому зазначимо, що *формувально-практичний* (2022-2024 н.р) етап дослідження передбачав:

- розробку спеціального навчально-методичного забезпечення для вивчення МУФК в ЕГ курсів «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури», «Теорія і методика фізичного виховання школярів», «Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ», «Педагогіка з основами педмайстерності»;
- наповнення обраних дисциплін експериментальним змістом;
- систематизацію, доповнення та адаптування наявних для проєктування авторських ситуативних вправ, міждисциплінарних проблемних вправ,

кейсових завдань – інноваційних дидактичних одиниць для формування компонентів ПМК МУФК;

- розробку методики реалізації педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування ПМК МУФК та впровадження її в освітній процес ЗВО;
- проведення фінального зрізу стану сформованості досліджуваної компетентності після імplementування розроблених інновацій в підготовку МУФК.

Четвертий етап дослідження – *результативно-підсумковий* (2024 р.) – спрямовував до доведення ефективності виокремлених педагогічних умов й розробленої структурно-функціональної моделі та методики їх реалізації засобами математичної статистики. Впродовж цього етапу організовано підсумковий зріз стану сформованості ПМК МУФК після завершення експерименту через використання розробленого пакету діагностичних матеріалів. Так, повірювали стан сформованості компонентів та загалом ПМК МУФК в КГ та ЕГ на початку і наприкінці формувально-практичного етапу. Отримані дані стали основою для доповнення навчально-методичних матеріалів, систематизації теоретичних відомостей та практичних напрацювань для подальшого вдосконалення процесу професійної підготовки МУФК в ЗВО. Описані етапи реалізовано в чіткій послідовності, тому зумовлювали один одного й підпорядковували логіку здійснення дослідно-експериментальних дій.

3.2. Методика впровадження педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування предметно-методичної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури

Відповідно до завдань дослідження було розроблено методику впровадження педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування ПМК МУФК, в основі якої покладено провідні ідеї компетентнісного, особистісно-зорієнтованого, практико спрямованого, інтегрованого навчання студентів

зазначеної спеціальності. Ідея розробки згаданої методики полягала в необхідності забезпечення інноваційності змісту курсів «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури», «Теорія і методика фізичного виховання школярів», «Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ», «Педагогіка з основами педмайстерності» в ЕГ. Натомість КГ вивчали ці дисципліни за традиційною методикою.

Основу експериментальної методики склали систематизовані та адаптовані навчально-методичні матеріали, ситуативні вправи, міждисциплінарні проєкти та кейси, які містили спеціальний тематичний зміст, трансформований в більш практико-зорієнтований формат. Основне призначення розробленої методики транслиували в таких цільових орієнтирах:

1) необхідність реалізації запропонованих педагогічних умов для формування у студентів ПМК, готовності до розвитку фізичних, ментальних та ціннісних здатностей до зміцнення та збереження індивідуального здоров'я школярів, розвитку метапредметних компетентностей, що дають змогу вчителю впроваджувати вимоги НУШ;

2) у забезпеченні випереджувального характеру професійної підготовки МУФК, що найбільш адекватно відповідає соціокультурним викликам в умовах оновлення концептуальних засад середньої загальної освіти, зміни векторів організації ФВ в школах на особистісно-орієнтований характер, використання нових видів спорту на уроках ФК відповідно до сучасних навчальних програм, цифровізації всіх сфер суспільства тощо;

3) зверненні до міждисциплінарних зв'язків між дисциплінами, обраними для експериментального дослідження;

4) відборі компетентісно зорієнтованого змісту для проєктування ситуативних завдань, вихідних даних міждисциплінарних проєктів, вправ для розробки мікроуроків тощо.

Враховуючи виокремлені орієнтири, ключовими характеристиками авторської методики формування ПМК МУФК вважають такі положення:

- компетентнісний міждисциплінарний зміст професійно-педагогічної предметно-методичної підготовки студентів проєктували з урахуванням наявних та перспективних трендів розвитку ФВ та ФК як предметної галузі;
- збільшення частки предметно-методичної та проблемно-дослідницької діяльності студентів в межах підготовки МУФК в ЗВО передбачало залучення здобувачів у навчально-дослідницьку, проєктувальну, прогнозувальну та інноваційну діяльність у галузі ФВ в контексті використання відомостей з предметної галузі ФК. Методичною основою для впровадження розробленої методики вважаємо ідеї міждисциплінарної інтеграції, що передбачало реалізацію як вертикальної, так й горизонтальної інтеграції змісту з вибраних курсів. Адже деякі з дисциплін студенти ЕГ вивчали паралельно, а інші послідовно, що й дало змогу надбудовувати предметні знання на вже наявні конгитивні конструкти у свідомості студентів.

Найважливішою особливістю проєктованої методики вважаємо її спрямованість на реалізацію компетентнісного змісту навчання МУФК. Це відображено в принципах, які транслують авторський погляд на логіку впровадження розробленої методики в освітній процес ЗВО. Розглянемо деякі з них. Так, *принцип комплексності* спрямовували на доцільне поєднання традиційних, проблемно-дослідницьких, активних, інтерактивних, проєктних методів професійної підготовки МУФК, що сприяли посиленню проблемного, дослідницького характеру навчального процесу та мотиваційному залученню студентів до вирішення різноманітних проблемних ситуацій професійної спрямованості, компетентнісних завдань евристичних завдань відкритого типу та ін.

Принцип особистісно-зорієнтованого навчання був скерований на особистісний досвід студентів щодо вирішення міждисциплінарних предметно-методичних завдань; врахування індивідуальних особливостей та освітніх потреб МУФК, що сприяло реалізації індивідуальних освітніх траєкторій студентів та

забезпечувало більш ефективну самореалізацію студентів. Окреслений принцип в межах розробленої методики означав оптимальне поєднання індивідуальних та колективних форм навчання, використання диференційованого підходу та завдань різного рівня складності.

Одним з визначальних векторів проєктування авторської методики вважають *принцип проблемності у навчанні*, реалізація якого сприяла підвищенню вмотивованої навчально-пізнавальної активності студентів через залучення їх до вирішення проблемних емоційно забарвлених професійно спрямованих ситуацій чи різноманітних завдань різного рівня складності. Врахування цього принципу передбачало перехід від передачі «готових» або «завершених» знань, умінь та навичок до залучення студентів до евристичної та дослідницької діяльності з набуття знань та способів їх застосування, організацію проєктної діяльності МУФК, участь в педагогічних дослідженнях тощо. Тобто принцип проблемності спрямовували на розвиток методичної креативності МУФК, педагогічної творчості та власного стилю професійної діяльності.

Принцип компетентнісного змісту навчання застосований з метою посилення практико-зорієнтованого, прикладного характеру професійної підготовки МУФК через збагачення змісту вибраних для експерименту дисциплін сучасним контекстом; визначення цілей та результатів освіти як компетентностей; розробку та реалізацію компетентнісних завдань, вирішення яких сприяє формуванню ПМК студентів.

З цим постулатом тісно переплетена сутність *принципу міждисциплінарності*, дотримання якого ініціювало розробку та використання міждисциплінарних відомостей для конструювання інноваційних дидактичних продуктів – ситуативних міждисциплінарних професійно зорієнтованих завдань, компетентнісних вправ, міждисциплінарних проєктів, що відображають реальні проблеми професійно-педагогічної діяльності МУФК для здійснення предметно-методичної роботи в ЗЗСО.

Дотримання *принципу оптимальної цифровізації* навчального процесу, забезпечувало педагогічно доцільне поєднання у навчальному процесі традиційних

офлайн та онлайн ресурсів, аудиторних і дистанційних форм навчання та управління самостійною роботою студентів, традиційних освітніх технологій та інформаційно-комунікаційних технологій.

Дослідники вважали, що з позицій дотримання останнього принципу створюватиметься середовище безпечного поєднання онлайн (самоосвітній теоретичний аспект розширення знань МУФК про проєктування уроків ФК, моделювання змісту ФК засобами сучасних освітніх та ЗЗ технологій тощо) та офлайн (теоретико-методичний та практичний розвиток ПМК МУФК) навчання. Застосування цифрових та інформаційно-комунікаційних технологій забезпечувало набуття студентами умінь і навичок самоорганізації, самоконтролю в умовах самостійного вибору засобів досягнення певної освітньої мети, часу, місця і темпу навчання.

Методика упровадження педагогічних умов та структурно-функціональної моделі охоплювала теоретичну, практичну, діяльнісну та компоративні складові процесу формування ПМК МУФК (рис. 3.1), враховувала зміст вибраних дисциплін (додаток Е). Зміст кожної з цих складових відображають відомості відібрані відповідно до тематики обраних дисциплін.

Рис. 3.1. Змістовно-сенсові складники методики реалізації педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування ПМК МУФК

Отже, зміст *теоретичної складової* відтворювали збагачені новітніми інформаційними масивами про сутність категорій «методика ФВ», «здоровий

спосіб життя», «ЗЗ технології в ФВ учнів», «новітні види спорту в НУШ», «моделювання змісту фізкультурно-спортивної освіти», «ФК», «ФВ», «професійна майстерність УФК», «методична діяльність УФК в НУШ», «технології ФВ учнів з ООП», «технології ФВ нормотипових учнів», «фізкультурно-спортивний освітній процес» положення дисциплін «Теорія і методика фізичного виховання школярів» та «Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ». Залучені інформаційні матеріали містили розділи з визначення методики ФВ як навчальної, наукової та практичної галузі та її зв'язок з іншими науками.

Компоративна складова методики реалізована в окремих інформаційних блоках, які розкривають специфіку методики ФВ учнів середніх шкіл в зарубіжних країнах. За останнє десятиліття в освітньому фізкультурно-спортивному просторі України поширення набули нові види спорту, зокрема петанк, флорбол, фризбі та ін. Їх тривалий час застосовують в методиці ФВ в країнах світу. У зв'язку з цим було дібрано довідковий матеріал, необхідний МУФК для того, щоб при використанні згаданих ігор на уроках ФК, вони почували себе більш впевнено та застосовувати ці засоби навчання більш ефективно. Крім того, маючи уявлення про альтернативні, інноваційні підходи до фізкультурно-спортивної освіти учнів ЗЗСО з погляду зарубіжної методики ФВ, МУФК матимуть змогу критично проаналізувати отриману інформацію та адаптувати її до реалій української освітньої дійсності. Зазначимо, що матеріали із зарубіжної методики ФВ зазвичай використовували для організації вільних дискусій та полемік під час вивчення студентами ЕГ курсів «Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ» та «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури». МУФК, які стали учасниками ЕГ, брали участь в таких інтеракціях:

- зіставляли, уточнювали, доповнювали та розширювали зміст деяких термінологічних понять з предметної галузі ФК;
- розширювали уявлення про спектр практичних фізичних вправ та завдань для забезпечення активності учнів на уроках ФК;
- збагачували власні знання про спільні та відмінні риси методичних підходів до ФВ школярів в різних країнах тощо.

Практична складова розробленої методики охоплює інформацію про реальну практику ФВ в ЗЗСО, що трансформувала та оновлювала зміст курсів «Теорія і методика фізичного виховання школярів», «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури», «Педагогіка з основами педмайстерності». Точніше кажучи, фіксувала приклади найбільш ефективних вчительських ініціатив щодо організації фізичного виховання в ЗЗСО; зразки завдань та вправ на розвиток різних фізичних якостей учнів з використанням сучасних засобів ФК, ЗЗ технологій, сучасних видів спорту; списки ефективних онлайн та офлайн ресурсів, корисних для методичної роботи МФУК. Експериментальну інформацію, що стосується організації та забезпечення ефективної предметно-методичної діяльності УКФ студенти ЕГ обговорювали під час семінарських занять.

Діяльнісна складова запропонованої методики інтегрувала низку практико-зорієнтованих компетентнісних завдань, кожне з яких характеризують контекстністю, квазіпрофесійністю, міждисциплінарністю та технологічністю. З цієї точки зору, методика впровадження педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування ПМК МУФК складалась з кейсових завдань, евристичних вправ, міждисциплінарних проєктів, сценаріїв для проведення мікрОВикладання, ситуативних компетентнісно зорієнтованих завдань.

Погоджуючись з висловленою позицією вітчизняних (Бех, 2010; Куликовський, 2014; Махровська, Погромська & Колесник, 2023 та ін.) і зарубіжних (Hernandez-Martinez & Vos, 2018; Lassnigg, 2015; Mulder, 2012 та ін.) дослідників, які тлумачили теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці та пояснювали сутність компетентнісного завдання, останнє трактували як завдання, метою яких є вирішення стандартної або нестандартної ситуації (предметної, міжпредметної, практичної) в педагогічно-професійній діяльності УФК за допомогою знаходження відповідного способу з обов'язковим використанням предметних знань, засобів ФК, ЗЗ технологій, інноваційних технологій ФК. Засадничими ознаками компетентного завдання вважають такі характеристики:

- нестандартну форму презентування вихідних даних (таблиці, схеми, графіки, відеоматеріали, мультимедійні презентації, подкасти тощо);
- сюжетне, ситуативне або проблемне формулювання умови;
- можливість застосування отриманого досвіду в реальній професійно-педагогічній діяльності. Водночас, дослідники зауважують, що наявності практичного змісту недостатньо, щоб завдання вважалось компетентнісним. Сучасна предметно-методична діяльність вимагає від УФК розвиненого критичного та методичного мислення, сформованих проєктувальних, дослідницьких, конструкторських умінь, тому запропоновані завдання створювали таким чином, щоб активізувати:
 - розвиток здатності студентів здійснювати аналіз, синтез, узагальнення, конкретизацію, порівняння, абстрагування тощо);
 - формування умінь МУФК шукати необхідну для вирішення запропонованого завдання інформацію в різних джерелах, аналізувати, перетворювати, інтерпретувати її у різних формах тощо);
 - увагу студентів на запам'ятовування, оперування образами, уявленнями, поняттями, судженнями, висновками;
- становлення особистісних професійно значущих якостей УФК.

Принагідно зазначимо, що методика впровадження педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування ПМК МУФК передбачає інтегрування розроблених компетентнісних завдань в природну архітектуру освітнього процесу, у такий спосіб, щоб не порушувати її. На рисунку 3.2 наведено класифікацію компетентнісно орієнтованих завдань, які застосовували в межах нашого дослідження.

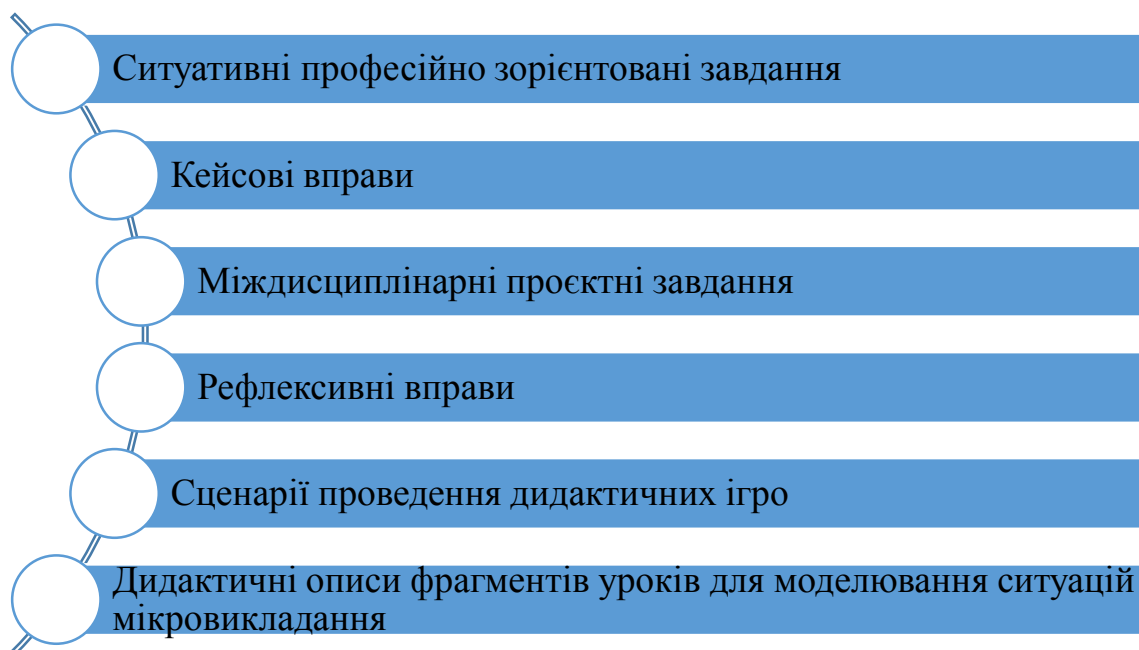

Рис. 3.2. Класифікація компетентнісних завдань, спрямованих на формування ПМК МУФК

Під час вивчення дисципліни «Теорія і методика ФВ школярів» студентів ЕГ залучали до вирішення різнотипних кейсових завдань, які розігрували за допомогою методів ділової та рольової гри, дебатів, дискусій, мозкового штурму, тобто інтерактивних та активних методів організації освітньої діяльності МУФК. Це створювало атмосферу толерантного діалогу, співпраці та активізувало інтерес студентів до вирішення певної предметно-методичної проблеми чи евристичного завдання.

Зміст лекційних та методику семінарських завдань з дисципліни «Теорія і методика ФВ школярів» було доповнено сукупністю диференційованих кейсових завдань (рис. 3.3), які згруповано в три групи: практико-зорієнтовані, навчально-ознайомлювальні, навчально-дослідницькі.

Практико-зорієнтовані	Навчально-ознайомлювальні	Навчально-дослідницькі
Фрагменти з освітньої діяльності ЗЗСО, які вимагають прийняття педагогічних рішень для досягнення певних завдань щодо ФВ учнів	Інформаційні повідомлення, що містять інформацію, яка стосується новітніх тенденцій у ФВ нормотипових учнів та школярів з ООП	- Перелік запитань для розробки фрагментів уроків ФВ - Моделювання змісту ФК

Рис. 3.3. Класифікація кейсових завдань, які використовували для збагачення змісту курсу «Теорія і методика ФВ школярів» в ЕГ

У процесі виконання студентами ЕГ такого типу кейсових завдань застосовували алгоритм організації діяльності МУФК та викладача, адаптований на основі вже створеного покрокового плану окресленої освітньої взаємодії, розробленого О. Алексєєвим (2022) (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5.

Етапи та зміст діяльності студентів ЕГ та викладачів під час виконання кейсових завдань

Етап використання кейсового завдання	Дії викладача	Дії студента ЕГ
Етап підготовки до лекційного/семінарського заняття	1. Підбирає ситуації чи події для кейсу – генерує зміст завдання. 2. Визначає та обирає основний та допоміжний матеріал для реалізації завдань кейсу.	1. Отримує кейс – вихідне завдання, та список допоміжних навчальних матеріалів, рекомендованої літератури.

	3. Проектує та розробляє сценарій заняття, яке містить вирішення студентами кейсів. 4. Розробляє критерії оцінювання діяльності студента.	2. Розробляє всі можливі шляхи (дидактично доцільні та методично грамотні) вирішення кейс-завдання.
Етап вирішення кейсового завдання	1. За допомогою методів паритетного діалогу та Сократового діалогу організує процес попереднього обговорення змісту кейсу. 2. Розподіляє студентську групу на підгрупи. 3. Модерує процес обговорення змісту кейсу з усіма студентами або в підгрупах, відповідає на запитання. 4. Оголошує критерії оцінювання діяльності студента.	1. Задають запитання, відповіді на які структурують та поглиблюють розуміння сенсового наповнення кейсу та закладеної в ньому проблеми. 2. Пропонують варіанти вирішення проблеми та досягнення анонсованої педагогічної мети, вислуховують думки членів групи. 3. Приймає самостійне рішення або бере участь в ухваленні групового рішення. 4. Презентує та обґрунтовує шляхи вирішення кейсу.
Етап рефлексії	1. Оцінює роботу студентів на основі аналізу прийнятих	1. Порівнює власні варіанти вирішення кейсу

	педагогічних рішень та виконання поставлених в кейсі завдань.	з варіантами студентів-колег. 2. Здійснює рефлексивний аналіз своєї діяльності з точки зору ефективності та методичної доцільності. 3. Конкретизує напрями професійного самовдосконалення.
--	---	--

Для забезпечення супроводу самоосвітньої діяльності МУФК було ініційовано ведення студентами ЕГ рефлексивних щоденників самоспостереження, у яких здобувачі фіксували інформацію про власний досвід проєктування змісту та методики ФВ учнів під час участі в ситуативних завданнях, кейсах, компетентнісних вправах тощо. Для фіксації такої інформації студентам було запропоновано заповнити таблицю «Що? Де? Коли? Чому? Як?» (табл. 3.6).

Таблиця 3.6.

**Змістовне наповнення таблиці «Що? Де? Коли? Чому? Як?»
для організації рефлексивної діяльності студентів ЕГ**

<i>Що? Де?</i>	<i>Коли?</i>	<i>Чому?</i>	<i>Як?</i>
(які проблеми виникли в тебе під час вирішення запропонованого професійно-педагогічного завдання?)	(порексуй над потенційно ефективними можливостями вирішення завдання з огляду на вже	(подумай чому в тебе виникли труднощі під час вирішення завдання? Що необхідно зробити, щоб розширити	(розроби міні-програму досягнення освітньої мети – розвиток знань про запропонований фрагмент

	отриманий досвід)	власний педагогічний кругозір?)	предметно- методичної діяльності УФК)

При впровадженні методу рефлексивного щоденника враховано рефлексивну складову, спрямовану на осмислення МУФК виконаних предметно-методичних дій, під час яких виникали ті чи інші труднощі.

Паралельно на заняттях з дисципліни «Педагогіка з основами педмайстерності» при організації самостійної роботи студентів викладачі пропонували МУФК теми для написання есе, які згодом здобувачі презентували в особистих кабінетах на платформі Moodle. Для прикладу наведемо декілька тем: «Сутність та структура методичної майстерності УФК», «Педагогічна техніка як елемент методичної майстерності УФК», «Професіограма сучасного педагога», «Методична культура та майстерність УФК», «Поняття методичної компетентності та її складові», «Критерії та показники методичної компетентності УФК», «Методичні вміння, що становлять методичну майстерність УФК», «Сутність компетентнісного підходу в фізкультурно-спортивній освіті» та ін.

Реалізуючи третю педагогічну умову, застосовували технології мікрОВикладання, педагогічних майстерень, проєктної діяльності студентів та інші. Сутність технології мікрОВикладання полягала в тому, щоб забезпечити участь студентів ЕГ в різних ролях. Загалом студентську групу викладач поділяв на три підгрупи, в кожній з яких вибирав студентів для виконання різних ролей: «вчителів», які безпосередньо презентували власні мікроуроки; «учнів», які виконували роль школярів, і «спостерігачів-експертів», які оцінювали методичну грамотність своїх колег-студентів. Така логіка визначала формат взаємодії учасників ЕГ в рамках технології мікрОВикладання. За аудиторний час семінарського заняття було зреалізовано три мікроуроки. Студенти мали змогу змінити ролі і занутирись в кожен з них. Схематично мікрОВикладання полягає у тому, що кількість підгруп МУФК збігається з кількістю «ролей».

Розподіл ролей та ротацію груп у мікровикладанні організовували таким чином: під час другого мікроуроку студенти, які виконували роль «вчителів» в першому мікроуроці, ставали «учнями», відповідно «учні» ставали «спостерігачами», а «спостерігачі» виконували роль «вчителів». У третьому мікроуроці «учителі» ставали «спостерігачами», «спостерігачі» – «учнями», а «учнів» – «вчителями». Тобто кожна група МУФК проходить через кожен з «ролей»: вчителів, учнів та спостерігачів. Унаочнений варіант застосування технології мікровикладання з точки зору циклічності її етапів та, враховуючи вибраний нами принцип розподілу студентів на підгрупи, презентовано на рисунку 3.4.

Викладач під час реалізації мікровикладання в ЕГ виступав в ролі модератора дискусії. Його завданням було відстежувати хід проведення студентами-вчителями мікроуроку та оцінювати доцільність і ефективність навчально-методичних дій МУФК. Модератор аналізував методику проведення мікроуроку; узагальнював ефективність використаних методів, прийомів та технік для досягнення анонсованих педагогічних завдань; аналізував культуру поведінки та здатність до педагогічної взаємодії, логіку використання студентами вербальних та невербальних засобів спілкування під час організації освітньої діяльності учнів; оцінював динаміку уроку ФК, різноманітність та ефективність використаних засобів навчання, дотримання методичних рекомендацій щодо впровадження тих чи інших педагогічних технологій на уроках ФК тощо.

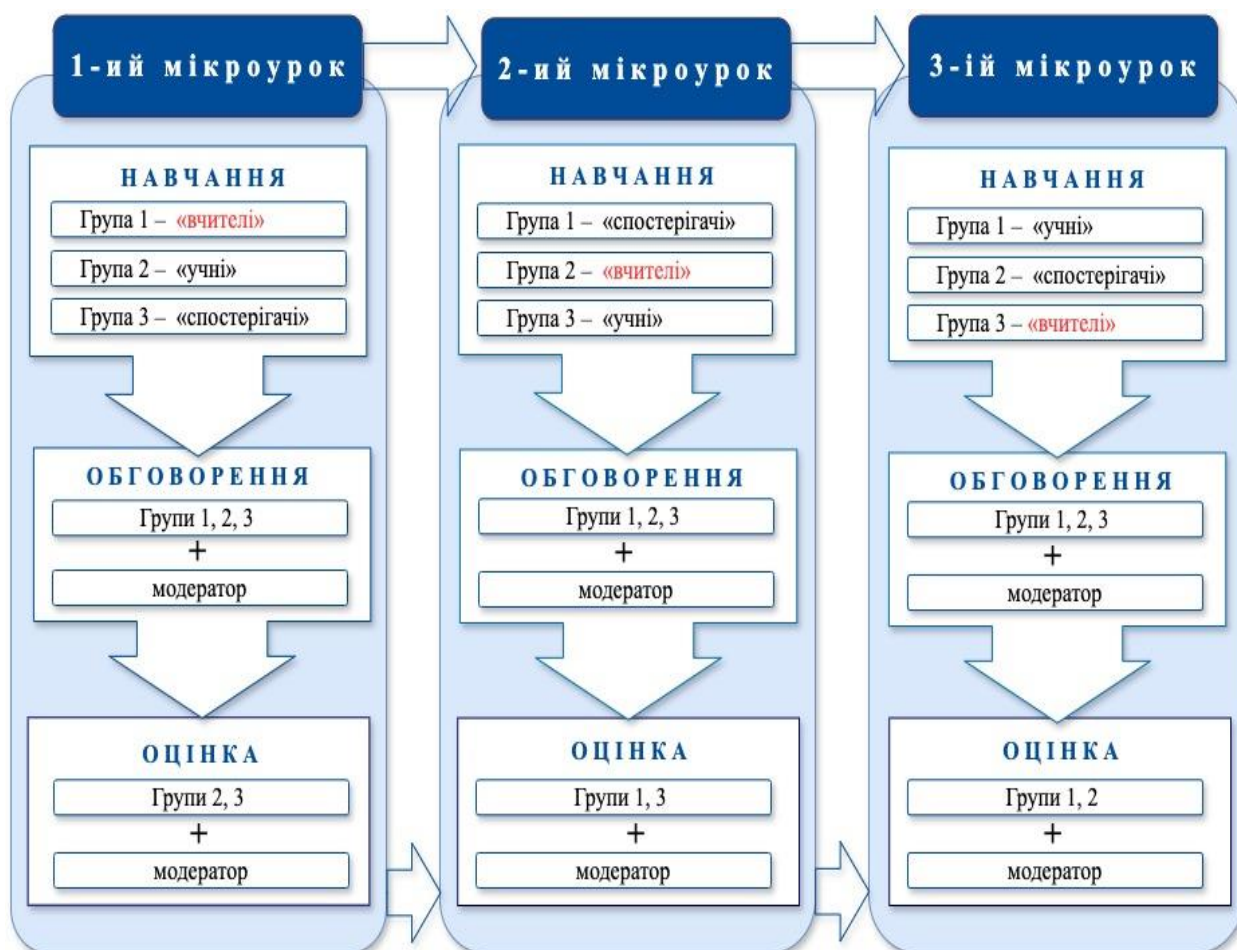

Рис. 3.4. Розподіл ролей між МУФК ЕГ під час залучення студентів до технології мікрвикладання

Викладачі-модератори відстежували чи дотримуються студенти-вчителі структури мікроуроку, оцінювали відповідність планів розроблених МУФК уроків їх запланованим цілям. Крім того, викладачі аналізували чи відповідають розроблені комплекси вправ техніці безпеки. Перед кожним семінарським заняттям з дисципліни «Теорія і методика ФВ школярів» студенти ЕГ отримували перелік завдань для розробки мікроуроків ФК. В таблиці 3.4 наведено фрагмент запропонованих завдань відповідно до тематики семінарських занять.

Таблиця 3.7.

**Перелік завдань, які студенти ЕГ виконували, проєктуючи мікроуроки
під час вивчення курсу «Теорія і методика ФВ школярів»**

Тема семінарського заняття	Завдання для розробки мікроуроків
Тема 5. Навантаження та відпочинок як компоненти виконання фізичних вправ.	<i>Завдання для першої підгрупи:</i> розробити фрагмент уроку ФК з використанням елементів фітнесу для забезпечення навантаження та відпочинку. <i>Завдання для другої підгрупи:</i> розробити фрагменту року ФК з використанням елементів хатха-йоги. <i>Завдання для третьої підгрупи:</i> розробити фрагмент уроку ФК з елементами стретчингу.
Тема 6. Методи, які застосовують у фізичному вихованні. Рухові дії як предмет навчання.	<i>Завдання для першої підгрупи:</i> використовуючи відомості про структуру уроку, розробіть фрагмент уроку ФК для зниження активності учнів. <i>Завдання для другої підгрупи:</i> на основі знань про педагогічне спілкування розробіть фрагменту року ФК для розвитку здоров'язберезувальних знань школярів з використанням активних та інтерактивних форм і методів навчання. <i>Завдання для третьої підгрупи:</i> розробіть фрагмент уроку ФК на основі використання знань про методику організації рухових дій для учнів 7 класу.
Тема 7. Загальна характеристика фізичних якостей.	<i>Завдання для першої підгрупи:</i> розробіть комплекс вправ для розвитку сили учня 6 класу, який має затримку психічного розвитку та інтегруйте його в методику уроку ФК.

	<i>Завдання для другої підгрупи:</i> розробіть фрагмент уроку ФК з використанням ігрових видів спорту для забезпечення освітньої взаємодії учнів. <i>Завдання для третьої підгрупи:</i> запропонуйте комплекс вправ аеробного навантаження для учнів 8 класу.
Тема 8. Загальна характеристика витривалості як фізичної якості та основи методики її вдосконалення.	<i>Завдання для першої підгрупи:</i> розробіть фрагмент уроку ФК з використанням методики організації петанку; <i>Завдання для другої підгрупи:</i> розробіть сценарій спортивної спартакіади для учнів 7 класів з гри в флорбол. <i>Завдання для третьої підгрупи:</i> розробіть фрагмент уроку ФК в 5 класі на основі використання методики організації спортивної гри фризбі.

Основним завданням «студентів-учителів» під час презентування власних методичних розробок є демонстрація фрагмента уроку ФК, який вони самостійно розробили у своїй групі. В процесі проведення мікроуроку студенти застосовували предметні знання та методичні вміння й навички, отримані на лекційних заняттях. Студенти ЕГ отримували інструкції щодо організації власної роботи в змодельованих умовах. Ключовою вимогою, яку ставили перед МУФК в ЕГ, було досягнення поставленої мети уроку з врахуванням вікових характеристик учнів.

Натомість на лекційних заняттях з дисципліни «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури» МУФК отримували знання про значущість мовного етикету вчителя. Студенти усвідомлювали, що існують специфічні етикетні правила, пов'язані професійно-педагогічною діяльністю. В процесі мозкового штурму на другому лекційному занятті МУФК в ЕГ окреслити спектр комунікативних функцій мовного етикету учителя фізичної культури.

Семінарські заняття з дисципліни «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури» слугували для розвитку в студентів ЕГ вмінь використовувати різноманітні засоби вербальної та невербальної для налагодження

взаємодії з класом на уроці, встановлювати контакт із учнями та підтримувати його протягом усього освітнього процесу, пояснювати доступно, зрозуміло, грамотно тощо. Для цього студентів залучати до обговорення розроблених комунікативних завдань.

Отримані знання студенти ЕГ використовували під час реалізації власних мікроуроків. Це давало їм змогу проєктувати фрагменти уроків ФК з урахуванням знань про шляхи досягнення ефекту взаємодії в освітньому процесі. Показово, що під час презентування розроблених мікроуроків «студенти-вчителі» демонстрували набуті вміння організувати власну освітню діяльність та роботу учнів на уроках ФК, спостерігаючи за їх діяльністю на уроці; балансувати динаміку навантаження та відпочинку; застосовувати різноманітні техніки для стимулювання недостатньої або стримування надмірної активності; вирішувати конфліктні ситуації; створювати позитивну змагальну атмосферу в класі тощо. Завданням студентів-учнів було максимально творчо реалізувати свою роль, щоб створити умови близькі до освітнього процесу в ЗЗСО.

«Студенти-спостерігачі» повинні об'єктивно та обґрунтовано оцінювати розроблені «студентами-вчителями» мікроуроки. Їхнім завданням було уважно стежити за перебігом мікроуроку, фіксувати свої спостереження та аналізувати дії «студентів-учителів» з погляду їхньої методичної грамотності. Для цього було розроблено перелік критеріїв, на основі яких оцінювали цілісність розроблених уроків.

Після проведення сесії з трьох мікроуроків в кожній підгрупі студенти в ході навчального полілогу обговорювали отримані результати. Таким чином, МУФК отримували миттєвий та якісний «зворотний зв'язок» щодо ефективності та доцільності власних методичних рішень у вирішенні того чи іншого завдання з ФВ школярів, сформований на отриманих враженнях усіх учасників такої інтеракції. Під час обговорення результатів мікрОВикладання студенти по черзі висловлювали власні думки про методичні розробки кожної підгрупи. Це стало передумовою для кількісної та якісної оцінки реалізованих мікроуроків.

Спочатку висловлювали свої враження «студенти-вчителі» з кожної підгрупи. МУФК оцінювали те, наскільки ефективним є розроблений ними урок з точки зору досягнення поставлених цілей; які завдання вдалося реалізувати, а які ні і чому; аналізували свої дії та обґрунтовували, що саме зробили б інакше, якби проводили цей мікроурок вдруге. «Студенти-учні» оцінювали, наскільки комфортно вони почували себе в цій ролі, чи доступно і зрозуміло «вчителі» пояснювали завдання та новий матеріал тощо. Спостерігачі відповідно обговорювали методичні аспекти проведення мікроуроків. Така полілогічна комунікативна взаємодія спрямовувала студентів до усвідомлення власних прогалин в предметних знаннях та методичних вміннях, активізувала мотивацію МУФК до професійного вдосконалення.

Наступним видом діяльності студентів ЕГ була проєктна. МУФК отримували завдання для самостійної роботи – створити міждисциплінарний проєкт. Зміст проєктів передбачав використання знань з вибраних для експерименту дисциплін. Для забезпечення особистісно-зорієнтовного підходу в організації проєктної діяльності здобувачів ЕГ учасники вибирали теми згідно з такими стратегіями:

- із переліку запропонованих викладачем тем;
- формулювали тему самостійно на основі аналізу запропонованого викладачем списку;
- формулювали теми, що виходять за інформаційне поле запропонованих викладачем тем;
- генерували тему спільно з викладачем.

Розроблені проєкти студенти презентували на засіданнях *гуртка «Методичні майстерні»*, який функціонував в рамках реалізації авторської методики й слугував платформою для генерування творчих методичних рішень в галузі ФВ школярів. Наведемо типові теми міждисциплінарних проєктів:

Проект 1. «Іновації у ФВ школярів». Вступне слово. Система фізкультурно-спортивної освіти може якісно функціонувати та розвиватися на основі аналізу та використання накопиченого передового педагогічного досвіду організації ФВ учнів. Швидкоплинність та мінливість подій в сьогоденному світі спрямовує до

модернізації шкільної освіти України на основі передового педагогічного досвіду здоров'язбереження та ФВ школярів, виявлення умов його застосування у освітньому процесі НУШ.

ЗАВДАННЯ

1. Проаналізуйте найвідоміші в освітній практиці ХХІ століття педагогічні концепції та системи фізичного виховання школярів, а також діяльність ЗЗСО, наприклад, під час пандемії коронавірусної хвороби.

2. Визначте умови та технологічні основи використання позитивного досвіду організації фізкультурно-спортивної освіти школярів різних вікових категорій в сучасній практиці НУШ.

Проект 2. «Здоров'язберезувальна компетентність школярів: вектори формування засобами ФК». Вступне слово. Концепція НУШ позиціонує компетентність здоров'язбереження як одну з тих, які слугують базовими здатностями у формуванні особистості ХХІ століття. Вагома роль у популяризації ідеї здоров'язбереження в НУШ належить ФК як предметній галузі й засобам ФВ як методичній основі. Тому сучасний УМК повинен володіти спектром технологій, реалізація яких сприятиме розвитку здоров'язберезувальної компетентності школярів.

ЗАВДАННЯ

1. Розкрийте сутність і умови реалізації однієї з сучасних ЗЗ технологій на уроках ФК.

2. Розробіть алгоритм впровадження обраної ЗЗ технологій на практиці (на прикладі вивчення конкретної теми зі шкільного курсу ФК) та визначте особливості й структуру уроку в рамках названої технології.

3. У період педагогічної практики проведіть розроблений урок.

Проект 3. «Соціалізації особистості учнів засобами ФК». Вступне слово. Найважливішою метою шкільної освіти є забезпечення соціалізації та адаптації особистості до умов змінного соціуму через формування в учнів універсальних соціально-особистісних компетенцій. В цьому контексті значним потенціалом володіє ФК.

ЗАВДАННЯ

1. Розкрийте необхідність і шляхи формування в учнів 5 класів в освітньому процесі ЗЗСО соціально-особистісних компетентностей для забезпечення більш ефективної соціалізації випускників.

2. Обґрунтуйте умови та методи розвитку у школярів 5 класу соціально-особистісних компетентностей (на прикладі вивчення конкретної теми зі шкільного курсу ФК).

3. Визначити можливості шкільного курсу ФК у розвиток соціально-особистісних компетентностей учнів 5 класу.

Розроблені проекти студенти ЕГ презентували учасниками гуртка, отримували зворотний зв'язок, аналізували його сильні та слабкі сторони. Міжпредметна проектно-дослідницька робота МУФК, реалізована в ЕГ, стала однією з форм освітнього процесу, в якій найбільш вдало поєднані теоретична та практична підготовка студентів до методичної діяльності. Крім того, ця ж робота сприяла цілеспрямованій, рефлексивній, самостійній, творчій діяльності студентів та розвитку почуття відповідальності за результат впровадження запропонованих методичних розробок в практику ФВ учнів. Проектна робота дала змогу студентам ЕГ втілити набуті предметні знання в індивідуальні авторські проекти, пов'язані з практикою навчання ФК. Студентам пропонували алгоритм виконання міждисциплінарних проектів (таблиця 3.8).

Таблиця 3.8.

Алгоритм виконання студентами ЕГ міждисциплінарних проектів

Назва етапу	Зміст етапу	Дії студента
Підготовчий етап	Вибір теми проекту та погодження з керівником	Планування діяльності, пошук та аналіз інформації, систематизація отриманих відомостей
	Визначення цілей та завдань проекту	Виокремлення ключової педагогічної мети, розробка

<i>Цільовий етап</i>		плану досягнення завдань проєкту
<i>Креативний етап</i>	Розробка авторських методичних продуктів	Систематизація інформації в цілісний продукт, складання план-конспекту фрагменту уроку з використанням розроблених завдань
<i>Завершальний етап</i>	Оформлення результатів проєктної діяльності на паперовому та електронному носіях; доопрацювання проєктів з врахуванням зауважень та пропозицій керівника й членів гуртка	Презентування готового проєкту на засіданні гуртка, обговорення запропонованих методичних продуктів
<i>Рефлексивний етап</i>	Рефлексивний аналіз змісту проєкту	Виокремлення сильних та слабких сторін проєкту, окреслення векторів самоосвітньої діяльності

На засіданнях гуртка студенти ЕГ обговорювали сутність проєктних технологій та їхнє значення в професійно-педагогічній діяльності. Також розширювали загальнопедагогічні знання про історію розвитку проєктних методів, алгоритму розробки проєктів, ефективність та їхній вплив на формування компетентностей школярів тощо. Крім того, МУФК виокремлювали характеристики ролей вчителя та учнів у проєктній діяльності, розробляли критерії для оцінки виконаних професійно-педагогічних завдань у результаті роботи над міждисциплінарним проєктом, обговорювали які труднощі можуть виникнути під час розробки та впровадження того чи іншого проєкту. Загалом діяльність

студентів ЕГ в рамках застосування методу проєктів мала проєктно-дослідницький характер.

Основною метою організації проєктно-дослідницької діяльності студентів вважають створення умов для реалізації творчих здібностей студентів, розвитку методичної грамотності та методичної креативності, формування ціннісного ставлення до дослідницької методичної діяльності в предметній галузі ФК, розвиток інтелектуального потенціалу МУФК. Реалізація проєктного методу дала змогу активізувати формування у студентів здібності самостійно, на основі вияву педагогічної творчості, перебудовувати технології ФК відповідно до завдань проєкту.

Реалізація другої педагогічної умови спрямовувала до розширення змісту обраних дисциплін експериментальними відомостями. Так, зміст теми 4 «Junior Z

—

ф

і

з

и

ч

н Під час обговорення запропонованої інформації МУФК в ЕГ знайомили з методичними особливостями навчання учнів ФК на основі моделі «перевернутий клас». Студенти дізнались, що означена модель поєднує онлайн та офлайн-навчання, забезпечує набуття учнями вмінь та навичок самоорганізації, самоврядування фізичним удосконаленням при самостійному виборі освітнього маршруту, часу, місця та темпу навчання для досягнення навчальної та життєвої успішності. Важливим позитивним аспектом моделі «перевернутий клас» МУФК визначили, по-перше, дає педагогу можливість охопити практично всіх школярів, незалежно від нозологічної групи захворювань; по-друге, учні більш поглиблено ривчали теми, пов'язані з теоретичними знаннями про виховання рухових здібностей людини.

м

Водночас МУФК узагальнили ще одну вагому перевагу цієї моделі: «перевернутий клас» одна з найпростіших моделей змішаного навчання в організаційному плані, адже для її реалізації немає потреби використовувати шкільний комп'ютерний клас. Достатньо користуватися індивідуальними гаджетами, підключеними до інтернету, виконуючи домашню роботу у навчальному онлайн-середовищі. Окреслена модель навчання витісняє з уроків ФК такий обов'язковий елемент як демонстрація методики виконання вправ. Його МУФК можуть замінити на перегляд відео, аналіз різних інформаційних ресурсів (прослуховування мінілекцій, перегляд презентацій з коментарями вчителя, фрагменту навчального фільму, відібраного вчителем на цю тему, прочитання довідково-інформаційних ресурсів тощо).

Методика реалізації педагогічних умов і структурно-функціональної моделі передбачає інтенсифікацію освітньої діяльності студентів ЕГ на лекційних та семінарських заняттях з курсу «Педагогіка з основами педмайстерності». Для цього здобувачів освіти залучали до вирішення різноманітних ситуативних, тестових, комунікативних, дидактичних та інших завдань, які активізували розвиток ПМК студентів. Наведемо приклади ситуативних завдань.

Завдання 1. У 6 класі є учень, який систематично спізнюється до Вас на урок. Який, на Вашу думку, оптимальний варіант вирішення ситуації?

А) З'ясувати (не на уроці) причину постійних запізнь – а раптом вона поважна.

Б) Якою б не була причина запізнь, серйозно поговорити з учнем та його батьками, попередивши їх про можливі негативні наслідки таких запізнь.

В) Один раз замкнути двері спортивного залу на ключ і не пустити учня на урок!

Г) Запропонувати свою допомогу цьому школяру, наприклад, зателефонувати йому о 7-й годині ранку і розбудити, зустрітися в домовленому місці і провести в школу до початку уроку, щоб покласти край запізненням.

Д) Ваш варіант.

Завдання 2. Систематизуйте ефективні педагогічні прийоми забезпечення позитивної взаємодії в системах відносин: «УФК – учніський клас», «УФК – учень», «УФК – батьки учнів», «педагог – колеги», «педагог – адміністрація».

Завдання 3. Наведіть приклади конфліктів із систем відносин: «УФК – учень – батьки», визначте способи вирішення конфліктів.

Завдання 4. Підберіть приклади (до 5) конфліктів в учнівському колективі на уроках ФК та запропонуйте способи їх вирішення.

Завдання 5. Підготуйте коротке повідомлення на тему: «Шлях професійного становлення УФК?», відобразіть значення ПМК для реалізації завдань ФВ учнів в професійно-педагогічній діяльності вчителя НУШ.

Супровід навчальної діяльності студентів ЕГ забезпечували на основі використання на лекційних та семінарських заняттях з вибраних дисциплін авторського навчально-методичного забезпечення – *Оздоровчі види рухової діяльності*. Запропонований посібник охоплює відомості про особливості розвитку рухів та проявів рухової активності в різні вікові періоди; визначення обсягів добової рухової активності з використанням показників маси тіла та коефіцієнта; форми організації оздоровчорекреаційних занять; ходьба і біг, плавання та інші водні види оздоровчо-рекреаційної рухової активності аеробної спрямованості; оздоровчий фітнес та аеробна гімнастика як сучасні види оздоровчо-рекреаційної рухової активності.

Спостереження та аналіз результатів освітньої діяльності студентів ЕГ засвідчили значні позитивні зрушення у сформованості компонентів і загалом ПМК МУФК, порівняно зі студентами КГ. Це дає підстави стверджувати ефективність запропонованої методики. Проте в педагогічних дослідженнях підтвердження дієвості експериментальних новацій відбувається на основі використання методів математичної статистики, результати застосування яких демонструють і підтверджують припущення про ефективність тих чи інших педагогічних впливів. З огляду на це виникає необхідність аналізу результатів педагогічного експерименту.

3.3. Результати педагогічного експерименту та їх аналіз

Для забезпечення достовірності дослідження на початку та наприкінці формувально-практичного етапу наукової розвідки проведено виміри рівня сформованості мотиваційно-ціннісного, когнітивно-знаннєвого, діяльнісно-методичного, рефлексивно-аналітичного компонентів й загалом ПМК МУФК з використанням різних методів діагностики (анкетування, тестування, вирішення міждисциплінарних компетентнісно-зорієнтованих завдань тощо), що дали змогу зафіксувати та проаналізувати динаміку зміни під впливом впровадження авторської методики в освітній процес ЗВО. Результати констатувальної діагностики презентовано в підрозділі 3.1. У зв'язку з цим виникає необхідність висвітлити результати підсумкового зрізу.

У таблиці 3.9 відображено динаміку змін сформованості мотиваційно-ціннісного компонента ПМК МУФК в ЕГ та КГ.

Таблиця 3.9

**Результати сформованості ПМК МУФК
за мотиваційно-ціннісним компонентом**

№	Показники	групи	Рівні сформованості							
			Високий		достатній		задовільний		низький	
			к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
1	Перший показник	КГ	15	13,89	24	22,22	67	62,04	2	1,85
		ЕГ	29	27,10	45	42,06	32	29,91	1	0,93
2	Другий показник	КГ	16	14,81	22	20,37	68	62,96	2	1,85
		ЕГ	31	28,97	44	41,12	32	29,91	0	0,00
3.	Третій показник	КГ	15	13,89	26	24,07	66	61,11	1	0,93
		ЕГ	30	28,04	46	42,99	31	28,97	0	0,00
Середній показник		КГ	15	14,20	24	22,22	67	62,04	2	1,54
		ЕГ	30	28,04	45	42,06	32	29,60	0	0,31

Порівняння отриманих даних в ЕГ та КГ свідчить про те, що:

– за першим показником «готовність МУФК здійснювати активну, самостійну освітню діяльність у напрямі збагачення власних предметних знань й методичних вмінь та навичок» мотиваційно-ціннісного компоненту високий рівень сформованості продемонстрували 15 (13,89%) студентів КГ, а в ЕГ – 29 (27,1%),

що на 13,21% (14 студентів) більше, ніж в КГ; достатній рівень діагностовано в 45 (42,06%) представників ЕГ й 24 (22,22%) студентів КГ, що на 19,84% (21) менше; задовільний рівень виявили 67 (62,04%) студентів КГ й 32 (29,91%) здобувачів в ЕГ, що на 32,13% менше, ніж в КГ; низький рівень діагностовано в 2 (1,85%) студентів КГ та 1 (0,93%) студента ЕГ, що на 0,92% менше;

– за другим показником «визнання цінностей, значущості та можливостей методичної діяльності УФК у ФВ учнів» вияву сформованості мотиваційно-ціннісного компонента ПМК МУФК високий рівень виявили 16 (14,81%) студентів КГ, а в ЕГ – 31 (28,97%), що на 14,16% (15 студентів) більше, ніж в КГ; достатній рівень діагностовано в 44 (41,12%) представників ЕГ й 22 (20,83%) студентів КГ, що на 20,29% (22) менше; задовільний рівень виявили 68 (62,96%) студентів КГ й 32 (29,91%) здобувачі в ЕГ, що на 33,05% менше, ніж в КГ; низький рівень діагностовано в 2 (1,85%) студентів КГ, а в ЕГ не виявлено студентів з низьким рівнем вияву другого показника, що на 1,85% менше, ніж в КГ;

– за третім показником «наявність інтересу до реалізації інноваційних педагогічних технологій в процесі організації фізкультурно-спортивної діяльності школярів як засобу популяризації та пропагування цінностей ФК» – високий рівень продемонстрували 15 (13,89%) студентів КГ й 30 (28,04%) студентів ЕГ, що на 14,15% (15) більше, ніж в КГ; достатній рівень діагностовано в 46 (42,99%) студентів ЕГ, а в КГ 26 (24,07%), що на 18,92% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень виявили 66 (61,11%) здобувачів в КГ, а в ЕГ – 31 (28,97%), що на 32,14% більше, ніж в КГ, що зумовлено впровадженням педагогічних умов та збільшенням кількості студентів з достатнім рівнем сформованості цього показника; низький рівень виявили – 1 (0,93%) в КГ, а в ЕГ не було студентів, які б володіли низьким рівнем вияву третього показника. Кількісні дані свідчать про позитивну динаміку сформованості мотиваційно-ціннісного компонента ПМК МУФК, що й підтверджено середніми показниками. А отже, доводять ефективність запропонованої методики. Візуалізація динаміки формування мотиваційно-ціннісного компонента ПМК МУФК в КГ та ЕГ відображена на рисунку 3.5.

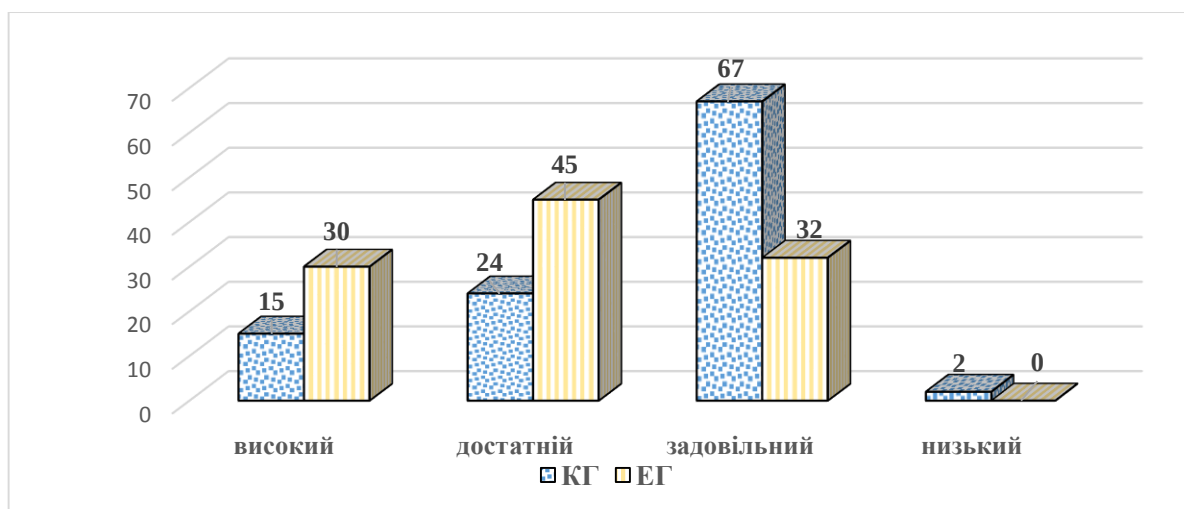

Рис. 3.5. Графічне уявлення динаміки формування мотиваційно-ціннісного компонента ПМК МУФК в КГ та ЕГ

В таблиці 3.10 презентовано результати сформованості когнітивно-знаннєвого компонента ПМК МУФК. Аналіз табличних даних дав змогу підсумувати, що:

Таблиця 3.10

**Результати сформованості ПМК МУФК
за когнітивно-знаннєвим компонентом**

№	Показники	групи	Рівні сформованості							
			високий		достатній		задовільний		низький	
			к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
1	Перший показник	КГ	18	16,67	25	23,15	64	59,26	1	0,93
		ЕГ	32	29,91	40	37,38	35	32,71	0	0,00
2	Другий показник	КГ	17	15,74	24	22,22	66	61,11	1	0,93
		ЕГ	33	30,84	42	39,25	32	29,91	0	0,00
3	Третій показник	КГ	19	17,59	26	24,07	62	57,41	1	0,93
		ЕГ	34	31,78	41	38,32	32	29,91	0	0,00
Середній показник		КГ	18	16,67	25	23,15	64	59,26	1	0,93
		ЕГ	33	30,84	41	38,32	33	30,84	0	0,00

– за першим показником «інтегративність теоретичних предметних та предметно-методичних знань МУФК» – високий рівень виявили 18 (16,67%) студентів КГ та 32 (29,91%) здобувачі в ЕГ, що на 13,24% більше, ніж в КГ; достатній рівень засвідчено в 40 (37,38%) МУФК ЕГ та 25 (23,15%) в КГ, що на

14,23% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень діагностовано в 64 (59,26%) студентів КГ й 35 (32,71%) здобувачів в ЕГ, що на 26,55% (29) менше, ніж в КГ, оскільки зумовлено збільшенням кількості студентів в ЕГ з достатнім рівнем сформованості першого показника; низький рівень діагностовано лише в КГ – 1 (0,93%);

– за другим показником «розвинена методична грамотність» вияву сформованості когнітивно-знаннєвого компонента ПМК МУФК високий рівень виявили 17 (15,74%) студентів КГ, а в ЕГ – 32 (29,91%), що на 13,24% (15 студентів) більше, ніж в КГ; достатній рівень діагностовано в 42 (39,25%) представників ЕГ й 24 (22,22%) студентів КГ, що на 17,03% (18) менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень виявили 66 (61,11%) студентів КГ й 32 (29,91%) здобувачі в ЕГ, що на 31,20% менше, ніж в КГ, така різка відмінність пов'язана зі збільшенням кількості студентів в ЕГ з достатнім рівнем сформованості другого показника когнітивно-знаннєвого компонента ПМК МУФК; низький рівень діагностовано лише в КГ 1 (0,93%);

– за третім показником «системність знань про особливості проектування методичних розробок у логіці освітньої галузі «ФК»» увиразнення сформованості когнітивно-знаннєвого компонента ПМК МУФК високий рівень виявили 19 (17,59%) студентів КГ й 34 (31,78%) студенти ЕГ, що на 14,19% (16) більше, ніж в КГ; достатній рівень діагностовано в 41 (38,32%) студента ЕГ, а в КГ 26 (24,07%), що на 14,25% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень виявили 62 (57,41%) здобувачі в КГ, а в ЕГ – 32 (29,91%), що на 27,5% більше, ніж в КГ; така різка кількісна відмінність зумовлена зростанням кількості студентів з достатнім рівнем вияву цього показника; низький рівень діагностовано лише в студентів КГ 1 (0,93%) в КГ, а в ЕГ не було студентів, які б володіли низьким рівнем вияву третього показника. Як бачимо, динаміка формування когнітивно-знаннєвого компонента ПМК в студентів ЕГ позитивніша, оскільки є результатом впровадження авторських навчально-методичних матеріалів, які увиразнюють сутність та ідеї виокремлених педагогічних умов.

Візуалізація змін у стані сформованості когнітивно-знаннєвого компонента ПМК МУФК в ЕГ та КГ відображена на рисунку 3.6.

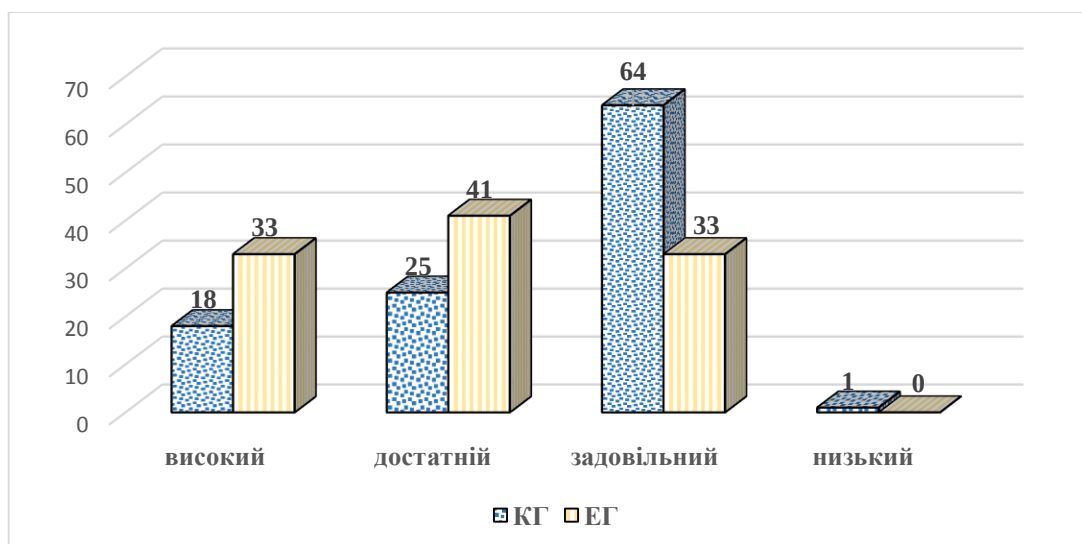

Рис. 3.6. Графічне уявлення динаміки формування когнітивно-знаннєвого компонента ПМК МУФК в КГ та ЕГ

У таблиці 3.11 узагальнено дані щодо динаміки сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК.

Таблиця 3.11

Результати сформованості ПМК МУФК за діяльнісно-методичним компонентом

№	Показники	Групи	Рівні сформованості							
			високий		достатній		задовільний		низький	
			к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
1	Перший показник	КГ	16	14,81	24	22,22	67	62,04	1	0,93
		ЕГ	36	33,64	48	44,86	23	21,50	0	0,00
2	Другий показник	КГ	17	15,74	23	21,30	67	62,04	1	0,93
		ЕГ	34	31,78	46	42,99	26	24,30	1	0,93
3	Третій показник	КГ	15	13,89	26	24,07	66	61,11	1	0,93
		ЕГ	37	34,58	44	41,12	26	24,30	0	0,00
Середній показник		КГ	16	14,81	24	22,53	67	61,73	1	0,93
		ЕГ	36	33,33	46	42,99	25	23,36	0	0,31

На основі порівняння отриманих даних в КГ та ЕГ доцільно зробити такі висновки:

— за першим показником «володіння МУФК методами, засобами, вміннями та навичками, необхідними для фізичного розвитку учнів ЗЗСО, та зміцнення і

збереження їхнього здоров'я у фізкультурно-спортивній діяльності» вияву сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК високий рівень виявили 16 (14,81%) студентів КГ та 36 (33,64%) здобувачів в ЕГ, що на 18,83% більше, ніж в КГ; достатній рівень засвідчено в 48 (44,86%) МУФК ЕГ та 24 (22,22%) в КГ, що на 22,64% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень діагностовано в 67 (62,04%) студентів КГ й 23 (21,5%) здобувачів в ЕГ, що на 26,55% (29) менше, ніж в КГ, така ситуація спричинена вагомим збільшенням кількості студентів ЕГ з достатнім рівнем вияву першого показника цього компонента; низький рівень діагностовано лише в КГ – 1 (0,93%);

– за другим показником «сформоване критичне, креативне та творче мислення студентів» вияву сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК високий рівень виявили 17 (15,74%) студентів КГ, а в ЕГ – 34 (31,75%), що на 16,01% (17 студентів) більше, ніж в КГ; достатній рівень діагностовано в 46 (42,99%) здобувачів ЕГ й 23 (21,3%) студентів КГ, що на 21,69% (23) менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень виявили 67 (62,04%) студентів КГ й 26 (24,3%) здобувачів в ЕГ, що на 37,74% менше, ніж в КГ; низький рівень діагностовано однаково в КГ та ЕГ – 1 (0,93%);

– за третім показником «здатність аналізувати та вибирати з великої кількості варіантів засобів, методів найбільш ефективні та доцільні в межах вирішення конкретних завдань з ФВ школярів» діагностування сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК засвідчило: високий рівень виявили 15 (13,89%) студентів КГ й 37 (34,58%) студентів ЕГ, що на 20,69% (21) більше, ніж в КГ; достатній рівень діагностовано в 44 (41,12%) студентів ЕГ, а в КГ 26 (24,07%), що на 17,05% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень виявили 66 (61,11%) здобувачів в КГ, а в ЕГ – 26 (24,30%), що на 36,80% більше, ніж в КГ; низький рівень діагностовано лише в студентів КГ 1 (0,93%). Аналіз отриманих даних свідчить про позитивнішу динаміку сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК в ЕГ, що підтверджено кількісними даними. Також суттєво кращими середніми показниками в ЕГ.

Графічна візуалізація отриманих результатів сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК презентована на рисунку 3.7.

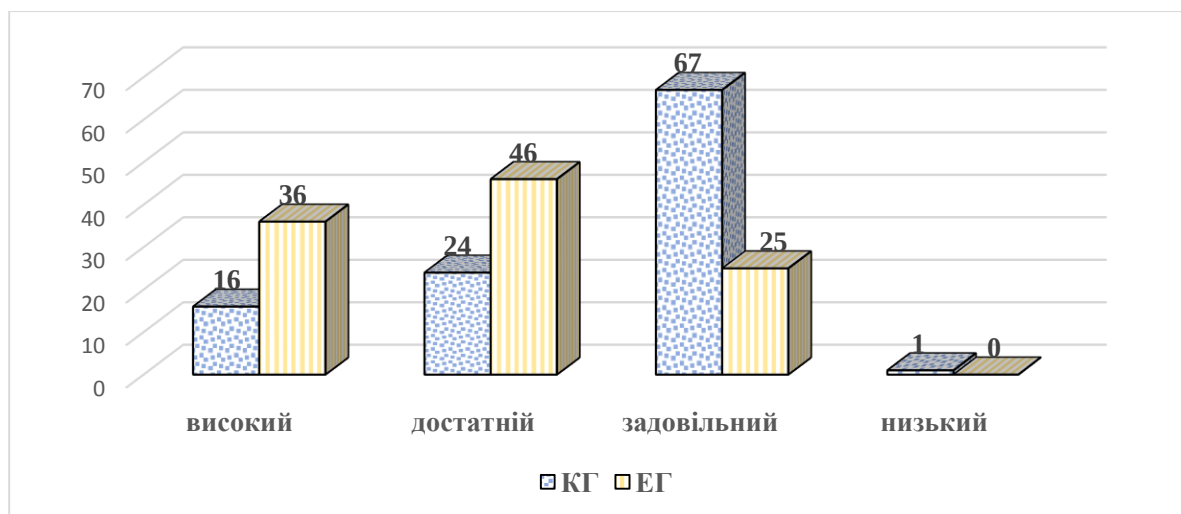

Рис. 3.7. Графічне вираження динаміки формування діялісно-методичного компонента ПМК МУФК в КГ та ЕГ

Отримані результати сформованості рефлексивно-аналітичного компонента ПМК МУФК узагальнені в таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

**Результати сформованості ПМК МУФК
за рефлексивно-аналітичним компонентом**

№	Показники	Групи	Рівні сформованості							
			високий		достатній		задовільний		низький	
			к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
1	Перший показник	КГ	14	12,96	23	21,30	69	63,89	2	1,85
		ЕГ	23	21,50	45	42,06	39	36,45	0	0,00
2	Другий показник	КГ	13	12,04	23	21,30	71	65,74	1	0,93
		ЕГ	24	22,43	45	42,06	38	35,51	0	0,00
3	Третій показник	КГ	12	11,11	22	20,37	73	67,59	1	0,93
		ЕГ	22	20,56	44	41,12	41	38,32	0	0,00
Середній показник		КГ	13	12,04	23	20,99	71	65,74	1	1,23
		ЕГ	23	21,50	45	41,74	39	36,76	0	0,00

Детальний порівняльний аналіз кількісних даних з таблиці 3.12 дав змогу резюмувати:

– за першим показником «здатність до конструктивної рефлексії й аналізу здійсненої предметно-методичної діяльності та її результатів» рефлексивно-аналітичного компонента високий рівень сформованості продемонстрували 14 (12,96%) студентів КГ, а в ЕГ – 23 (21,5%), що на 8,54% (9 студентів) більше, ніж в КГ; достатній рівень діагностовано в 45 (42,06%) представників ЕГ й 23 (21,30%) студентів КГ, що на 20,76% (22) менше; задовільний рівень виявили 69 (63,89%) студентів КГ й 39 (36,45%) здобувачів в ЕГ, що на 27,44% менше, ніж в КГ; низький рівень діагностовано в 2 (1,85%) студентів КГ, що на 1,85% більше, ніж в ЕГ;

– за другим показником «усвідомлення необхідності саморозвитку та безперервної самоосвітньої діяльності» вияву сформованості рефлексивно-аналітичного компонента ПМК МУФК високий рівень виявили 13 (12,04%) студентів КГ, а в ЕГ – 24 (22,43%), що на 10,39% (11 студентів) більше, ніж в КГ; достатній рівень діагностовано в 45 (42,06%) представників ЕГ й 22 (20,83%) студентів КГ, що на 21,23% (23) менше; задовільний рівень виявили 71 (65,74%) студент КГ й 38 (35,51%) здобувачів в ЕГ, що на 30,23% менше, ніж в КГ; низький рівень діагностовано в 1 (1,85%) студента КГ, що на 1,85% більше, ніж в ЕГ;

– за третім показником «особистісна зацікавленість у створенні новітніх методик для організації ФВ учнів на уроках ФК» – високий рівень продемонстрували 12 (11,11%) студентів КГ й 22 (20,56%) студенти ЕГ, що на 9,45% (10) більше, ніж в КГ; достатній рівень діагностовано в 44 (41,12%) студентів ЕГ, а в КГ 22 (20,37%), що на 20,75% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень виявили 73 (67,59%) здобувачі в КГ, а в ЕГ – 41 (38,32%). Суттєва відмінність в кількості студентів з задовільним рівнем детермінована збільшенням здобувачів в ЕГ з достатнім рівнем сформованості рефлексивно-аналітичного компонента ПМК МУФК та впровадженням методики реалізації авторських педагогічних умов. Низький рівень продемонстрував тільки 1 (0,93%) студент в КГ. Отже, отримані дані підтверджують більш виразнішу динаміку формування рефлексивно-аналітичного компонента ПМК МУФК в ЕГ порівняно з КГ. Візуалізація отриманих результатів представлена на рисунку 3.8.

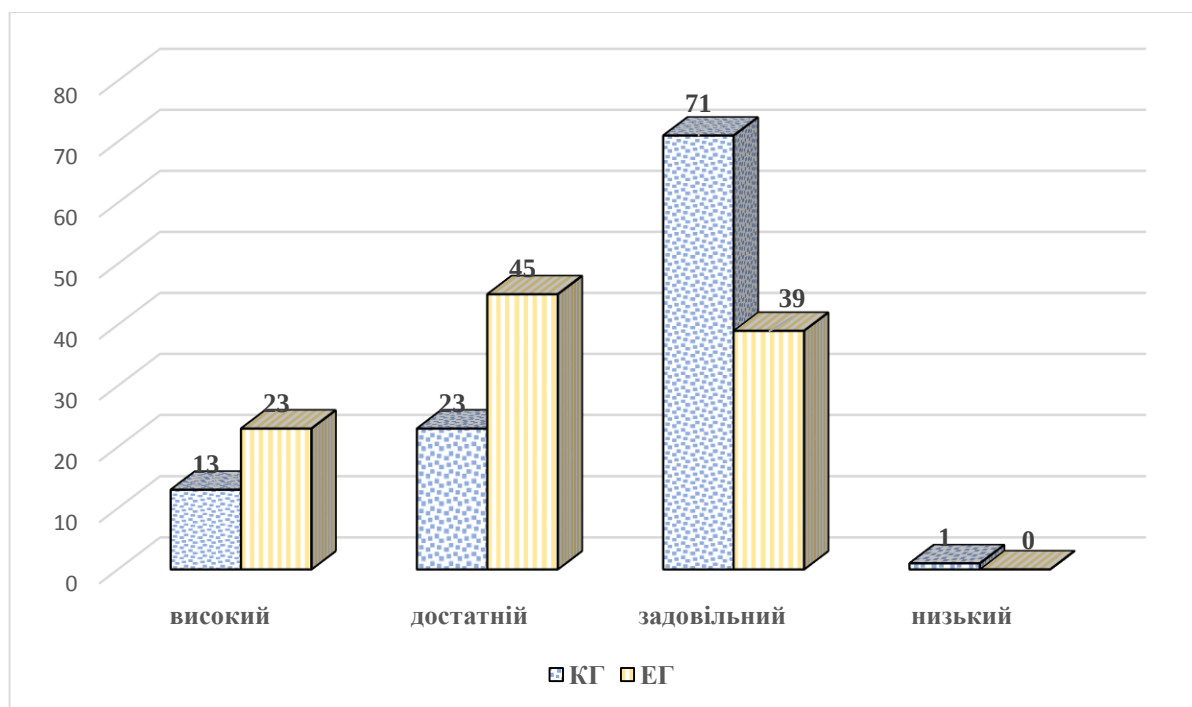

Рис. 3.8. Графічне уявлення динаміки формування рефлексивно-аналітичного компонента ПМК МУФК в КГ та ЕГ

У таблиці 3.13 презентовані узагальнені результати сформованості ПМК МУФК в ЕГ та КГ. Цифрові дані, згруповані в таблиці 3.13, свідчать про кращу динаміку формування компонентів ПМК МУФК в ЕГ, ніж в КГ, адже:

- високий рівень сформованості мотиваційно-ціннісного компонента ПМК МУФК діагностовано в 30 (28,04%) студентів ЕГ й лише 15 (13,89%) КГ, що на 14,15% менше, ніж в КГ; достатній рівень – виявили 45 (42,06%) здобувачів ЕГ, однак лише 24 (22,22%) студенти КГ, що на 19,86% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень продемонстрували 67 (62,04%) студентів КГ, а в ЕГ – 32 (29,91%) МУФК, що на 35 (32,13%) менше, ніж в КГ; низький рівень сформованості цього компонента ПМК МУФК діагностовано наприкінці формувально-практичного етапу дослідження лише в КГ – 2 (1,85%);

- високий рівень сформованості когнітивно-знаннєвого компонента досліджуваної компетентності виявлено в 33 (30,84%) студентів ЕГ й 18 (16,67%) здобувачів в КГ, що на 14,17% менше, ніж в КГ; достатній рівень – виявили 41 (38,32%) здобувач ЕГ, проте лише 25 (23,15%) студентів КГ, що на 15,17% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень діагностовано в 64 (59,26%) студентів КГ, а в ЕГ – 33

(30,84%) МУФК, що на 31 (18,42%) менше, ніж в КГ; низький рівень сформованості когнітивно-знаннєвого компонента наприкінці формуально-практичного етапу дослідження продемонстрували лише в КГ – 1 (0,93%), що на 0,93% більше, ніж в ЕГ;

– високий рівень сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК діагностовано в 36 (33,64%) студентів ЕГ й лише 16 (14,81%) КГ, що на 18,83% менше, ніж в КГ; достатній рівень було виявлено в 46 (42,99%) студентів ЕГ, зате лише в 24 (22,22%) студентів КГ, що на 20,77% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень продемонстрували 67 (62,04%) студентів КГ, а в ЕГ – 25 (23,36%) МУФК; низький рівень сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК наприкінці формуально-практичного етапу дослідження продемонстрували лише здобувачі КГ – 1 (0,93%);

– високий рівень сформованості рефлексивно-аналітичного компонента ПМК МУФК наприкінці експерименту виявлено в 23 (21,50%) студентів ЕГ й лише 13 (12,04%) КГ, що на 9,46% менше, ніж в КГ; достатній рівень – 45 (42,06%) студентів ЕГ, однак лише 23 (21,30%) студенти КГ, що на 20,76% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень продемонстрували 71 (65,74%) студент КГ, а в ЕГ – 39 (36,45%) МУФК, що на 29,29% менше, ніж в ЕГ; низький рівень діагностовано лише в КГ – 1 (0,93%);

Отримані цифрові дані засвідчують позитивнішу динаміку формування ПМК МУФК в ЕГ, що зумовлено впровадженням методики реалізації педагогічних умов та структурно-функціональної моделі, використанням авторського навчально-методичного забезпечення для вивчення студентами зазначеної спеціальності курсів «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури», «Теорія і методика фізичного виховання школярів», «Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ», «Педагогіка з основами педмайстерності».

Таблиця 3.13

Узагальнені результати сформованості ПМК МУФК в ЕГ та КГ

Рівні	Групи	
		Компоненти ПМК МУФК

		Мотиваційно-ціннісний		Когнітивно-знаннявий		Діяльнісно-методичний		Рефлексивно-аналітичний	
		к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
Високий	КГ (108)	15	13,89	18	16,67	16	14,81	13	12,04
	ЕГ(107)	30	28,04	33	30,84	36	33,64	23	21,50
Достатній	КГ (108)	24	22,22	25	23,15	24	22,22	23	21,30
	ЕГ(107)	45	42,06	41	38,32	46	42,99	45	42,06
Задовільний	КГ (108)	67	62,04	64	59,26	67	62,04	71	65,74
	ЕГ(107)	32	29,91	33	30,84	25	23,36	39	36,45
Низький	КГ (108)	2	1,85	1	0,93	1	0,93	1	0,93
	ЕГ(107)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00

Для встановлення достовірності отриманих результатів ми застосували метод математичної статистики: критерій λ Колмогорова-Смірнова. Як правило, такий метод застосовують для зіставлення двох розподілів: емпіричного розподілу ознаки з рівномірним або нормальним теоретичним чи зіставлення двох емпіричних розподілів. Критерій дає змогу виявити ті точки, в яких сума накопичених відмінностей між двома розподілами є максимальною, що надалі уможливило достовірність оцінки таких розбіжностей. Процедура розрахунків спочатку передбачає здійснення зіставлення частоти за першим рівнем або розрядом, а потім – за сумою двох перших розрядів, а далі – за сумою першого, другого й третього рівнів. Тож нагромаджені частоти до певного рівня кожного разу зіставляють.

При суттєвих відмінностях у двох розподілах у певний момент різниця нагромаджених частот зможе досягти критичного значення, яке забезпечує визнання вірогідності розходжень. Визначена різниця врахована у формулу критерію Колмогорова-Смірнова. Істотні розходження зростають залежно від збільшення емпіричного значення критерію.

Алгоритм розрахунку сформованості компонента залежно від завдань має певні характерні особливості, визначені дослідником. Усі наші підрахунки здійснені в програмному середовищі Excel.

Підраховування емпіричного значення критерію проведено з використанням такого алгоритму:

1. У таблицю внесено назви рівнів і емпіричні частоти, які їм відповідають.
2. Для кожного рівня емпіричні частоти в контрольних і експериментальних групах обчислено за відповідними формулами (3.1) та (3.2):

$$f_{\text{емп1}} = \frac{n_1}{N_1} \quad (3.1)$$

$$f_{\text{емп2}} = \frac{n_2}{N_2} \quad (3.2)$$

де $f_{\text{емп}}$ – це емпірична частота за даним розрядом; N_1, N_2 – це обсяги вибірок (кількість спостережень) відповідно у вибірках 1 і 2.

3. Різницю між нагромадженими емпіричними частотами обчислювали відповідно до кожного розряду, позначеного через d .
4. Визначено максимальну абсолютну величину різниці – d_{max} .
5. Обчислення емпіричного значення критерію λ Колмогорова-Смірнова здійснювали за формулою (3.3):

$$\lambda_{\text{експ}} = d_{\text{max}} * \sqrt{\frac{N_1 * N_2}{N_1 + N_2}} \quad (3.3)$$

2. Відповідність виявленого значення λ до певного рівня статистичної значущості оцінювали відповідно до таблиці критичних значень.

Табличні величини критичних значень при вибірці більшій за 100 обчислювали за формулою:

$$\lambda = 1,36 * \sqrt{\frac{N_1 + N_2}{N_1 * N_2}} \quad (3.4)$$

Загальна кількість учасників у нашому дослідженні становила 215, тобто за формулою (3.4) $\lambda = 0,1855$.

Із практичного боку оцінювання рівня значущості залежить від поставленого завдання щодо виявлення розбіжностей. Якщо $\lambda_{\text{емп}} \geq 0,1855$, тоді достовірні розходження між розподілами з надійністю не меншою 95%, проте, якщо отримане значення є меншим, тоді немає підстав для ствердження, що вибірки (групи) між собою різняться за рівнем досліджуваної ознаки.

Здійснимо аналіз результатів, отриманих на початку формувального етапу експерименту (табл. 3.14). (табл. 3.15).

Таблиця 3.14

**Статистична оцінка розбіжностей
між вибірками студентів на початку експерименту**

Рівні	Групи	Частота у групах f	Відносна частота у групах	Модуль різниці частот d	$\lambda_{\text{експ}}$
Високий	КГ	12	0,1111	0,01038	0,07613
	ЕГ	13	0,1215		
Достатній	КГ	24	0,2222	0,00961	
	ЕГ	23	0,2126		
Задовільний	КГ	62	0,5718	0,00167	
	ЕГ	61	0,5701		
Низький	КГ	10	0,0949	0,00089	
	ЕГ	10	0,0958		

За результатами обчислень $\lambda_{\text{експ}}=0,076 < 0,1855$, отримане емпіричне значення критерію виявилось меншим від критичного значення, тобто згідно з сформульованими вище статистичними гіпотезами, справедливою є основна статистична гіпотеза про недостовірність відмінностей між двома групами обстежених осіб (два емпіричних розподіли не відрізняються). Тому був проведений формуально-практичний етап експерименту. Здійснимо перевірку отриманих результатів за λ Колмогорова – Смирнова за визначеним раніше алгоритмом (табл. 3.15).

Таблиця 3.15

**Статистична оцінка розбіжностей
між вибірками студентів на завершення експерименту**

Рівні	Групи	Частота у групах f	Відносна частота у групах	Модуль різниці частот d	$\lambda_{\text{експ}}$
Високий	КГ	16	0,1435	0,142	
	ЕГ	31	0,2850		
Достатній	КГ	24	0,2222	0,191	
	ЕГ	44	0,4136		
Задовільний	КГ	67	0,6227	0,321	2,3554
	ЕГ	32	0,3014		
Низький	КГ	1	0,0116	0,012	
	ЕГ	0	0,0000		

За результатами обчислень $\lambda_{\text{експ}}=2,3554>0,1855$. Отже, нульову гіпотезу відкидають – і групи за розглянутою ознакою відрізняються істотно. Підтвердження цієї думки відображено цифровими значеннями рівнів сформованості досліджуваної компетентності в ЕГ та КГ й презентовано в таблиці 3.16.

Таблиця 3.16

Узагальнені результати рівнів сформованості ПМК МУФК

Рівні	КГ					ЕГ				
	Початок експерименту		Завершення експерименту		Δ	Початок експерименту		Завершення експерименту		Δ
	К-сть	%	К-сть	%		К-сть	%	К-сть	%	
Високий	12	11,11	16	14,81	3,70	13	12,15	31	28,97	16,82
Достатній	24	22,22	24	22,22	0,00	23	21,50	44	41,12	19,63
Задовільний	62	57,41	67	62,04	4,63	61	57,01	32	29,91	-27,10
Низький	10	9,26	1	0,93	-8,33	10	9,35	0	0,00	-9,35

Динаміку змін узагальнених результатів сформованості ПМК МУФК в ЕГ та КГ графічно подано на рисунку 3.9.

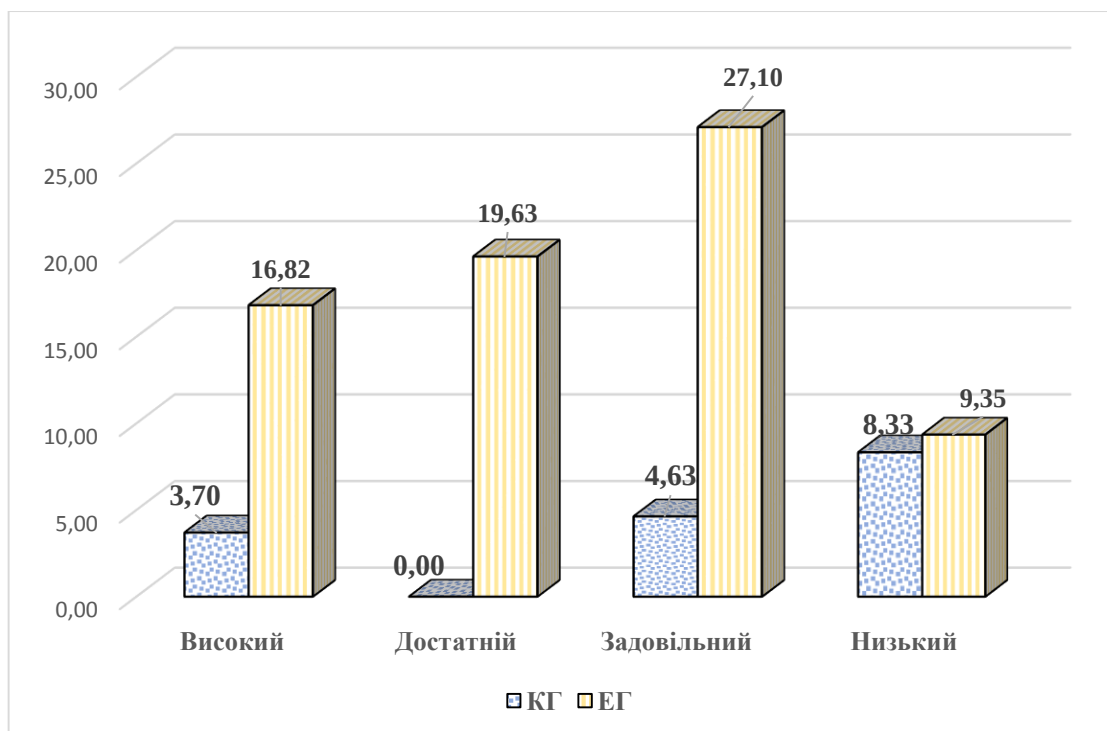

Рис. 3.9. Динаміка змін у КГ та ЕГ щодо сформованості ПМК МУФК

Отримані кількісні дані та їх порівняльний аналіз з даними констатувального підетапу експерименту дають змогу визначити, що діяльність, спрямована на формування ПМК МУФК через впровадження запропонованих традиційних й інноваційних технологій, які моделюють зміст авторського спеціально розробленого навчально-методичного забезпечення та реалізують педагогічні умови дослідження, була результативною. Реалізація розробленої методики збагатила досвід студентів вирішувати професійно-педагогічні проблемні ситуації, активізувала здатність МУФК до педагогічної рефлексії, розвинула активну методичну позицію та методичне мислення студентів тощо. Таким чином, емпірична достовірність висунутого нами припущення про ефективність обґрунтованих педагогічних умов формування ПМК МУФК підтверджена. Інакше кажучи, формувально-практичний етап експерименту довів, що впровадження в освітній процес ЗВО авторських педагогічних умов та структурно-функціональної моделі позитивно впливає на динаміку формування ПМК МУФК.

Висновки до розділу 3

Реалізація завдань дисертаційного дослідження передбачала організацію педагогічного експерименту, що охоплював чотири етапи: теоретико-орієнтувальний (2021-2022 рр.), діагностично-констатувальний (кінець 2022 н.р.), формувально-практичний (2022-2024 н.р.), результативно-підсумковий (2024 р.). Під час *теоретико-орієнтувального* (2021-2022 рр.) етапу проведено: аналіз філософської, педагогічної, психологічної, методично-фізкультурної, навчально-методичної літератури з проблеми підготовки МУФК до реалізації вимог НУШ, впровадження особистісного підходу на уроках ФК, інноватизації ФВ учнів в ЗЗСО; визначення актуальності дослідження проблеми формування ПМК МУФК; конкретизацію об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження; виокремлення ключових суперечностей, що розкривають нагальність формування ПМК МУФК; обґрунтування вагомості ідей міждисциплінарності, технологічності та інноваційності в організації формування ПМК МУФК тощо. *Діагностично-констатувальний етап* відтворив логіку проведення зрізів для встановлення стану ПМК МУФК. Крім того, впродовж констатувального підетапу педагогічного експерименту було конкретизовано структурні складники ПМК МУФК; виокремлено, обґрунтовано і описано специфіку реалізації педагогічних умов формування ПМК МУФК; спроектовано структурно-функціональну модель формування ПМК МУФК; здійснено розподіл студентів на контрольні та експериментальні групи. *Формувально-практичний етап* дослідження (2022-2024 н.р) спрямовуваний на впровадження запропонованих інноваційних теоретико-методичних рішень в процес формування ПМК МУФК та доведення їх ефективності. Четвертий – *результативно-підсумковий* етап дослідження (2024 р.) – передбачав доведення ефективності виокремлених педагогічних умов й розробленої структурно-функціональної моделі та методики їх реалізації засобами математичної статистики.

Для впровадження педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування ПМК МУФК розроблено авторську методику, згідно з положеннями якої організовували навчання студентів у ЕГ. Згадана методика охоплювала

теоретичну складову (збагачені новітніми інформаційними масивами про сутність категорій «методика ФВ», «здоровий спосіб життя», «ЗЗ технології в ФВ учнів», «новітні види спорту в НУШ», «моделювання змісту фізкультурно-спортивної освіти», «ФК», «ФВ», «професійна майстерність УФК», «методична діяльність УФК в НУШ», «технології ФВ учнів з ООП», «технології ФВ нормотипових учнів», «фізкультурно-спортивний освітній процес» положення дисциплін «Теорія і методика фізичного виховання школярів» та «Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ»); *компоративну складову* (інформаційні блоки, які розкривають специфіку методики ФВ учнів середніх шкіл в зарубіжних країнах); *практичну складову* (відомості про реальну практику ФВ в ЗЗСО, що трансформувала та оновлювала зміст курсів «Теорія і методика фізичного виховання школярів», «Професійно-педагогічна комунікація вчителя фізичної культури», «Педагогіка з основами педмайстерності»); *діяльнісну складову* (сукупність практико-зорієнтованих компетентнісних завдань (кейсові завдання, евристичні вправи, міждисциплінарні проєкти, сценарії для проведення мікровикладання, ситуативні компетентнісно зорієнтовані завдання тощо), кожне з яких характеризували контекстністю, квазіпрофесійністю, міждисциплінарністю та технологічністю).

Цифрові дані, отримані наприкінці формувально-практичного етапу дослідження, свідчать про кращу динаміку формування компонентів ПМК МУФК в ЕГ, ніж в КГ, адже: високий рівень *сформованості мотиваційно-ціннісного компонента* ПМК МУФК діагностовано в 30 (28,04%) студентів ЕГ й лише 15 (13,89%) КГ, що на 14,15% менше, ніж в КГ; достатній рівень – виявили 45 (42,06%) здобувачів ЕГ, проте лише 24 (22,22%) студенти КГ, що на 19,86% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень продемонстрували 67 (62,04%) студентів КГ, а в ЕГ – 32 (29,91%) МУФК, що на 35 (32,13%) менше, ніж в КГ; низький рівень сформованості цього компонента ПМК МУФК діагностовано наприкінці формувально-практичного етапу дослідження лише в КГ – 2 (1,85%); високий рівень *сформованості когнітивно-знаннєвого компонента* досліджуваної компетентності виявлено в 33 (30,84%) студентів ЕГ й 18 (16,67%) здобувачів в КГ, що на 14,17%

менше, ніж в КГ; достатній рівень – виявили 41 (38,32%) здобувач ЕГ, однак лише 25 (23,15%) студентів КГ, що на 15,17% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень діагностовано в 64 (59,26%) студентів КГ, а в ЕГ – 33 (30,84%) МУФК, що на 31 (18,42%) менше, ніж в КГ; низький рівень сформованості когнітивно-знаннєвого компонента наприкінці формувально-практичного етапу дослідження продемонстрував лише 1 (0,93%) в КГ, що на 0,93% більше, ніж в ЕГ; високий рівень *сформованості діяльнісно-методичного компонента* ПМК МУФК діагностовано в 36 (33,64%) студентів ЕГ й лише 16 (14,81%) КГ, що на 18,83% менше, ніж в КГ; достатній рівень було виявлено в 46 (42,99%) студентів ЕГ, зате лише 24 (22,22%) студенти КГ, що на 20,77% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень продемонстрували 67 (62,04%) студентів КГ, а в ЕГ – 25 (23,36%) МУФК; низький рівень сформованості *діяльнісно-методичного компонента* ПМК МУФК наприкінці формувально-практичного етапу дослідження продемонстрували лише здобувачі КГ – 1 (0,93%); високий рівень сформованості *рефлексивно-аналітичного компоненту* ПМК МУФК наприкінці експерименту виявлено в 23 (21,50%) студентів ЕГ й лише 13 (12,04%) КГ, що на 9,46% менше, ніж в КГ; достатній рівень – 45 (42,06%) студентів ЕГ, проте лише 23 (21,30%) студентів КГ, що на 20,76% менше, ніж в ЕГ; задовільний рівень продемонстрували 71 (65,74%) студент КГ, а в ЕГ – 39 (36,45%) МУФК, що на 29,29% менше, ніж в ЕГ; низький рівень діагностовано лише в КГ – 1 (0,93%);

Для встановлення достовірності отриманих результатів ми застосували метод математичної статистики: критерій λ Колмогорова-Смірнова. За результатами обчислень $\lambda_{\text{експ}}=2,3554>0,1855$. Отже, нульову гіпотезу відкинуто, і групи за розглянутою ознакою відрізняються істотно. Підтвердження цієї думки відображено цифровими значеннями рівнів сформованості досліджуваної компетентності в ЕГ та КГ.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні згенеровано новий погляд на проблему формування ПМК МУФК, уміщений в теоретичних й методичних засадах її розв'язання. У процесі дослідно-експериментальної роботи отримано результати, які підтверджують досягнення поставленої мети дослідження та вирішення завдань, що дало змогу зробити такі висновки:

1. За допомогою аналізу наукової літератури та оцінки реального стану підготовки МУФК до професійної діяльності окреслено ключові напрями оновлення його змісту та організації навчання (забезпечення *особистісної спрямованості навчання*; використання методології діяльнісного підходу для досягнення *практичної орієнтованості* освітнього процесу; реалізації *квазіпрофесійних та контекстних* форм та методів навчання; ініціювання *активності та самостійності* студентів у прийнятті педагогічних рішень; актуалізації *самостійної роботи* МУФК; впровадження ідей *team teaching* в підготовку МУФК; забезпечення *єдності освітньої, дослідницької та практичної* діяльності; інтегрування в освітній процес педагогічних ЗВО ІКТ та продуктів цифрових технологій; забезпечення готовності студентів до використання засобів адаптивної ФК в майбутній професійній діяльності; реалізація принципів системності та цілісності процесу формування професійних компетентностей майбутніх учителів предметної галузі «ФК»). Виокремлені інноваційні вектори спрямовані на реалізацію вимог соціального замовлення до результатів підготовки МУФК у ЗВО, оновленого професійного стандарту, концепції НУШ, приписів нормативно-правових документів, що регулюють фізкультурно-спортивне та фізичне виховання учнівської молоді в ЗЗСО.

Системне оновлення вимог до особистості учителя фізичної культури відображено в численних наукових публікаціях, що витлумачують специфіку формування ПМК МУФК з різних точок зору. Погляди дослідників на цю проблему систематизовано в чотири умовні напрями. Прихильники першого напрямку активно дискутують щодо змістового наповнення та зв'язку між категоріями

«методична компетентність», «дидактична компетентність», «предметно-методична компетентність» при професійно-педагогічній підготовці МУФК. Представники другої течії конкретизували складники ПМК. Їхні думки подібні в тому, що до структури ПМК МУФК належать різноманітні професійно значущі якості та специфічні здатності, вияв яких спрямовує вчителів до прийняття методично доцільних рішень щодо організації ФВ учнів у мовах оновлення середньої освіти України. Низка поглядів дослідників-прихильників третього напрямку зорієнтована на пояснення сутності, змісту та значення методичної роботи в професійно-педагогічній діяльності МУФК. Питання визначення дієвих засобів оновлення процесу формування ПМК МУФК досліджено в межах четвертого напрямку.

Засадничими векторами оновлення процесу формування ПМК МУФК вважають міждисциплінарність, інноваційність та технологічність як основи організації професійно-педагогічної підготовки студентів в ЗВО. *Інноваційність* реалізували завдяки апелюванню до потенціалу інноваційних педагогічних технологій (технології рівневої диференціації, мікрОВикладання, методичні майстерні, ігрові, навчальні станції, мультимедійні, кейс-технології, проєктні, цифрові, здоров'язбежувальні, адаптивні, інтерактивного навчання та навчання у співпраці та інші популярні інновації). Це водночас дало змогу досягнути *технологічності*, яка сприяла: проблематизації й контекстуалізації квазіпрофесійної освітньої діяльності МУФК; розвитку педагогічної рефлексії студентів щодо ефективності власних методичних розробок для реалізації завдань з метою зміцнення та збереження здоров'я учнів ЗЗСО засобами ФВ; побудови індивідуальної системи сенсів методичної діяльності УФК у свідомості кожного студента окресленої спеціальності; актуалізації прагнення студентів до самореалізації у сфері предметно-методичної діяльності; суб'єктивування елементів змісту предметної підготовки тощо. Досягнення інноваційності та технологічності у забезпеченні теоретичної, методичної, предметної й практичної підготовки МУФК до ефективної професійної діяльності в напрямі генерування дієвих методичних рішень щодо фізичного виховання учнів ЗЗСО в актуальних

реаліях освітньої ситуації корелювало з *міждисциплінарністю* навчання студентів. У практичному вимірі її реалізували під час застосування ідей міждисциплінарної інтеграції. Це створювало умови для забезпечення дослідницької й інноваційної спрямованості освітньої діяльності студентів для індивідуально-творчого розвитку здобувачів. Водночас досягнення міждисциплінарності, інноваційності та технологічності формування ПМК МУФК базоване на впровадженні в освітній процес ЗВО авторського навчально-методичного забезпечення, що інтегрувало інноваційні та адаптовані міждисциплінарні ситуативні завдання, програвання яких відбувалось на основі використання сукупності педагогічних технологій.

2. Вивчення змісту ПМК МУФК як складного поліфункціонального феномену у структурі особистості конкурентного педагога ХХІ століття дало змогу конкретизувати її структурні складники. У такий спосіб виокремлено *компоненти* (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-знаннєвий, діяльнісно-методичний, рефлексивно-аналітичний), *критерії* (усвідомлена студентом цінність методичної діяльності учителя фізичної культури в розрізі забезпечення здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти; системність, глибина, інтегрованість професійних знань студентів; система наукових, дослідницьких, методичних умінь і навичок, необхідних для здійснення творчих задумів під час проектування і конструювання уроку фізичної культури, проведенні виховного заходу, організації взаємодії з дітьми, батьками, громадськістю тощо; здатність до критичного аналізу, осмислення й оцінки власної предметно-методичної професійної діяльності з метою підвищення її ефективності) та *показники* її сформованості за чотирма рівнями (високий, достатній, задовільний, низький).

3. Виокремлено та теоретично обґрунтовано ряд педагогічних умов формування ПМК МУФК (забезпечення професійної мотивації студентів до методично доцільної професійної діяльності для збереження та зміцнення здоров'я учнів; розширення й актуалізація змісту підготовки майбутніх вчителів фізичної культури з метою систематизації предметно-методичних знань студентів;

створення практико-зорієнтованого предметного середовища підготовки майбутніх вчителів фізичної культури; організація педагогічної підтримки самоосвітньої діяльності студентів щодо створення власних предметно-методичних навчальних продуктів). Упровадження кожної педагогічної умови спрямовували на формування конкретного компонента ПМК МУФК.

Використання методу моделювання дало змогу розробити авторську структурно-функціональну модель формування ПМК МУФК. Запропонована схематична архітектура знань охоплює п'ять блоків – *цільовий, теоретико-методологічний, змістовно-технологічний, контрольньо-аналітичний, результативний*. Цільовий блок інтегрує мету дослідження: формування високого рівня ПМК МУФК в освітньому процесі ЗВО. *Теоретико-методологічний* відображає методологічні засади системного, діяльнісного, особистісно-зорієнтованого й аксіологічного підходів; містить загальнопедагогічні (фундаменталізації, науковості, доступності, зв'язку теорії з практикою, свідомості та активності освітньої діяльності, гуманізації освіти систематичності та ін.) й специфічні (*професійної спрямованості, контекстності, аксіологічності, моделювання освітньої діяльності студентів, акмеологічності та ін.*) принципи дослідження. *Змістовно-технологічний* блок розкриває низку методів, форм, засобів та етапів формування ПМК МУФК, пов'язаних з імплементацією в освітній процес ЗВО запропонованих педагогічних умов. *Контрольно-аналітичний* блок презентує складники ПМК МУФК й спрямовує до виявлення ефективності експериментальної педагогічної діяльності. *Результативний* – передбачає виявлення конкретних результатів процесу формування ПМК МУФК, встановлення їхньої відповідності поставленим меті та завданням. Структурно-функціональна модель формування ПМК МУФК має такі властивості: цілісність (всі блоки-складники взаємодіють один з одним й спрямовані на досягнення кінцевого результату), системність (складається з елементів, кожен з яких є невіддільним її складником), відкритість і гнучкість (структуру моделі можуть наповнювати нові знання відповідно до зміни вимог щодо якості професійної підготовки МУФК).

4. Формувально-практичний етап дослідження був націлений на розробку та експериментальну перевірку результативності методики впровадження педагогічних умов і структурно-функціональної моделі формування ПМК МУФК. Узагальнюючи аналіз змін, що відбулися в сформованості ПМК в здобувачів ЕГ порівняно зі студентами КГ, які стали учасниками освітнього процесу, сформованого з урахуванням запропонованої нами методики, можна констатувати її результативність. Порівняння стану сформованості компонентів досліджуваної компетентності та їх середніх показників на констатувальному (вхідному) та результативно-підсумковому (контрольному) етапах дослідження показало, що зміни мають не випадковий характер.

Після експерименту кількість МУФК, які володіють високим та достатнім рівнем сформованості мотиваційно-ціннісного, когнітивно-знаннєвого, діяльнісно-методичного, рефлексивно-аналітичного компонентів ПМК МУФК, значно зросла порівняно з КГ. Водночас істотно зменшилась кількість здобувачів, які демонструють задовільний рівень сформованості згаданих складників ПМК. Це підтверджено критерієм Колмогорова-Смірнова. Зміни, що відбулися у рівнях сформованості ПМК МУФК у студентів експериментальної групи, показали, що кількісні показники також покращилися і є статистично доведеними, оскільки $\lambda_{\text{експ}}=2,3554 > 0,1855$. Отже, нульову гіпотезу відкинуто, і групи за розглянутою ознакою відрізняють істотно. Підтвердження цієї думки відображено цифровими значеннями рівнів сформованості досліджуваної компетентності в ЕГ та КГ. У КГ до початку експерименту високий рівень сформованості ПМК виявили 12 (11,11%) студентів, а наприкінці – 16 (14,58%), проте в ЕГ відповідно – 13 (12,15%) і 31 (28,97%), що на 14,39% більше, ніж в КГ. Достатній рівень сформованості ПМК діагностовано на початку експерименту в 24 (22,22%) студентів КГ і 24 (22,22%) здобувачів після завершення експерименту. Тобто змін ніяких не відбулося. В ЕГ зовсім інша динаміка. На початку експерименту було 23 (21,50%) студенти з достатнім рівнем, а наприкінці – 44 (41,12%), що на 18,9% більше, ніж в КГ. Здобувачів з середнім рівнем сформованості ПМК в КГ на початку (62 (57,4%)) і наприкінці (67 (62,04%)) була фактично рівна кількість. Навіть можемо

стверджувати про негативну тенденцію в бік збільшення здобувачів, які володіють цим рівнем сформованості ПМК МУФК. В ЕГ кількість студентів з задовільним рівнем в кінці експерименту (32 (29,91%)) порівняно з початком (61 (57,01%)) суттєво зменшилась – на 27,1%. Кількість студентів з низьким рівнем сформованості ПМК зменшилась в обох категоріях груп, проте в ЕГ динаміка позитивніша.

Запропоноване дисертаційне дослідження має завершальний характер, проте не вичерпує всіх аспектів професійної підготовки МУФК, натомість охоплює лише авторський погляд на той її фрагмент, що стосується формування ПМК студентів зазначеної спеціальності. Перспективними напрямками подальшого наукового пошуку в рамках означеного предмета дослідження вбачаємо вивчення можливостей міждисциплінарної інтеграції у формуванні методичної грамотності МУФК, дослідження результативності технології педагогічних майстерень у формуванні індивідуального педагогічного стилю студентів педагогічних ВЗО; впровадження варіативних освітніх курсів для розвитку спеціальних компетентностей МУФК, необхідних для реалізації завдань НУШ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Адаптивне фізичне виховання в системі підготовки бакалаврів за спеціальністю середня освіта (фізична культура) (2020):* навч. посіб./ укладачі В. А. Товт, В. Я. Сусла. Ужгород: «ТОВ "РiК-У"», 165.
2. Алексеев, О. О. (2022). Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до диференціації та індивідуалізації фізичного виховання учнів. *Молодь і ринок*, 3–4 (201–202), 139–145.
3. Алексеев, О. О. (2022). *Теоретичні та практичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями.* (Дис. на ... док. пед. наук: 13.00.04). Хмельницький національний університет, Хмельницький, 611.
4. Алексеев, О. О. (2021b). Структурні складники готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Академічні студії*, 8, 78–82.
5. Алексеев, О. О. (2021a). *Методично-технологічне забезпечення оновлення підготовки майбутніх учителів фізичної культури в педагогічних ЗВО до організації індивідуальної роботи з учнями.* Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 120.
6. Ашиток, Н. І. (2020). Інформаційно-комунікативний аспект розвитку сучасної вищої освіти в Україні. *Вісник Національного авіаційного університету*, 1 (31), 128–133.
7. Бабич, В. І. (2015). *Професійна підготовка майбутніх учителів до виховання соціально-здорових підлітків : теорія і практика.* Луганськ : Держ. закл. «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка», 488.
8. Балахничева, Г. В., Заремб, Л. В., Цьось, А. В. (2013). *Професійна майстерність учителя фізичного виховання : навч. посіб.* Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 64.

9. Балашов, Д. І. (2017). Обґрунтування моделі процесу підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до інноваційної професійної діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 12 (55), 89–93.
10. Безкопильний, О. О. (2020). *Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі: теорія та методика* : монографія. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 522.
11. Бермудес, Д. В. (2016). Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*, 137, 200–203.
12. Бех, І. Д. (2010). Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці. *Педагогіка і психологія*, 2, 26–31.
13. Бех, Ю. В., Слепцов, А. І. (2012). *Філософські проблеми сучасного управління складними системами : ідеї, принципи і моделі* : монографія. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 405.
14. Биков, В. Ю. (2008). *Моделі організаційних систем відкритої освіти* : монографія. К. : Атака, 684.
15. Богданова, Г. С. (2013). Характеристика педагогічних умов підвищення рівня професійної компетентності вчителя фізичної культури. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 8(2), 18–24.
16. Бойчук, Ю. Д., Боярська_хоменко, А. В. (2021). Досвід інновацій загально-педагогічної підготовки майбутніх учителів. *Дидактика*, 3, 37–43.
17. Бойчук, Ю., Козлов, А., Науменко, Н., Гриньова, М. (2022). Порівняльний аналіз активності здобувачів вищої освіти під час навчання в асинхронному режимі з дисципліни «Фізичне виховання» в умовах карантину та військового стану. *Новий Колегіум*, 1/2(107), 50–55.
18. Бугайова, Л. П., Отравенко, О. В. (2020). Майбутній учитель фізичної культури – лідер інновацій. *Advancing in research and education: The XII th International scientific and practical conference* (La Rochelle, 7–10 december, 2020). France: La Rochelle, 292–295.

19. Бугайчук, К. Л. (2017). Мікронавчання: поняття, особливості, переваги. *Ін Дистанційне навчання – старт із сьогодення в майбутнє : збірник науково-методичних праць III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (7-8 червня 2017 року, Харків). Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна.* 26.
20. Будник, О.Б. (2021). *Розвиток цифрової компетентності майбутніх педагогів у Новій українській школі. Інноваційні освітні технології в Новій українській школі: монографія.* Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 245.
21. Важинський, С. Е., Щербак, Т. І. (2016). *Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб.* Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 260.
22. Ваколюк, А., Шелюк, В., Симонович, Н. (2021). Інноваційні технології у системі фізичного виховання здобувачів вищої освіти. *Іноватика у вихованні*, 14, 128–134. DOI: <http://dx.doi.org/10.35619/iuu.v1i14.431>
23. Васьков, Ю. В. (2016). Інноваційні підходи до організації фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. *Теорія та методика фізичного виховання*, 04, 5–12.
24. Вдовиченко, Р. (2017). Теоретичні аспекти проблеми формування системи ціннісних орієнтацій студентської молоді. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 4 (59), 125–129.
25. *Великий тлумачний словник сучасної української мови (2009) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел.* Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 1736.
26. Вихрущ, В. О., Козловський, Ю. М., Ковальчук, Л. І. (2017). *Основи наукових досліджень у галузі педагогіки: підручник.* Тернопіль: Крок, 340.
27. Воропай, Н. (2010). Становлення поняття «самоосвітня компетентність» у науково- методичній літературі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, 17, 27–32.

28. Васкан, Г. І., Єремія, Я. І. (2020). *Оздоровчі види рухової діяльності: навчально-методичний посібник*. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 208.
29. Галаманжук, Л. Л., Єдинак, Г. А. (2019). *Основи наукових досліджень : навч.-метод. посібник*. Кам'янець-Подільський : Рута, 150.
30. Гауряк, О. Д., Киселиця, О. М. (2012). Формування педагогічної культури майбутніх учителів фізичної культури в процесі фахової підготовки у ВНЗ. *Вісник Запорізького національного університету*, 2 (8), 27–35.
31. Гільова, І. (2017). Впровадження інноваційних технологій та їх елементів на уроках фізичної культури. *Фізичне виховання в школі*, 3, 22–24.
32. Глазунов, С. І. (2015). Деякі аспекти вдосконалення методичної компетентності викладача фізичного виховання спеціальної фізичної підготовки і спорту. *Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): науковий часопис*, 3(1), 104–107.
33. Головенкін, В. П. (2019). *Педагогіка вищої школи : підручник*. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 290.
34. Гончар, Г. (2015). Концептуальні підходи до пояснення нового вектора формування особистої фізичної культури студентів у процесі неспеціальної фізкультурної освіти. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*, 18, 43–47.
35. Гончаренко, І. С. (2024). Педагогічна діяльність як основа педагогічної майстерності учителя фізичної культури. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*, 3К(176), 187-190. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).40](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).40)
36. Грабик, Н. М., Грубар, І. Я. (2022). Цифрові технології в підготовці вчителів фізичної культури. *Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи: матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (м.Тернопіль, 28 квітня, 2022). Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 87–90.

37. Грибан, Г. Л. (2024). Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої діяльності в загальноосвітній школі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 3К (176), 190–194. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).4](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).4)
38. Грибан, Г., Гарлінська, А., Солодовник, О., Ткаченко, П., Пилипчук, П. (2024). Структура методичної компетентності вчителя фізичної культури. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*, 3 (175), 66–70.
39. Гринченко, І. Б. (2014). Професійна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання: досвід європейських країн. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*, 42, 39–50.
40. Гринчук, А. А., Чехівська, Ю. С. (2018). Застосування інноваційних технологій як засобу підвищення мотивації студентів до занять фізичним вихованням. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*, 1, 145–150.
41. Гудим, С., Гудим, М., Кулик, Н. (2018). Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до оздоровчої діяльності – веління часу. *Актуальні проблеми фізичного виховання та методики спортивного тренування*, 2, 17–20.
42. Даниско, О. (2021). Моделювання системи формування професійних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Теорія і методика професійної освіти*, 37, 170–174.
43. Даниско, О. (2021). Удосконалення предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Витоки педагогічної майстерності*, 28, 55–63.
44. Даниско, О., Семеновська, Л. (2019). Характеристика методів професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Педагогічні науки*, 74, 43–48.
45. Деделюк, Н. А. (2014). *Теорія і методика адаптивної фізичної культури : навч.-метод. посібник для студентів*. Луцьк : Вежа-Друк, 68.
46. Демінська, Л. О. (2013). *Аксіологічні засади професійно-педагогічної*

підготовки майбутніх учителів фізичного виховання: монографія. Донецьк: Юго-Восток, 436.

47. Денисенко, Н. Г. (2020a). *Особистісно зорієнтоване фізичне виховання у Новій українській школі (для підготовки майбутніх учителів фізичної культури)* : навч.- метод. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 208.

48. Денисенко, Н. Г. (2020b). *Учитель фізичної культури нового покоління : орієнтація на особистість*: монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 200.

49. Денисенко, Н. Г. (2020c). *Формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури: теорія та методика*: монографія. Луцьк : СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 460.

50. Дерека, Т. Г. (2017). *Акмеологічні засади неперервної професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання*. (Дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04). Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 548.

51. Джеджула, О. М., Нечепоренко, М. А. (2018). *Професійно-особистісний саморозвиток в контексті актуальних трендів освітньої парадигми сучасності: навчальний посібник*. Миколаїв: Формат, 169.

52. Дикий, О. Ю. (2019). Сучасні підходи до організації фізичного виховання школярів. *Науковий пошук*, 1 (101), 24–28.

53. Драгнєв, Ю. В. (2013). *Професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору: теорія та практика* : монографія. Луганськ : ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 475.

54. Дручик, В. Д. (2017). *Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі*. (Дис. на ... канд. пед. наук : 13.00.04). Приватний вищий навчальний заклад «Академія рекреаційних технологій», Луцьк, 247.

55. Дручик, В. Д. (2017). *Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'я збережувальних технологій у старшій школі*. (Автореф. дис. на ... канд. пед. наук : 13.00.04). Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова Київ, 20.

56. Дубовик, Ю. М. (2018). *Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до формування морально-вольових якостей учнів основної школи.* (Автореф. дис. на ... канд. пед. наук : 13.00.04). Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 20.

57. Дубровська, О. М. (2022). Вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту: критерії та показники. *Військова освіта*, 2 (46), 70–79.

58. Дутчак, Ю. В. (2021). *Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.* (Дис. ... док. пед. наук : спец. 13.00.04). Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 539.

59. Дутчак, Ю. В. (2021). *Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.* (Дис. ... доктора пед. наук : спец. 13.00.04). Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 539.

60. Дутчак, Ю. В., Сущенко, Л. П. (2019). Науковий тезаурус дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 67, 197–201.

61. Дутчак, Ю. В., Сущенко, Л. П. (2019). Науковий тезаурус дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 67, 197–201.

62. Дух, Т. І., Кіщак, М. Ю., Свищ, Я. С. (2023). Інтерактивні методи навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Фізична культура і спорт». *Вісник Прикарпатського університету*, 41, 18–24.

63. Дядя, О. (2018). Професійне самовдосконалення. Поради для вчителів фізичного виховання. *Здоров'я та фізична культура*, 3, 11–12.

64. Єремія Я., Єремія І. (2024). Формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в умовах сучасної освіти:

теоретичні аспекти. *Physical culture and sport: scientific perspective*, 1(1), 216–219.
<https://doi.org/10.31891/pcs.2024.1.33>

65. Єремія, Я. І. (2020). Особливості залучення до систематичної рухової активності учнів старших класів. *Інноваційна педагогіка*, 22, 4, 219–223.

66. Єремія, Я. І. (2022). Зміст предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. *Молодіжна наука заради миру та розвитку : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (9-11 листопада 2022 року, м. Чернівці)*. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 468–472.

67. Єремія, Я. І. (2022). Інновації у професійній діяльності вчителя фізичної культури. *Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (22-23 листопада 2022 р., м. Івано-Франківськ)*. Івано-Франківськ: Івано-Франківський фаховий коледж, 28–31.

68. Єремія, Я. І. (2022). Предметно-методична компетентність майбутніх учителів фізичної культури: до питання виокремлення структурних складників. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології : зб. наук. праць*, 16, 73–89.

69. Єремія, Я. І. (2023). Перспективні напрями формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти України. *Актуальні проблеми освітньої галузі України: матеріали Регіональної науково-практичної конференції молодих учених*. (14 лютого 2023 року, м. Херсон) / за ред. Кузьменка В. В., Кохановської О. В. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2023. 50–52. URL: http://dspace.s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9747/1/Formation_of_independent_work.pdf

70. Єремія, Я. І. (2023). Сучасні тренди професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в ЗВО. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку фундаментальних, прикладних, загальнотехнічних та безпекових наук: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті академіка Академії наук вищої освіти України, професора Анатолія Володимировича Касперського (20 червня, 2023 р., м. Київ)*. Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 122–125.

71. Єремія, Я. І. (2023). Формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури: актуальна проблема педагогічної теорії та практики. *Modern research in world science: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції* (Львів, 29-31 січня 2023 р.). Львів: SPC «Sci-conf.com.ua». 638–644. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/02/MODERN-RESEARCH-IN-WORLD-SCIENCE-29-31.01.23.pdf>

72. Єремія, Я. І. (2024). Педагогічні умови і структурно-функціональна модель формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої освіти України. *Педагогічний дискурс*. 34. 28-32.

73. Єремія, Я. І., Васкан, І. Г. (2021). Шляхи та форми активізації розумової діяльності учнів середнього шкільного віку на уроках фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова*, 4 К(132), 21, 79–83.

74. Єремія, Я. І., Васкан, І. Г., Батюк, А. М. (2022). Впровадження фітнес-технологій у сучасний процес фізичної культури. *Інноваційна педагогіка*, 22: 4, 19–22.

75. Єремія, Я. І., Єремія, І. Р. (2023). Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до інноваційної професійно діяльності. *Молодіжна наука заради миру та розвитку : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (8-10 листопада 2023 року, м. Чернівці)*. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 311-312.

76. Єремія, Я. І., Єремія, І. Р. (2023). Предметно-методична компетентність майбутнього учителя фізичної культури: теоретичні засади формування. *Фізична культура і спорт: досвід та перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (6-7 квітня 2023 р., м. Чернівці)* / за ред. Я. Б. Зорія. Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 100–104.

77. Єремія, Я. І., Костюк, К. В. (2023). Інноваційна спрямованість педагогічної професійної діяльності вчителя фізичної культури. *Фізична культура*

і спорт: досвід та перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (6-7 квітня 2023 р., м. Чернівці) / за ред. Я. Б. Зорія. Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 106–109.

78. Єремія, Я. І., Кузь, А. В. Методична компетентність як мета та результат підготовки майбутнього учителя фізичної культури. *Фізична культура і спорт: досвід та перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (6-7 квітня 2023 р., м. Чернівці) / за ред. Я. Б. Зорія. Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 109–111.*

79. Єремія, Я. І., Мороз, О. О., Дубець, К. М. (2022). Ефективність впливу занять тай-бо аеробікою на фізичний стан жінок зрілого віку. *Інноваційна педагогіка*, 44: 3, 122–125.

80. Єремія, Яна, Єремія, Іван (2020). Шляхи підвищення розвиваючої спрямованості уроків фізичної культури. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 34, 2, 254–258.

81. Мороз, О.О., Єремія, Я.І. (2023). Ціннісно-орієнтований підхід у процесі післядипломної освіти вчителів фізичної культури під час воєнного стану в Україні. *Фізична терапія, ерготерапія: сучасні виклики та перспективи розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (15 лютого 2024 року, м. Чернівці) / за редакцією Я.Б. Зорія. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 68–71.*

82. Мосейчук, Ю. Ю., Єремія, Я. І. (2023). Погіршення стану здоров'я учнівської молоді як детермінанта оновлення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої освіти у напрямі формування предметно-методичної компетентності. *Physical culture and sport: scientific perspective*, (1), 29–34. <https://doi.org/10.31891/pcs.2023.1.4>

83. Єремія, Я. І. (2022). Theoretical and methodological foundations of the formation of subject-methodical competence of future teachers of physical culture in higher education institutions of ukraine. *Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal* (<https://issn2391-4165.webnode.com.ua/>), 04 (36).

URL: <https://issn2391-4165.blogspot.com/2024/10/20227.html> (accessed 29 November 2022).

84. Жорова, І. Я., Кузьмич, Т. О., Назаренко, Л. М. (2012). *Самоосвіта педагога як умова підвищення його професійної компетентності: методичні рекомендації*. Херсон. РІПО, 80.

85. Задорожна-Княгницька, Л. В. (2022). Теоретичні засади моделювання професійної підготовки майбутніх педагогів у закладі вищої освіти. *Актуальні проблеми науки та освіти: збірник матеріалів XXIV підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ* (Маріуполь, 4 лютого 2022 р.). Маріуполь : МДУ, 355–357.

86. Зайцева, Ю. В., Тараненко, І. В., Корносенко, О. К. (2020). Інтеграція навчальної і професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури в процесі фахової підготовки. *Педагогічні науки*, 75/76, 50–55.–

87. Заїкін, А., Жигульова, Е., Рябцев, С., Марчук, В., Марчук, Д., & Козак, Є. (2020). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування культури здоров'я молодших школярів. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*, (17), 22–27. <https://doi.org/10.32626/2309-8082.2020-17.22-27>

88. Іваненко, О. О., Шапрак, О. А. (2023). Особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у процесі змішаного навчання. *Інноваційна педагогіка*, 1(65), 173–177.

89. Іванова, Л. І. (2013). *Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я : теорія та методика* : монографія. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 600.

90. Каплінський, В. В., Белінська, Т. В., & Міненок, А. (2020). Особливості зарубіжного досвіду підготовки майбутніх учителів в контексті їх професійного становлення. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*, 4(124), 32–38. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.4\(124\).06](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.4(124).06)

91. Карасевич, С. А. (2018). *Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурноспортивної діяльності у закладах загальної середньої освіти*, монографія. Умань: ВПЦ «Візаві», 204.
92. Карпюк, Р. П. (2020). Особливості професійної підготовки фахівців для галузі адаптивної фізичної культури в зарубіжних країнах. URL: <https://ap.uu.edu.ua/article/152> (дата звернення: 20.10.2023)
93. Кашуба, Анатолій (2024). Особистісно-професійна мотивація на фізичне самовдосконалення як умова підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації змагальної діяльності зі спортивних ігор. *Věda a perspektivy*, 7(38), doi:[10.52058/2695-1592-2024-7\(38\)-163-173](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-7(38)-163-173)
94. Кенсицька, І. (2017). Модель формування цінностей здорового способу життя студентів у процесі фізичного виховання. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*, 4, 69–76.
95. Кисельов, В. О., Рибалко, П. Ф. (2020). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масових заходів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*, 44, 63–70.
96. Коваленко, Ю. О. (2020). *Вступ до спеціальності «Фізичне виховання»* : навчальний посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 65.
97. Ковальова, Ю. А. (2022). Педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до формування морально-вольових якостей у старшокласників. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 3 (К): 147, 171–175.
98. Коновальська, Л. О. (2011). Формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі організації навчання фахових дисциплін. (Автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04). Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, Київ, 22.
99. Котенджи, Л. В., Дека, І. П., Бойченко, С. В. (2023). Модернізація процесу підготовки викладачів фізичного виховання у вищих навчальних закладах

України: стандарти, інноваційні моделі. *Академічні візії*, 17. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/267/249> (дата звернення: 16.04.2023).

100. Крупеня, С. В., Лаврентьєв, О. М., Романчук, К. С. (2021). Основи методичної майстерності вчителя фізичної культури з гімнастики. *Розвиток обдарованої особистості: світовий та вітчизняний контексти : матер. методологічного семінару* (м. Київ, 18–20 листопада 2021 року). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 251–256.

101. Кузьмінський, Анатолій, (2023). Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Естетика і етика педагогічної дії*, 28, 209–221.

102. Куликовський, С. (2014). Генеза поняття «компетентність» у європейській та українській педагогічній науці. *Людинознавчі студії. Педагогіка*, 29, 92–103.

103. Кульбач, Л., Швидун, Л., Шахова, К. (2017). Сучасні підходи до розвитку професійної компетентності педагога НУШ. *Інноваційна педагогіка*, 56: 1, 28–31.

104. Кульбач, Л., Швидун, Л., Шахова, К. (2023). Сучасні підходи до розвитку професійної компетентності педагога НУШ. *Інноваційна педагогіка*, 56: 1, 28–31.

105. Кучай, О. В., Біда, О. А., Кучай, Т. П. (2024). Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до групової взаємодії учнів. *Актуальні питання у сучасній науці*, 2(20), 726–732. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-2\(20\)-726-732](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-2(20)-726-732)

106. Лазоренко, С. (2021). Теорія і практика формування інформаційно-цифрової культури майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах змішаного навчання. *Освіта. Інноватика. Практика*, 9 (2), 38–47.

107. Левченко, Ф. Г. (2021). Самоосвітня діяльність вчителя в умовах компетентісно орієнтованої освіти. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725227/1/PRIORITY-DIRECTIONS-OF-SCIENCE->

AND-TECHNOLOGY-DEVELOPMENT-24-26.01.21-750-754.pdf (дата звернення: 10.09.2023)

108. Левченко, Т. І. (2011). *Мотивація суб'єкта в різних видах діяльності*. Вінниця: Нова Книга, 448.

109. Лисенко, Л. Л. (2018). Мотивація до навчання, як один із факторів впливу на формування здатності до креативно-інноваційної діяльності майбутніх учителів фізичної культури. *Modern scientific researches*, 4: 2, 79–87.

110. Литвин, А. В. (2014). *Методологічні засади поняття «педагогічні умови» : на допомогу здобувачам наукового ступеня*. Львів : СПОЛОМ, 76.

111. Литвин, А. В. (2016). Проблема обґрунтування педагогічних умов у наукових дослідженнях. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми*, 44, 119–123.

112. Литвиненко, О. М. (2014). *Професійна майстерність вчителя фізичної культури: навчально-методичний посібник*. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 161.

113. Лівак, П. Є. (2024). Особливості підготовки вчителів фізичної культури в іноземних закладах вищої освіти в контексті застосування сучасних цифрових платформ в умовах дистанційного середовища. *Академічні візії*, (36). URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1401> (дата звернення: 16.10.2024)

114. Лук'янова, Л. Б. (2017). *Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід*. ГС «Українська асоціація освіти дорослих». Київ: ТОВ «ДКС-Центр», 147.

115. Макаренко, А., Клименко, Ю. (2021). Структурні компоненти методичної компетентності майбутнього учителя фізичної культури. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 41: 2, 215–220

116. Максимчук, І. (2016). Експериментальна перевірка моделі розвитку педагогічної майстерності майбутнього вчителя фізичної культури. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць*, 1, 117–123.

117. Маріонда, І. І. (2022). Теоретичні аспекти адаптації майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. *Молодь і ринок*, 2 (200), 77–81.

118. Махровська, Н. А., Погромська, Г. С., Колесник, С. В. (2023). Проєктування технологічної карти як продуктивної моделі діяльнісного уроку. *Вересень*, 3(98), 22–32.

119. Мельник, Н. (2020) Застосування інноваційних технологій у фізичному вихованні. *Студентський науковий вісник*, 45, 168–171.

120. Мельничук, І. М. (2011). *Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій*. (Дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04). Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 584.

121. Мельнік, А. О., Черній, В. П. (2017). Формування мотивації до навчальної діяльності майбутніх учителів фізичної культури. *Наука і освіта*, 8, 150–156.

122. *Моделювання професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів: монографія* (2019) /За ред. С. С. Вітвицької. Житомир: Вид. О.О. Євенок, 304.

123. Моїсєєв, С. О., Гузар, В. М., Свирида, В. С. (2021). Нова фізична культура у вимірах інновацій. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор та одноборств у закладах вищої освіти*, 1, 91–94.

124. Мосейчук, Ю. Ю. (2018). *Теоретико-методологічні основи формування культури здоров'я у майбутніх учителів фізичної культури*. Чернівці: «Місто», 2018. 436 с.

125. Мосейчук, Ю. Ю. (2019). Формування ціннісного ставлення до культури здоров'я як основна вимога професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогічні науки*, 87, 128-133. doi:<https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2019-87-24>

126. Мосейчук, Ю. Ю. (2017). Системний та праксеологічний підходи у формуванні культури здоров'я майбутніх учителів фізичної культури : загальнотеоретичні розвідки. *Науковий вісник Ужгородського університету*.

Серія : Педагогіка. Соціальна робота, 1, 164– 167.

127. Москаленко, Н. В. (2015). Інноваційна діяльність у фізичному вихованні загальноосвітніх навчальних закладів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, 4, 35–38.

128. Мостецька, О. І., Лаврін, Г. З. (2022). Застосування сучасних гаджетів у процесі фізичного виховання. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор та одноборств у закладах вищої освіти*, 1, 142–145.

129. *Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи* (2016). Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (Дата звернення: 15.05.2022).

130. Носко, М. О. (2012). Проблеми і шляхи підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. *Вісник Чернігівського нац. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*, 92: 1, 184–187.

131. Носовець Н. М., Пискун О. М., Бойко Т. В. (2021). Самоосвітня діяльність майбутнього вчителя у процесі педагогічної практики. URL: <https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7476/1/Самоосвітня%20діяльність%20майбутнього%20вчителя%20у%20процесі%20педагогічної%20практики.pdf> (дата звернення: 10.09.2023) doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.4769580>

132. Онопрієнко, Ольга, Олександр, Онопрієнко (2023). Аналіз формування базових професійних компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури у ЗВО. *Людинознавчі студії*, 7, 169–175.

133. Опушко, Н. (2024). Моделювання професійної підготовки фахівців за дуальною формою навчання у вищих навчальних закладах німецькомовних країн. *Освіта. Інноватика. Практика*, 12(3), 48–55. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i3-007>

134. Осадченко, І. (2010). Термінологічний аналіз дидактичних категорій: «система», «вид», «тип», «модель», «технологія». *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини*, 1, 217–226.

135. Отравенко, О. В. (2019). Інноваційні методи навчання як основа якісної професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. *Open educational e-environment of modern University, special edition*. 3, 222–230. doi: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s21>.
136. Отравенко, О. В., Бугайова, Л. П., Новицький, Л. М. (2021). Педагогічні умови готовності майбутніх учителів фізичної культури до інновацій та лідерства в умовах нової української школи. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*, 2 (340): II, 54–64.
137. Павленко, В. О. (2017). Педагогічна майстерність вчителя фізичної культури в умовах реформування середньої освіти. *Збірник наукових праць*, 7, 178–183.
138. Павленко, В. О. (2017). Педагогічна майстерність вчителя фізичної культури в умовах реформування середньої освіти. URL: https://journals.uran.ua/cvs_konf/article/view/99564 (дата звернення: 20.10.2023)
139. Папуча, В. М. (2010). *Формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя фізичного виховання в процесі фахової підготовки*. (Автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04). Класичний приватний університет. Запоріжжя, 20.
140. Петренко, І. Г. (2015). Аналіз напрямків модернізації фізичного виховання студентів ВНЗ. *Молодий вчений*, 2(17), 497–500.
141. Печко, О. М. (2015). *Формування професійного мислення майбутніх учителів фізичної культури засобами педагогічних ситуацій*. (Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04). Житомирський державний університет імені Івана Франка. Чернігів, 238.
142. Пономарьов, О. С., Зінченко, Л. В. (2019). *Професійна відповідальність у спортивній педагогіці* : навч. посібн. Харків: НТУ «ХПІ». Видавець О. А. Мірошніченко, 200.
143. Пономарьов, О. С., Середа, Н. В., Чеботарьов, М. К. (2015). *Моделювання діяльності фахівця*: навчально-методичний посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 58.

144. Пономарьов, О. С. (2016). *Модель професійної діяльності фахівця*. Харків: НТУ «ХП», 36.

145. Потапчук, Т. В. (2021). Готовність до самоосвітньої діяльності майбутніх вчителів початкових класів: емпіричне дослідження. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 100:1, 138–146. doi: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-100-1-138-146>

146. Приймак, С. (2020). Теоретико-методологічні основи спортивно-педагогічного удосконалення в системі професійної освіти майбутніх учителів фізичної культури. *Сучасні проблеми підготовки та професійного удосконалення працівників сфери освіти: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції* (23–24 квітня 2020 року, м. Чернігів). Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. В., 83–85.

147. Приймак, С. Г. (2018). *Методична система розвитку функціональних можливостей майбутніх учителів фізичної культури у процесі спортивно-педагогічного удосконалення*. (Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02). Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Чернігів, 40.

148. *Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»*: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736-20 від 23.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення: 20.01.2023 р.).

149. *Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація»* (2016) : Указ Президента України №42/2016. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/422016-19772> (дата звернення: 20.09.2022 р.)

150. *Про освіту* (2017): Закон України № 2145-VIII від 5.09.2017 р. *Вісник Верховної Ради України (ВВР)*, 38-39, 380.
151. *Про повну середню загальну освіту* (2020): Закон України від 16.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення: 22.05 2023 р.).
152. *Про пріоритети розвитку фізичної культури і спорту в Україні* (2008) : Указ Президента України від 21.07.2008 № 640/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/640/2008> (дата звернення: 25.08 2022 р.).
153. *Про фізичну культуру і спорт* (1993) : Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII. Дата оновлення: 16.07.2019 р. URL : <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (дата звернення : 27.11.2019 р.).
154. Проценко, А. А. (2018). *Формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики*. (Дис. ... канд. пед. наук. : 13.00.04). Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. Кропивницький, 332.
155. *Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у системі післядипломної освіти: науково-методичний посібник* (2021). / Єрмоленко, А. Б., Набок, М. В., Шевчук, С. С., Масліч, С. В., Кулішов, В. С. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 101.
156. Рой, С. Д. (2015). Самоосвітня компетентність майбутніх учителів предметів гуманітарного циклу, її сутність та структура. *Наука і освіта*, 8, 125–129.
157. Сабатовська, І. С., Бобокало, С. В. (2019). Моделювання професійної діяльності майбутніх викладачів в умовах магістерської підготовки. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 2, 22–27.
158. Сабатовська, І. С., Кайдалова, Л. Г. (2014). *Моделювання діяльності фахівця* : навчальний посібник Харків: НФаУ, 180.
159. Сисоєва, С., Соколова, І. (2010). *Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження*. Київ : Видавничий дім «ЕКМО», 362.
160. Сікора, В. В. (2021). *Формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в освітньому процесі закладів вищої освіти*.

(Дис. ... докт. філософії: 011 Освітні, педагогічні науки). Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Харків, 294.

161. Скирта, О. С. (2023). *Методичні вказівки щодо самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи практичної діяльності вчителя фізкультури»*. Кременчук: Видавничий відділ КрНУ, 17.

162. Согоконь, О., Донець, О. (2023). Підвищення професійної підготовки та впровадження моделі формування професійної компетентності сучасного вчителя фізичної культури. *Physical culture and sport: scientific perspective*, (1), 13–21. <https://doi.org/10.31891/pcs.2023.1.2>

163. Соловйов, В. Ф. (2018). Методика формування педагогічної майстерності у майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 50, 326–330.

164. Соловйов, В. (2013). Психолого-педагогічні умови підвищення готовності майбутніх викладачів фізичного виховання до педагогічної діяльності. *Педагогіка і психологія професійної освіти*, 3, 152–161.

165. Солтик, О. О. (2018). *Формування професійної надійності майбутніх вчителів фізичної культури: теорія і практика* : монографія. Хмельницький : ХНУ, 371.

166. Сопотницька, О. В. (2016). *Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до тренерської діяльності в ігрових видах спорту*. (Дис... канд. пед. наук : 13.00.04). Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький, 367.

167. Сопотницька, О. В. (2016). *Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до тренерської діяльності в ігрових видах спорту*. (Дис... канд. пед. наук : 13.00.04). Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький, 367.

168. *Стандарт вищої освіти України. Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність 017 Фізична культура і спорт*, (2021). URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/017-Fizkultura.sport-bakalavr.28.07.pdf>

(дата звернення: 25. 09. 2022р.).

169. Стасенко, Олексія (2020). Основи методичної майстерності майбутнього вчителя фізичної культури в області гімнастики. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/53036469.pdf> (дата звернення: 20.10.2023)

170. Степанченко, Н. І. (2016). *Система професійної підготовки учителів фізичного виховання* : монографія. Львів : Піраміда, 652.

171. Стинська, В. (2020). Моделювання професійної діяльності майбутніх викладачів закладів вищої освіти. *Нові технології навчання*, 1(94), 321-325.

172. Столяренко, О. В. (2015). Моделювання педагогічної діяльності у підготовці фахівця: навчально-методичний посібник. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 196.

173. *Сучасний словник з педагогіки* (2010) / за ред. Е. С. Рапацевич. Мінськ: Сучасна школа, 928.

174. *Сучасний тлумачний словник української мови : 100 000 слів* (200) / уклад. Н. Д. Кусайкіна, Ю. С. Цибульник; за ред. В. В. Дубічинського. Харків : Школа, 1008.

175. Сущенко, А. В. (2012). Інформаційно-комунікаційні технології і засоби навчання в професійній підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту. *Вісник Запорізького національного університету*, 1 (7), 104–111.

176. Танасійчук, Юлія (2020). Мотиваційно-ціннісна складова підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до здійснення здоров'язбережувальної діяльності. *World Science*. 6(58), 3. doi:https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/30062020/7118

177. Теплицька, А. О. (2015). Модель і моделювання в професійній освіті майбутніх вчителів. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 6 (69), 181–191.

178. Ткаченко, В., Усатова, І., Ведмедюк, А., Рубан, А. (2024). *Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до використання здоров'язбережувальних*

технологій у дитячих оздоровчих таборах: монографія. Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 181.

179. Токарева, С. В. (2015). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до корекційно-оздоровчої роботи в школі. *Наука і освіта*, 9, 186–190.

180. Турчак, А. Л., Маркова, О. В. (2019). Педагогічна майстерність вчителя фізичної культури у позакласній фізкультурно-оздоровчій та спортивно-масовій роботі. *Наукові записки*, 183, 38–42. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2019-1-183-38-42>.

181. Ханікянц, О. В. (2018). *Соціальна роль вчителя. Професійна діяльність фахівця фізичної культури: лекція для студ. Спеціальності 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)»*. Львів: ЛДУФК, 10.

182. Хмельницька, О. (2023). Підготовка до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Перспективи та інновації науки*, 12(30), 521–532.

183. Ходацька, О. (2019). Педагогічна майстерня як інтерактивна форма розвитку професіоналізму вчителів української мови та літератури в умовах неформальної освіти. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, (14), 171-188. <https://doi.org/10.37041/2410-4434-2019-14-12>

184. Хома, Т. В. (2024). Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*, 3, 88–91. <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-3-14>

185. Хомяк, Г. (2023). Компетентність майбутніх учителів фізичної культури у створенні позитивного соціально-психологічного клімату в спортивній команді. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, (2), 58–66. <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2023.282463>

186. Цісарук, В., Цісарук, І. (2018). Самоосвітня компетентність майбутнього вчителя трудового навчання та технологій. *Молодь і ринок*, 7(162), 32–36.

187. Цюняк, О. П. (2020). Моделювання системи професійної підготовки

майбутніх магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 70: 4, 188–192.

188. Чалий, Ю. В. (2020). Особливості використання форм дистанційного навчання у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогіка і сучасні аспекти фізичного виховання : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф.*, (м. Харків, 21–22 квітня 2020 року). Харків: «Магнолія», 58–61.

189. Чалій, Л. В. (2017). *Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму*. (Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04). Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки. Луцьк, 290.

190. Чиженко, Т. М., Коваленко, Ю. О. (2019). *Професійна майстерність учителя фізичної культури : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Фізична культура і спорт» освітньо-професійної програми «Фізичне виховання»*. Запоріжжя : ЗНУ, 109.

191. Чистякова, М., Козак, Є., Петров, А. Формування мотивації студентів до саморозвитку та самоосвіти. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*, 20, 57–60.

192. Чистякова, М., Юрчишин, Ю., Боднар, А., & Скавронський, О. (2024). Формування в майбутніх учителів фізичної культури потреби в професійному саморозвитку. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, (1(29), 25–33. doi:[https://doi.org/10.31499/2307-4914.1\(29\).2024.305083](https://doi.org/10.31499/2307-4914.1(29).2024.305083)

193. Шапаренко, Х. А. (2018). *Теорія і практика особистісного самовдосконалення майбутніх педагогів дошкільної освіти: монографія*. Харків: ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 347.

194. Шаповалова, І. В. (2014). Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до самовдосконалення та формування основ здорового способу життя: теоретичний аспект. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 36, 427–437.

195. Шевченко, О. В., Мельнік, А. О. (2021). Формування професійних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури в процесі виробничої практики. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 3 (131), 432–435.

196. Шевченко, О. В., Язловецька, О. В (2018). *Педагогіка фізичного виховання та спортивної діяльності* : навчальний посібник. Харків : Мачулін, 192.

197. Шевченко, О., Мельнік, А. (2018). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. URL: https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova8/subor/Shevchenko_Melnik.pdf (дата звернення: 19.11.2023 р.)

198. Шевчук, І. В. (2023). Підготовка майбутніх вчителів до використання інноваційних технологій у процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку. *Академічні візії*, 3 URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/381> (дата звернення: 19.04.2024 р.)

199. Шиян, Б. М. (2019). *Теорія і методика фізичного виховання школярів*. Тернопіль: Навчальна книга: Богдан, 272.

200. Школа, О. М., Бойченко, А. В., Суровов, О. А. (2019). Формування готовності впровадження здоров'язберезувальних технологій в процесі професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*, 4(327): 2, 139–147.

201. Школа, О. М., Бойченко, А. В., Суровов, О. А. (2019). Формування готовності впровадження здоров'язберезувальних технологій в процесі професійнопедагогічної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*, 4(327): 2, 139–147.

202. Шукатка, О. В. (2020). Цифровізація професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту як закономірність інформатизації суспільства. *Фізико-математична освіта*, 4 (26), 141–147.

203. Щекотиліна, Н. Ф. (2022) Основи підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Психолого-педагогічний супровід підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти: збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 205-річчю Університету Ушинського*, (6 червня 2022 р., м. Одеса). Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 101–105.

204. Щекотиліна, Н. Ф. (2019). *Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до індивідуальної роботи з учнями в умовах інклюзії*. (Дис. ... канд. пед. наук. : 13.00.04). Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса, 260.

205. Щербатюк, Н. І., & Логвінова, Я. О. (2021). Педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до туристичної роботи. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (201), 176-179. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-201-176-179>

206. Яворська, Т. Є. (2016). Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту засобами міжпредметної інтеграції. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова : зб. наук. праць*, 2 (71), 365–368.

207. Яворська, Т. Є. (2016). Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту засобами міжпредметної інтеграції. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*, 2 (71), 365–368.

208. Ягупов, В. В., Одеров, А. М. (2019). Методика розвитку методичної компетентності викладачів фізичного виховання ВВНЗ у системі післядипломної освіти. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : матеріали III міжнарод. наук.- практ. конф.* (м. Київ, 21–22 листопада 2019 р.). К. : НУОУ, 279–280.

209. Ястребов, М. М. (2017). *Використання веб-орієнтованих технологій у здоров'язбережувальному навчанні учнів початкових класів*. (Дис. на ... канд. пед.

наук за спеціальністю: 13.00.10). Інститут інформаційних технологій і засобів навчання, Київ, 328.

210. Ячнюк, І. О. (2017). Теоретична підготовка майбутніх учителів фізичної культури як один з компонентів професійного становлення. *Молодий вчений*, 3.1 (43.1), 316–319.

211. Alieksieiev, O. (2021). Experimental system of vocational training of physical culture teachers for organization pupils' individual work. *Scientific journal of polonia university*, 48: 5, 8–14.

212. Allen, D. W. (1966). *Microteaching*. Massachusetts : Addison-Wesley Publishing, 276.

213. Budnyk, O., Matveieva, N., Fomin, K., Nazarenko, T., & Kalabska, V. (2021). Preparation of future teachers for the introduction of digital innovation in a rural school: problems and prospects. *Revista Brasileira De Educação Do Campo*, 6, e13124. DOI: <http://dx.doi.org/10.20873/uft.rbec.e13124>.

214. Bush, R. N. (1968). *Microreaching: a description*. Stanford University: Mimeograph, 142.

215. Improving the psychophysiological condition of secondary school learners through the Olympic education program during the Covid-19 pandemic (2023) / Yaroslav, Galan, Yuriy, Moseychuk, Yuriy, Dutchak, Andrii, Korolianchuk, **Yana, Yermiia**, Olena Yarmak, Yurii Kurnyshev, Svitlana Duditska, Olena Hauriak, Olga Beshlei. *Retos: nuevas tendencias en educación física, deporte y recreación*, 49, 845–852. (Webofscience).

216. Carson, R. L., Castelli, D. M., Kulinna, P. H. (2017). CSPAP Professional Preparation: Takeaways from Pioneering Physical Education Teacher Education Programs. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 88 (2), 43–51.

217. Castelli, D. M., Carson, R. L., Kulinna, P. H. (2018). PETE Programs Creating Teacher Leaders to Integrate Comprehensive School Physical Activity Programs. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 88 (1), 8–10.

218. Cavanaugh, S. (2022). *Microteaching: Theoretical origins and practice*. *Educational Practice and Theory*, 44 (1), 167–175.

219. Chiew, H. N. (2017). Pre-service Teachers Teaching Critical Literacy through Microteaching: Possibilities and Constraints. *Changing English*, 1: 24, 81–90.
220. Chróinín, D., Fletcher, T., O’Sullivan, M. (2018). Pedagogical principles of learning to teach meaningful physical education. *Journal Physical Education and Sport Pedagogy*, 23 (2), 117–133.
221. Cinici, A. (2016). Pre-service Teachers’ Science Teaching Self-efficacy Beliefs: The Influence of a Collaborative Peer Microteaching Program. *Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning*, 3: 24, 228–249.
222. Ensign, J., Woods, A., Kulinna, P., McLoughlin, G. (2018). The teaching performance of first-year physical educators. *Journal Physical Education and Sport Pedagogy*, 23 (6), 592–608.
223. Fletcher, T., Baker, K. (2015). Prioritising classroom community and organisation in physical education teacher education. *Journal Teaching Education*, 26 (1), 94–112.
224. Hernandez-Martinez, P., Vos, P. (2018). «Why do I have to learn this?» A case study on students’ experiences of the relevance of mathematical modelling activities. *ZDM Mathematics Education*, 50, 245–257. <https://doi.org/10.1007/s11858-017-0904-2>
225. Kokoulina O. (2020). Microlearning 101: Using a Little Learning to Grow Big Skills. Ispring. eLearning Basics. URL: <https://www.ispringsolutions.com/blog/how-to-create-microlearning-courses> (дата звернення: 20.10.2023)
226. Kvam, P. (2000). The effect of active learning methods on student retention in engineering statistics. *American Statistician*, 54, 136–140.
227. Kyriakides, E., Tsangaridou, N., Charalambous, C., Kyriakides, L. (2017). Integrating generic and content-specific teaching practices in exploring teaching quality in primary physical education. *European Physical Education Review*, 24 (1), 418–448.
228. Lassnigg, L. (2015). Competence-based education and educational effectiveness. A critical review of the research literature on outcome-oriented policy making in education. *Department of Sociology, Institute for Advanced Studies*. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/212124194.pdf> (дата звернення: 20.07.2023)

229. Lavay, B., Henderson, H., French, R., Guthrie, S. (2012). Behavior management instructional practices and content of college/university physical education teacher education (PETE) programs. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 17 (2), 195–210.
230. Loyens, S. M., Magda, J., Rikers, R. M. (2008). Self-directed learning in problem-based learning and its relationships with self-regulated learning. *Educational Psychology Review*, 20, 411–427.
231. Mulder, M. (2012). Competence-based Education and Training. *The Journal of Agricultural Education and Extension*, 4, 305–314 (<http://dx.doi.org/10.1080/1389224X.2012.670048>).
232. Otravenko, O. (2019). Інноваційні методи навчання як основа якісної професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. *Електронне наукове фахове видання “Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету”*, 5, 222–230. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s21>
233. Shogren, K. A. (2011). Culture and self-determination: A synthesis of the literature and directions for future research and practice. *Career Development for Exceptional Individuals*, 34, 115–127.
234. Swanson, D. A., Morrison, P. A. (2010). Teaching business demography using case studies. *Popul Res Policy Rev*, 20(1), 93–104.
235. Tolochko, S. (2019). Professional-synergetic scientific-methodic competency of teachers in the postgraduate pedagogical education system. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 4(31), 23–27.
236. Wolters, C. A. (2011). Regulation of motivation: Contextual and social aspects. *Teachers College Record*, 113, 265–283.
237. Yin, R. (1994). *Case study research: Design and methods*: (2nd ed.). Beverly Hills, CA: Sage Publishing, 171.

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ
ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Наукові праці у виданнях,

включених до переліку наукових фахових видань України:

1. **Єремія, Я.І.,** Єремія, І.Р. (2020). Шляхи підвищення розвиваючої спрямованості уроків фізичної культури. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 34, 2, 254–258 (*Особистий внесок: проведений аналіз основних шляхів підвищення розвиваючої спрямованості уроків фізичної культури; проаналізовано основні недоліки уроків фізичної культури, які не дозволяють на належному рівні підвищувати їх ефективність і стан викладання в навчальному закладі*).
2. **Єремія, Я. І.,** Васкан, І. Г., Батюк, А. М. (2022). Впровадження фітнес-технологій у сучасний процес фізичної культури. *Інноваційна педагогіка*, 22: 4, 19–22. (*Особистий внесок: Визначено основні етапи впровадження фітнес-технологій в ході проведення уроків фізичної культури, зроблено аналіз ефективності впровадження фітнес-технологій в сучасний процес фізичної культури. Обґрунтовано чому фітнес-технології є одним із засобів підвищення інтересу та креативності учнів, створення системної підтримки позитивних емоцій, оптимізації умов фізичного виховання, підвищення їх щільності та глобальної привабливості та рушійної сили.*)
3. **Єремія, Я. І.** (2020). Особливості залучення до систематичної рухової активності учнів старших класів. *Інноваційна педагогіка*, 22, 4, 219–223.
4. **Єремія, Я. І.,** Васкан, І. Г. (2021). Шляхи та форми активізації розумової діяльності учнів середнього шкільного віку на уроках фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені*

М.П.Драгоманова, 4 К(132), 21, 79–83. (*Особистий внесок*: Наведено способи формування стійкого інтересу серед учнів до вивчення та занять фізичною культурою. Визначено основні методи та форми роботи з учнями на уроках фізичної культури, що активізують розумову діяльність учнів середнього шкільного віку).

5. Єремія, Я. І. (2022). Предметно-методична компетентність майбутніх учителів фізичної культури: до питання виокремлення структурних складників. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології* : зб. наук. праць, 16, 73–89.

6. Мосейчук, Ю. Ю., **Єремія, Я. І.** (2023). Погіршення стану здоров'я учнівської молоді як детермінанта оновлення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої освіти у напрямі формування предметно-методичної компетентності. *Physical culture and sport: scientific perspective*, (1), 29–34. (*Особистий внесок*: виявлено взаємозв'язок стану здоров'я учнівської молоді і необхідності організації спеціальності предметно-методичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої педагогічної освіти України в сучасних умовах.).

7. **Єремія, Я.І.**, Єремія, І.Р. (2024). Формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в умовах сучасної освіти: теоретичні аспекти. *Physical culture and sport: scientific perspective*, 1(1), 216–219. (*Особистий внесок*: Розглянуто сутність понять «предметна компетентність» та «методична компетентність» з точки зору їх важливості для професійної діяльності вчителя фізичної культури; проаналізовано основні підходи до формування цих компетентностей, включаючи інноваційні методи та технології навчання).

Наукові праці у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у наукометричних базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

8. Improving the psychophysiological condition of secondary school learners through the Olympic education program during the Covid-19 pandemic (2023) / Yaroslav Galan, Yuriy Moseychuk, Yuriy Dutchak, Andrii Korolianchuk, **Yana Yermiia**, Olena Yarmak, Yurii Kurnyshev, Svitlana Duditska, Olena Hauriak, Olga Beshlei. *Retos*.

Vol. 49. P. 845–852. (Scopus, Web of Science) (Q2 – <https://www.scimagojr.com/journalsearch.php?q=21100468901&tip=sid&clean=0>)

(Особистий внесок: була залучена до проведення дослідження в Чернівецьких спеціалізованих школах для експериментальної перевірки ефективності запропонованої нами методики).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

9. Єремія, Я. І. (2022). Зміст предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. *Молодіжна наука заради миру та розвитку: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (9-11 листопада 2022 року, м. Чернівці)*. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 468–472.

10. Єремія, Я. І. (2023). Формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури: актуальна проблема педагогічної теорії та практики. *Modern research in world science: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції* (Львів, 29-31 січня 2023 р.). Львів: SPC «Sci-conf.com.ua». 638–644. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/02/MODERN-RESEARCH-IN-WORLD-SCIENCE-29-31.01.23.pdf>

11. Єремія, Я. І. (2023). Перспективні напрями формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти України. *Актуальні проблеми освітньої галузі України: матеріали Регіональної науково-практичної конференції молодих учених*. (14 лютого 2023 року, м. Херсон) / за ред. Кузьменка В. В., Кохановської О. В. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2023. 50–52. URL: http://dspace.s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9747/1/Formation_of_independent_work.pdf

12. Єремія, Я. І. (2023). Сучасні тренди професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в ЗВО. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку фундаментальних, прикладних, загальнотехнічних та безпекових наук: матеріали*

III Всеукраїнської науково–практичної конференції пам’яті академіка Академії наук вищої освіти України, професора Анатолія Володимировича Касперського (20 червня, 2023 р., м. Київ). Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 122–125.

13. **Єремія, Я. І., Єремія, І. Р.** (2023). Предметно-методична компетентність майбутнього учителя фізичної культури: теоретичні засади формування. *Фізична культура і спорт: досвід та перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції* (6-7 квітня 2023 р., м. Чернівці) / за ред. Я. Б. Зоря. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 100–104. (Особистий внесок: проведено опитування студентів, які здобувають кваліфікацію «вчитель фізичної культури» за освітньо-професійною програмою бакалавра спеціальності 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)» – «Фізична культура». Проаналізуємо відповіді майбутніх учителів фізичної культури).

14. **Єремія, Я. І., Єремія, І. Р.** (2023). Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до інноваційної професійно діяльності. *Молодіжна наука заради миру та розвитку : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції* (8-10 листопада 2023 року, м. Чернівці). Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 311-312. (Особистий внесок: визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури до управління процесом впровадження освітніх інновацій у практику роботи закладу загальної середньої освіти).

15. Мороз, О.О., **Єремія, Я.І.** (2023). Ціннісно-орієнтований підхід у процесі післядипломної освіти вчителів фізичної культури під час воєнного стану в Україні. *Фізична терапія, ерготерапія: сучасні виклики та перспективи розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (15 лютого 2024 року, м. Чернівці) / за редакцією Я.Б. Зоря. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 68–71. (Особистий внесок: визначені ціннісні орієнтації педагогічних працівників у процесі післядипломної освіти під час воєнного стану в Україні).

16. **Єремія, Я.І., Єремія І. Р.** Педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої

освіти. *Актуальні питання фізичної культури, спорту та ерготерапії*: матеріали IV Міжнародного науково-спортивного конгресу студентів та молодих вчених (Чернівці, 11-12 квітня 2024 р.) / за редакцією Я. Б. Зорія, О.М Киселиці, Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2024. С. 83-85. (*Особистий внесок*: визначені основні педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури для забезпечення ефективності та якості їхньої професійної підготовки).

**Опубліковані праці, які додатково відображають
наукові результати дисертації:**

17. Єремія, Я.І., Мосейчук, Ю.Ю., Мороз, О.О. Предметно-методична компетентність майбутнього вчителя фізкультури: аспекти формування. *Вісник Прикарпатського університету*. Серія: Фізична культура. 2023 Березень 28; 39: 95 с. (*Особистий внесок*: встановлено теоретико-методологічні основи підвищення предметно-методичної компетентності май-бутніх учителів фізичного виховання. розглянуто сутність і структуру поняття “предметно-методична компетентність майбутнього вчителя фізичної культури” як узагальненої мети та результату його професійної компетентності, що характеризується інтеграцією теоретичних знань у спеціальність).

18. Єремія, Я.І. (2022). Теоретико-методологічні підвалини формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої освіти України. *Social and Human Sciences*. №04 (36)

Навчально-методичні праці

19. Васкан, Г. І., **Єремія, Я. І.** (2020). Оздоровчі види рухової діяльності: навчально-методичний посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 208. (*Особистий внесок*: визначено обсяги добової рухової активності з використанням показників маси тіла та коефіцієнта; форми організації оздоровчо-рекреаційних занять; ходьби і бігу, плавання та інших водних видів оздоровчо-рекреаційної рухової активності аеробної спрямованості).

Відомості про апробацію результатів дисертації

1. Міжнародна науково-практична конференція «Молодіжна наука заради миру та розвитку» м. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича, 9-11 листопада 2022 року *(дистанційна участь)*
2. Міжнародна науково-практична конференція «Modern research in world science» м. Львів, 29-31 січня 2023 р *(дистанційна участь)*
3. Регіональна науково-практична конференція молодих учених « Актуальні проблеми освітньої галузі України» м. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 14 лютого 2023 року *(дистанційна участь)*
4. III Всеукраїнська науково–практична конференція пам’яті академіка Академії наук вищої освіти України, професора Анатолія Володимировича Касперського «Актуальні проблеми та перспективи розвитку фундаментальних, прикладних, загальнотехнічних та безпекових наук» м. Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 20 червня, 2023 р. *(дистанційна участь)*
5. IV Міжнародна науково-практична конференція «Фізична культура і спорт: досвід та перспективи» м. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича, 6-7 квітня 2023 р. *(очна участь)*
6. Міжнародна науково-практична конференція «Молодіжна наука заради миру та розвитку» Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 8-10 листопада 2023 року *(дистанційна участь)*
7. Міжнародна науково-практична конференція «Фізична терапія, ерготерапія: сучасні виклики та перспективи розвитку» м. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича, 15 лютого 2024 року *(дистанційна участь)*
8. IV Міжнародна науково-спортивний конгрес студентів та молодих вчених «Актуальні питання фізичної культури, спорту та ерготерапії» Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 11-12 квітня 2024 р. 2024. *(очна участь)*

Додаток В

Анкета для експертів (викладачів), які стали учасниками опитування з метою визначення переліку потенційно ефективних педагогічних умов формування у майбутніх учителів фізичної культури предметно-методичної компетентності

Дайте, будь ласка, відповідь на запитання: Які педагогічні умови, на Ваш погляд, є найбільш ефективними у процесі формування у майбутніх учителів фізичної культури предметно-методичної компетентності?

Пояснення до таблиці: у графі «кількість балів» проставте числа від 1 до 12, вказавши більшою цифрою (вищим балом) важливішу педагогічну умову, меншою – менш важливу.

№ з/п	Організаційно-педагогічні умови	Кількість балів
1	Орієнтація майбутніх учителів фізичної культури на використання інноваційних технологій навчання ФК шляхом формування позитивної мотивації і ціннісного ставлення студентів до цієї діяльності	
2	Організація педагогічної підтримки самоосвітньої діяльності студентів щодо створення власних предметно-методичних навчальних продуктів	
3	Розширення знаннєвої бази студентів зі специфіки предметної галузі ФК	
4	Залучення студентів до самостійної проектно-дослідницької діяльності у розробці власних проектів застосування інноваційних технологій на уроках ФК	

Продовж. додатка В

5	Створення практико-зорієнтованого предметного середовища підготовки майбутніх вчителів фізичної культури	
6	Сприяння опануванню студентами вміннями, навичками і досвідом використання інноваційних технологій ФК на уроках ФК в НУШ	
7	Взаємозв'язок теоретичних уявлень щодо до використання інноваційних технологій на уроках ФК в НУШ із набутими вміннями й навичками	
8	Дидактичне обґрунтування змісту спеціальних дисциплін, раціональна послідовність вивчення матеріалу	
9	Забезпечення емоційності навчання і створення сприятливої атмосфери в процесі формування у майбутніх учителів фізичної культури предметно-методичної компетентності	
10	Забезпечення професійної мотивації студентів до методично доцільної професійної діяльності для збереження та зміцнення здоров'я учнів	
11	Розширення й актуалізація змісту підготовки майбутніх вчителів фізичної культури з метою систематизації предметно-методичних знань студентів	

Джерело: [розроблено автором].

Додаток Г

Діагностичні матеріали для визначення стану сформованості мотиваційно-ціннісного компонента предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури

Анкета

для студентів з метою визначення рівня сформованості мотиваційного-ціннісного компонента предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури

(розробка автора)

Шановний студенте!

Використовуючи 5-бальну шкалу оцінювання, визначте свій рівень готовності за тією чи іншою ознакою, обвівши той бал, який відповідає Вашій думці (1 – не володію взагалі; 5 – володію повною мірою).

1. Бажання постійно вдосконалювати свою діяльність у напрямі використання інноваційних технологій навчання на уроках ФК, усвідомлення власного прогресу.	1·2·3·4·5
2. Потреба постійного оновлення методичних знань, умінь, сформованість бажання переймати передовий досвід ФВ в школі.	1·2·3·4·5
3. Сформованість мотиву самовдосконалення у напрямі використання інноваційних технологій у навчанні учнів ФК.	1·2·3·4·5
4. Активне ставлення до оволодіння професією вчителя ФК, постійний пошук нового.	1·2·3·4·5
5. Сформованість потреби ефективно використовувати набутий теоретико-практичний досвід використання інноваційних педагогічних технологій на уроках ФК у своїй професійній діяльності.	1·2·3·4·5

Продовження додатка Г

6. Потреба експериментувати з інноваційними методами та засобами навчально-виховної роботи, усвідомлення необхідності використовувати інноваційні технології на уроках ФК в НУШ.	1·2·3·4·5
7. Бажання впроваджувати інноваційні, ефективні педагогічні технології в предметній області «ФК» для продуктивного засвоєння учнями фізкультурно-спортивних знань, формування ЗЗ мислення і ЗЗ компетентності школярів; досліджувати ефективність форм і методів іноваційних технологій у навчанні ФК, вихованні та розвитку спрямування до здорового способу життя.	1·2·3·4·5
8. Сформованість мотиву подолання труднощів у процесі використання інноваційних технологій навчання школярів ФК в НУШ.	1·2·3·4·5
9. Потреба реалізації та розвитку внутрішнього креативного потенціалу, необхідність творчого вивчення ФК засобами інноваційних технологій, орієнтованість на створення учнем особистого ЗЗ маршруту, популяризації цінності ФК.	1·2·3·4·5
10. Прагнення, використовуючи інноваційні технології на уроках ФК, навчити школярів застосувати отримані знання в побутових ситуаціях, розширювати ЗЗ світогляд учнів.	1·2·3·4·5

Дякуємо за співпрацю!

Ключ. Суму отриманих балів поділіть на кількість запитань у анкеті.
Отриманий бал співвіднесіть із шкалою, де:

– 5 балів – Ви володієте *високим* рівнем сформованості мотиваційно-ціннісного компонента предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури;

– 4 бали – Вам притаманний *достатній* рівень сформованості мотиваційно-ціннісного компонента предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури;

– 3 бали – Ви виявили *задовільний* рівень сформованості мотиваційно-ціннісного компонента предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури;

– 2 бали – Ваш рівень сформованості мотиваційно-ціннісного компоненту предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури є *низьким*.

Тест «Ціннісні орієнтації» (М. Рокича)

(адаптовано автором)

Методика «Ціннісні орієнтації», розроблена Мілтоном Рокичем як тест особистості, спрямований на вивчення ціннісно-мотиваційної сфери людини. Ціннісні орієнтації визначають змістовну сторону спрямованості особистості і складають основу її ставлень до навколишнього світу, до інших людей, до себе самої, основу світогляду і ядро мотивації життєвої активності, основу життєвої концепції та «філософії життя».

Тестування базується на прямому ранжуванні списку цінностей. Автор розрізняє два класи цінностей: 1) *Термінальні* – переконання в тому, що кінцева мета індивідуального існування варта того, щоб до неї прагнути. Вони представлені набором із 18 цінностей; 2) *Інструментальні* – переконання в тому, що певний спосіб дій або властивість особистості є кращим у будь-якій ситуації. Матеріал також представлений набором із 18 цінностей.

Обстеження краще проводити індивідуально, але можливо і групове тестування. Респонденту пред'явлені два списки цінностей (по 18 у кожному): або на аркушах паперу в алфавітному порядку, або на картках. У списках

учасник присвоює кожній цінності ранговий номер, а картки розкладає по порядку значущості. Спочатку пред'являється набір термінальних, а потім набір інструментальних цінностей. Робити потрібно не поспішаючи, вдумливо. Якщо в процесі роботи Ви зміните свою думку, то можете виправити свої відповіді, помінявши картки місцями. Кінцевий результат повинен відображати Вашу справжню позицію.

Список А (термінальні цінності):

- 1) активне діяльне життя (повнота та емоційна насиченість життя);
- 2) життєва мудрість (зрілість суджень та здоровий глузд, що досягаються життєвим досвідом);
- 3) здоров'я (фізичне і психічне);
- 4) цікава робота;
- 5) краса природи і мистецтва (переживання прекрасного в природі та в мистецтві);
- 6) любов (духовна і фізична близькість з коханою людиною);
- 7) матеріально забезпечене життя (відсутність матеріальних труднощів);
- 8) наявність хороших і вірних друзів;
- 9) суспільне визнання (повага оточуючих, колективу, товаришів по роботі);
- 10) пізнання (можливість розширення своєї освіти, кругозору, загальної культури; інтелектуальний розвиток);
- 11) продуктивне життя (максимально повне використання своїх можливостей, сил та здібностей);
- 12) розвиток (робота над собою, постійне фізичне й духовне вдосконалення);
- 13) розваги (приємне, необтяжливе проведення часу, відсутність обов'язків);
- 14) свобода (самостійність, незалежність у судженнях вчинках);
- 15) щасливе сімейне життя;

16) щастя інших (добробут, розвиток і вдосконалення інших людей, всього народу, людства в цілому);

17) творчість (можливість творчої діяльності);

18) впевненість у собі (внутрішня гармонія, свобода від внутрішніх протиріч, сумнівів).

Список Б (інструментальні цінності):

1) акуратність (охайність), уміння тримати в порядку речі, порядок у справах;

2) вихованість (хороші манери);

3) високі запити (високі вимоги до життя і високі домагання);

4) життєрадісність (почуття гумору);

5) старанність (дисциплінованість);

6) незалежність (здатність діяти самостійно, рішуче);

7) непримиренність до недоліків у собі та інших;

8) освіченість (широта знань, висока загальна культура);

9) відповідальність (почуття обов'язку, вміння тримати своє слово);

10) раціоналізм (уміння тверезо і логічно мислити, приймати обдумані, раціональні рішення);

11) самоконтроль (стриманість, самодисципліна);

12) сміливість у відстоюванні своєї думки, поглядів;

13) тверда воля (уміння наполягти на своєму, не відступати перед труднощами);

14) терпимість (до поглядів і думок інших, уміння прощати іншим їхні помилки);

15) широта поглядів (уміння зрозуміти чужу точку зору, поважати інші смаки, звичаї, звички);

- 16) чесність (правдивість, щирість);
- 17) ефективність у справах (працьовитість, продуктивність у роботі);
- 18) чуйність (дбайливість).

Анкетування «Діагностика освітньої мотивації студентів»

(модифікована автором за А. Реаном)

Шановний студенте, з метою визначення навчального мотивації просимо вас дати відповіді на запитання анкети:

Інструкція

Оцініть за 5-бальною шкалою наведені мотиви навчальної діяльності за значущістю для Вас: 1-бал відповідає мінімальній значущості, 5-балів максимальній.

- 1. Вчуся, тому, що мені подобається.
- 2. Щоб забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності.
- 3. Хочу стати хорошим фахівцем.
- 4. Щоб дати відповіді на актуальні питання, що належать до сфери майбутньої професійної діяльності.
- 5. Хочу повною мірою використовувати наявні у мене задатки, здібності і схильності до обраної професії.
- 6. Щоб не відставати від друзів.
- 7. Щоб працювати з людьми треба мати глибокі, всебічні знання.
- 8. Тому, що хочу бути в числі кращих студентів.
- 9. Тому що хочу, щоб моя група стала кращою.
- 10. Щоб спілкуватися з цікавими людьми.
- 11. Тому що отримані знання дозволяють мені досягнути поставленої мети.

12. Після закінчення навчання хочу бути перспективним учителем та влаштуватися на роботу.

13. Щоб уникнути осуду і покарання за погане навчання.

14. Хочу, щоб мене поважали в навчальному колективі.

15. Не хочу відставати від однокурсників, не хочу опинитися серед відстаючих.

16. Тому що від успіхів у навчанні залежить рівень моєї матеріальної забезпеченості в майбутньому.

17. Успішно вчитися, скласти іспити на «добре» і «відмінно».

18. Хочу максимальної творчої реалізації.

19. Попав на навчання у ЗВО, тому змушений вчитися, щоб закінчити його.

20. Бути постійно готовим до навчальних занять.

21. Щоб отримати міцні та глибокі знання.

22. Успішно продовжити навчання після закінчення, щоб підвищити свій рівень професійної освіти.

23. Брати участь у студентських професійних конференціях, займатися дослідницькою діяльністю.

24. Виконувати проектні роботи, готувати реферативні доповіді, проводити виступи з досліджуваної проблеми.

Обробка результатів тесту

Шкала 1. Комунікативні мотиви: 7,10,14.

Шкала 2. Мотив уникнення: 6,12,13,15,19.

Шкала 3. Мотиви престижу: 8,9,16,19.

Шкала 4. Професійні мотиви: 1,2,3,4,5,12,22

Шкала 5. Мотиви творчої реалізації: 18,23, 24

Шкала 6. Навчально-пізнавальні мотиви: 7,8,9,10,11,17,20,21.

Методика «Діагностика соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребнісній сфері»

Мета – виявлення рівня вираження соціально-психологічних ціннісно-мотиваційних установок, спрямованих на «альтруїзм – егоїзм», «процес – результат», «свободу – владу», «працю – гроші».

Інструкція: дайте відповідь на кожне запитання «так», якщо воно чітко визначає вашу поведінку, та відповідь «ні», якщо ваша поведінка не відповідає тому, про що йдеться в запитанні.

Стимульний матеріал (запитання):

Частина I (виявлення рівня вияву соціально-психологічних установок, спрямованих на «альтруїзм – егоїзм»).

1. Сам процес виконуваної роботи захоплює Вас більше, ніж етап її завершення?
2. Для досягнення мети Ви зазвичай не шкодуєте сил?
3. Вам часто говорять, що Ви більше думаєте про інших, ніж про себе?
4. Ви зазвичай багато часу приділяєте собі?
5. Ви зазвичай довго не наважуєтеся почати робити те, що Вам не цікаво, навіть якщо це необхідно?
6. Ви впевнені, що наполегливості у Вас більше, ніж здібностей?
7. Вам легше просити за інших, ніж за себе?
8. Ви вважаєте, що людина спочатку повинна думати про себе, а потім вже про інших?
9. Закінчуючи цікаву справу, Ви часто шкодуєте про те, що цікава робота вже завершена, а з нею шкода розлучатися?
10. Вам більше подобаються активні люди, здатні досягати результату, ніж просто добрі і чуйні?
11. Вам важко відмовити людям, коли вони Вас про що-небудь просять?

12. Для себе Ви робите що-небудь з великим задоволенням, ніж для інших?
13. Ви відчуваєте задоволення від діяльності, в якій не потрібно думати про результат?
14. Ви вважаєте, що успіхів у Вашому житті більше, ніж невдач?
15. Ви часто намагаєтеся надати людям послугу, якщо у них трапилася біда або неприємності?
16. Ви переконані, що не потрібно для кого-небудь сильно напружуватися?
17. Ви дуже поважаєте людей, здатних захопитися справою по-справжньому?
18. Ви часто завершуєте роботу всупереч несприятливим умовам, нестачі часу, зовнішнім труднощам?
19. Для себе у Вас зазвичай не вистачає ні часу, ні сил?
20. Вам важко змусити себе зробити щось для інших?
21. Ви часто починаєте одночасно багато справ і не встигаєте закінчити їх до кінця?
22. Ви вважаєте, що маєте достатньо сил, щоб розраховувати на успіх в житті?
23. Ви прагнете, якомога більше зробити для інших людей?
24. Ви переконані, що турбота про інших часто йде на шкоду собі?
25. Чи можете Ви захопитися справою настільки, що забуваєте про час і про себе?
26. Вам часто вдається довести розпочату справу до кінця?
27. Ви переконані, що найбільша цінність у житті – жити інтересами інших людей?
28. Ви можете назвати себе егоїстом?

29. Буває, що Ви, захоплюючись деталями, заглиблюючись в них, не можете закінчити розпочату справу?
30. Ви уникаєте зустрічей з людьми, що не володіють діловими якостями?
31. Ваша відмінна риса – безкорисливість?
32. Вільний час Ви використовуєте для своїх захоплень?
33. Ви часто завантажуєте свою відпустку або вихідні дні роботою через те, що комусь обіцяли щось зробити?
34. Ви засуджуєте людей, які не вміють подбати про себе?
35. Вам важко зважитися використовувати зусилля інших у власних інтересах?
36. Ви часто просите людей зробити що-небудь з корисливих мотивів?
37. Погоджуючись на будь-яку справу, Ви більше думаєте про те, наскільки вона Вам цікава?
38. Прагнення до результату в будь-якій справі Ваша відмінна риса?
39. Ваша відмінна риса – вміння допомогти іншим людям?
40. Ви здатні зробити максимальні зусилля лише за гарну винагороду?

Інтерпретація результатів:

Орієнтація на процес: 1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, 37

Орієнтація на результат: 2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30, 34, 38

Орієнтація на альтруїзм: 3, 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31, 35, 39

Орієнтація на егоїзм: 4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40

Обробка та аналіз тесту.

За кожну відповідь «так» нараховується 1 бал. Обчислюється сума значень з кожної із чотирьох установок особистості.

**Діагностичні матеріали для визначення стану сформованості когнітивно-
знанняєвого компоненту ПМК МУФК**

Анкета

для студентів з метою самооцінки

рівня сформованості когнітивно-знанняєвого компоненту ПМК МУФК

(розробка автора)

Шановний студенте!

Використовуючи 5-бальну шкалу оцінювання, визначте свій рівень готовності за тією чи іншою ознакою, обвівши той бал, який відповідає Вашій думці (1 – не володію взагалі; 5 – володію повною мірою).

1. Оволодіння системою фахових професійних знань з дисциплін циклу професійної та практичної підготовки	1·2·3·4·5
2. Знання загальнонаукових категорій, уміння сприймати дійсність із позицій системного підходу.	1·2·3·4·5
3. Методичні знання для створення особистого навчального продукту (створення авторських варіантів проектів використання інноваційних ЗЗ педагогічних технологій на уроках ФК): знання методичних основ використання інноваційних педагогічних технологій на уроках ФК школі, знання методології навчання цієї дисципліни із застосуванням сучасних інноваційних технологій.	1·2·3·4·5

4. Набуття дослідницького досвіду в процесі проектування авторських варіантів використання інноваційних ЗЗ педагогічних технологій у навчанні учнів ФК (дослідницька та експериментальна робота тощо).	1·2·3·4·5
5. Спеціальні знання: знати мету і завдання, зміст і особливості побудови курсу ФК; місце курсу ФК в системі неперервної фізкультурно-спортивної освіти; основні вимоги до знань, умінь та навичок щодо фізкультурної підготовки учнів ЗЗСО; види уроків і їх структуру тощо.	1·2·3·4·5
6. Знання нормативних документів загальної середньої освіти, якими обов'язково повинен керуватись учитель ФК у професійній діяльності.	1·2·3·4·5
7. Технологічні знання: знання технології вирішення конкретних педагогічних задач в умовах використання інноваційних технологій у навчанні ФК; знання методики організації навчального процесу з використанням інноваційних технологій на уроках ФК в ЗЗСО.	1·2·3·4·5
8. Знання основ педагогіки для ефективного використання інноваційних технологій на уроках ФК в ЗЗСО: засоби, форми та методи педагогічної роботи, методологією наукового пошуку, знання основ педагогічної інноватики; специфіки моделювання змісту фізкультурно-спортивної освіти школярів з нормотиповим розвитком та особливими освітніми потребами.	1·2·3·4·5

9. Оволодіння загально-психологічними аспектами використання інноваційних технологій у навчанні ФК відповідно до вікових та індивідуальних особливостей учнів ЗЗСО: знання вікових особливостей, закономірностей розвитку і соціального формування особистості, вивчення індивідуально-психологічних особливостей особистості, знання психологічних засобів впливу тощо.	1·2·3·4·5
10. Оволодіння знаннями про сутність інноваційної педагогічної діяльності, її ефективної та результативної організації.	1·2·3·4·5

Дякуємо за співпрацю!

Ключ. Суму отриманих балів поділіть на кількість запитань у анкеті.

Отриманий бал співвіднесіть із шкалою, де:

– 5 балів – Ви володієте *високим* рівнем сформованості когнітивно-знаннєвого компонента предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури;

– 4 бали – Вам притаманний *достатній* рівень сформованості когнітивно-знаннєвого компонента предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури;

– 3 бали – Ви виявили *задовільний* рівень сформованості когнітивно-знаннєвого предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури;

– 2 бали – Ваш рівень сформованості когнітивно-знаннєвого компоненту предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури є *низьким*.

Приклади вправ

1. Розробити комплекс вправ для фізкультурної паузи.
2. Розробити комплекс ранкової гігієнічної гімнастики без предмета для дітей молодшого шкільного віку.
3. Розробити комплекс ранкової гігієнічної гімнастики без предмета для учнів середнього шкільного віку.
4. Розробити комплекс ранкової гігієнічної гімнастики без предмета для учнів старшого шкільного віку.
5. Розробити комплекс ранкової гігієнічної гімнастики з гімнастичною палицею для дітей молодшого шкільного віку.
6. Розробити комплекс ранкової гігієнічної гімнастики з великим м'ячем для дітей молодшого шкільного віку.
7. Розробити комплекс ранкової гігієнічної гімнастики з малим м'ячем для учнів середнього шкільного віку.
8. Розробити комплекс ранкової гігієнічної гімнастики з гантелями для учнів старшого шкільного віку.
9. Підготувати 8-10 вправ для розвитку швидкості та вказати дозування.
10. Підготувати 8-10 вправ для розвитку сили та вказати дозування.
11. Підготувати 8-10 вправ для розвитку витривалості та вказати дозування.
12. Підготувати 8-10 вправ для розвитку гнучкості та вказати дозування.
13. Підготувати 8-10 вправ для розвитку координаційних здібностей та вказати дозування.
14. Розробити комплекс вправ для профілактики порушень постави.
15. Розробити комплекс вправ для профілактики плоскостопості.
16. Скласти комплекс загально-розвивальних вправ з гімнастичною палицею.
17. Скласти комплекс загально-розвивальних вправ зі скакалкою.
18. Скласти комплекс загально-розвивальних вправ з гантелями.

19. Скласти комплекс загально-розвивальних вправ з набивними м'ячами.
20. Скласти комплекс загально-розвивальних вправ з гімнастичною лавою.
21. Скласти комплекс загально-розвивальних вправ біля гімнастичної стінки.
22. Скласти комплекс загально-розвивальних вправ у парах.
23. Скласти комплекс вправ, спрямованих на розвиток швидкісно-силових якостей.
24. Скласти комплекс вправ, спрямованих на розвиток спритності.
25. Скласти комплекс вправ, спрямованих на розвиток рівноваги.
26. Скласти комплекс вправ, спрямованих на розвиток вибухової сили.
27. Скласти комплекс вправ, спрямованих на розвиток відносної сили.
28. Скласти комплекс вправ, спрямованих на розвиток швидкості рухових реакцій.
29. Скласти комплекс вправ, спрямованих на розвиток гнучкості.

Додаток Д

Діагностичні матеріали для визначення стану сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК

Анкета

для визначення рівня сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК

Шановний студенте!

Використовуючи 5-бальну шкалу оцінювання, визначте свій рівень готовності за тією чи іншою ознакою, обвівши той бал, який відповідає Вашій думці (1 – не володію взагалі; 5 – володію повною мірою).

1. Аналіз педагогічної ситуації, проектування результату і планування педагогічних дій на уроках ФК у загальноосвітній школі засобами інноваційних 33 педагогічних технологій.	1·2·3·4·5
2. Вміння виокремлювати головне у змісті навчального предмету «ФК» в умовах використання інноваційних технологій в НУШ	1·2·3·4·5
3. Аналіз ефективності можливих способів використання інноваційних технологій у навчанні ФК школярів з нормотиповим розвитком на учнів з ООП в НУШ. Подолання труднощів, які виникають у процесі використання інноваційних технологій на уроках ФК.	1·2·3·4·5
4. Вміння розробляти дослідний інструментарій (самостійній роботи, фізичні вправи, макети спортивних заходів, сценарії спортивних ігор, контрольні роботи, планувати річний освітній процес тощо), поетапно планувати і здійснювати педагогічний експеримент, спрямований на визначення ефективності використання тієї чи іншої інноваційної 33 технології на уроках ФК.	1·2·3·4·5

Продовження додатка Д

5. Організація засвоєння навчального матеріалу відповідно до програмних вимог предметної галузі «ФКа» і потенційних можливостей учнів в умовах використання інноваційних ЗЗ технологій в НУШ.	1·2·3·4·5
6. Здатність планувати навчально-виховний процес відповідно до цілей фізкультурної освіти учнів в умовах використання інноваційних ЗЗ педагогічних технологій в НУШ.	1·2·3·4·5
7. Прогнозування результатів діяльності школярів на уроках ФК в умовах використання інноваційних ЗЗ педагогічних технологій в НУШ.	1·2·3·4·5
8. Вміння оригінально вирішувати педагогічні завдання, творчо, критично мислити, самостійно проектувати нові варіанти використання технологій навчання ФК.	1·2·3·4·5
9. Моделювання різних побутових ситуацій, які потребують використання фізкультурних знань школярів, із застосуванням ЗЗ інноваційних технологій. Проектування окремих етапів уроку ФК із використання інноваційних технологій.	1·2·3·4·5
10. Відбір оптимальних прийомів і способів використання інноваційних ЗЗ технологій у навчанні ФК школярів у відповідності до індивідуальних особливостей учнів.	1·2·3·4·5

Ключ. Суму отриманих балів поділіть на кількість запитань у анкеті.
Отриманий бал співвіднесіть із шкалою, де:

– 5 балів – Ви володієте *високим* рівнем сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК;

– 4 бали – Вам притаманний *достатній* рівень сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК;

– 3 бали – Ви виявили *задовільний* рівень сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК;

– 2 бали – Ваш рівень сформованості діяльнісно-методичного компонента ПМК МУФК є *низьким*.

Джерело: [розроблено автором спільно з колективом викладачів фізичної культури та основ здоров'я Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича].

Варіанти педагогічних ситуацій для діагностування стану сформованості діяльнісно-методичного компоненту ПМК майбутніх учителів фізичної культури

(за О. Печко (2015))

Ситуація 1.

На одному з уроків фізичної культури учні 8 класу складають норматив з кросової підготовки. Заняття відбуваються в міському парку культури та відпочинку. Учні налаштовані на змагальну атмосферу і одразу ж після старту включились у боротьбу. На фініші вчитель задоволений результатами багатьох учнів і в кінці уроку коментує показники і виставляє оцінки. Згідно списку в журналі вчитель називає прізвище учня М., схвально відзивається про нього, відмічає старанність і виставляє високу оцінку. У цей час один з учнів голосно зауважив: «Не дуже хваліть його, він же зрізав дистанцію». Ще декілька учнів підтверджують порушення правил на дистанції учнем М., Учитель звертається до винуватця. Той спочатку заперечує, але зрозумівши, що порушення відбувалось у полі зору учнів, зізнається в порушенні. Здійсніть аналіз ситуації. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Ситуація 2.

У підготовчій частині уроку учні 6-го класу виконують комплекс загально розвивальних вправ у русі. Під час виконання вправи один, з учнів навмисне виконав широкий крок, внаслідок чого втратив рівновагу та штовхнув учня, що рухався попереду. Це призвело до зіткнення кількох учнів, які виконували вправи. Вчитель не помітив винуватця і підвищеним тоном назвав прізвище одного з потерпілих, на що від школяра отримав відповідь: «Дивитись треба!...». Як діяти вчителю в даному випадку?

Ситуація 3.

Учитель уперше йде на урок фізкультури до 8 класу. З попередньої бесіди йому відомо, що клас із спортивного погляду підготовний, але щодо дисципліни «важкий». Коли вчитель зайшов до залу, учні вишикувались без поспіху і майже всі про щось розмовляють. Черговий доповідає про готовність занять. Привітавшись, відпустивши чергового, вчитель подає команди «рівняйсь», «струнко», розраховуючи таким чином заспокоїти. У цей час із середини строю наперед виштовхують учня. Той мало не падає і клас реагує дружним сміхом. Учитель ставить учня перед строєм, на що учень відповідає: «А при чому тут я?!» Здійсніть аналіз ситуації. Що Ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 4.

Урок фізичної культури у 8 класі. Діти старанно виконують завдання, вчитель уважно спостерігає. Під час зміни місця занять учениця М., голосно звертається до подруги. Вчитель, почувши це, з окриком називає її прізвище. На таке звертання дівчина різко відповідає вчителю: «Підлікуйте нерви». Виконайте аналіз ситуації. Що Ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 5.

Відношення учнів до шкільного майна, обладнання потребує постійної уваги з боку вчителів, шкільної адміністрації. Урок фізкультури в 9 класі проводиться останнім часом за розкладом. Завдання уроку вирішується з

використанням гімнастичних матів. Наприкінці уроку учні прибирають місця занять і відносять гімнастичні мати у відведений кут спортивного залу. Вчитель фізкультури контролює акуратність складання і помічає, що один з матів має значне свіже пошкодження. Вчитель вишикував клас, вказавши на скоєне і звертається до учнів із вимогою зізнатись у вчинку. Клас мовчить. Здійсніть аналіз ситуації. Що Ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 6.

Зміст і характер учнівського спілкування зазвичай викликають обурення з боку вчителів, батьків, людей старшого покоління. Ці симптоми все більше заявляють про себе і в процесі фізичного виховання. Кабінет учителя фізкультури знаходиться поряд з роздягальною для дівчат. Перед початком уроку в 9 класі дівчата переодягаються і вчитель досить добре чує їхні розмови. Найголосніше і збуджено розмовляє учениця П. Одна з дівчат застерігає говорити тихіше, «адже не в лісі знаходимося, може і вчитель почути». На доброзичливе застереження учениця П., зухвало відізналася про вчителя, закінчивши словами, від яких, як кажуть, і вуха в'януть. Як відреагує вчитель на почуте?

Ситуація 7.

Навесні значна кількість уроків з біології у 9 класі проводиться на території парку. Шлях від парку до школи займає 5 хвилин. Вчителька біології, пам'ятаючи, що на минулому тижні учні запізнилися на урок фізкультури і про це їй зауважив завуч школи, відпустила клас задалегідь. Однак на початок уроку фізкультури знову з'явилася лише половина учнів класу. Зробіть аналіз ситуації. Що Ви зробите на місці вчителя фізкультури?

Ситуація 8.

На уроці фізичної культури вивчається стрибок через гімнастичного козла. Після відповідного навчання переважна більшість дівчат справляється із завданням. Але учениця М., уже вкотре розбігається, а виконати вправу не

може. Втративши впевненість у можливості виконати вправу, дівчина сідає на гімнастичну лаву. Вчитель вимагає стати, сам займає місце для підстраховки, дівчина знову розбігається, але виконати завдання не може і відмовляється від подальших спроб. Виконайте аналіз ситуації. Що Ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 9.

Перед початком уроку фізкультури учні 7 класу зібрались у роздягальні. Жваво обмінюючись думками після контрольної роботи з математики, діти переодягаються. Пролунав дзвоник на урок, і хлопці майже одночасно покинули роздягальню. Навздогін їм учень Н. у розпачі вигукнув: «Хто взяв мої кросівки!» Відчувши, що хлопці в цей час повертати кросівки не збираються, учень повідомив учителя про вчинене однокласниками. Що Ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 10.

Організований початок уроку фізичної культури є важливою передумовою його ефективності. Учні 7 класу прийшли на урок після контрольної роботи з математики. Діти збуджені, сперечаються, щось доводять один одному. Учитель намагається пояснити завдання уроку, проте більшість дітей неуважні, мимоволі продовжують обмін думками. Зауваження кільком учням дотримуватися дисципліни не заспокоїло клас. Учитель раптово замовк, сподіваючись таким чином привернути увагу учнів, проте і це не допомогло. Дорогоцінний час уроку витрачається не за призначенням. Виконайте аналіз ситуації.

Ситуація 11.

На перерві вчитель фізкультури заповняє журнал біля вікна спортивного залу і на прохання учнів 6 класу дозволяє їм зайти до залу за кілька хвилин до початку уроку. Два хлопчики, які відвідують секцію з боротьби, одразу ж почали енергійний поєдинок. Пролунав дзвоник на урок, діти вишикувались у шеренгу, але ті двоє продовжують боротися. Вчитель голосно назвав прізвище

одного, потім іншого з «борців», та це на них не вплинуло. Повторне звертання не досягло мети. Час іде, учні зосереджено чекають дій учителя. Здійсніть аналіз ситуації. Що Ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 12.

Одним з найважливіших елементів гри в баскетбол є кидок м'яча в кошик. Завдання уроку фізичної культури передбачає вивчення цієї вправи. Після пояснення основних елементів техніки кидка вчитель просить учня С., який займається в секції баскетболу продемонструвати, проте учень відмовляється. Вчитель особисто стає на відведену позначку і намагається продемонструвати вправу. Перша спроба невдала. Вчитель просить подати м'яч і виконує вправу вдруге. Проте кидок не результативний. Не досягла мети і третя спроба. Учні посміхаються. Проаналізуйте ситуацію. Що Ви зробите на місці вчителя ?

Ситуація 13.

Учень 10 класу вже декілька років займається в ДЮСШ з волейболу. На шкільному уроці фізичної культури 10 клас готується до змагань на першість школи з цього виду спорту. Учень присутній на уроці і активно бере участь у тренувальній грі, суддівство якої здійснює сам учитель фізичної культури. Команда, в якій грає зазначений учень, прийняла подачу і повинна розігравати комбінацію, розраховуючи на його завершальний удар, (хлопець зосередився і приготувався виконувати нападаючі дії, але в останню мить гравець цієї команди замість пасу під удар відправив м'яч через сітку супернику. Учень незадоволено щось пробурмотів, наблизився до цього гравця і плюнув йому в обличчя. Виконайте аналіз ситуації. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Ситуація 14.

Учень М., навчається 8 класі. На уроках фізкультури не проявляє інтересу та активності під час вивчення програмового матеріалу з легкої атлетики, гімнастики та ін. Але фанатично захоплюється грою у футбол.

На одному з уроків фізичної культури вчитель попередив учня, що в разі безвідповідального ставлення до запланованих завдань уроку учень буде позбавлений можливості грати у футбол. Але поведінка учня на уроці не поліпшилася. У той же час, коли клас розділявся на команди для гри в футбол, учень рішуче зайняв місце в одній з команд, і на вимогу вчителя залишити гру відмовляється виконати. Проаналізуйте ситуацію. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Ситуація 15.

Проводиться урок фізичної культури у 8 класі. З метою розвитку фізичних якостей учитель використовує метод колового тренування. На одній із «станцій» передбачається виконання вправ з набивними м'ячами. Першою на цій «станції» займалась група хлопців. Через кілька хвилин за командою вчителя учні змінили місця занять і до «станції» з м'ячами підійшла група дівчат. На одному з м'ячів крейдою було написано спотворене прізвище учениці Н. Дівчинка вирішила не витирати написане, повідомила про це вчителя і відмовляється виконувати завдання з м'ячами. Що Ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 16.

Учитель вперше прийшов на урок у 8 клас. Відрекомендувавшись учням, він почав знайомитись з ними. Називаючи прізвище, учитель просить кожного з них зробити крок вперед. Дійшовши до середини списку, учитель неправильно називає прізвище одного з учнів. Клас відповів вибухом сміху, і учень, прізвище якого було неправильно прочитано, не зрушив з місця. Діти голосно продовжували повторювати назване учителем прізвище. Учитель, боячись повторити прізвище з помилкою, розгубився. Виконайте аналіз ситуації. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Ситуація 17.

У школу прийшов молодий учитель фізичного виховання. Директор школи познайомив його з учнями 10 класу, і почався урок. У підготовчій частині уроку вчителя занепокоїла відкрита пасивність учнів під час виконання команд. Подавши розпорядження зупинити рухову діяльність, він звертається до учня П. пояснити, у чому справа, але помилково неправильно називає його прізвище. Клас вибухнув сміхом. Учень П. ображено проігнорував питання. Учитель розгубився. Зробіть аналіз ситуації. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Ситуація 18.

Після відповідної підготовчої роботи проводиться туристичний похід учнів у 8 класі. Учні Н., який займається в шкільному фотогуртку доручили зробити цікаві фотографії для участі в фотоконкурсі. У першу половину дня учень виконав кілька знімків у поході та на привалі. Продовжуючи рух після відпочинку, вчитель звернувся до хлопця з проханням зробити знімок подолання річки. У першу мить учень розгубився. Потім зосередився і згадав, що залишив фотоапарат на місці відпочинку. Скориставшись непередбаченим привалом, хлопець побіг. Він повернувся і повідомив, що фотоапарата не знайшов. Проаналізуйте ситуацію. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Ситуація 19.

У сільській школі учень 7 класу захоплюється спортивним самовдосконаленням. У домашніх умовах сам виготовив перекладину, придбав гирі, еспандер. Учитель схвалює захоплення учня. Прикрий випадок стався одного дня. Вчитель фізичної культури проходив через роздягальню. Його увагу привернула куртка, кишені якої непомірно обвисали. З цікавістю доторкнувся до підозри і впевнився, що у кожній кишені знаходиться по гантелі, за формою схожі з тими, які зберігаються в шкільному сховищі спортивного інвентарю.

Продовження додатка Д

Уважно оглянувши куртку, вчитель впевнився, що вона належить згаданому учню. Проаналізуйте ситуацію. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Ситуація 20.

Вчителю-початківцю довелося проводити заміну уроків фізичної культури в 7 класі, де працює досвідчений учитель (той, наприклад, терміново виїхав на семінар). На уроці вивчається тема «Баскетбол» і діти повторюють прийом і передачу м'яча. Вчитель уважно спостерігає за класом, водячи погляд з однієї пари гравців на іншу. Помітивши грубу помилку учня М., підійшов до нього з наміром дати пораду, як її виправити. На це учень збуджено відповів: «А нас так учили». Що Ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 21.

Одним із важливих компонентів професійної діяльності вчителя фізичної культури вважається необхідність і вміння особисто показати техніку виконання фізичних вправ. Але трапляється, що за станом здоров'я або за віком учитель не може показати окремі вправи, наприклад, стійку на голові та руках, стрибок через коня та деякі інші. На уроці 8 класу вивчається перекид вперед. Пояснивши вправу, вчитель звертається до фізично тренованого учня Н., з проханням продемонструвати її. Після коротких роздумів учень відмовляється показувати, сказавши, що на останньому тренуванні одержав травму. Вчитель доброзичливо звертається до іншого учня, але хлопець відмовляється мотивуючи тим, що не зовсім зрозумів пояснення і не хоче осоромитися. Звертання ще до декількох учнів наштовхувалися на таку ж відповідь. Виконайте аналіз ситуації. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Ситуація 22.

Початок уроку фізкультури в 7 класі. Діти вишикувались у шеренгу. Черговий доповів про готовність до занять. Учитель вирішив повторити прийом «перешиккування» і подається команда розрахуватись по-порядку.

Учні виконують команду вчителя. Черга доходить до зухвалого учня Н. і той спотворює точність розрахунку. Вчитель змушений повторити команду знову, але той же учень навмисне робить помилку. Проаналізуйте ситуацію. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Ситуація 23.

Важливе місце в фізичному вихованні відводиться туризму. В призначений час проводиться туристичний похід для учнів 7 класу. Подолавши без пригод заплановану відстань, учні зробили зупинку. Хлопці розбили палатки і почали готувати для всіх вечерю. У цей час двоє дівчат у своїй палатці затіяли сварку. Одна з них за кілька хвилин залишила палатку і зі сльозами на очах побігла до лісу, що був поряд. Хлопці повідомили вчителя про сварку. Вчитель з'явився на місце події і застав однокласницю в збудженому стані. На звертання вчителя дівчина відповіла: «Вона сама винна, сама повернеться і взагалі це її проблеми». Здійсніть аналіз ситуації. Що Ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 24.

Прибирання спортивного залу в окремих школах проводиться силами самих учнів. За належної організації це стає суттєвою допомогою в житті школи. У кінці останнього уроку фізкультури у 8 класі вчитель нагадав про чергове прибирання залу та назвав прізвища учнів, яким випала черга працювати. Після дзвоника з уроку діти почали розподіляти обов'язки і помітили, що двоє з названих учнів встигли зникнути. Почалися репліки, обурення. Учень К., безперервно повторюючи: «Чим вони кращі?» – категорично відмовився працювати і оглядаючись, повільно залишив зал. Ті, що залишились, переглянулись і стримано очікують дій вчителя. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Ситуація 25.

Діяльність учнів на уроках фізкультури передбачає виконання фізичних вправ з різних вихідних положень, різку зміну характеру вправ. Це вимагає від учителя відповідної підготовки до уроку і вміння передбачати наслідки такої діяльності кожного учня. В осінній день, під час великої перерви, старшокласники забігли у спортивний зал у повсякденному взутті та почпали грати в баскетбол. На наступному уроці у 8 класі, для виконання чергової вправи, вчитель подає команду, що передбачає прийняття вихідного положення упору лежачи на підлозі. Більшість дітей приймають вихідне положення, але 4 дівчат не виконують вимоги вчителя.

На запитання: «В чому справа?» – учениця К. відповіла: «Ми не будемо витирати брудну підлогу спортивним одягом». Як би Ви поступили у такому випадку?

Ситуація 26.

У практичній діяльності значної частини вчителів фізичної культури застосовується покарання учнів, що запізнюються, порушують дисципліну, додатковими фізичними навантаженнями. Однозначної оцінки доцільності використання такого методу серед педагогів не існує. Під час уроку у 8 класі учень М. навмисне виконує вправи так, щоб викликати сміх у оточуючих. Після декількох зауважень учитель наказує учню виконати по 10 присідань на кожній нозі. Учень стає на відведене місце. Приймає вихідне положення для присідання і після 4 спроб, виконаних з максимальним напруженням, відмовляється продовжувати виконання вправи. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Ситуація 27.

На одному з уроків фізкультури в закріпленому 9 класі студент приймає залікові нормативи з підтягування. Частина учнів не вкладається в заліковий норматив, їм виставляється незадовільна оцінка. Традиційно в школі в цей період проходить першість з баскетболу.

Студент приймає участь у підготовці до змагань і призначив чергове тренування свого 9-го класу. Хлопці вчасно з'явилися, але тренуватися не збираються і з обуренням відмовляються від участі в іграх, мотивуючи тим, що виставлені двійки за підтягування свідчать про їхню нездатність до спорту. Наступного дня студент-практикант доповів про це вчителю фізкультури. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Ситуація 28.

Проводиться урок з фізичної культури у 9 класі. Серед уроку до залу зайшов завуч школи і звертається до учнів з проханням допомагати розвантажити машину зі шкільним обладнанням. Учні переглянулися, але бажаючих не знайшлося. Завуч з видимою образою вийшов з залу. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Ситуація 29.

Учні звикли до того, що вчитель фізкультури вимогливий та принциповий, тому порушення дисципліни на уроках сприймається як ЧП. На одному з уроків у 8 класі під час підготовчої частини виконуються бігові вправи. Учитель послабив увагу і не помітив, хто з хлопців зробив підніжку дівчині. Повернувшись обличчям у бік скоєного, він побачив як та втратила рівновагу і впала на підлогу. Вчитель подав свисток і зупинив виконання вправи. Підвищеним голосом запитав: «Хто це зробив?». Клас мовчить. Як би Ви поступили на місці вчителя?

Додаток Е

Діагностичні матеріали для визначення стану сформованості рефлексивно-аналітичного компоненту ПМК МУФК

Анкета

для визначення рівня сформованості рефлексивно-аналітичного компоненту ПМК МУФК

Шановний студенте!

Використовуючи 5-бальну шкалу оцінювання, визначте свій рівень готовності за тією чи іншою ознакою, обвівши той бал, який відповідає Вашій думці (1 – не володію взагалі; 5 – володію повною мірою)

1. Здатність об'єктивно оцінити власний рівень готовності до застосування інноваційних 33 технологій навчання ФК у школі та його ефективно корегувати.	1·2·3·4·5
2. Зовнішній самоконтроль діяльності, пов'язаної із використанням інноваційних технологій: самооцінка процесу вирішення методичної задачі, самоаналіз правильності постановки цілей та їх трансформації у конкретні завдання з ФВ учнів.	1·2·3·4·5
3. Внутрішні процеси усвідомлення механізмів діяльності у ролі вчителя-новатора: вміння свідомо контролювати свої дії, відслідковувати логіку розгортання своєї думки.	1·2·3·4·5
4. Прогнозування результатів навчальної та дослідницької діяльності у процесі реалізації поставлених завдань відповідно до цілей навчально-виховного процесу та цільових орієнтирів розвитку особистості.	1·2·3·4·5
5. Здійснення педагогічного керівництва досягнень учнями успіху у вирішенні навчальних фізкультурних завдань та опануванні фізкультурними знаннями залежно від їх вікових та індивідуальних особливостей.	1·2·3·4·5

Продовження додатка Е

6. Вмотивована самоосвітня діяльність студентів у напрямі опанування специфікою використання сучасних 33 педагогічних технологій на уроках ФК в НУШ.	1·2·3·4·5
7. Оцінка власного досвіду та якості володіння інноваційними 33 технологіями під час професійно-педагогічної діяльності (проходження педагогічної практики).	1·2·3·4·5
8. Здатність виявляти причини успіхів та невдач, помилок і труднощів у процесі використання інноваційних 33 технологій навчання ФК учнів ЗЗСО.	1·2·3·4·5
9. Самоосвітня діяльність у напрямі використання інноваційних 33 педагогічних технологій у навчанні ФК школярів з нормотиповим розвитком та учнів з ООП.	1·2·3·4·5
10. Здатність до самоаналізу.	1·2·3·4·5

Ключ. Суму отриманих балів поділіть на кількість запитань у анкеті. Отриманий бал співвіднесіть із шкалою, де:

- 5 балів – Ви володієте *високим* рівнем сформованості рефлексивно-аналітичного компонента ПМК МУФК;
- 4 бали – Вам притаманний *достатній* рівень сформованості рефлексивно-аналітичного компонента ПМК МУФК;
- 3 бали – Ви виявили *задовільний* рівень сформованості рефлексивно-аналітичного компонента ПМК МУФК;
- 2 бали – Ваш рівень сформованості рефлексивно-аналітичного компонента ПМК МУФК є *низьким*.

Методика «Професійна спрямованість особистості вчителя»

Методика дає змогу вчителю виявити значущість деяких аспектів педагогічної діяльності (схильність до організаційної діяльності, спрямованість на предмет), свою потребу в спілкуванні, схваленні, а також важливість інтелігентності своєї поведінки.

Інструкція

Прочитайте твердження, що відображають певні характеристики, які можуть бути притаманні вам більшою чи меншою мірою. Укажіть цю міру. При цьому можливі два варіанти відповідей:

а) правильно, описана якість типова для моєї поведінки або властива мені більшою мірою;

б) неправильно, описана якість нетипова для моєї поведінки або властива мені мінімально.

Обравши один із варіантів, зазначте його в бланку відповідей, обвівши кружечком букву «а» чи «б» біля номера відповідного твердження.

Текст опитувальника

1. Я б міг жити один, подалі від людей.
2. Я часто пригнічую інших своєю самовпевненістю.
3. Міцні знання з мого предмета можуть істотно полегшити життя людини.
4. Сьогодні люди повинні більше дотримуватися законів моралі.
5. Я уважно читаю кожну книгу, перш ніж повернути її до бібліотеки.
6. Мій ідеал робочої обстановки – тиха кімната з робочим столом.
7. Люди кажуть, що мені подобається робити усе оригінальним способом.
8. Серед моїх ідеалів чільне місце посідають особистості вчених, які зробили істотний внесок у дисципліну, яку я викладаю.
9. Усі вважають, що на брутальність я просто не здатний.
10. Я завжди уважно стежу за тим, як одягнений.
11. Трапляється, що весь ранок я ні з ким не хочу розмовляти.
12. Мені важливо, щоб в усьому, що мене оточує, не було безладу.
13. Більшість моїх друзів – люди, інтереси яких мають багато спільного з моєю професією.

Продовження додатка Е

14. Я часто аналізую свою поведінку.
15. Удома я поведжуся за столом так само, як у ресторані.
16. У компанії я надаю іншим можливість жартувати й розповідати всілякі історії.
17. Мене дратують люди, які не можуть швидко прийняти рішення.
18. Якщо в мене є трохи вільного часу, то я намагаюся прочитати що-небудь із моєї дисципліни.
19. Мені не подобається розважатися в компанії, навіть якщо інші це роблять.
20. Іноді я люблю позлословити про відсутніх.
21. Мені дуже подобається запрошувати гостей і розважати їх.
22. Моя думка рідко суперечить думці колективу.
23. Мені більше подобаються люди, які добре знають свою професію, незалежно від їхніх особистісних якостей.
24. Я не можу бути байдужим до проблем інших.
25. Я завжди охоче визнаю свої помилки.
26. Найгірше покарання для мене – самотність.
27. Зусилля, витрачені на складання планів, не варті того.
28. У шкільні роки я поповнював свої знання зі спеціальної літератури.
29. Я не засуджую людину за обман тих, хто дозволяє себе обманювати.
30. У мене не виникає внутрішнього протесту, коли мене просять зробити послугу.
31. Можливо, деякі люди вважають, що я занадто багато говорю.
32. Я уникаю суспільної роботи і пов'язаної з нею відповідальності.
33. Наука – це те, що найбільше цікавить мене в житті.
34. Усі мої знайомі вважають мою родину інтелігентною.
35. Перед тривалою поїздкою я завжди ретельно обмірковую, що із собою взяти.

36. Я живу сьогоднішнім днем більшою мірою, ніж інші люди.
37. Якщо є можливість, то я оберу позакласний захід, а не подання учням якогось матеріалу з предмета.
38. Основне завдання вчителя – передати учневі знання з предмета.
39. Я люблю читати книги і статті на теми моральності, моралі, етики.
40. Іноді мене дратують люди, які звертаються до мене з якимись питаннями.
41. Більшість людей, з якими я буваю в компаніях, безперечно, раді мене бачити.
42. Думаю, мені сподобалася б робота, пов'язана з відповідальною адміністративно-господарською діяльністю.
43. Я навряд чи пошкодую, якщо доведеться провести свою відпустку на курсах підвищення кваліфікації.
44. Моя люб'язність часто не подобається іншим людям.
45. Були випадки, коли я заздрив успіху інших.
46. Якщо мені хто-небудь нагрубіє, я можу швидко забути про це.
47. Як правило, люди прислухаються до моїх пропозицій.
48. Якби мені вдалося перенестися на короткий час у майбутнє, то я насамперед набрав би книг із мого предмета.
49. Я виявляю велику цікавість до долі інших.
50. Я ніколи з посмішкою не говорив неприємних речей.

Опрацювання результатів

Кожна відповідь оцінюється одним балом. Залежно від спрямованості педагогічної діяльності усі твердження опитувальника (з урахуванням можливої відповіді – «а» або «б») розбиті на шкали. За кожною шкалою можна набрати максимум 10 балів. Нижче перелічено шкали і відповідні їм позиції питальника:

- «Комунікативність» – 1б, 6б, 11б, 16б, 21а, 26а, 31а, 36а, 41а, 46а;

- «Організованість» – 2а, 7а, 12а, 17а, 22б, 27б, 32б, 37а, 42а, 47а;
- «Спрямованість на предмет» – 3а, 8а, 13а, 18а, 23а, 28а, 33а, 39а, 43а, 48а;
- «Інтелігентність» – 4а, 9а, 14а, 19а, 24а, 29б, 34а, 39а, 44а, 49а.
- «Мотивація схвалення» – 5а, 10а, 15а, 20б, 25а, 30а, 35а, 40б, 45б, 50а.

Інтерпретація результатів

Перш ніж приступити до визначення типу спрямованості, зверніть увагу на оцінку за шкалою «Мотивація схвалення». Якщо вона вище 7 балів, ваші відповіді на питання є сумнівними. Ви надто намагалися виглядати добре, деколи були нещирі. У цьому випадку той тип, за яким у вас вийшла максимальна оцінка, – не ваш реальний портрет, а радше портрет ідеального вчителя у вашому розумінні, такого, яким ви хотіли б бути.

Якщо хочете одержати більш об'єктивний результат, поверніться до цього тесту через деякий час і намагайтеся відповідати щиро. Максимальна оцінка, отримана за шкалою «Комунікабельність»: тип «учитель-комунікатор». Ви відрізняєтесь екстравертністю, низькою конфліктністю, доброзичливістю, здатністю до емпатії, любов'ю до дітей, реалізуєте свої виховні впливи шляхом пошуку механізмів сумісності з учнем, знаходження точок дотику в неформальному спілкуванні.

Максимальна оцінка, отримана за шкалою «Організованість»: тип «учитель-організатор». Ви нерідко є лідером не тільки у дітей, а й у всьому педагогічному колективі, транслюєте свої особистісні особливості переважно в процесі різних позакласних заходів, тому результат ваших педагогічних впливів, швидше за все, виявиться у сфері ділового співробітництва, колективної зацікавленості, дисципліни.

Максимальна оцінка за шкалою «Спрямованість на предмет»: тип «учитель-предметник». Ви твердо впевнені в необхідності знань та їх значущості в житті. Для вас характерне виховання учня засобами ФВ, шляхом зміни його сприйняття наукової картини світу, залучення до роботи в гуртку тощо.

Максимальна оцінка, отримана за шкалою «Інтелігентність»: тип «учитель-інтелігент», або «просвітитель». Ви відрізняєтеся принциповістю, дотриманням моральних норм, реалізуєте себе за допомогою високоінтелектуальної просвітительської діяльності, несучи учням моральність, духовність, відчуття свободи. Якщо ваші оцінки за двома напрямками однакові або майже однакові, то можливе існування комбінованих типів. Найпоширеніші з них такі: «предметник-організатор», «предметник-комунікатор», «предметник-просвітитель».

Методика «Самооцінка особистості»

(модифікований варіант)

Мета – оцінювання загального рівня самооцінки позитивного розвитку особистості, самооцінки окремих чинників і якостей особистості, а також її адекватності або неадекватності.

Інструкція: оцініть, будь ласка, рівень вияву у Вас особистісних якостей, наведений у списку. Оцінюйте найближчий рік життя.

Обирайте одну відповідь з п'яти можливих, представлених в Шкалі можливих відповідей та оцініть щиро рівень Вашої згоди або незгоди з кожним із тверджень.

Шкала можливих відповідей:

- 1 – дуже слабкий вияв якості;
- 2 – слабкий вияв якості;
- 3 – середній вияв якості;

4 – високий вияв якості;

5 – дуже високий вияв якості.

Список особистісних якостей

1. Активність. 2. Вихованість (повага до людей). 3. Доброзичливість. 4. Життестійкість. 5. Ініціативність (генерація ідей). 6 Щирість, правдивість. 7. Наполегливість. 8. Товариськість. 9. Чуйність (співчуття, допомога іншому). 10. Оптимізм, життєрадісність (віра в краще). 11. Поступливий характер (легкий, гнучкий, прагнення до співпраці і компромісів). 12. Розумність (врахування реальної ситуації). 13. Самокритичність (здатність бачити в собі позитивні та негативні характеристики). 14. Самостійність (опора лише на себе). 15. Стриманість. 16. Зібраність. 17. Творчість (оригінальність). 18. Упевненість. 19. Захопленість чимось цікавим. 20. Врівноваженість (спокій). 21. Почуття краси. 22. Почуття міри (в бажаннях, поведінці). 23. Гармонійність (гармонія з собою і з зовнішнім світом). 24. Незалежність суджень.

Обробка результатів.

Підраховуємо середнє арифметичне всіх відповідей: визначаємо загальну суму балів і ділимо її на кількість пунктів методики, тобто на 24. Отримуємо показник загальної самооцінки позитивності розвитку особистості. Визначаємо показники вияву самооцінки окремих чинників особистості, тобто специфічних груп якостей за допомогою Ключа. Підсумовуємо з кожної категорії і ділимо суму на число пунктів – отримуємо середнє арифметичне (зберігати не менше двох знаків після коми). Це число і відображає самооцінку своїх якостей з цієї категорії особистості. Таким чином підраховуємо середні з кожного чинника.

Інтерпретація результатів

1) моральність – 2, 3, 6, 9;

2) воля – 4, 7, 15, 16;

3) самостійність і почуття реальності – 12, 13, 14, 24;

4) креативність – 5, 17, 19, 21;

5) гармонійність – 11, 20, 22, 23;

6) екстраверсія – 1, 8, 10, 18;

7) загальна самооцінка позитивних аспектів особистості – пункти 1-24.

Співвідносимо отримані результати з табличними рівнями самооцінки (табл.

1) і визначаємо рівні вияву загальної самооцінки та її окремих чинників. Найоптимальнішим, гармонійним є високий рівень її вияву.

Анкета для виявлення особистісних уявлень про образ ідеального учителя фізичної культури

Мета: з'ясувати, яким студенти бачать ідеал учителя фізичної культури, як вони оцінюють свою відповідність даному ідеалові та наскільки їм властиві ключові компоненти готовності до організації ІР з учнями.

1. Чому Ви вирішили стати вчителем фізичної культури?
2. Закінчіть речення: «Професійний учитель фізичної культури – це людина, яка...».
3. Перелічіть якості ідеального вчителя фізичної культури.
4. Якими з якостей майбутнього вчителя Ви володієте?
5. Які якості майбутнього вчителя Вам ще необхідно в собі розвинути?
6. Що відрізняє вчителя фізичної культури від учителів інших дисциплін?
7. Скільки часу на тиждень Ви витрачаєте на самоосвіту?
8. Що саме Ви робите для самоосвіти?
9. Які складності, на Ваш погляд, чекатимуть Вас під час викладання фізичної культури у школі?
10. Які 3 предмети, на Ваш погляд, є найбільш важливими для вас у майбутній професії?

11. Які предмети, що передбачені Вашим навчальним планом, не є важливими для опанування професії вчителя фізичної культури?

12. Чи є Ваш рівень володіння засобами ФК достатнім для організації індивідуальної роботи учнів ЗЗСО?

13. Які мовні помилки неприпустимі для вчителя фізичної культури?

14. Що має демонструвати вчитель фізичної культури учням своєю поведінкою?

15. Яка поведінка вчителя фізичної культури є неприйнятною?

16. Чи вважаєте Ви себе комунікабельною людиною?

17. Який спосіб комунікації з однолітками є для Вас найбільш зручним?

18. Чи очолювали Ви роботу над будь-яким проектом, над яким працювало більше 5 осіб? Якщо так, то що це був за проект?

19. Як часто Вам доводиться вирішувати конфлікти?

20. Якщо Ваші друзі вступають у суперечку, Ви допомагаєте їм дійти згоди, чи займаєте нейтральну позицію?

21. Який тип лідерства Вам притаманний (авторитарний, демократичний, ліберальний)?

22. Які ситуації вимагають від учителя застосування авторитарного стилю лідерства, якщо такі ситуації, на Вашу думку, існують?

Методика «Діагностика особистісної креативності» за Є. Тунік

модифікована автором

Інструкція. Це завдання допоможе Вам з'ясувати, наскільки творчою особистістю ви себе вважаєте. Серед наступних коротких пропозицій Ви знайдете такі, які підходять Вам краще, ніж інші. Їх слід відзначити знаком «Х» в колонці «Переважно вірно». Деякі твердження підходять вам лише частково, їх слід позначити знаком «Х» у колонці «Частково вірно». Інші твердження не підійдуть вам зовсім, їх потрібно відзначити знаком «Х» у колонці «Ні».

Продовження додатка Е

Ті твердження, щодо яких ви не можете остаточно визначитися, потрібно позначити знаком «Х» в колонці «Не можу вирішити».

Питання тесту

1. Якщо я не знаю правильної відповіді, то спробую здогадатися про неї.
2. Я люблю розглядати предмет ретельно, щоб виявити деталі, яких не бачив раніше.
3. Зазвичай я ставлю питання, якщо чогось не знаю.
4. Мені не подобається планувати справи заздалегідь.
5. Перед тим як грати в нову гру, я повинен переконатися, що зможу виграти.
6. Мені подобається уявляти собі те, що потрібно буде дізнатися чи зробити.
7. Якщо щось не вдається з першого разу, я буду працювати до тих пір, поки не вдається зробити це.
8. Я ніколи не виберу гру, з якою інші не знайомі.
9. Краще я буду робити все як завжди, ніж шукати нові способи.
10. Я люблю з'ясовувати, чи так все насправді.
11. Мені подобається займатися чимось новим.
12. Я люблю заводити нових друзів.
13. Мені подобається думати про те, чого зі мною ніколи не траплялося.
14. Зазвичай я не витрачаю час на мрії про те, що коли-небудь стану відомим артистом, музикантом, поетом, спортсменом, тренером, вчителем.
15. Деякі мої ідеї так захоплюють мене, що я забуваю про все на світі.
16. Мені більше сподобалося б жити і працювати на космічній станції, ніж тут, на Землі.
17. Я нервую, якщо не знаю, що станеться далі. Я люблю невизначеність.
18. Я часто намагаюся уявити, про що думають інші люди.

Продовження додатка Е

19. Мені подобаються розповіді або телевізійні передачі про події, що сталися в минулому.
20. Мені подобається обговорювати мої ідеї в компанії друзів.
21. Я зазвичай зберігаю спокій, коли роблю щось не так або помиляюся.
22. Мені хотілося зробити щось таке, що нікому не вдавалося до мене.
23. Я вибираю друзів, які завжди роблять все звичним способом.
24. Багато існуючих правил мене зазвичай не влаштовують.
25. Мені подобається вирішувати навіть таку проблему, яка не має правильної відповіді.
26. Існує багато речей, з якими мені хотілося б поекспериментувати.
27. Якщо я одного разу знайшов відповідь на питання, я буду дотримуватися її, а не шукати інші відповіді.
28. Я не люблю виступати перед групою.
29. Коли я читаю або дивлюся телевізор, я уявляю себе будь-ким із героїв.
30. Я люблю уявляти собі, як жили люди 200 років тому.
31. Мені не подобається, коли мої друзі нерішучі.
32. Я люблю досліджувати старі валізи і коробки, щоб просто подивитися, що в них може бути.
33. Мені хотілося б, щоб мої батьки і керівники робили все як завжди і не змінювалися.
34. Я довіряю своїм почуттям, передчуттям.
35. Цікаво припустити що-небудь, щоб переглянути, чи правий я.
36. Цікаво братися за головоломки та ігри, в яких необхідно розраховувати свої подальші ходи.
37. Мене цікавлять механізми, цікаво подивитися, що у них всередині і як вони працюють.
38. Моїм друзям не подобаються дурні ідеї.

39. Я люблю вигадувати щось нове, навіть якщо це неможливо застосувати на практиці.

40. Мені подобається, коли всі речі лежать на своїх місцях.

41. Мені було б цікаво шукати відповіді на питання, які виникнуть в майбутньому.

42. Я люблю братися за нове, щоб подивитися, що з цього вийде.

43. Мені цікавіше грати в улюблені ігри просто заради задоволення, а не заради виграшу.

44. Мені подобається міркувати про щось цікаве, про те, що ще нікому не приходило в голову.

45. Коли я бачу картину, на якій зображений хто-небудь незнайомий, мені цікаво дізнатися, хто це.

46. Я люблю гортати нові книги і журнали.

47. Я думаю, що на більшість питань існує одна правильна відповідь.

48. Я люблю задавати питання про такі речі, про які інші люди не замислюються.

49. У мене є багато цікавих справ як у освітньому закладі, так і вдома.

Обробка і інтерпретація результатів тесту. При оцінюванні даних опитувальника використовуються чотири чинники, що тісно корелюють з творчими проявами особистості. Вони включають Допитливість (Д), Уяву (У), Складність (С) і Схильність до ризику (Р). Ми отримуємо чотири «сирих» показника з кожного фактора, а також загальний сумарний показник.

При обробці даних використовується або шаблон, який можна накладати на картку відповідей тесту, або зіставлення відповідей випробуваного з ключем у звичайній формі.

Ключ до тесту. Схильність до ризику (відповіді оцінюються в 2 бали):

- позитивні відповіді: 1, 21, 25, 35, 36, 43, 44;

Продовження додатка Е

- негативні відповіді: 5, 8, 22, 29, 32, 34;
- всі відповіді на питання в формі «може бути» оцінюються в 1 бал;
- всі відповіді «не знаю» на питання оцінюються в – 1 бал і віднімаються із загальної суми.

Допитливість (відповіді, що оцінюються в 2 бали):

- позитивні відповіді: 2, 3, 11, 12, 19, 27, 33, 37, 38, 47, 49;
- негативні відповіді: 28;
- всі відповіді «може бути» +1 бал, а відповіді «не знаю» – 1 бал.

Складність (відповіді, що оцінюються в 2 бали):

- позитивні відповіді: 7, 15, 18, 26, 42, 50;
- негативні: 4, 9, 10, 17, 24, 41, 48;
- відповіді у формі «може бути» +1 бал, а відповіді «не знаю» – 1 бал.

Уява (відповіді, що оцінюються в 2 бали):

- позитивні: 13, 16, 23, 30, 31, 40, 45, 46;
- негативні: 14, 20, 39;
- відповіді «може бути» оцінюються в +1 бал, а відповіді «не знаю» в – 1 бал.

№	Так	Частково (можливо)	Ні	Не можу визначитись	№	Так	Частково (можливо)	Ні	Не можу визначитись
1					26				
2					27				
3					28				
4					29				
5					30				
6					31				
7					32				
8					33				
9					34				
10					35				
11					36				
12					37				
13					38				
14					39				
15					40				
16					41				
17					42				
18					43				
19					44				
20					45				
21					46				
22					47				
23					48				
24					49				
25					50				

У цьому випадку визначення кожного з чотирьох чинників креативності особистості здійснюється на основі позитивних і негативних відповідей, оцінюваних в 2 бали, котрі частково збігаються з ключем (у формі «може бути»), оцінюваних в 1 бал, і відповідей «не знаю», оцінюваних в – 1 бал.

Цей опитувальник розроблений для того, щоб оцінити, якою мірою Ви є здатними на ризик (Р), допитливими (Д), такими, що володіють уявою (У) і полюбляють складні ідеї (С).

З 50 пунктів 12 тверджень відносяться до допитливості, 12 – до уяви, 13 – до здатності йти на ризик, 13 тверджень – до фактору складності.

Якщо всі відповіді збігаються з ключем, то сумарний «сирий» бал може дорівнювати 100.

Якщо учасник дає всі відповіді у формі «може бути», то його «сира» оцінка може скласти 50 балів у разі відсутності відповідей «не знаю».

Кінцева кількісна вираженість того чи іншого фактора визначається шляхом підсумовування всіх відповідей, які співпадають з ключем, і відповідей «може бути» (+1) і вирахування з цієї суми всіх відповідей «не знаю» (-1 бал).

Чим вище «сира» оцінка людини, що зазнає позитивні почуття у ставленні до себе, тим більше творчою особистістю, допитливою, з уявою, здатної піти на ризик і розібратися в складних проблемах, вона є; всі означені особистісні фактори тісно пов'язані з творчими здібностями.

Додаток Є

**Витяги з силабусів базових навчальних дисциплін, обраних для
експериментального дослідження**

Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ»

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни : «Інноваційні здоров'язберігаючі технології в умовах НУШ»												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових	лекції	практичні	семінарські	лабораторн	самостійна	індивідуаль	
Денна	3 курс											залік
Заочна	3 курс											залік

Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л к	сз	лаб	інд	сам.ро		лк	сз	лаб	інд	сам.ро
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. (лекційне заняття) Тема: Сутність і зміст здоров'язбережувальних технологій.		2						1				

Характеристика та класифікація інноваційних здоров'язбережувальних технологій.											
Семінарське заняття №1 Актуальність впровадження ІЗЗТ в освітній процес. Класифікація ЗЗТ, особливості впровадження у навчальний процес школярів різних вікових груп. Мета ЗЗ освітніх технологій. Нормативно-правова база, спрямована на регуляцію питання організації та проведення навчально–виховного процесу із викладання предмету «Фізичне виховання»			2			7					14
Тема 2. (лекційне заняття) Тема: Упровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес закладу загальної середньої освіти. Методична підготовка вчителя до застосування здоров'язбережувальних технологій		2						1			
Семінарське заняття №2 Доцільність підготовки вчителів загальноосвітнього навчального закладу до застосування ЗЗТ. Поняття «інноваційні технології» в			2			7					

контексті впровадження НУШ Поняття «методична компетентність» та методична підготовка вчителя до застосування ЗЗТ.											
Тема 3. (лекційне заняття) Тема: Концепція НУШ. Мета Нової школи. Формула Нової школи. Професійний розвиток та якості педагога Нової української школи		2						1			
Семінарське заняття. №3 Концепція НУШ та докладніше про зміни. Мета і головні компоненти концепції НУШ. Ключові компетентності Нової школи. Професійний розвиток та якості педагога Нової української школи			2			6			1		14
Разом за змістовим модулем 1	32	6	6			20	32	3	1		28
Модуль 2.											
Тема 4. (лекційне заняття) Junior Z – фізична к у л ь т		2									
Семінарське заняття №4 Загальна характеристика програми з фізичної культури. Аналіз, опис, особливості варіативних			2			12					14

модулів з фізичної культури.												
Тема 5. (лекційне заняття) Поняття про планування, його види і зміст. Контроль у фізичному вихованні. Структура річного плану.		2						1	0.5			
Семінарське заняття №5 Планування, його види і зміст. Контроль у фізичному вихованні. Структура річного плану. Складання річного плану роботи. Аналіз, опис, особливості варіативних модулів з фізичної культури.			2			10		1				12
Тема 6. (лекційне заняття) Календарне планування. Поурочний план.		2							0.5			
Семінарське заняття №6 Поурочний план. Розробка план-конспекту уроку з фізичної культури НУШ. Аналіз, опис, особливості варіативних модулів з фізичної культури.			2			10						14
Тема 7. (лекційне заняття) Складання план-конспекту з варіативного модулю програми. Розробка план-конспекту уроку з фізичної культури НУШ.		2										
Семінарське заняття №7			2			10		1				14

Аналіз, опис, особливості варіативних модулів з фізичної культури. Складання план-конспекту з варіативного модулю програми.												
Разом за змістовим модулем 2	58	8	8			42	58	3	1			54
Усього годин	90	14	14			62	90	6	2			82

Зміст завдань для самостійної роботи

№ НЕ	Назва теми
1	2
1	Здоров'я та здоров'язбереження як наукова проблема
2	Сутність і зміст здоров'язбережувальних технологій
3	Проблема здоров'язбереження в освіті
4	Суб'єкти здоров'язбереження в умовах освітньої діяльності
5	Стратегія здоров'язбереження в освітній теорії та практиці Європейських країн, США, країн Азії, СНД та Україні
6	Здоров'язбереження як пріоритетний напрям проектування освітніх систем
7	Генезис проблеми здоров'язбереження в педагогічній теорії й практиці
8	Упровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес закладу загальної середньої освіти
9	Методична підготовка вчителя до застосування здоров'язбережувальних технологій
10	Технології використання активних та інтерактивних форм і методів у формуванні здоров'язбережувальних знань
11	Технології організації здоров'язбережувальних проектів
12	Проблема збереження здоров'я людини у сучасному вимірі
13	Створення умов у сфері фізичної культури для здоров'язбереження
14	Технологія формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку
15	Характеристика сучасних здоров'язбережувальних технологій

«Теорія і методика фізичного виховання школярів»

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <u>Теорія і методика фізичного виховання школярів</u>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна												залік
Заочна												залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теоретичні основи фізичного виховання												
Тема 1. Теорія і методика фізичного виховання як наукова та навчальна дисципліна	8	2	2			4							
Тема 2. Фізичне виховання як соціальне явище та педагогічний процес. Система фізичного виховання.	8	2	2			4							
Тема 3. Засоби фізичного виховання	8	2	2			4							

Тема 4. Принципи фізичного виховання	8	2	2			4						
Тема 5. Навантаження та відпочинок, як компоненти виконання фізичних вправ.	8	2	2			4						
Тема 6. Методи, що застосовуються у фізичному вихованні. Рухові дії, як предмет навчання.	8	2	2			4						
Разом за ЗМ1	48	12	12			24						
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Фізичні якості та методики їх розвитку											
Тема 7. Загальна характеристика фізичних якостей.	8	2	2			4	7,5					
Тема 8. Загальна характеристика витривалості, як фізичної якості та основи методики її вдосконалення.	8	2	2			4						
Тема 9. Загальна характеристика сили, як фізичної якості та основи методики її вдосконалення..	8	2	2			4						
Тема 10. Загальна характеристика	8	2	2			4	9,5					

швидкості, як фізичної якості та основи методики її вдосконалення.												
Тема 11. Загальна характеристика гнучкості, як фізичної якості та основи методики її вдосконалення.	8	2	2			4						
Тема 12. Загальна характеристика координаційних якостей та основи методики її вдосконалення.	8	2	2			4						
Тема 13. Форми проведення занять з фізичного виховання. Характеристика фізичних вправ для виховання постави.	9	2	2			5						
Разом за ЗМ 2							59					51
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 3. Ознайомча практика											
Ознайомча практика												
Разом за ЗМ 3												
Усього годин												

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
---	------------

1	Теорія і методика фізичного виховання як наукова та навчальна дисципліна
2	Фізичне виховання як соціальне явище та педагогічний процес. Система фізичного виховання.
3	З
4	Принципи фізичного виховання
5	Навантаження та відпочинок, як компоненти виконання фізичних вправ.
6	Методи, що застосовуються у фізичному вихованні. Рухові дії, як предмет навчання.
7	Загальна характеристика фізичних якостей.
8	Загальна характеристика витривалості, як фізичної якості та основи методики її вдосконалення.
9	Загальна характеристика сили, як фізичної якості та основи методики її вдосконалення..
10	Загальна характеристика швидкості, як фізичної якості та основи методики її вдосконалення.
11	Загальна характеристика гнучкості, як фізичної якості та основи методики її вдосконалення.
12	Загальна характеристика координаційних якостей та основи методики її вдосконалення.
13	Форми проведення занять з фізичного виховання. Характеристика фізичних вправ для виховання постави.

Навчально-методичні матеріали**Фрагмент авторського навчально-методичного посібника****Тема 1. Поняття здоров'я, фізичної рекреації та оздоровчо-рекреаційної рухової активності*****Підрозділ 3. Рухова активність; поняття оздоровчо-рекреаційної рухової активності.***

На думку науковців (Р. Паффенбаргер, 1999; Н.А. Фомін, Ю.Н. Павлов, 1991 та ін.), останні півмільйона років людина еволюціонує філетично, тобто без змін у генетичній програмі. Проте умови, в яких жили наші предки, та умови життя сучасної людини відрізняються кардинально. Науково-технічний прогрес звільнив людину від 95 % механічної праці, що зумовило значно менші затрати фізичних сил для забезпечення свого існування. Але закріплена тисячоліттями у геномі людини норма рухової активності не стала анахронізмом, бо за умови незмінного геному неможливо звільнитися від запланованої ним програми життєдіяльності.

Нормальне функціонування серцево-судинної, дихальної, гормональної та інших систем організму протягом тисячоліть відбувалося в умовах активної рухової діяльності, і раптово на останньому 100-річному відрізку еволюції умови життя пропонують організмові зовсім іншу форму реалізації усталених способів життєдіяльності його органів і систем. Природа людини відповідає на це хворобами гіпокінезії, які пов'язані із глибокими функціональними і структурними змінами на рівні відтворення клітинних структур у ланцюгу ДНК-РНК-білок. Рухова активність – це поєднання усіх рухів, що виконує людина в процесі життєдіяльності. Розрізняють звичайну і спеціально організовану рухову активність.

До звичайної рухової активності, згідно з визначенням Всесвітньої організації з охорони здоров'я, належать усі види рухів, що пов'язані з природними потребами людини (сон, гігієна, їжа; зусилля, спрямовані на її приготування тощо), а також навчальна і виробнича діяльність.

Спеціально організована м'язова діяльність (фізкультурна активність), передбачає різноманітні форми занять фізичними вправами, активний рух до школи, зі школи (на роботу). На різних етапах людського життя рухова активність відіграє неоднакову роль. У дитинстві вона забезпечує нормальний ріст і розвиток організму, сприяє повноцінному вияву генетичного потенціалу, підвищує опір до захворювань. Саме в період росту організм дуже чутливо реагує на вплив негативних факторів зовнішнього середовища, включаючи і обмежену рухову активність.

Потреба в русі (кінезофілія) – це біологічна потреба організму, що відіграє важливу роль у його життєдіяльності та перебуває у тісному зв'язку з активною м'язовою діяльністю, що сприяє адаптації до зовнішнього середовища. Механізми взаємозв'язку рухової активності та функціональних можливостей є об'єктом вивчення багатьох науковців: І.А. Аршавського (1975, 1981), K.L. Andersen (1978), Г.Л. Апанасенко (1992, 2009) та ін. Енергетичний фонд та функціональний стан органів і систем на різних вікових етапах залежить від особливостей функціонування скелетної мускулатури.

При цьому чим інтенсивніша рухова активність у межах оптимальної, тим більше проявляються основні негентропійні фактори, що збільшують енергетичні ресурси, функціональні можливості та тривалість життя організму. До півторарічного віку, коли реалізується та закріплюється поза стояння, добові витрати енергії найвищі - 53-60 Ккал-кг.

Потім спостерігається поступове зниження енергозатрат у стані спокою, і в організмі дитини з'являються виразні риси гомеостазу - холінергічні (А.І. Аршавський, 1981). Перебудова на адренергетичний характер регуляції відбувається тільки при м'язовій діяльності або стресових реакціях на зміни в довкіллі.

Чим вищий рівень м'язової активності, що стимулює адренергічні механізми, тим повноціннішою буде індукція наступного анаболітичного спокою та співвідносного з ним холінергічного гомеостазу. Ця особливість стану спокою у фізично тренуваних осіб отримала назву «принцип економізації функцій» (за Г.Л. Апанасенко, 1992). До настання шкільного віку (6-7 років) енерговитрати стану спокою знижуються до 40ккал/кг. Причиною цього є те, що до вказаного віку повністю зникає терморегуляторна функція зі скелетних м'язів, а локомоторні акти набувають досконалості. До 7 років формується структура бігу та ходу за типом дорослих, що дає змогу визначити максимальні для індивіду енерговитрати, використовуючи тести з фізичним навантаженням. Саме з цього, віку доцільно для характеристики фізичного розвитку зробити перехід від лінійно-вагових параметрів до показників біоенергетики (Г.Л. Апанасенко, 1992).

Гіпокінезія – це обмеження рухової активності, зумовлене' способом життя, особливостями професійної діяльності, а також іншими факторами. Часто гіпокінезія супроводжується гіподинамією, тобто зменшенням м'язових зусиль, що витрачаються для утримання пози, при переміщенні тіла в просторі, виконання фізичної роботи. Залежність обсягу рухової активності та енерговитрат від віку. Різні види рухової активності мають відмінності, зумовлені географічним положенням, кліматом, культурними традиціями і соціально-економічним станом. Проте існує універсальна залежність кількості витраченого часу на заняття руховою активністю і спортом від віку. Незалежно від статі, географічних, кліматичних, етнічних чи культурних особливостей діти та підлітки з віком стають менш активними. Таке зменшення рухової активності відображається на обсязі добових енерговитрат загалом та енерговитрат на заняття руховою активністю – значення обох цих показників з віком знижується.

Одні науковці висловлюють припущення, що зниження рівня рухової активності починається на другому десятилітті життя, а інші дослідники вважають, що уже в 6 років і навіть раніше. Аналогічні зміни спостерігаються в ході тривалих досліджень енерговитрат у дівчат і хлопчиків, що проводилися в Данії за допомогою контролю ЧСС. В осіб обох статей зафіксовано стабільне зниження енерговитрат протягом періоду спостережень, що почалися у віці 6 років. Виявлене явище стосується не тільки спонтанної рухової активності. Воно спостерігається і під час шкільних занять фізичною культурою. У результаті досліджень, проведених у США на початку 1980 років (Ross, J.G. C.O. Dotson, G.G. Gilbert, 1985), встановлено, що у 1-5 класах заняття з фізичної культури відвідують 97 % учнів, в 11-12 класах відвідування знижується до 49 %. Такі ж дані отримано нами у 2002 р. після проведення досліджень українських школярів. Після 5 класу відвідування занять знижується. У наступні роки життя спостерігається подальше зниження відвідування занять із фізичної культури. Так, у 1991 р., за даними досліджень у США, 42 % студентів вищих навчальних закладів щоденно займалися фізичними вправами, а в 1995 цей показник знизився до 25 %. Дослідження українських студентів (Н.І. Турчина, 2009) продемонстрували, що заняття протягом 2 разів на тиждень регулярно відвідують тільки 10-12% студентів. Вікові зниження відвідування занять спостерігаються і в інших країнах, наприклад у Великобританії (Cale, L.Almond, 1992). Бар-Ор відзначив, що у кількох системах шкільної освіти Канади відвідування занять із фізичної культури є обов'язковими, а протягом останніх трьох років навчання в школі учні зобов'язані відвідувати заняття з фізкультури протягом тільки одного півріччя. Наслідком такої організації стає те, що більшість школярів старших класів ухиляються від участі в заняттях. Причини виникнення гіпокінезії різноманітні, проте їх можна класифікувати за етіологією.

Низький рівень рухової активності негативно впливає на організм дітей. Залежно від причини обмеження рухливості, ступеня її впливу і тривалості діапазон змін в організмі може коливатися від адаптаційнофізіологічних до патологічних. За даними А.Г. Сухарєва, у період шкільного навчання дефіцит рухової активності спричиняє погіршення адаптації серцево-судинної системи учнів до стандартних фізичних навантажень, зниження життєвої ємності органів, станової сили, зайву вагу, підвищення рівня холестерину в крові. Рівень захворюваності школярів в умовах гіпокінезії підвищується у 2 рази, що пов'язано зі зниженням загальної неспецифічної резистентності.

Види гіпокінезії та причини її виникнення

1. Фізіологічна. Вплив генетичних факторів, моторна «дебільність», аномалії розвитку.
2. Побутова. Звикання до малорухливого способу життя, зниження рухової ініціативи, побутовий комфорт, ігнорування фізичною культурою.
3. Професійна. Обмеження рухової активності внаслідок виробничої необхідності.
4. Клінічна («нозогенна»). Захворювання опорно-рухової системи; хвороби; травми, після яких людина змушена довго перебувати у лежачому стані.
5. Вікова. Зниження потреби у руховій активності.
6. Шкільна. Неправильна організація навчально-виховного процесу; перевантаження навчальними заняттями; ігнорування фізичного і трудового виховання; відсутність дозвілля.
7. Кліматогеографічна. Несприятливі кліматичні або географічні умови, що обмежують рухову активність.
8. Експериментальна. Моделювання зниження рухової активності для проведення медико-біологічних досліджень.

Дослідниками встановлено, що гіпокінезія є фактором ризику функціональної патології серця у дітей та виявлено її безпосередній зв'язок із різноманітними захворюваннями серцево-судинної системи (Є.А. Коваленко, Н.Н. Гуровський, 1980). Гіпокінезія в дитячому та підлітковому віці є фактором, що послаблює здоров'я і дорослої людини. Зменшення рухової активності зумовлює зниження енерговитрат, наслідком чого є недостатня стимуляція росту та розвитку, посилена залежність від впливу зовнішнього середовища, обмеження і неповноцінне використання генофонду.

Довідки про впровадження результатів дисертаційного дослідження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Г. КОРОЛЕНКА

вул. Остроградського, 2, м. Полтава, 36003, тел. (0532) 52-58-67

E-mail: allmail@pnpu.edu.ua код ЄДРПОУ 31035253

11.02.2025 № 662/01-50/02 на № _____ від _____

Д О В І Д К А

про впровадження матеріалів і висновків дисертаційної роботи

Єремії Яни Ігорівни

на тему: **«Педагогічні умови формування предметно-методичної
компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури»**

на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Матеріали дослідження Єремії Я. І. впроваджувалися в навчальний процес факультету фізичного виховання та спорту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка упродовж 2022-2023 та 2023-2024 навчальних років.

Використання структурно-функціональної моделі формування предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури, яка базується на реалізації чітко окреслених педагогічних умов, позитивно впливало на підвищення успішності студентів у вивченні курсів «Теорія і методика фізичного виховання», «Основи педагогічної майстерності», «Методика навчання фізичної культури в НУШ», що позитивно корелює та сприяє підвищенню рівня предметно-методичної компетентності.

Розроблені матеріали широко використовувалися викладачами у підготовці до лекційних, семінарських та практичних занять, під час проміжного та модульного контролю, у процесі організації практичної підготовки та науково-дослідної роботи студентів. Аналіз наукового доробку автора свідчить про

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

20300, Черкаська обл., м. Умань, вул. Садова, 2, тел. (04744) 3-45-82, факс (04744)
3-45-82, E-mail: post@udpu.edu.ua УДПУ імені Павла Тичини р/р UA14 820172 0343 12100 22 0000 4420,
банк одержувача Державна казначейська служба України, м. Київ МФО 820172, код 02125639

07.02.2025 № 307/01

Г

7

На № _____ від _____ Довідка

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Єремії Яни Ігорівни

на тему: «Педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Результати дисертаційного дослідження Єремії Яни Ігорівни на тему: «Педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури» впроваджувалися в освітній процес факультету фізичного виховання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини впродовж 2022-2024 рр.

Запропоновані дисертанткою авторські навчально-методичні матеріали для формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури впроваджувалися на кафедрі теорії і методики фізичного виховання в процесі опанування здобувачами освіти ОС «Магістр» спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) освітніх компонентів «Методика викладання фізичного виховання в закладах освіти», «Організація та методика спортивно-масової й гурткової роботи», «Організація і методика оздоровчої фізичної культури з основами інклюзії» та проходження виробничої практики.

Результати впровадження засвідчують, що авторська методика, яка базується на реалізації чітко окреслених педагогічних умов (забезпечення професійної мотивації студентів до методично доцільної професійної діяльності для збереження та зміцнення здоров'я учнів; розширення й актуалізація змісту підготовки майбутніх вчителів фізичної культури з метою систематизації предметно-методичних знань студентів; створення практико-орієнтованого предметного середовища підготовки майбутніх вчителів фізичної культури; організація педагогічної підтримки самоосвітньої діяльності студентів щодо створення власних предметно-методичних навчальних продуктів) та структурно-функціональної моделі формування предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури спрямована на активізацію процесів професійного становлення майбутніх педагогів цієї спеціальності, сприяє підвищенню рівня сформованості предметно-методичної компетентності студентів.

Матеріали дисертаційного дослідження Єремії Яни Ігорівни є актуальними для цілеспрямованого формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Основні положення та результати впровадження дисертаційного дослідження Єремії Я. І. на тему: «Педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури» затверджено та схвалено на засіданні кафедри теорії і методики фізичного виховання (протокол від 23 грудня 2024 р.).

10993

Перший проректор

Андрій ГЕДЗИК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002, факс (0542) 22-15-17, тел. (0542) 68-59-02
e-mail: rector@sspu.edu.ua, www.sspu.edu.ua
Код ЄДРПОУ 02125510

04.02.2025 № 399 На № _____ від _____

Довідка

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Єремії Яни Ігорівни

на тему «**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**»

на здобуття наукового ступеня доктора філософії за 011 Освітні,
педагогічні науки

Впродовж 2022-2024 років (2022-2023 та 2023-2024 навчальні роки) результати дисертаційного дослідження Єремії Яни Ігорівни, були впроваджені в освітній процес Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка на основі застосування авторських навчально-методичних матеріалів для формування предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури. Учасниками експериментального дослідження стали студенти денної форми навчання.

Використання структурно-функціональної моделі та педагогічних умов формування предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури відбувалось з опорою на забезпечення міждисциплінарності, технологічності та інноваційності професійної підготовки студентів за рахунок дотримання таких постулатів: забезпечення рівності всіх учасників освітнього процесу, що означає залучення всіх студентів до предметно-методичної квазіпрофесійної діяльності; добровільного занурення майбутніх вчителів фізичної культури в творчу

діяльність на основі актуалізації у свідомості студентів особистісних мотивів; створення ситуації успіху під час виконання майбутніми вчителями фізичної культури різноманітних освітніх завдань, що передбачає рефлексію, самооцінку, самокорекцію; визнання пріоритетності процесу навчання над його результатом, який полягає в тому, що важливий не лише результат творчого предметно-методичного пошуку, але й процес, спрямований на пошук інноваційних рішень у фізичному вихованні школярів; забезпечення варіативності навчання майбутніх вчителів фізичної культури, що сприяє розширенню освітнього вибору студентів й передбачає опору на індивідуальний професійно-педагогічний досвід створення методичних розробок.

Проведені дослідження показали, що вивчення студентами дисциплін «Професійна діяльність у сфері фізичного виховання», «Теорія і методика фізичної культури», «Організація і методика спортивно – масової роботи», «Педагогіка»; з використанням навчально-методичного забезпечення, ситуативних проблемних завдань, міждисциплінарних практико-зорієнтованих вправ, розроблених Єремією Я. І., відзначалося цілеспрямованим формуванням предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури.

Отримані результати свідчать про доцільність використання у ЗВО методики формування предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури, запропонованої у дисертаційному дослідженні Єремії Я. І.

Результати апробації матеріалів дисертаційного дослідження Єремії Я. І. були обговорені на засіданні кафедри теорії та методики фізичної культури Сум ДПУ імені А. С. Макаренка (протокол № 6 від 30.12. 2024 р.).

Проректор з науково-педагогічної
(наукової) роботи

Ольга КУДРИНА

Міністерство освіти і науки України

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, тел. (0342) 75-23-51, факс (0342) 53-15-74
імейл office@pnu.edu.ua, сайт https://pnu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125266

18.02.2025 № 01-23/48

На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Єремії Яни Ігорівни

на тему «Педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Цією довідкою засвідчується те, що результати дисертаційного дослідження Я.І. Єремії протягом 2023–2024 років були впроваджені в освітній процес кафедри теорії та методики фізичної культури факультету фізичного виховання і спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника під час навчання здобувачів вищої освіти за освітньо-професійними програмами підготовки бакалаврів і магістрів спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура).

Критичний аналіз наукових результатів, отриманих Єремією Яною Ігорівною під час роботи над дисертаційним дослідженням на тему «Педагогічні умови формування предметно-методичної компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури», дозволив дійти висновку, що вони є науково обґрунтованими та можуть бути використані в процесі підготовки майбутніх вчителів фізичної культури в ЗВО України.

Результати наукового дослідження Єремії Яни Ігорівни щодо організації освітнього процесу формування предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури використовувалися фахівцями кафедри теорії та методики фізичної культури Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника під час викладання курсів «Педагогічна майстерність вчителя фізичної культури», «Теорії і методика фізичної культури» (ОР бакалавр), «Педагогіка старшої та вищої школи», «Професійна майстерність педагога з фізичної культури», «Теорія і методика викладання спортивних дисциплін в освітніх закладах» (ОР магістр).

Результати впровадження й апробації засвідчують, що авторська методика, яка базується на реалізації чітко окреслених педагогічних умов та використанні авторського навчально-методичного забезпечення в процесі вивчення майбутніми вчителями фізичної культури вищезазначених дисциплін, позитивно впливає на динаміку формування предметно-методичної компетентності студентів.

Матеріали дисертаційного дослідження Єремії Яни Ігорівни є актуальними для цілеспрямованого формування предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури.

Результати апробації матеріалів дисертаційного дослідження Єремії Яни Ігорівни були обговорені на засіданні кафедри теорії та методики фізичної культури (протокол №7 від 12 грудня 2024 р.

Завідувач кафедри теорії та методики фізичної культури

Проректор з науково-педагогічної роботи

(Signature)

Ірина ІВАНИШИН

Сергій ШАРИН